

การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาระดับพื้นฐาน :
การประเมินแบบเสริมพลัง

ปริญญานิพนธ์
ของ
ชนม์ชกรณั วรอินทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิปริญญาตรี สาขาวิชาการทดสอบและวัดผลการศึกษา
เมษายน 2549
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

371.191 - - - -

5135 ก.

ร.3

การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน :
การประเมินแบบเสริมพลัง

บทคัดย่อ

ของ

ชนม์ชกรณ์ วรอินทร์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาคุณวุฒิบัณฑิต สาขาวิชาการทดสอบและวัดผลการศึกษา

เมษายน 2549

12710605

ชนม์ชกรณ วรอินทร์. (2549). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง. ปริญญาโท
กศ.ด. (การทดสอบและวัดผลการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม
ดั่งกะพิภพ, รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริบุญ
จงวุฒิเวศย์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางการประเมินแบบเสริมพลัง กลุ่มตัวอย่างใน
ระยะที่ 1 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา/ครูผู้สอน จำนวน 670 คน บุคลากรทางการศึกษา จำนวน
20 คน ระยะที่ 2 ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญระดับสูง จำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการ
ประเมินและการประกันคุณภาพทางการศึกษา จำนวน 22 คน ระยะที่ 3 บุคลากรที่เกี่ยวข้อง
กับการศึกษา ของโรงเรียนวัดลาดเต่า "ประชารัฐวิทยา" จำนวน 20 คน การเก็บรวบรวมข้อมูล
ใช้การสอบถาม การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์เอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการบันทึก
ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ สถิติอนุमान ได้แก่ การทดสอบ
ด้วยค่าที ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม ประกอบด้วย 3 มิติหลัก ได้แก่ มิติคุณลักษณะหรือเกณฑ์การประเมิน
มิติลักษณะวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และมิติการประเมิน ซึ่งแต่ละมิติมี
ส่วนประกอบที่สัมพันธ์กัน โดยมียุทธวิธีดำเนินการ คือ 1) การฝึกอบรม 2) การให้คำปรึกษา
และ 3) การอำนวยความสะดวก

ผลการประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของผู้เชี่ยวชาญ พบว่าโครงสร้างขององค์ประกอบมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา
องค์ประกอบย่อยด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความชัดเจน ความง่ายต่อการนำไปใช้อยู่ใน
ระดับมากถึงมากที่สุด

ผลการประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
จากการนำไปทดลองใช้ พบว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน มีความเป็นประโยชน์ ความเป็นไปได้ มีความเหมาะสม มีความถูกต้อง และ
บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษามีความพึงพอใจต่อรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ในระดับมาก

A DEVELOPMENT OF QUALITY ASSURANCE MODEL IN PRIMARY SCHOOLS :
AN EMPOWERMENT EVALUATION APPROACH

AN ABSTRACT
BY
CHONCHAKORN WORAIN

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctor of Educational Degree in Testing and Measurement
at Srinakharinwirot University

April 2006

Chonchakorn Worain. (2006). *A Development of Quality Assurance Model in Primary School : An Empowerment Evaluation Approach*. Dissertation, Ed.D. (Testing and Measurement) Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Asst. Prof. Dr. Nikom Tangkapipop, Assoc. Prof. Dr. Wirach Wannaratn, Asst. Prof. Dr. Kiriboon Jongwutiwes.

The objectives of this study were to develop and evaluate quality assurance model in primary school based on empowerment evaluation. The samples under Phase I consisted of 670 administrators and teachers, 20 educational scholars. Phase II, there were 5 high specialists in quality assurance, and 22 specialists in evaluation and quality assurance. Phase III, there were 20 administrator, teachers, students and stakeholders of Wat Lad-Coaw school (Pracharatvittaya). Data collection was using the questionnaire, interview technique, document analysis, participatory observation, records and other relevant forms. Descriptive statistics were frequency distributions, i.e. percentage, mean, standard deviation, median and quartile deviation. Inferential statistics for testing statistical significance was t-test. Qualitative data analyzing method used in this study was content analysis.

Research findings were as follows:

Quality assurance model in primary school consisted of 3 main dimensions: namely, framework and criteria dimension, methodology of quality assurance dimension and evaluative dimension were suitable. The strategy were divided in 3 tasks, i.e. 1) training 2) coaching and facilitating 3) advocacy

The structure quality assurance model in primary school were suitable at highest level, categories had suitability, possibility, clarity, simplicity to apply at high to the highest level.

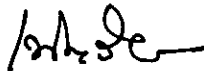
Quality assurance model in primary school after a pilot test, the evaluation results showed that model was utility, feasibility, property and accuracy. The administrator, teachers, students and stakeholders were satisfied with quality assurance model at the high level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

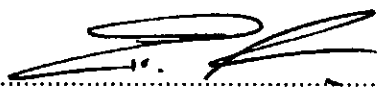
การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน:
การประเมินแบบเสริมพลัง

ของ
ชนม์ชกรณ์ วรอินทร์

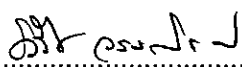
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัย ให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการทดสอบและวัดผลการศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

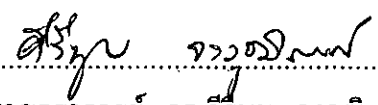
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)
วันที่ 20 เดือน เมษายน พ.ศ. 2549

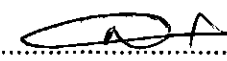
.....ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม ดังคะพิภพ)

.....กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์)

.....กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์)

.....กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจ้อย)

.....กรรมการแต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.องอาจ นัยพัฒน์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลือ เอาใจใส่ให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจาก คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม ดังคะพิภพ รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรณรัตน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเสียสละทุ่มเทและความเมตตาที่ทุกท่านมอบให้ด้วยดีเสมอมา และขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์ ที่ท่านได้กรุณาใช้เวลาให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้และประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่งแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญระดับสูงที่สละเวลาและให้ความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย ขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย และตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

ขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการพิจารณาทุนสนับสนุนการวิจัยของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ที่ให้ทุนสนับสนุนการทำปริญญานิพนธ์ ปีงบประมาณ 2548 ครั้งนี้

ขอขอบพระคุณศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ที่ให้ความอนุเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลการวิจัย ตลอดจนผู้บริหาร คณะครู นักเรียน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โรงเรียนวัดลาดเต้า (ประชารัฐวิทยา) ตำบลนรสิงห์ อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ที่ให้ความร่วมมือในการทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ คุณสรวง วรอินทร์ คุณจิรกิตต์ แสงจันทร์ คุณชำนาญ ทินบัว และเด็กหญิงณัฐยา วรอินทร์ สมาชิกครอบครัว ที่รักยิ่งของผู้วิจัย ที่ให้การดูแล ห่วงใย และ .. เป็นกำลังใจที่สำคัญยิ่ง

ท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ผู้ซึ่งวางรากฐานการศึกษารวมทั้งให้กำลังใจ ห่วงใยแก่ผู้วิจัยตลอดมา

ชนม์ชกรณ์ วรอินทร์

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย

จาก

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	12
คำถามวิจัย.....	17
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	17
ความสำคัญของการวิจัย.....	18
ขอบเขตของการวิจัย.....	19
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	24
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	27
การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	28
มโนทัศน์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพ.....	28
แนวการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	29
มาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินสถานศึกษา.....	36
มาตรฐานการศึกษาของชาติ/มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการ ประเมินสถานศึกษาปรับปรุง พุทธศักราช 2547.....	69
มโนทัศน์การประเมินที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลภายใน.....	98
แนวคิดการประเมิน CIPP.....	99
แนวคิดการประเมิน CSE.....	100
การประเมินแบบมีส่วนร่วม.....	102
แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง.....	104
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินแบบเสริมพลัง.....	106
จุดกำเนิด แนวคิดและความหมายของการประเมินแบบเสริมพลัง.....	107
ขั้นตอนของการประเมินแบบเสริมพลัง.....	109
ลักษณะของการประเมินแบบเสริมพลัง.....	110
ประโยชน์และจุดอ่อนของการประเมินแบบเสริมพลัง.....	111

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	112
ความหมายและความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายใน.....	112
หลักการแนวคิดของการประเมินคุณภาพภายใน.....	114
ระบบ รูปแบบ และขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายใน.....	116
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประเมินคุณภาพภายใน.....	120
ประโยชน์ของการประเมินคุณภาพภายใน.....	121
รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	123
รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายใน.....	123
รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินแบบเสริมพลัง.....	127
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	133
สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	136
หลักการเบื้องต้นของการประกันคุณภาพการศึกษา.....	136
แหล่งข้อมูล.....	137
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	137
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	137
แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล.....	137
การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน.....	138
การกำหนดคำถามวิจัย.....	138
แหล่งข้อมูล.....	138
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	139
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	142
แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล.....	142
รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมิน	
แบบเสริมพลัง.....	143
การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา.....	143
การกำหนดคำถามวิจัย.....	143
แหล่งข้อมูล.....	143

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3 (ต่อ)	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	143
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	144
	แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล.....	144
	การตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	144
	แหล่งข้อมูล.....	144
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	144
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	145
	แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล.....	145
	ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิด	
	การประเมินแบบเสริมพลัง.....	146
	การทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา.....	147
	การกำหนดคำถามวิจัย.....	147
	การทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิด	
	การประเมินแบบเสริมพลัง.....	147
	แหล่งข้อมูล.....	153
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	153
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	155
	แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล.....	155
	การประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	
	ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง	156
	แหล่งข้อมูล.....	156
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	157
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	157
	แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล.....	157
	การสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	157
	การสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	157
	แหล่งข้อมูล.....	158
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	158

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3 (ต่อ)	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	158
	แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล.....	159
	การศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา.....	159
	แหล่งข้อมูล.....	159
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	159
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	159
	แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล.....	160
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	161
	สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	161
	หลักการเบื้องต้นของการประกันคุณภาพการศึกษา.....	162
	ข้อมูลพื้นฐานของการประกันคุณภาพการศึกษา.....	164
	รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมิน แบบเสริมพลัง.....	179
	การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	179
	การตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	187
	ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิด การประเมินแบบเสริมพลัง.....	192
	การทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา.....	192
	การสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	229
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	234
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	234
	วิธีดำเนินการวิจัย.....	234
	สรุปผลการวิจัย.....	236

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 (ต่อ) อภิปรายผลการวิจัย.....	245
ข้อเสนอแนะ.....	254
บรรณานุกรม.....	256
ภาคผนวก.....	262
ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญระดับสูงในการพัฒนาแนวคิดรูปแบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา.....	264
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย.....	265
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา.....	267
ข หนังสือขอความอนุเคราะห์การทำวิจัย.....	268
ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	278
ง คู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง.....	299
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	321

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ชื่อเรียกองค์ประกอบและจำนวนของมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา.	50
2	เปรียบเทียบรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้มาตรฐานด้านผลผลิต.....	51
3	เปรียบเทียบรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้มาตรฐานด้านกระบวนการ เรียนการสอน.....	58
4	เปรียบเทียบรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้มาตรฐานด้านกระบวนการ บริหาร.....	61
5	ชื่อเรียกองค์ประกอบและจำนวนของมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา.	82
6	เปรียบเทียบรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน.	83
7	เปรียบเทียบรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้มาตรฐานด้านการเรียน การสอน.....	88
8	เปรียบเทียบรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้มาตรฐานด้านการบริหารและ ด้านการจัดการศึกษา.....	91
9	เปรียบเทียบรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้มาตรฐานด้านการพัฒนา ชุมชนแห่งการเรียนรู้.....	97
10	ขนาดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามสังกัดและตำแหน่ง.....	139
11	กิจกรรมย่อย ผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิด และบทบาทของนักวิจัย จำแนกตามขั้นตอน ของการประเมินแบบเสริมพลัง.....	150
12	จำนวนและร้อยละสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	165
13	จำนวนและร้อยละสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการต่อเนื่อง.	167
14	จำนวนและร้อยละสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการไม่ ต่อเนื่อง.....	169
15	จำนวนและร้อยละสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ไม่ได้ดำเนินการ....	171
16	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	173
17	ผลต่างค่าเฉลี่ยของความต้องการในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา ค่า PNI และลำดับความสำคัญ.....	174
18	ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR) ความเหมาะสมของโครงสร้างรูปแบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	187

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
19	คำมัญฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์ ประสิทธิภาพด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความชัดเจน ความง่ายต่อการนำไปใช้ของยุทธศาสตร์ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	189
20	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษาก่อนการทดลองใช้รูปแบบ.....	194
21	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเจตคติต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาก่อนการทดลองใช้รูปแบบ.....	195
22	กำหนดการทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดของ การประเมินแบบเสริมพลัง.....	196
23	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายค่าเฉลี่ยผลการประเมินการอบรม เชิงปฏิบัติการ.....	211
24	แผนการอำนวยความสะดวก/การให้คำปรึกษาและผลการดำเนินงาน.....	212
25	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ก่อนและหลังการทดลองใช้ รูปแบบ.....	217
26	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเจตคติต่อ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ.....	218
27	ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของบุคลากรใน บริบทสถานศึกษา.....	220
28	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา.....	222
29	ปัญหาและอุปสรรคของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	224
30	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา.....	226

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 หลักการบริหารตามระบบวงจร PDCA.....	3
2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	9
3 กรอบแนวคิดการวิจัยเบื้องต้นของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	12
4 ร่างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	15
5 รูปแบบการประเมินของอัลคินและสตัฟเฟิลบีม.....	101
6 กรอบแนวคิดในการประเมินตนเองของสถานศึกษาในประเทศไทย.....	117
7 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	135
8 หลักการของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	163
9 กลไกของยุทธศาสตร์ด้านกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	181
10 ยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	184
11 ยุทธวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	186
12 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	229
13 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบ เสริมพลัง.....	244

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภายใต้กระบวนทัศน์แห่งการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาปัจจุบัน ที่เริ่มจากยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษา กอปรกับการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งได้กำหนดสาระไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐาน โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยจัดทำรายงานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเป็นประจำทุกปี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543: 28) จึงส่งผลให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องตระหนักถึงคุณภาพของการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษาและระบบการเรียนรู้ที่มีคุณภาพเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคนและประเทศในทุกด้าน ประเทศต่างๆ ที่คำนึงถึงความสำคัญของการศึกษาล้วนให้ความสำคัญกับการประเมินผล ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบ ควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ตลอดจนเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการหรือพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย (สุวิมล ว่องวานิช. 2543: 1) การประเมินเพื่อพัฒนาสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาไม่ใช่เป็นการประเมินที่มีเป้าหมายเพียงการได้ข้อค้นพบที่มีประโยชน์ต่อผู้ตัดสินใจหรือผู้บริหารสถานศึกษาเท่านั้น เพราะปัจจุบันองค์กรสถานศึกษาไม่ได้เป็นองค์กรที่บริหารแบบรวมอำนาจ (centralization) แต่เป็นองค์กรแบบกระจายอำนาจ (decentralization) ให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาได้มีอำนาจในการตัดสินใจเพื่อพัฒนาสถานศึกษาของตน ซึ่งเป็นไปตามวิสัยทัศน์ใหม่ของการประเมินยุคปัจจุบันที่ต้องการให้การประเมินก่อให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กร และสมาชิกในองค์กรทุกคนสามารถทำการประเมินเพื่อปรับปรุงองค์กรของตนให้ดีขึ้นได้ กระบวนการประเมินเป็นกระบวนการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องและรวมอยู่ในชีวิตประจำวันหรือการทำงานตามปกติ การประเมินเป็นความสัมพันธ์แบบร่วมมือรวมพลังของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในองค์กรกับผู้รับผิดชอบการประเมิน (Millet. 1996); (Fetterman. 1996)

แนวคิดการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาหรือการประเมินตนเองของสถานศึกษาเป็นแนวคิดการประเมินที่มีความสำคัญและสนองวิสัยทัศน์ใหม่ของการประเมินดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มีระบบโดยสถานศึกษาทำการทบทวนเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อ

มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ดีกว่าเดิมโดยสถานศึกษาเอง ซึ่งต้องเป็นสถานศึกษาที่มีพันธภาระ (accountability) มีการตรวจสอบอยู่อย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้นักเรียนในสถานศึกษามีคุณภาพ นอกจากนี้การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาได้พัฒนาจากแนวคิดการประเมินแบบอื่น เช่น การประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) การประเมินแบบมีส่วนร่วม (participatory evaluation) เป็นต้น (Nevo. 2001: 95-106) ทำให้ลักษณะของการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษามีลักษณะต่อไปนี้ คือ ความเป็นประชาธิปไตย (democratic) การสนับสนุนความเชื่อแบบประชาธิปไตยและการปฏิบัติที่มาจากการตกลงร่วมมือกัน (consultation & negotiation) มีลักษณะความรับผิดชอบ (responsible) มีการเรียนรู้ที่มุ่งสู่ความสำเร็จโดยที่นักเรียนทุกคนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข มีการเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง การมีส่วนร่วมที่เป็นกันเองหรือความสัมพันธ์แบบเพื่อน (critical friend) การอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อถือ (trust) การทำงานเป็นทีม (teamwork) ความเป็นเจ้าของ (ownership) การมีความสุข (fun) การมีจุดมุ่งหมายและวิธีดำเนินงานที่ชัดเจน การมีส่วนร่วมตลอดทั้งกระบวนการตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์จนถึงการเผยแพร่ผลการประเมิน (Saunders. 1999: 414-429)

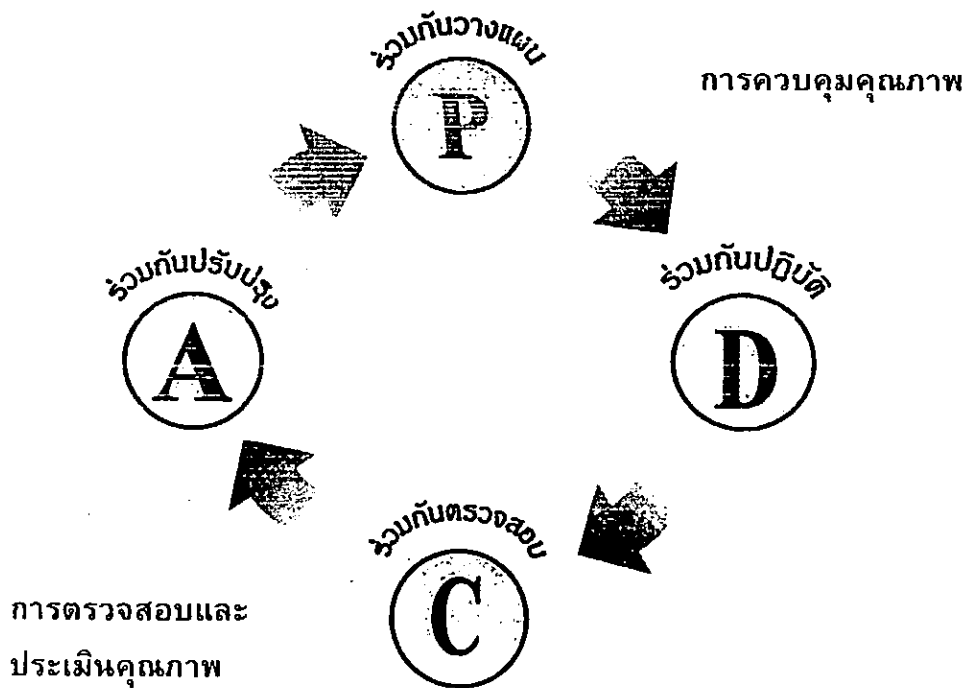
ฉะนั้นการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จะทำให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีข้อมูลและสารสนเทศที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนและกำหนดนโยบายของการพัฒนาสถานศึกษา ทำให้มีแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยั่งยืน โดยที่การประเมินคุณภาพภายในเป็นกระบวนการตรวจสอบการบริหารจัดการของสถานศึกษาทั้งระบบ ซึ่ง Cheng (1996) กล่าวว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school-based management) เป็นกระบวนการบริหารที่ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วยคณะครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น ทั้งนี้สามารถพิจารณาได้จากตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับมาตรฐานด้านปัจจัยที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะ คุณสมบัติ และศักยภาพของปัจจัย เช่น ความเพียงพอ ความเหมาะสม ความทันสมัย ฯลฯ มาตรฐานด้านกระบวนการที่บ่งบอกถึงระบบการปฏิบัติการของสถานศึกษา ตั้งแต่ ขั้นวางแผน (plan) ขั้นปฏิบัติ (do) ขั้นตรวจสอบ (check) ขั้นปรับปรุงพัฒนา (action) และมาตรฐานด้านผลผลิตที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ บ่งบอกถึงความสำเร็จในการบริหารจัดการหรือการปฏิบัติงาน (Cheng. 1996); (อุทัย บุญประเสริฐ. 2545); (เสาวนิตย์ ชัยมุสิก. 2544)

จากหลักการดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัย เรื่องการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษาโดย สุวิมล ว่องวาณิช (2543) ซึ่งได้ทำการศึกษาพบว่า ประกอบด้วยระบบย่อย 5 ระบบ ได้แก่ 1) ระบบการวางแผนและปฏิบัติการ 2) ระบบข้อมูลและประมวลผล 3) ระบบการตรวจสอบการประเมิน 4) ระบบการรายงานผลการประเมิน 5) ระบบการใช้ผลการประเมิน โดยระบบการประเมินผลภายในที่พัฒนาขึ้นเป็นระบบที่ผูกติดอยู่กับการ

ทำงานปกติตามวงจรการทำงานแบบ PDCA และเป็นการประเมินที่อิงสถานศึกษา (school-base evaluation) คือมีฐานการดำเนินงานจากสถานศึกษาเพื่อให้ระบบการประเมินผลดังกล่าวดำเนินการไปด้วยดี สถานศึกษาต้องสนับสนุนให้มีการทำงานเป็นทีม มีการประเมินที่ต่อเนื่องยั่งยืน ตระหนักในคุณค่าของการประเมิน และมีการกำกับติดตามการทำงานอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานหลัก 3 ด้าน คือมาตรฐานด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต

กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี

หากพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดตามหลักการบริหารที่มีคุณภาพเป็นระบบครบวงจร (PDCA) ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการร่วมกันวางแผน (P) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (D) ร่วมกันตรวจสอบ (C) และร่วมกันปรับปรุง (A) และระบบการประเมินคุณภาพภายในที่ประกอบด้วย การควบคุมและการตรวจสอบคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544); (วรภัทร์ ภูเจริญ, 2544) จะเห็นว่ามีคุณสมบัติสอดคล้องกัน ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 หลักการบริหารตามระบบวงจร PDCA

จากหลักทฤษฎีโดยแท้จริงแล้ว การควบคุมคุณภาพและการตรวจสอบคุณภาพ ก็คือ กระบวนการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพตามหลักการบริหารนั่นเอง โดยการควบคุมคุณภาพ คือ

การที่สถานศึกษาต้องร่วมกันวางแผนและดำเนินการตามแผน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ตรงตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา ส่วนการตรวจสอบคุณภาพ คือการที่สถานศึกษาต้อง ร่วมกันตรวจสอบ เพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา เมื่อสถานศึกษามีการตรวจสอบตนเองแล้ว หน่วยงานในเขตพื้นที่และต้นสังกัดก็เข้ามาช่วยติดตาม และประเมินคุณภาพเพื่อให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย โดยกรมวิชาการ (2545) ได้กำหนด วิธีการดำเนินงานและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะต่อไปนี้จะเอื้อให้สถานศึกษา สามารถจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพบนพื้นฐานทรัพยากรและ ประสิทธิภาพการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งที่มีความแตกต่างอย่าง หลากหลาย คือ 1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา 3) จัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การ ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษา 7) การรายงาน คุณภาพการศึกษาประจำปี 8) การผดุงระบบประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งข้อค้นพบของนงลักษณ์ วิรัชชัย (2545) มีความสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของกรมวิชาการ โดยได้ศึกษากระบวนการปฏิรูป เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ : การประเมินและการประกัน พบว่ารูปแบบการประเมินแบบ บูรณาการกับการเรียนการสอนและประกันคุณภาพ เป็นรูปแบบที่สมบูรณ์กว่ารูปแบบอื่นๆ เนื่องจากรูปแบบดังกล่าวประกอบด้วยระบบการควบคุมคุณภาพและระบบการประเมินคุณภาพ โดยการประกันคุณภาพที่บูรณาการกับการปฏิบัติงานของครูนั้น ทำให้ครูทุกคนเข้าใจหลักการและ ร่วมมือร่วมพลังดำเนินงาน มีการผสมผสานงานประกันคุณภาพเป็นเนื้อเดียวกับเรื่อง การดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การวิจัยปฏิบัติการ และ การพัฒนาบุคลากร ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับเอราซันและกุลลิคสัน (Airasian; & Gullickson, 1996) ที่ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินตนเองของครูว่าต้องเริ่มที่การสร้างตระหนักให้เห็น คุณค่าของการประเมิน การวางแผนการประเมิน ดำเนินการประเมินตนเอง ตรวจสอบผลการ ดำเนินงาน และใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาปรับปรุงตนเอง ทำให้ส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียน อย่างแท้จริง นั้นหมายถึงคุณภาพและประสิทธิผลของสถานศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

อนึ่งศาสตร์ของการประเมินได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด จนกระทั่งเกิด แนวคิดการประเมินอย่างหลากหลาย จากนั้น สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 2001) ได้วิเคราะห์ วิธีการประเมินตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน มีทั้งหมด 22 วิธีการ โดยจัดแบ่งเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ การประเมินเทียม (pseudoevaluations) การประเมินที่อิงวิธีการและการใช้คำถาม (questions-and methods-oriented evaluation approaches) หรือการศึกษาถึงประเมิน การประเมินพันธภาวะและ การประเมินที่อิงการพัฒนา (improvement/accountability-oriented evaluation approaches) และการประเมินที่เป็นการสนับสนุน/วาระเชิงสังคม (social agenda/advocacy approaches)

แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดการประเมินที่เน้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน ซึ่งการประเมินแบบเสริมพลังเป็นแนวคิดหนึ่งที่ได้รับการพัฒนาและกำลังได้รับความสนใจจากวงการประเมินในปัจจุบัน โดยแนวคิดการประเมินมีลักษณะที่เอื้อต่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เน้นให้ผู้เกี่ยวข้องในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้การประเมิน ประเมินตนเอง สะท้อนผลแก่ตนเอง จนในที่สุดสามารถตัดสินใจหรือกำหนดตนเองได้

การประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) เป็นแนวคิดการประเมินที่เสนอโดย เดวิด เฟตเตอร์แมน (David Fetterman, 1999) ว่ามีรากฐานของแนวคิดมาจากการวิจัยปฏิบัติการ (action research) ซึ่งเป็นกระบวนการให้บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา การประเมินแบบเสริมพลังเป็นการใช้โน้ตทัศน์ของการประเมิน เทคนิคการประเมินและข้อค้นพบจากการประเมิน ไปกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุง การกำกับตนเอง โดยใช้วิธีการทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการดำเนินงาน เป็นกระบวนการที่ช่วยให้กลุ่มบุคคลต่างๆ ช่วยตนเองได้ พัฒาตนเองโดยใช้วิธีการประเมินตนเอง และสะท้อนผลแก่ตนเอง กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในการทำงานจึงประกอบด้วยบุคลากรภายในที่ทำการประเมินผลด้วยตนเอง และบุคลากรภายนอกที่ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ (coach) หรือผู้อำนวยความสะดวกในการประเมิน (facilitator) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพของบุคลากรภายในว่าต้องการความช่วยเหลือในระดับใด (สุวิมล ว่องวานิช, 2543: 27) เนื่องจากศักยภาพของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันไปตามความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน รวมถึงความตระหนักในการเห็นคุณค่าของผลงานและการให้ความสำคัญต่อองค์กร

การเสริมสร้างพลัง (empowerment) เป็นกระบวนการหนึ่งที่สร้างให้บุคลากรในองค์กรได้ตระหนักและเห็นคุณค่าของผลงานที่ตนเองปฏิบัติ ซึ่งการเสริมสร้างพลัง (empowerment) ต้องดำเนินการตั้งแต่การตั้งเป้าหมาย กำหนดกลยุทธ์ และวางแผนไปสู่การปฏิบัติ เพื่อจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรเกิดความรับผิดชอบในงาน กระตุ้นให้ทำงานโดยกระจายอำนาจการตัดสินใจไปจากส่วนกลาง รวมไปถึงการเชื่อมโยงคุณลักษณะ เจตคติ และความสามารถของแต่ละบุคคลในการทำงานเป็นทีม ให้ความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมขององค์กร โดยการให้อำนาจและโอกาสกับแต่ละบุคคลได้แสดงศักยภาพให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องในระดับองค์กร (Scott; & Jaffe, 1991); (Zimmerman; & Rappaport, 1988) จะเห็นได้ว่าการเสริมสร้างพลังเป็นสิ่งที่มีความซับซ้อนหลายระดับ ซึ่งต้องพิจารณาจากองค์ประกอบ 3 ระดับรวมกัน คือ 1) ระดับองค์กร เป็นการทำให้ผู้ปฏิบัติมีความคาดหวังในความสำเร็จของงานที่ได้ทำตามตามต้องการ ไม่ใช่จากการบีบบังคับหรือเพราะผลตอบแทน แต่ทำงานด้วยความเต็มใจและต้องการความสำเร็จเพราะการเสริมสร้างพลังมีความเชื่อว่า คนทุกคนต้องการความเปลี่ยนแปลงในการทำงานและองค์กรคือผู้ที่ให้โอกาสนั้นกับผู้ปฏิบัติงาน 2) ระดับบุคคล จะเห็นว่าองค์กรไม่ต้องการเพียงผู้ปฏิบัติงานที่สามารถทำงานให้สำเร็จตามคำสั่ง แต่ต้องการผู้ปฏิบัติงานที่สามารถตัดสินใจ เป็นนักแก้ปัญหาที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และรับผิดชอบงาน ดังนั้นการเสริมสร้างพลังในระดับบุคคลจึงต้องการให้

ผู้ปฏิบัติงานมีลักษณะดังกล่าว เพื่อให้ทุกคนมีความรู้สึกต้องการทำงานให้ดีที่สุดเพื่อองค์กร 3) ระดับทีมงาน เป็นการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนในการร่วมกันทำงานเป็นกลุ่ม ทีมงานที่ได้รับการเสริมสร้างพลังนั้น ทุกคนในทีมงานต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและรับผิดชอบ ร่วมกันในผลงานที่เกิดขึ้น มีการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของทีมงานอย่างต่อเนื่องและ ผลสัมฤทธิ์ในการทำงานเพิ่มสูงขึ้น เป็นที่น่าสังเกตว่าการเสริมสร้างพลัง (empowerment) เป็น กระบวนการย่อยๆ ของการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) ในส่วนที่เป็น การสร้างความตระหนักและให้มองเห็นคุณค่าขององค์กร ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการประเมินแบบ เสริมพลัง (empowerment evaluation) ต้องอาศัยกระบวนการเสริมสร้างพลัง (empowerment) เป็นฐานขั้นต้นสำหรับการปรับเปลี่ยนเจตคติของบุคลากรในองค์กร จากนั้นจึงดำเนินการตาม ขั้นตอนของการประเมินแบบเสริมพลัง

เฟตเทอร์แมน (Fetterman, 1996) ได้เสนอขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลัง เพื่อพัฒนา บุคคลในโครงการให้สามารถประเมินได้ด้วยตนเอง โดยขั้นตอนการประเมิน 4 ขั้นตอน คือ 1) การ รวบรวมข้อมูล (taking stock) หรือตรวจสอบสถานภาพของโครงการว่าอยู่ ณ จุดใด รวมถึงการ วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของโครงการ 2) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผล (setting goals) เป้าหมายที่กำหนดนั้นต้องมีลักษณะท้าทาย แสดงถึงศักยภาพ สัมพันธ์กับกิจกรรมโครงการ แหล่งทรัพยากร ในขั้นนี้ผู้มีส่วนร่วมในโครงการร่วมกันกำหนดเป้าหมาย อาจจะใช้วิธีการระดม สมอซึ่งมีลักษณะบรรยากาศแบบประชาธิปไตยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนได้เป้าหมายที่ ทุกคนเห็นสอดคล้องกันหรือเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่ต้องการจะบรรลุ 3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อ ปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) ผู้มีส่วนร่วมในโครงการร่วมกันรับผิดชอบใน การเลือกและพัฒนากลยุทธ์เพื่อให้กิจกรรมโครงการดำเนินการประสบผลสำเร็จ การพัฒนากลยุทธ์ อาจใช้กระบวนการระดมสมอง การพิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบ การตกลงร่วมกันฉันทามติ (consensual agreement) กลยุทธ์ที่ได้จะถูกนำไปปฏิบัติแล้วมีการทบทวน ตรวจสอบเกี่ยวกับ ประสิทธิภาพหรือความเหมาะสม 4) การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress) ในขั้นนี้ผู้มีส่วนร่วมในโครงการควรพิจารณาใช้หลักฐานที่แสดงให้เห็น ถึงความก้าวหน้าสัมพันธ์กับเป้าหมายของโครงการ และหลักฐานต้องมีความน่าเชื่อถือด้วย

การประเมินแบบเสริมพลังอาศัยหลักการทำงานเป็นทีมหรือเป็นกลุ่ม โดยไม่มีใครเสริม พลังให้กับใคร แต่ทุกคนต้องเสริมพลังให้แก่ตนเอง ดังนั้นการประเมินแบบนี้จึงมิได้จบลงแค่การ ทราบคุณค่าของการประเมินเหมือนการประเมินแบบเก่า แต่เป็นกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่อง เป็นการประเมินเพื่อพัฒนา ปรับปรุง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลผลิตที่ได้จากการประเมินแบบ เสริมพลัง คือ องค์กรแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ดังนั้นในบริบทของการประเมินแบบเสริมพลัง บุคคลภายนอกจึงมีบทบาทในการพัฒนาบุคลากรหลายลักษณะ (facets of empowerment evaluation) ดังนี้ (Fetterman, 1996: 9-18); (สุวิมล ว่องวาณิช, 2543: 28) 1) การฝึกอบรม (training) เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรภายในให้สามารถทำการประเมินตนเองได้โดยการให้

ความรู้เกี่ยวกับวิธีการประเมิน ทำให้บุคลากรภายในเกิดการเรียนรู้ในทุกขั้นตอนของการทำงาน มุ่งให้บุคลากรเกิดความเข้าใจในวิธีการมากกว่าการให้ความรู้ตรงๆ 2) การอำนวยความสะดวก (facilitation) โดยบทบาทของนักประเมินจะเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการประเมิน กระตุ้นกำกับการทำงาน พยายามขจัดอุปสรรคปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า กระบวนการประเมินจะไม่ล้มเหลว 3) การได้รับการสนับสนุน (advocacy) เป็นขั้นของการนำผลการประเมินตนเองไปใช้ประโยชน์ โดยการนำผลการประเมินเสนอผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้บริหาร เพื่อขอรับการสนับสนุนด้านทรัพยากรในการดำเนินงาน 4) การสร้างความกระจ่าง (illumination) ผลที่ได้จากการประเมินแบบเสริมพลังจะช่วยทราบจุดยืนด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นการพัฒนาบุคคลให้เกิดความชัดเจนในตนเอง ทำให้เกิดชุมชนของผู้รู้ขึ้น 5) การมีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง (liberation) เมื่อกระบวนการประเมินแบบเสริมพลังช่วยให้บุคลากรเกิดการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้แล้วเขาเหล่านั้นจะสามารถมองเห็นอนาคตของตนเองว่าควรจะไปในทิศทางใด ทำให้บุคคลสามารถใช้ความคิดที่อิสระจากกรอบความคิดแบบเดิม สร้างและกำหนดแนวทางของตนเองได้

กล่าวโดยสรุป การประเมินแบบเสริมพลังนอกจากจะทำให้ทราบผลการประเมินแล้วยังช่วยพัฒนาบุคลากรให้สามารถทำการประเมินได้ด้วยตนเอง เฟตเทอร์แมน (Fetterman, 1996) สรุปประโยชน์ของการประเมินแบบเสริมพลังไว้หลายประการ ดังนี้ 1) ช่วยสร้างทั้งเทคนิควิธีการประเมินและความรู้เกี่ยวกับการประเมิน เนื่องจากการประเมินแบบเสริมพลังถูกออกแบบเพื่อสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกิดการตัดสินใจด้วยตนเอง 2) ช่วยเพิ่มการบูรณาการวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน 3) การร่วมมือรวมพลังในกระบวนการประเมิน ช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการประเมิน 4) การตัดสินใจด้วยตนเองในการประเมินจะช่วยเพิ่มความตระหนักในคุณค่าหรือความต้องการของการประเมิน 5) ช่วยสนับสนุนในการพัฒนาเป้าหมายและวิธีวิทยาการวิจัย ช่วยสร้างความเข้าใจให้ชุมชนเกี่ยวกับเรื่อง การออกแบบและการดำเนินการประเมินได้อย่างดี 6) ช่วยบูรณาการกิจกรรมการประเมินเข้าไปในโครงสร้างของโครงการตั้งแต่แรกเริ่ม และนำไปสู่การใช้บทบาทของการประเมินและวิธีการประเมินแบบยั่งยืน

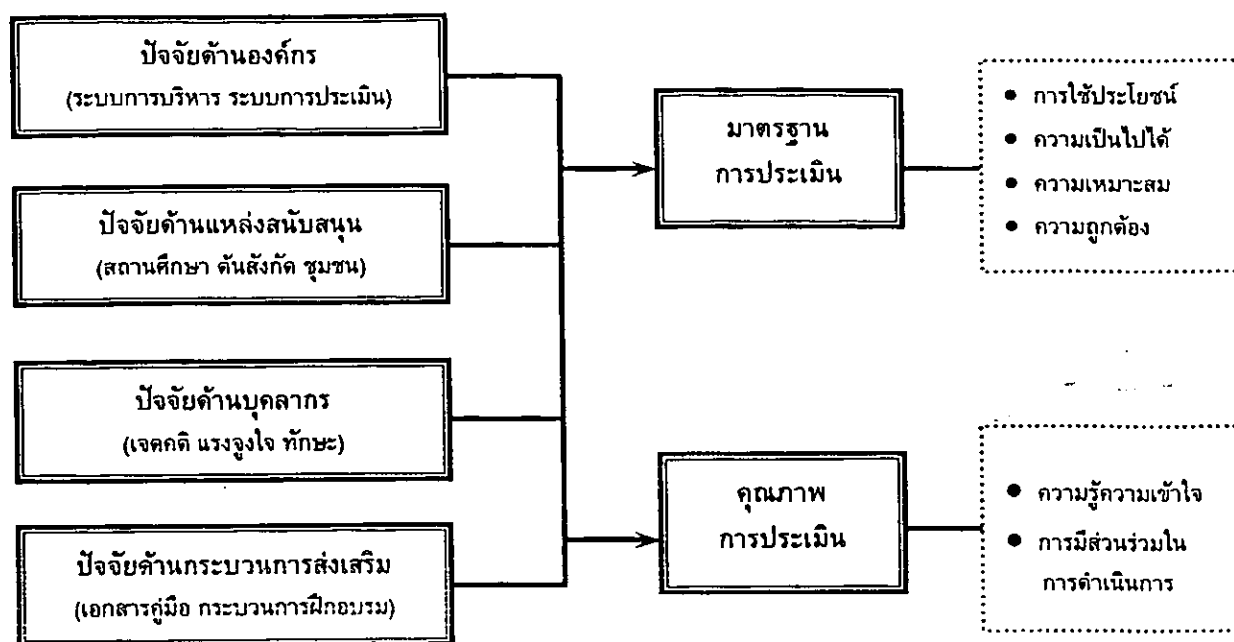
กรอบแนวคิดเชิงปฏิบัติการ

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่คาดหวังว่าจะเกิดผลโดยตรงต่อสถานศึกษา ผู้เรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถตรวจสอบจากข้อมูลที่มีความเชื่อถือได้ ดังที่สมคิด พรหมจักษ์ และสุพัตร์ พิบูลย์ (2544) กล่าวว่า ระบบการประเมินคุณภาพภายในเป็นระบบในการตรวจสอบการดำเนินการขององค์กรเอง เพื่อตัดสินใจงานเป็นไปตามเกณฑ์หรือเป็นไปตามความคาดหวังของหน่วยงานหรือไม่ ระบบประเมินคุณภาพภายในที่ดีจะนำไปสู่การประกันคุณภาพงานของตนเอง

ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

นีโว (Nevo. 1995: 155-157) ได้เสนอแนะถึงตัวชี้วัดคุณภาพสถานศึกษาซึ่งเป็นตัวแปรทั้งในการประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation) และการประเมินผลสรุป (summative evaluation) ว่าประกอบด้วย 6 กลุ่ม คือ 1) ชุมชนและการสนับสนุนผู้เรียนของสถานศึกษา 2) วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา 3) บุคลากรในสถานศึกษา 4) แหล่งปัจจัย 5) โปรแกรมและการจัดกิจกรรมทางการศึกษา 6) ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและการจัดการศึกษา ทั้งนี้จะครอบคลุมข้อเสนอแนะของ เอราเซียนและกุลลิคสัน (Airasian; & Gullickson. 1996) ที่ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินตนเองของครูด้วยว่า การสร้างแรงจูงใจ ความตระหนักให้เห็นคุณค่าของการประเมิน การได้รับคำแนะนำจากผู้บริหาร การสนับสนุนจากผู้บริหาร เพื่อนครู เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการประเมินตนเอง ประกอบกับการรายงานของคณะกรรมการการศึกษาในบริบทของประเทศไทย (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546: 19-20) พบว่าปัญหาอุปสรรคของหน่วยงานต่างๆ ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ งบประมาณในการส่งเสริมการดำเนินงานมีจำกัด ความรู้ความเข้าใจของบุคลากรไม่ตรงกัน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ผู้เรียนยังไม่เป็นรูปธรรม การฝึกอบรมครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษายังไม่ครอบคลุมและไม่กว้างขวาง ความเชื่อมโยงความไม่เป็นเอกภาพของหน่วยงานต่างๆ การนำผลไปใช้และการเผยแพร่ต่อสาธารณชนยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรม ซึ่งปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเบื้องต้น โดยทำการสัมภาษณ์บุคคลที่อยู่ในบริบทของสถานศึกษาคือผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้เรียน และกรรมการสถานศึกษา จำนวน 20 ท่าน สรุปได้ว่า การจัดโครงสร้างองค์กรไม่รองรับต่อระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงไม่เอื้อต่อการดำเนินการของครู ทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้แยกต่างหากจากกระบวนการประกันคุณภาพ ไม่มีเอกสารหรือคู่มือ วัสดุในการดำเนินการ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพ บุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษายังไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ไม่มีความเป็นเอกภาพของหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้นตัวแปรต่างๆ ดังกล่าวจึงส่งผลต่อความสำเร็จในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งด้านมาตรฐานการประเมินและคุณภาพของการประเมิน ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

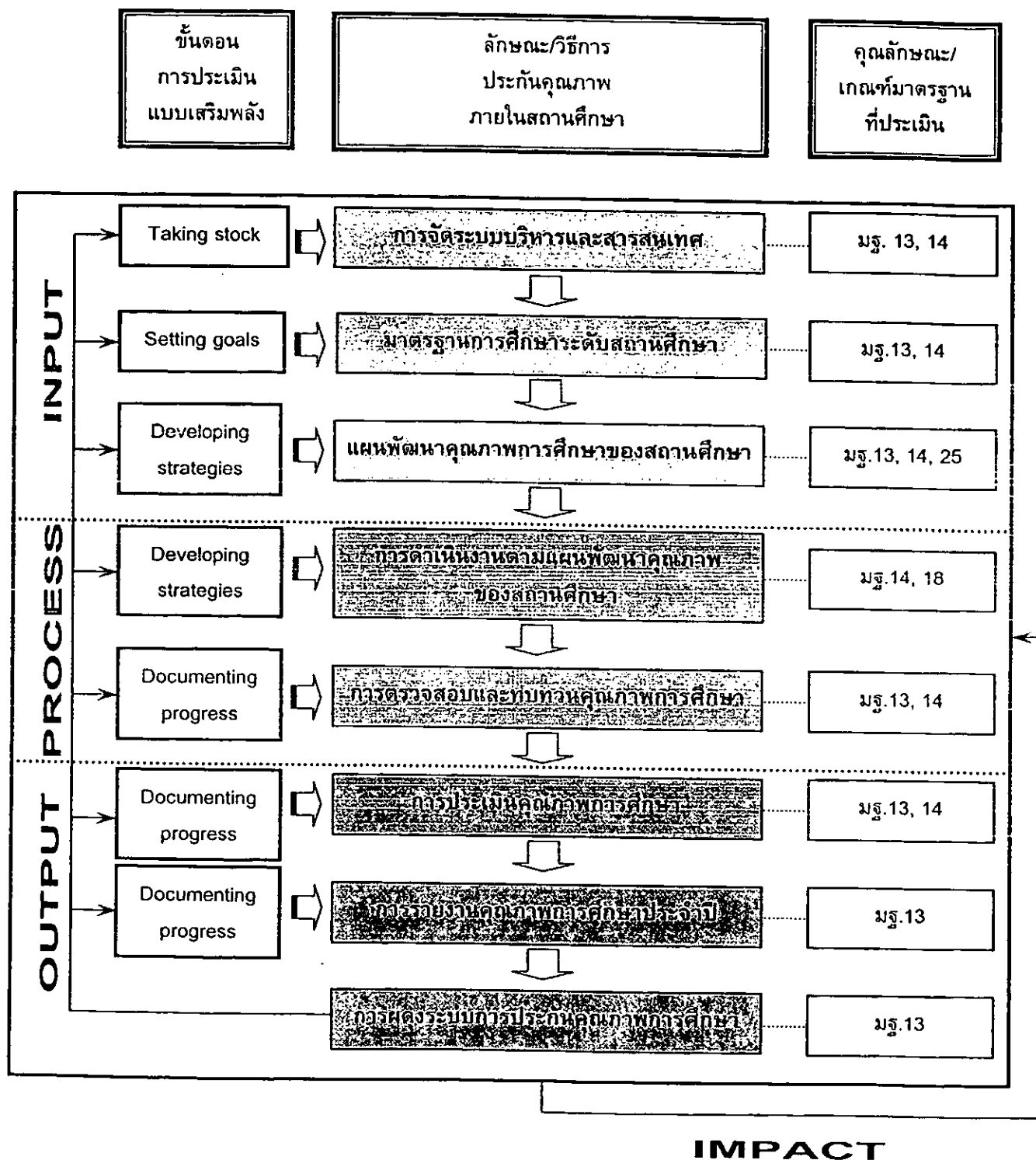
จากภาพประกอบ 2 มาตรฐานการประเมินพิจารณาเกณฑ์ 4 ด้าน คือ 1) มาตรฐานการใช้ประโยชน์ (utility) เป็นมาตรฐานที่แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของผลการประเมินสนองต่อความต้องการใช้สารสนเทศของผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) มาตรฐานความเป็นไปได้ (feasibility) เป็นมาตรฐานที่บ่งบอกว่าการประเมินสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เหมาะสมกับสถานการณ์ สามารถปฏิบัติได้ 3) มาตรฐานความเหมาะสม (propriety) เป็นมาตรฐานที่แสดงว่าการประเมินมีการดำเนินการอย่างเหมาะสมตามระเบียบ จรรยาบรรณของการประเมิน 4) มาตรฐานความถูกต้อง (accuracy) เป็นมาตรฐานที่แสดงว่าการประเมินใช้เทคนิคที่เหมาะสม เพื่อให้ได้สารสนเทศที่ถูกต้องเพียงพอสำหรับตัดสินคุณค่าสิ่งที่ประเมิน (Stufflebeam; & Shinkfield. 1985: 11-14); (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2545: 178-180); (ส.วาสนา ประवालพฤกษ์. 2544: 93-94) ส่วนคุณภาพของการประเมินพิจารณาจาก 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธี/กระบวนการประเมินของบุคลากรภายในสถานศึกษา 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อมาตรฐานและคุณภาพของการประเมินแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ ปัจจัยด้านองค์กร ปัจจัยด้านแหล่งสนับสนุน ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านกระบวนการส่งเสริมการดำเนินการประเมินผลภายในสถานศึกษา

จากการรายงานของคณะกรรมการการศึกษาที่วิเคราะห์ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 พบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาระบบ และดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ 1) ความเข้าใจและความร่วมมือของบุคลากรต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังเข้าใจไม่ตรงกันและยังไม่ให้ความร่วมมืออย่างเพียงพอ 2) การฝึกอบรมครู

ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถมีส่วนร่วมใน กระบวนการพัฒนาระบบคุณภาพภายในและเตรียมรับกับการประกันคุณภาพภายนอกยังไม่ ครบคลุมและกว้างขวางเพียงพอ 3) กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนและนักเรียน ยังมิได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรมเพียงพอ 4) การประสานงานของหน่วยงานต่าง ๆ ของ กระทรวงศึกษาธิการยังไม่เชื่อมโยงเพียงพอ เป็นการประสานงานเพียงเป็นพิธีเท่านั้น ดังจะเห็นได้ จากการกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ วิธีการประกันคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ของแต่ละหน่วยงาน มีปัญหาในด้านเอกภาพและเอกลักษณะที่จะต้องมีการปรับให้ เชื่อมโยงและสอดคล้องกันมากขึ้น 5) การผดุงรักษาและการขยายผลระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษายังมีประสิทธิภาพไม่เด่นชัด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2546: 19) นอกจากนี้ผลจากการศึกษาเบื้องต้นของผู้วิจัยเป็นที่น่าสังเกตว่าระบบการบริหารจัดการ รวมถึงระบบการประเมินตนเองของสถานศึกษาส่วนใหญ่มิได้เป็นการประเมินเพื่อนำข้อมูลย้อนกลับ ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษา แต่เป็นการประเมินตามนโยบายของต้นสังกัดหรือ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 มาตรา 48 ที่ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดให้มี ระบบการประกันคุณภาพภายในและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของ กระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอ ต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนา คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งการดำเนินการดังกล่าว จึงเป็นการปฏิบัติเพื่อให้ได้ผลเชิงปริมาณตามนโยบายของต้นสังกัดหรือตามพระราชบัญญัติ การศึกษากำหนดเท่านั้น โดยมีได้ให้ความสำคัญถึงสาระหรือคุณค่าของผลการประเมินส่งผลให้เกิด การสูญเปล่าในการดำเนินงานทางการศึกษา นอกจากนี้ปัญหาเรื่ององค์ประกอบของตัวแปรหรือ มาตรฐานหลักที่เป็นตัวกำหนดในการประเมินคุณภาพของสถานศึกษานั้น บางส่วนเป็นการวัด ตัวแปรหรือตัวบ่งชี้ที่เป็นนามธรรม ซึ่งวัดได้ยากโดยเฉพาะองค์กรทางการศึกษาของภาครัฐ เนื่องจากไม่ใช่องค์กรที่มุ่งหวังกำไรเช่นเดียวกับองค์กรธุรกิจทั่วไป ทำให้ไม่สามารถคำนวณกำไร อัตราการเจริญเติบโต หรือส่วนแบ่งการตลาดได้ชัดเจนเช่นองค์กรภาคธุรกิจเอกชน (Fetteman. 1996; citing Harrison. 1994) ส่วนเกณฑ์การประเมินนับว่าเป็นปัญหาสำคัญของการประเมิน ทั่วไป เนื่องจากการเลือกหรือกำหนดเกณฑ์เพื่อตัดสินคุณค่าสิ่งใดนั้นถือเป็นเรื่องยากที่สุด นักประเมินบางท่านจึงตัดปัญหาโดยเพียงแต่เสนอสารสนเทศสำหรับช่วยในการตัดสินใจของ ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวคิดของนักวิชาการด้านการประเมินส่วนใหญ่ที่ เห็นว่า นักประเมินควรกำหนดเกณฑ์การตัดสินการประเมินที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย (จรัส สุวรรณมาลา. 2539); (สมหวัง พธิยานุวัฒน์. 2539); (Stufflebeam et.al. 1971) ปัญหา อีกประการหนึ่งคือการวิเคราะห์ไม่ครอบคลุม ซึ่งการศึกษาเกี่ยวกับองค์กรของสถานศึกษา ควร ศึกษาทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม/ฝ่ายและองค์กรของสถานศึกษาเพื่อให้ครอบคลุมการดำเนินงานของ สถานศึกษาได้อย่างแท้จริง แต่ที่ผ่านมามักไม่ครอบคลุมทั้ง 3 ระดับ ในโครงสร้างองค์กรของ สถานศึกษาทุกเขตพื้นที่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต1 มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา
 ขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 216 แห่ง ในจำนวนสถานศึกษาดังกล่าวได้ดำเนินการ
 ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาแล้วทุกแห่ง และได้รับการประเมินจากสำนักงานรับรอง
 มาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกครบทุกแห่ง ในปีพุทธศักราช 2548 (สำนักงาน
 เขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต1. 2548) และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง มีอำนาจหน้าที่
 กำกับดูแลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 176 แห่ง ในจำนวนสถานศึกษา
 ดังกล่าวได้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาแล้วทุกแห่ง และได้รับการประเมินจาก
 สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพภายนอกครั้งแรก จำนวน 175 แห่ง ในปี
 พุทธศักราช 2548 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง. 2548) ดังนั้นการที่สถานศึกษาจะใช้
 ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกลไกในการพัฒนาสถานศึกษาในบริบทของ
 สถานศึกษาที่มีการปฏิบัติจริง ภายใต้อำนาจการแนวคิดหรือวิสัยทัศน์ใหม่ของการประเมินดังกล่าว
 จึงมีความสำคัญและเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ก่อให้เกิดคำถามในประเด็นของวิธีวิทยาการประเมิน
 หรือรูปแบบที่ใช้ในการประเมินภายใน หลักการประเมินภายในที่ใช้นั้นสามารถสนองเป้าหมาย
 การประเมิน เข้ากับสถานการณ์ ให้ผลการประเมินที่มีประโยชน์ น่าเชื่อถือ เป็นไปตามความ
 ต้องการ สอดคล้องความต้องการใช้สารสนเทศหรือไม่ อย่างไร คำถามเหล่านี้ควรมีคำตอบที่จะ
 นำไปสู่การแก้ไข ปรับปรุงหรือสนับสนุนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นกลไกสำคัญที่
 จะช่วยพัฒนาสถานศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพของคนได้อย่างแท้จริง จากคำถามดังกล่าว จำเป็นต้อง
 มีการศึกษาการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และพัฒนารูปแบบ
 ระบบการประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและมาตรฐาน
 การศึกษา เพราะการศึกษาจะต้องมีความรู้ที่สามารถนำไปเป็นประโยชน์ในการวางแผน กำหนด
 นโยบายและพัฒนาสถานศึกษาต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543: 2)
 โดยรูปแบบและระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานี้จะเป็นการประกันได้ว่าผู้เรียนมี
 คุณภาพ ซึ่งเกิดจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาทุกคนทุกฝ่ายที่ต้องมีความรับผิดชอบในการ
 ดำเนินงานที่ต้องดูแลตรวจสอบ ประเมินผล และทำงานประกันคุณภาพการศึกษาาร่วมกัน ในอันจะ
 ส่งผลที่เด่นชัดด้านมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับเป้าหมายของการศึกษาชาติ
 หลักการหรือปรัชญา หลักสูตร นโยบายและแผนพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ ที่ตรงกับความต้องการ
 ของชุมชนและสังคม ซึ่งวิธีการ ขั้นตอน ลักษณะของการประเมินแบบเสริมพลังเป็นรูปแบบการ
 ปฏิบัติการในการบริหารจัดการขององค์กรทั้งระบบ นับว่าสนองตอบตามเจตนารมณ์ของ
 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพ
 การศึกษา ที่ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 ทั้งนี้ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยจัดทำ
 รายงานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเป็นประจำ
 ทุกปี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 3 กรอบแนวคิดการวิจัยเบื้องต้นของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

คำอธิบายกรอบแนวคิดในการวิจัย

จากแนวคิดของกระบวนการบริหารองค์กรของสถานศึกษา และแนวคิดของการประเมิน ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขึ้นจากการสังเคราะห์แนวคิดต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารองค์กรตามหลักการทำงานแบบ PDCA และกระบวนการประเมินคุณภาพภายในที่เป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา จากนั้นได้ออกแบบการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษา โดยการฝึกอบรม ให้ความรู้ สร้างความตระหนักในคุณค่าของการประเมิน มีการอำนวยความสะดวกในการเป็นผู้ชี้แนะการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานั้น อิงแนวคิดของการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) และแนวคิดของการวิเคราะห์เชิงระบบ ดังภาพประกอบ 3

กรอบแนวคิดของการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อทำให้เกิดผลผลิต 2 ประการ คือ 1) ผลผลิตที่เกิดขึ้นหลังสิ้นสุดการวิจัย (immediate product) ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจในบทบาทของการประกันคุณภาพ ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในสถานศึกษา มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม 2) ผลผลิตสุดท้าย (final product) ที่คาดหวังในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย การได้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในภายใต้บริบทของสถานศึกษา ก่อให้เกิดนักประเมินรุ่นใหม่ เกิดความรับผิดชอบต่อพันธภาวะ (accountability) ของสถานศึกษาที่มีความรับผิดชอบต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการศึกษา

การเปลี่ยนแปลงแนวคิดการประเมินให้สอดคล้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สำคัญมีหลายวิธี ซึ่งแต่ละวิธีมีลักษณะร่วมกันอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรกเป็นการประเมินที่ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมิน ประการที่สองการประเมินเป็นหน้าที่และภารกิจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาทุกฝ่าย โดยการพัฒนาวิธียาการประเมินและพัฒนาเครื่องมือการประเมินที่สามารถวัดรวมทั้งสะท้อนผลได้ถูกต้องและน่าเชื่อถือซึ่งได้แบ่งขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยพิจารณาข้อมูลที่ได้รับจากผู้เกี่ยวข้องในสถานศึกษา ได้แก่ 1) ปัจจัย (input) 2) กระบวนการ (process) 3) ผลผลิต (output) 4) ผลกระทบ (impact)

กรอบแนวคิดได้นำเสนอให้เห็นภาพของรูปแบบ 3 มิติ โดยมิติแรกจะแสดงถึงคุณลักษณะหรือเกณฑ์มาตรฐานที่ประเมิน ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การประเมินด้านกระบวนการ ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้แก่ มาตรฐาน 13 มาตรฐาน 14 มาตรฐาน 18 มาตรฐาน 25

มิติที่สองได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง สรุปขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 8 ขั้นตอน คือ 1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา 3) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษา

7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี 8) การผดุงระบบประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งในส่วนของการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้สรุปกระบวนการตามแนวคิดของนักการประเมินไว้ 5 ข้อ ได้แก่ 1) กำหนดเป้าหมายและแนวทางการประเมิน 2) กำหนดวิธีการและเทคนิคการประเมิน 3) กำหนดเกณฑ์ในการประเมิน 4) ประเมินและรายงานผลการประเมิน 5) การใช้ผลการประเมินและขยายผลการประเมิน

นักการศึกษา นักวัดและประเมินผล ตลอดจนบุคลากรของสถานศึกษามีความคาดหวังว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จะเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาอย่างแท้จริง หากมีการนำผลการประเมินไปใช้ ฉะนั้นการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีต่อการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา จนสามารถทำการประเมินได้อย่างมีคุณภาพด้วยตนเอง จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง

อนึ่งการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้ได้ผลต้องค่อยเป็นค่อยไป โดยต้องส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้และเข้าใจการประเมินอย่างชัดเจน จนเกิดความมั่นใจ มีความพร้อมที่จะทำการประเมิน (Puckett & Black. 2000); (Hart. 1994) ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาที่เอื้อต่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เน้นให้ผู้เกี่ยวข้องในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้การประเมิน ประเมินตนเอง สะท้อนผลแก่ตนเองจนในที่สุดสามารถตัดสินใจหรือกำหนดตนเองได้ ซึ่งเป็นแนวคิดของการประเมินแบบเสริมพลัง

ส่วนมิติที่สาม เดวิด เฟตเตอร์แมน (David Fetterman. 1996) ได้นำเสนอแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังโดยให้คำนิยามว่า เป็นกระบวนการประเมินที่ใช้มโนทัศน์ของการประเมิน เทคนิคการประเมินและข้อค้นพบจากการประเมินกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงการกำกับตนเองของบุคลากรของสถานศึกษา โดยใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การประเมินแบบเสริมพลังมี 4 ขั้นตอน ได้แก่

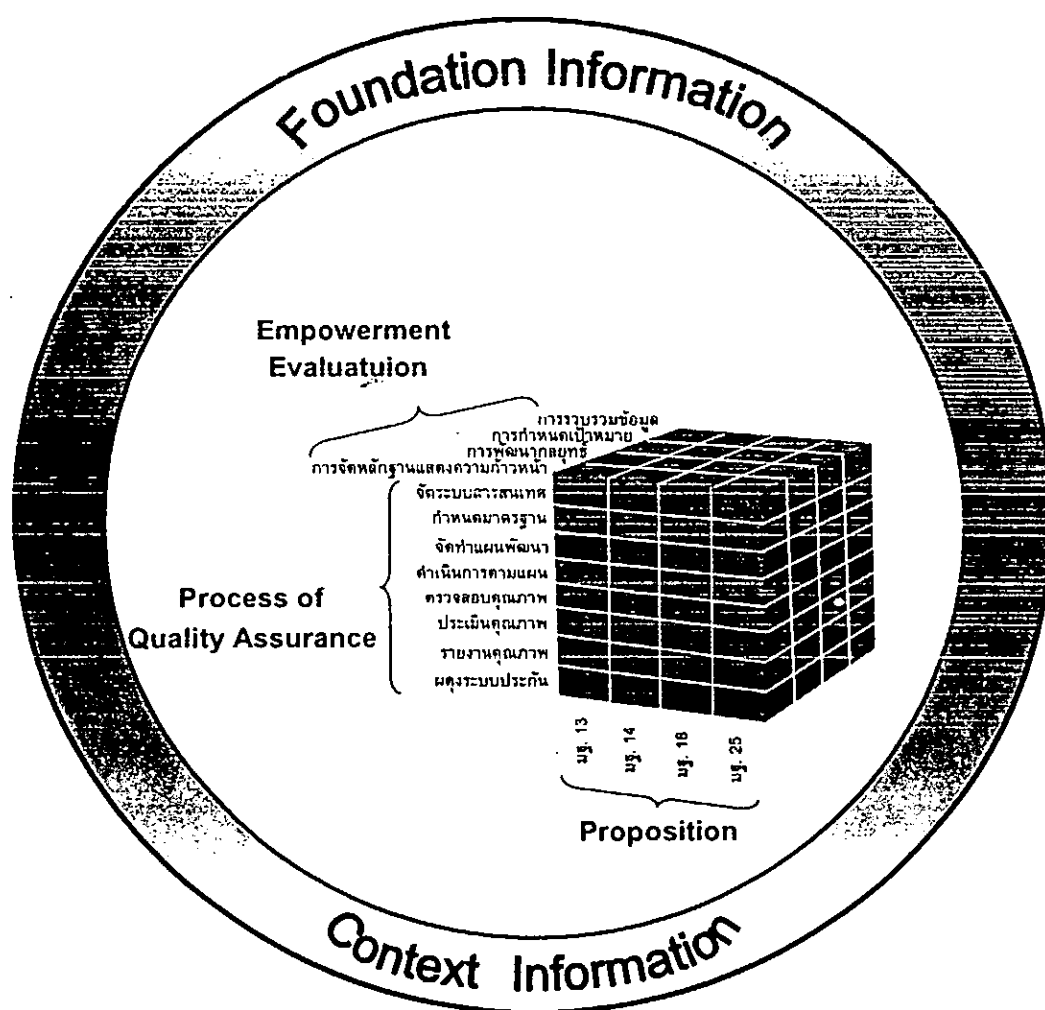
1) การรวบรวมข้อมูล (taking stock) หรือตรวจสอบสถานภาพของสิ่งที่เรากำลังอยู่ ณ จุดใด รวมถึงการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งด้วย

2) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ (setting goals) ผู้มีส่วนร่วมต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการดำเนินการ อาจจะด้วยวิธีการระดมสมอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนได้เป้าหมายที่ทุกคนเห็นสอดคล้องกันหรือเป้าหมายที่สำคัญที่ต้องการจะบรรลุผล

3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) ผู้มีส่วนร่วมจะช่วยกันเลือกและพัฒนากลยุทธ์เพื่อให้กิจกรรม/โครงการดำเนินไปด้วยความสำเร็จอาจใช้กระบวนการระดมสมอง การพิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบ การตกลงร่วมกันฉันทามติ (consensual agreement) กลยุทธ์ที่ได้จะถูกนำไปปฏิบัติแล้วมีการทบทวน ตรวจสอบเกี่ยวกับประสิทธิผลหรือความเหมาะสม

4) การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress) ผู้มีส่วนร่วมควรพิจารณาใช้หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า ที่สัมพันธ์กับเป้าหมาย และหลักฐานต้องมีความน่าเชื่อถือด้วย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยเบื้องต้นของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เมื่อพิจารณาแต่ละมิติของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทำให้เห็นว่าแต่ละมิติมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ซึ่งแต่ละมิติอาจมีการปรับเปลี่ยนได้ หรืออาจไม่มีการปรับเปลี่ยนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานและบริบทของแต่ละสถานศึกษา ฉะนั้นจากการวิเคราะห์และศึกษาในเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดร่างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 ร่างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากร่างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็น/ตัวแปร ที่ศึกษาหรือสิ่งที่ต้องการจะวัดเพื่อให้ชัดเจนโดยแยกเป็นมิติ ดังนี้

มิติที่ 1 คุณลักษณะหรือเกณฑ์มาตรฐานที่ประเมิน ประกอบด้วย

1. มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหารงาน อย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา
2. มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนใน การพัฒนาการศึกษา
3. มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อ การเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

มิติที่ 2 ลักษณะหรือวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
2. มาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา
3. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

มิติที่ 3 ขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลัง ประกอบด้วย

1. การรวบรวมข้อมูล (taking stock)
2. การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ (setting goals)
3. การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies)
4. การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress)

เนื่องจากจุดเน้นของการประเมินแบบเสริมพลัง คือการพัฒนาและปรับปรุงในบริบทของ การประเมินเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา นักประเมินภายนอกจึงมีบทบาทในการพัฒนา บุคลากรในหลายลักษณะ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกระบวนการเสริมพลัง ดังนี้

- 1) การเสริมพลังโดยการพัฒนาความรู้ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
- 2) การเสริมพลังโดยการพัฒนาจิตสำนึกให้ เห็นคุณค่าของการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา และ
- 3) การเสริมพลังโดยการสนับสนุน/

ส่งเสริม/กระตุ้นให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งวิธีการขึ้นอยู่กับบริบทและความต้องการของกลุ่มตัวอย่างกรณีศึกษา

จากแนวคิดของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และแนวคิดของการประเมินแบบเสริมพลังที่เอื้อต่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เน้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วม เรียนรู้การประเมินตนเอง สะท้อนผลแก่ตนเอง จนในที่สุดสามารถตัดสินใจหรือกำหนดตนเองได้ จึงน่าจะเป็นแนวทางที่จะพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในให้กับสถานศึกษาได้ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้โมเดลการประเมิน เทคนิคการประเมิน และผลการประเมิน เป็นตัวกระตุ้นให้บุคลากรของสถานศึกษาเกิดการพัฒนาดตนเอง ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน จนสามารถเป็นบุคคลที่มีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ อันเป็นเป้าหมายที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ต่อเนื่องและยั่งยืน โดยมีคำถามวิจัยดังนี้

คำถามวิจัย

การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาครั้งนี้ มีคำถามวิจัย คือ

1. สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีลักษณะเป็นอย่างไร
2. บุคลากรของสถานศึกษามีความต้องการพัฒนาดตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างไร
3. รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) โดยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญควรเป็นอย่างไร
4. รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) มีลักษณะอย่างไร สามารถพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดีขึ้นหรือไม่ ลักษณะการประกันคุณภาพเป็นอย่างไร มีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหรือไม่ มีการนำผลการประเมินไปใช้หรือไม่ อย่างไร และมาตรฐานของการประกันคุณภาพเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคในการประกันคุณภาพหรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิธีวิจัยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมีหลักการสำคัญคือใช้วิธีการวิจัยในการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในภายใต้บริบทของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างอย่างหลากหลาย ให้สามารถนำผลการประเมินไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรทางการศึกษาด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation)
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation)
4. เพื่อทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation)
5. เพื่อสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดของระบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าใจสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และวางแผนช่วยเหลือเพื่อพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการ
2. ได้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นวงจรการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัตร โดยมีลักษณะเด่นที่บุคลากรของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินการบริหารจัดการคุณภาพ ดำเนินการประเมินตนเอง สะท้อนผลแก่ตนเอง ตามแนวคิดของการประเมินแบบเสริมพลัง จนในที่สุดสามารถทำการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้วยตนเองได้
3. รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังจะเป็นแนวทางของกระบวนการพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ รวมทั้งพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะเป็นนักประเมิน โดยทำงานร่วมกันเป็นทีม ซึ่งนักวิจัยจะช่วยอำนวยความสะดวกชี้แนะ ในการพัฒนาให้สามารถทำการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
4. การใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) ครั้งนี้ จะส่งผลให้บุคลากรเข้าใจแนวคิดและกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทำให้บุคลากรของสถานศึกษาใช้กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม
5. แนวคิดและทฤษฎีการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างบุคลากรของสถานศึกษาและนักวิจัย โดยนักวิจัยจะได้มีโอกาสนำความรู้ หลักการ และทฤษฎีการประเมินมาประยุกต์ใช้

ร่วมกับบุคลากรของสถานศึกษา ซึ่งบุคลากรสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้และประสบการณ์ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของตนให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6. การวิจัยครั้งนี้จะเป็นการใช้แนวคิดโดยวิธีการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) เพื่อพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ทักษะในการประยุกต์ใช้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นับว่าเป็นการตรวจสอบทฤษฎีการประเมินในบริบททางการศึกษาของประเทศไทย อันจะเป็นแนวทางหรือทางเลือกให้กับผู้ที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทอื่นๆ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านกระบวนการ ซึ่งใช้แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 กรอบข้อมูลเบื้องต้นการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาในขอบเขตของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้านกระบวนการ ตามกรอบของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 4 มาตรฐาน 16 ตัวบ่งชี้ โดยมีรากฐานแนวคิดมาจากกระบวนการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องของบุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

1.1 หลักการเบื้องต้นของการประกันคุณภาพการศึกษา

หลักการเบื้องต้นของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ดำเนินการโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา แนวคิดการประเมินคุณภาพ รวมทั้งวิเคราะห์และพัฒนามาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ ของการประเมินคุณภาพสถานศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

การกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ในการวิจัย

หลักการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านกระบวนการ ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังนี้ เน้นมาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เฉพาะ

ด้านกระบวนการเป็นหลัก ประกอบกับมาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการบริหารของ
ต้นสังกัด

แหล่งข้อมูล

โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจาก

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการประเมินคุณภาพ โดยเน้นการประเมิน
แบบเสริมพลัง

3. มาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
แห่งชาติ กรมสามัญศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประเด็นที่ศึกษา

1. มาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ ของการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. หลักการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินแบบ
เสริมพลัง

1.2 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

การสำรวจสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และความต้องการพัฒนาตนเอง
ของบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษา
เชิงปริมาณ ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานเชิงประจักษ์ของสภาพการ
ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและสำรวจความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากร
เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
พุทธศักราช 2542

แหล่งข้อมูล

1. การตอบแบบสอบถาม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา
จำนวน 216 คน และครูที่ปฏิบัติงานสอนอยู่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
พิจิตร เขต 1 จำนวน 2,601 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการวิจัยขั้นตอนนี้ทำการสุ่ม
กลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารสถานศึกษามา 50% ได้จำนวน 108 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากครู
ที่ปฏิบัติงานสอนอยู่ในสถานศึกษามา 10% ได้จำนวน 260 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 368 คน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 176 คน และครูที่ปฏิบัติงานสอนอยู่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อ่างทอง จำนวน 2,524 คน โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการวิจัยขั้นตอนนี้ทำการสุ่ม กลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารสถานศึกษามา 50% ได้จำนวน 88 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากครูที่ ปฏิบัติงานสอนอยู่ในสถานศึกษามา 10% ได้จำนวน 252 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 340 คน

2. การสัมภาษณ์บุคลากรในบริบทของสถานศึกษา โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง จำนวน 20 คน ดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา	จำนวน 5 คน
2.2 บุคลากรภายในสถานศึกษา (ครู)	จำนวน 5 คน
2.3 ผู้ปกครองนักเรียน	จำนวน 5 คน
2.4 กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	จำนวน 3 คน
2.5 ผู้รับผิดชอบของต้นสังกัด (ศึกษานิเทศก์)	จำนวน 2 คน

ประเด็นที่ศึกษา

1. สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. การกำหนดยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา
3. การดำเนินงานของสถานศึกษา
4. การประเมินตนเองของสถานศึกษา
5. การรายงานผลการประเมิน
6. ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 กรอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 เป็นการพัฒนารูปแบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษารูปแบบที่พัฒนาขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

2.1 การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านกระบวนการ ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ซึ่งพัฒนารูปแบบโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญระดับสูง (ผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทหน้าที่กำหนดนโยบายระดับชาติ) จำนวน 5 ท่าน ซึ่งมีคุณสมบัติในการปฏิบัติงานหรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพ/การประเมินคุณภาพของสถานศึกษา

แหล่งข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญระดับสูง จำนวน 5 ท่าน

ประเด็นที่ศึกษา

รูปแบบการประกันคุณภาพที่พัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญระดับสูง

2.2 การตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านกระบวนการ ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ซึ่งตรวจสอบรูปแบบโดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 25 ท่าน ซึ่งมีคุณสมบัติหรือประสบการณ์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพ/การประเมินคุณภาพของสถานศึกษา

แหล่งข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 25 ท่าน

ประเด็นที่ศึกษา

รูปแบบการประกันคุณภาพที่พัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญ

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 3 กรอบประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 3 เป็นการทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จากนั้นจึงสรุปรูปแบบที่พัฒนาขึ้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพ ในการทดสอบรูปแบบ เพื่อพัฒนาและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ซึ่งตามแนวคิดของการประเมินแบบเสริมพลังจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรของสถานศึกษากับนักวิจัย ครูต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอน นักวิจัยจะทำหน้าที่ผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวก จนกระทั่งครูสามารถทำการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาด้วยตนเองได้ ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปได้ในทางปฏิบัติจึงทำการคัดเลือกสถานศึกษาก่อน ซึ่งการพิจารณาคัดเลือกสถานศึกษา โดยมีข้อตกลงเบื้องต้น คือ 1) เป็นสถานศึกษานาดกลาง 2) เป็นสถานศึกษาที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย 3) ผู้บริหารตระหนักและเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพ 4) บุคลากรในสถานศึกษามีความยินดีและให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย 5) สถานศึกษามีงบประมาณที่

เอื้อต่อการดำเนินงาน 6) สถานศึกษาผ่านการประเมินจากคณะผู้ประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

แหล่งข้อมูล

บุคลากรของสถานศึกษา (ผู้บริหาร/บุคลากรในสถานศึกษา คณะครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน)

ประเด็นที่ศึกษา

1. ความรู้ความเข้าใจและเจตคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. ลักษณะของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
3. คุณภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
4. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
5. ผลกระทบของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
6. มาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 6.1 ประโยชน์จากการประเมิน
 - 6.2 ความเป็นไปได้
 - 6.3 ความเหมาะสม
 - 6.4 ความถูกต้อง

3.2 การสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง หลังจากที่ได้ทำการทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพ เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม

แหล่งข้อมูล

1. เอกสารรายงานความก้าวหน้าของสถานศึกษา
2. รายงานผลการประเมินตนเอง (self study report) ของสถานศึกษา
3. รายงานผลการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในที่สถานศึกษาจัดทำ
4. รายงานผลการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
5. บุคลากรของสถานศึกษา (ผู้บริหาร/บุคลากรในสถานศึกษา คณะครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน)

ประเด็นที่ศึกษา

1. รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพ
3. เงื่อนไขของความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพ
4. ความยั่งยืนของการดำเนินการประกันคุณภาพ

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง หมายถึง กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพตามมิติหรือโครงสร้าง องค์ประกอบ และ องค์ประกอบย่อย เป็นการใช้ลักษณะหรือวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่มีการพัฒนาบุคลากรตามขั้นตอนของการประเมินแบบเสริมพลัง โดยมีการประเมินตามคุณลักษณะ/เกณฑ์ มาตรฐานการประเมินด้านกระบวนการ ทั้งนี้รูปแบบดังกล่าวเป็นระบบส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา ให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จนสามารถ ดำเนินการได้อย่างมีคุณภาพ

มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการ ส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

การประเมินแบบเสริมพลัง หมายถึง กระบวนการที่ใช้แนวคิดของการประเมิน เทคนิค การประเมิน และข้อค้นพบจากการประเมินไปกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงการกำกับตนเอง โดยนักวิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะหรือผู้อำนวยการความสะดวก การประเมินแบบเสริมพลังอาศัย หลักการทำงานเป็นทีม ซึ่งทุกคนต้องเสริมพลังให้กับตนเอง การประเมินแบบเสริมพลังมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรวบรวมข้อมูล (taking stock) หรือตรวจสอบสถานภาพของการประเมิน คุณภาพภายในสถานศึกษา 2) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผล (setting goals) 3) การ พัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) 4) การจัดหาหลักฐานที่แสดง ถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress) นักประเมินภายนอกจะมีบทบาทใน การพัฒนาบุคลากรในหลายลักษณะ (Facets of Empowerment Evaluation) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดกระบวนการเสริมพลังดังนี้ 1) การเสริมพลังโดยการพัฒนาความรู้ด้านการบริหารจัดการ คุณภาพของสถานศึกษา 2) การเสริมพลังโดยการพัฒนาจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา และ 3) การเสริมพลังโดยการสนับสนุนส่งเสริม/กระตุ้นให้บุคลากร ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งวิธีการขึ้นอยู่กับบริบทและความต้องการของกลุ่ม ตัวอย่างกรณีศึกษา

การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณภาพตาม มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ในการ วิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาในขอบเขตของการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกระบวนการ บริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งหมายถึง บุคลากรของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและประเมินผล การจัดการศึกษา และมีส่วนร่วมหรือมีส่วนในการรับรู้หรือกำหนดเกณฑ์การประเมินผล จากการ ประเมินจะนำไปใช้ในการวางแผนการจัดการบริหารเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของ สถานศึกษา

ผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมิน แบบเสริมพลัง หมายถึง คุณภาพของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตาม แนวคิดของการประเมินแบบเสริมพลัง ซึ่งเป็นแนวคิดการประเมินเพื่อพัฒนาในการวิจัยครั้งนี้ พิจารณาประสิทธิผลจาก 1) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) เจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) ลักษณะของการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา 4) คุณภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 5) ปัญหาและ อุปสรรคเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 6) ผลกระทบของการดำเนินการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา และ 7) มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถจดจำของบุคลากรเกี่ยวกับความหมาย ลักษณะ หลักการ วิธีการ ขั้นตอนของการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วัดเป็นคะแนนที่ได้จากแบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ในงานวิจัยครั้งนี้วัด สองระยะ คือ ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในการ พัฒนาบุคลากร ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

เจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง ความรู้สึกของบุคลากรที่มี ต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่สะท้อนถึงความชอบไม่ชอบ ความรู้สึกว่าสิ่งนั้นถูกหรือ ผิด พอใจหรือไม่พอใจ วัดเป็นคะแนนที่ได้จากแบบวัดเจตคติต่อการประเมินคุณภาพภายใน สถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ในงานวิจัยครั้งนี้วัดสองระยะ คือ ก่อน และหลังการใช้รูปแบบการพัฒนาบุคลากรด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวการ ประเมินแบบเสริมพลัง

ลักษณะการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง แบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้พิจารณาลักษณะการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ใน ขั้นตอน 5 ลักษณะ คือ 1) การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล 2) การกำหนดมาตรฐาน สถานศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ 4) การ ตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ 5) การรายงานผลและผดุงระบบประกันคุณภาพ

คุณภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง ทักษะ กระบวนการในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในการวิจัยครั้งนี้พิจารณาคุณภาพ ของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาคือ 1) ธรรมชาติประโยชน์ 2) ความเป็นไปได้ 3) ความเหมาะสม 4) ความถูกต้อง

มาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง ประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลของการประกันคุณภาพภายใน โดยพิจารณา 4 มิติของการประเมิน ตามมาตรฐาน การประเมินที่พัฒนาโดย Stufflebeam และคณะ (1981) ได้แก่ 1) ประโยชน์จากการดำเนินการ เป็นมาตรฐานที่ทำให้แน่ใจว่าสารสนเทศจากการดำเนินการตอบสนองความต้องการและเกิด ประโยชน์กับผู้ใช่ 2) ความเป็นไปได้ในการดำเนินการ เป็นมาตรฐานที่ทำให้แน่ใจว่าการ ดำเนินการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลภายใต้ทรัพยากรและเงื่อนไขเวลาที่มี 3) ความเหมาะสม เป็นมาตรฐานที่ทำให้แน่ใจว่าการดำเนินการจะดำเนินการอย่างถูกต้องตามทำนองครองธรรม มี จรรยาบรรณ 4) ความถูกต้องเป็นมาตรฐานที่ทำให้แน่ใจว่าการดำเนินการจะดำเนินการอย่าง ถูกต้องตามหลักวิธีการที่น่าเชื่อถือ

การใช้ผลการประเมิน หมายถึง การนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในมุมมองของ บุคลากร นักเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา และผู้ปกครองซึ่งได้จากการสรุปผลการ ดำเนินการทุกขั้นตอน

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน หมายถึง การที่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา มีบทบาทในการจัดการศึกษาทุกขั้นตอนของการบริหารจัดการ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพ หมายถึง ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อ ระดับความสำเร็จในการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ มี 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านองค์กร 2) ปัจจัยด้านแหล่งสนับสนุน 3) ปัจจัยด้านบุคลากร 4) ปัจจัยด้าน กระบวนการส่งเสริม

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านกระบวนการ ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอรายงานเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในบทนี้แบ่งเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 1.1 มโนทัศน์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพ
- 1.2 แนวการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 1.3 มาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินสถานศึกษา
- 1.4 มาตรฐานการศึกษาของชาติ/มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินสถานศึกษาปรับปรุง พุทธศักราช 2547

ตอนที่ 2 มโนทัศน์การประเมินที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลภายใน

- 2.1 แนวคิดการประเมิน CIPP
- 2.2 แนวคิดการประเมิน CSE
- 2.3 การประเมินแบบมีส่วนร่วม
- 2.4 แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินแบบเสริมพลัง

- 3.1 จุดกำเนิด แนวคิด และความหมายของการประเมินแบบเสริมพลัง
- 3.2 ขั้นตอนของการประเมินแบบเสริมพลัง
- 3.3 ลักษณะของการประเมินแบบเสริมพลัง
- 3.4 ประโยชน์และจุดอ่อนของการประเมินแบบเสริมพลัง

ตอนที่ 4 การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

- 4.1 ความหมายและความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายใน
- 4.2 หลักการและแนวคิดของการประเมินคุณภาพภายใน
- 4.3 ระบบ รูปแบบ และขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายใน
- 4.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประเมินคุณภาพภายใน
- 4.5 ประโยชน์ของการประเมินคุณภาพภายใน

ตอนที่ 5 รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายใน

5.2 รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินแบบเสริมพลัง

ตอนที่ 1 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดไว้ในมาตรา 47 ระบุให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก และได้กำหนดไว้ในมาตรา 48 ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก นอกจากนี้ มาตรา 49 กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพภายนอกอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี และต้องเสนอผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

ฉะนั้นสถานศึกษาต้องพัฒนาการจัดการศึกษาของตนและแสดงภาระความรับผิดชอบให้ประจักษ์แก่สังคมว่า สถานศึกษามีประสิทธิผลใน 2 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง
2. สถานศึกษามีศักยภาพในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนบรรลุผลตามมาตรฐานอย่างแท้จริง

การส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดมีการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นภารกิจเร่งด่วน โดยมีการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและมีการนิเทศให้คำแนะนำในเรื่องการประกันคุณภาพเพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง (กรมวิชาการ. 2545: 3-4)

1.1 มโนทัศน์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพ

การประกันคุณภาพ (quality assurance) เป็นศัพท์ในวงการธุรกิจและอุตสาหกรรมที่วงการศึกษานำมาใช้เพื่อการบริหารและจัดการเชิงคุณภาพขององค์กรทางการศึกษา เดล (กรมวิชาการ. 2545: 5-7; อ้างอิงจาก Dale. 1994) ได้อธิบายถึงวิวัฒนาการของการบริหารและการจัดการเชิงคุณภาพทางอุตสาหกรรม โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ แบบที่เน้นการตรวจจับ (detection) อันได้แก่ การตรวจสอบคุณภาพ (quality inspection) และการควบคุม

คุณภาพ (quality control) ทั้งสองกิจกรรมนี้เน้นพัฒนาความแม่นยำของเครื่องมือและประสิทธิภาพของเทคนิคที่ใช้ในการตรวจจับความผิดที่เกิดขึ้น จุดอ่อนของการบริหารและการจัดการเชิงคุณภาพแบบนี้คือการลงมือกระทำหลังจากข้อผิดพลาดหรือปัญหาได้เกิดขึ้นแล้ว (retrospective หรือ reactive) การบริหารและการจัดการเชิงคุณภาพแบบที่สองเป็นสิ่งที่เพิ่งจะเกิดขึ้น ในสองทศวรรษหลังนี้มีลักษณะที่เน้นการป้องกันก่อนที่ความผิดจะเกิดขึ้น (preventive หรือ proactive) แบ่งย่อยออกได้ 2 ประเภท คือการประกันคุณภาพและการจัดการเชิงคุณภาพทั้งระบบ (Total Quality Management หรือ TQM) เดล (Dale) ได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพว่า หมายถึง กิจกรรมหรือปฏิบัติการทั้งหมดที่เป็นระบบและมีการวางแผนล่วงหน้าอันเป็นสิ่งจำเป็นที่จะสร้างความมั่นใจในระดับหนึ่งได้ว่าสินค้าหรือบริการหนึ่งๆ จะมีคุณภาพตามข้อกำหนดที่ได้วางไว้

TQM เป็นปรัชญาการบริหารจัดการที่ครอบคลุมกิจกรรมทั้งปวงที่จะตอบสนองความคาดหวังและความต้องการต่างๆ ของลูกค้า ชุมชนและเป้าหมายขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าที่สุด โดยการพัฒนาและใช้ประโยชน์สูงสุดจากศักยภาพของพนักงานทุกๆ ด้าน ในอันที่จะมุ่งมั่นไปสู่การปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

จะเห็นได้ว่าการประกันคุณภาพเป็นระดับหนึ่งของวิวัฒนาการของการบริหารและการจัดการเชิงคุณภาพที่ยังไม่บรรลุถึงขั้นของ TQM แต่ก็ได้เปลี่ยนแปลงอย่างเด่นชัดจากการบริหารและการจัดการเชิงคุณภาพแบบเก่าที่เน้นการตรวจจับ โดยให้หันมาเน้นการวางแผนป้องกันอย่างเป็นระบบเพื่อไม่ให้เกิดความผิดพลาดขึ้นได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เป็นการสร้างความมั่นใจกับผู้เกี่ยวข้องว่าผลผลิตที่ออกมาจะมีคุณภาพตามที่คาดหวัง ข้อสังเกตที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การประกันคุณภาพเป็นวิวัฒนาการที่ต่อเนื่องมาจากการตรวจสอบและการควบคุมเชิงคุณภาพ การประกันคุณภาพยังคงมีการเน้นความสำคัญของคุณภาพและประสิทธิภาพของเครื่องมือวัดและเทคนิควิธีวัด สิ่งที่เพิ่มขึ้นมากก็คือ การสร้างความมั่นใจโดยการมีมาตรการป้องกันไม่ให้ความผิดพลาดเกิดขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นการออกแบบและขั้นดำเนินงานจนถึงขั้นที่ได้ผลผลิตออกมา นอกจากนี้ก็จะมีผลการประเมินในทุกขั้นตอนมาใช้ในการวางแผน ออกแบบและการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

1.2 แนวการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรมวิชาการ (2545) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ส่งเสริมการศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินไปอย่างประสานสอดคล้องกันเป็นระบบมุ่งหน้าไปในทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็น “มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 6) ทั้งนี้โดยอาศัยหลักการและวิธีการบริหารและการจัดการคุณภาพ (quality management) สมัยใหม่ ที่เน้นการสร้างความมั่นใจให้กับทุกฝ่ายที่

เกี่ยวข้องว่าผลิตภัณฑ์หรือการบริการที่เป็นผลผลิตขององค์กรจะมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้โดยที่ความมั่นใจนี้ต้องอยู่บนรากฐานของหลักวิชาข้อเท็จจริง หลักฐานเชิงประจักษ์และความสมเหตุสมผลเป็นสำคัญ

การประกันคุณภาพในบริบทของการปฏิรูปการศึกษาซึ่งมีมาตรฐานเป็นแกนนำ การสร้างความมั่นใจจะเริ่มตั้งแต่การกำหนดมาตรฐานในระดับเป้าหมายการศึกษาของชาติ โดยการนำข้อมูลสารสนเทศและองค์ความรู้ทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ที่ทันสมัยและน่าเชื่อถือเกี่ยวกับสภาพทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมของประเทศมาใช้ในการกระบวนการสร้างวิสัยทัศน์เกี่ยวกับสังคมไทยในอนาคตในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะใช้เป็นกรอบและแนวทางในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของชาติที่เหมาะสมกับกาลสมัยและทันเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกและสามารถนำไปพัฒนาเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งจะเป็แนวทางจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาต่อไปในระดับสถานศึกษา การประกันคุณภาพจะครอบคลุมถึงการสร้างความมั่นใจโดยการใช้ข้อมูลสารสนเทศ องค์ความรู้ และการวางแผนป้องกันปัญหาที่จะเกิดตั้งแต่ในขั้นการออกแบบกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาการในกรอบหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารหลักสูตร การติดตามตรวจสอบและทบทวนเป็นระยะๆ เพื่อให้มีการแก้ไขปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การประเมินคุณภาพผลผลิตการจัดทำรายงานและนำเสนอข้อมูลการประเมินสำหรับการตัดสินใจในระดับต่างๆ และสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในระยะต่อไป

หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประกันคุณภาพการศึกษา ครอบคลุมถึงมวลกิจกรรมและภารกิจทางวิชาการและทางการบริหารการจัดการที่มีการวางแผนล่วงหน้า และมีการประสานสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ เพื่อจะสร้างความมั่นใจที่สมเหตุสมผลว่าผู้เรียนจะมีความรู้ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ การออกแบบและการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาจะยึดหลักการต่อไปนี้

1. คุณภาพการศึกษาในบริบทของการประกันคุณภาพจะเน้นการสร้าง ความพึงพอใจให้กับผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอก

คุณภาพภายใน หมายถึง ความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะของผู้เรียนที่สร้างความพึงพอใจให้กับผู้รับช่วงต่อไปในทุกขั้นตอนของกระบวนการผลิตหรือทุกระดับชั้นเรียน

คุณภาพภายนอก หมายถึง ความพึงพอใจในเชิงเศรษฐกิจและสังคมระดับมหัพภาค (macro socio-economic level) ซึ่งหมายถึง ความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะของผู้เรียนที่จำเป็นต่อความอยู่รอดและการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมของประเทศชาติในการแข่งขันทางธุรกิจ การค้า และทางเทคโนโลยีระดับภูมิภาคและระดับโลก

2. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการบริหารจัดการศึกษาทั้งระบบของสถานศึกษา และเป็นยุทธศาสตร์เชิงรุกที่เน้นการวางแผนและเตรียมการป้องกันล่วงหน้าก่อนที่ปัญหาจะเกิดขึ้น ไม่ใช้การแก้สถานการณ์เฉพาะหน้าเพื่อตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว

3. การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนรากฐานของหลักวิชา หลักฐานข้อเท็จจริงที่สามารถตรวจสอบได้ กระบวนการวิเคราะห์และประมวลผลที่เป็น วิทยาศาสตร์ หลักตรรกและความสมเหตุสมผล

4. การตรวจสอบ การวัดและประเมินผลในบริบทของการประกันคุณภาพ มีจุดประสงค์ สำคัญเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลย้อนกลับสำหรับใช้ในการวางแผนเพื่อการปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง มิใช่การจับผิดหรือการตัดสินใจให้รางวัลหรือลงโทษ

5. คุณภาพของการออกแบบ (มาตรฐานการศึกษา หลักสูตรและแผนการสอน) และ กระบวนการทำงาน (การเรียนการสอน การบริหารหลักสูตร ครูและบุคลากรทางการศึกษา) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

6. การประกันคุณภาพการศึกษาเน้นความสำคัญของการสร้างความรู้ ทักษะ และความ มั่นใจ แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อสร้างโอกาสให้เกิดการมี ส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

7. การประกันคุณภาพการศึกษาให้ความสำคัญต่อการประสานสัมพันธ์ภายในระหว่าง หน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับ และการร่วมมือของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในเขตพื้นที่ การศึกษาจังหวัด

8. ภาวะความเป็นผู้นำและความเอาใจจริงเอาใจ (commitment) ของผู้บริหารสถานศึกษา และการกระจายอำนาจความรับผิดชอบที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญของการประกันคุณภาพ การศึกษา

ภาระงานสำคัญของสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นกลไกขับเคลื่อนให้สถานศึกษา พัฒนาไปข้างหน้าอย่างต่อเนื่อง บนหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและการพัฒนาภาระความ รับผิดชอบการจัดการศึกษาที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องอันนำไปสู่การเสริมสร้างศักยภาพ ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สังคมมั่นใจว่า ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ความสามารถ บุคลิกลักษณะและคุณสมบัติตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง

ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาก็คือ งานที่สถานศึกษาปฏิบัติอยู่ นามาจัดให้เป็นระบบที่ชัดเจน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐาน เชื่อถือได้ สม่าเสมอและ ต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจต่อสังคมได้ว่า ผู้เรียนทุกคนของสถานศึกษาได้รับการเรียนรู้หรือไม่ เพียงใด ใช้วิธีการใดในการพัฒนาผู้เรียนและทราบได้อย่างไรว่าผู้เรียนทุกคนเกิดการเรียนรู้ ตลอดจนต้องมีการเปลี่ยนแปลงอะไรอีกบ้าง เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น สามารถบรรลุ

ตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดให้สูงขึ้นตามศักยภาพของผู้เรียนเช่นกัน ฉะนั้นการประกันคุณภาพการศึกษาก็ต้องประกันในสิ่งที่สถานศึกษาดำเนินการ

ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยภาระงานสำคัญที่มีใช้สิ่งแปลกใหม่ แต่กลับเป็นการจัดการที่จะสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา ได้แก่สถานศึกษาทบทวนการจัดระบบบริหารว่าสามารถรองรับการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติหรือไม่ จะต้องมีการปรับเปลี่ยนองค์กรอย่างไรให้เหมาะสมขึ้น การจัดระบบสารสนเทศ เน้นให้เกิดการบันทึก การเก็บ และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบที่สมบูรณ์ ครอบคลุม ตรวจสอบได้ นำมาใช้ในการตัดสินใจเชิงนโยบายได้ ข้อมูลเหล่านี้จะแสดงถึงคุณภาพการปฏิบัติงานของครูผู้สอน และบุคลากรทุกฝ่าย ตลอดจนผลการปฏิบัติของผู้เรียนทั้งเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม ระดับชั้น ระดับกลุ่มวิชา ข้อมูลภาพรวมของสถานศึกษาที่สามารถบอกจุดเด่น จุดอ่อน สภาพปัญหาที่ต้องปรับแก้ไข การจัดทำมาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษาโดยที่การจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งถือเป็นข้อกำหนดที่สถานศึกษาต้องดำเนินการ

ในขณะเดียวกันกับสถานศึกษาจะต้องสนองตามความต้องการของท้องถิ่นด้วย ฉะนั้นจึงจำเป็นที่สถานศึกษาและชุมชนต้องร่วมกันกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อเป็นเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนของตน การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นหัวใจของการดำเนินงานหรือธุรกิจทั้งหมดของสถานศึกษาตามช่วงระยะเวลาที่สถานศึกษากำหนด เช่น 1 ปี 2 ปี หรือ 3 ปี แผนนี้จะประกอบด้วยทิศทางและเป้าหมายของสถานศึกษาในระยะยาวและระยะสั้น วิธีการที่นำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล แผนการพัฒนาวิชาชีพครู บุคลากร แผนการช่วยเหลือผู้เรียนและอื่นๆ ที่กำหนดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตลอดจนแผนปฏิบัติงานประจำปี งบประมาณ กรอบเวลาและผู้รับผิดชอบการจัดทำแผนนี้จะต้องรอบคอบ และมองปัญหาทั้งระบบอย่างรอบด้านทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำ รับรู้ เข้าใจ ยอมรับ เพื่อนำไปปฏิบัติมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันในทิศทางที่ยอมรับร่วมกันทั่วทั้งสถานศึกษา แผนนี้จึงไม่ยิ่งแต่เป็นแผนที่ถูกนำมาใช้ทุกวัน ทบทวนผลการปฏิบัติเมื่อสิ้นภาคเรียนและปรับปรุงทุกปีการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพของสถานศึกษาให้สูงขึ้นทุกส่วนของวงจรการพัฒนา แผนนี้จึงมิใช่จัดทำขึ้นเพื่อของบประมาณแต่เป็นหัวใจการพัฒนาของสถานศึกษา ผลักดันให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแห่งนั้นอย่างต่อเนื่อง การปฏิบัติตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา จะต้องมีการดำเนินงานตามที่กำหนดในแผนอย่างจริงจังโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ในขั้นตอนนี้จะต้องมีการกำกับ ติดตาม นิเทศอย่างต่อเนื่อง บันทึกผลการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ถูกต้องและสมบูรณ์ การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเป็นหัวใจของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบและทบทวนประสิทธิภาพการดำเนินงานว่าวิธีการต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผนที่มีการนำมา

ปฏิบัติเมื่อปฏิบัติแล้วบรรลุตามเป้าหมายภายในเวลาที่กำหนดหรือไม่ เพราะเหตุใด จะต้องปรับเปลี่ยนอย่างไรเพื่อให้ดำเนินการได้บรรลุผล ขอบข่ายการตรวจสอบและทบทวนเน้นตรวจสอบ ทบทวนวิสัยทัศน์ แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา การเรียนการสอน ผลการเรียนรู้ ความก้าวหน้า ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน การบริหารและจัดการ ไม่เน้นการสร้างเครื่องมือแต่เน้นการประเมินเพื่อร่วมพัฒนา การประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นการที่สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนทุกคนที่ศึกษาอยู่ในปีสุดท้ายของแต่ละช่วงชั้น เข้ารับการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติด้วยเครื่องมือมาตรฐานระดับชาติในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ข้อมูลที่ได้จากการประเมินจะนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี เป็นการแสดงความรับผิดชอบของสถานศึกษา โดยรายงานความก้าวหน้า ผลการปฏิบัติ ผลการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาตามแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบการผดุงระบบประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 47 ระบุให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาโดยมีระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบการประกันคุณภาพภายในมุ่งเน้นการกระจายอำนาจไปสู่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 48 โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นระบบที่สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การกำกับดูแลสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสร้างความมั่นใจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักวิชาข้อมูลหลักฐานที่ตรวจสอบได้และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

โดยหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเต็มศักยภาพ

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีมาตรฐานเป็นเลิศ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541: 3)

หลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดไว้ 3 ข้อ คือ

1. รัฐกระจายอำนาจในการกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรให้จังหวัด และสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท
2. รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา

3. โรงเรียนต้องแสดงภาระหน้าที่ความรับผิดชอบต่อนักเรียนและผู้ปกครอง มาตรฐานที่กำหนด และผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

กระบวนการดำเนินงานที่เป็นกลไกสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การดำเนินงาน 3 ประการ คือ

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษา ประกอบด้วย การดำเนินงาน 2 ประการ คือ

1.1 การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต บัณฑิตและกระบวนการ

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน หมายถึง การพัฒนาปัจจัยทางการศึกษาต่างๆ ได้แก่ การพัฒนาครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารทางการศึกษาและการสนับสนุนปัจจัยที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2. การตรวจสอบและการแทรกแซงคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย

2.1 การประเมินความก้าวหน้าของโรงเรียนและการจัดทำรายงานของโรงเรียนต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีลักษณะเป็นการติดตามและตรวจสอบของโรงเรียน

2.2 การติดตามและตรวจสอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.3 มาตรการปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์มาตรฐานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วย

3.1 การทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

3.2 การประเมินเพื่อรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน

3.3 การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมหรือการประเมินคุณภาพการศึกษา

กระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ใช้กรอบความคิดเดียวกันกับการประกันคุณภาพของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ได้ปรับรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนให้ชัดเจนขึ้น และให้สอดคล้องกับนโยบายและการดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ประกอบด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541: 12) แต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมที่สำคัญดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 : การควบคุมคุณภาพ มีกิจกรรมสำคัญ คือ

1. กำหนดมาตรฐานโรงเรียน โดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พัฒนามาตรฐานโรงเรียนที่เป็นแกนกลาง สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ปรับขยายเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อลงสู่การปฏิบัติและให้สอดคล้องกับท้องถิ่น

2. พัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานโดยจัดทำแผนการดำเนินงาน เตรียมความพร้อมทางด้านปัจจัยต่างๆ รวมทั้งบุคลากร

ขั้นตอนที่ 2 : การตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน มีกิจกรรมสำคัญ คือ

1. ตรวจสอบภายใน โดยให้โรงเรียนทำการประเมินตนเองในระหว่างการดำเนินงานตามแผน และเมื่อสิ้นสุดแผน

2. ตรวจสอบภายนอก โดยสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ใช้กระบวนการนิเทศ 100% เป็นยุทธศาสตร์หลัก

3. ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนโรงเรียนโดยระดมกำลังจากทุกระดับหน่วยงาน กลุ่มเป้าหมายสำคัญ คือ โรงเรียนที่คุณภาพต่ำกว่ามาตรฐาน

4. โรงเรียนใช้ผลการตรวจสอบทั้งภายในและภายนอกทำการปรับปรุงโรงเรียน และตั้งเป้าหมายการพัฒนาที่สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 3 : การประเมินคุณภาพ มีกิจกรรมสำคัญ คือ

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติร่วมกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประเมินคุณภาพตามมาตรฐานโรงเรียนทุกโรงเรียนและทุก 2 ปี เพื่อจัดระดับคุณภาพโรงเรียนและติดตามความก้าวหน้าของคุณภาพโรงเรียนในภาพรวมของระดับประเทศ

2. สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดประเมินในส่วนที่เพิ่มเติมเฉพาะของจังหวัด และใช้ผลการประเมินทั้งสองส่วน คือ ส่วนที่ประเมินร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และส่วนที่ประเมินเพิ่มเติมเฉพาะของจังหวัดเอง เพื่อจัดระดับคุณภาพโรงเรียนตามเกณฑ์ของระดับจังหวัด

3. ปรับปรุง/พัฒนามาตรฐานโรงเรียนทุก 5 ปี (แผนพัฒนาฯ ละ 1 ครั้ง)

ในส่วนของการวิชาการได้กำหนดแนวประกันคุณภาพ โดยมีการประกาศในกฎกระทรวงไว้ว่าระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องประกอบด้วย

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
2. การพัฒนามาตรฐานการศึกษา
3. การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
4. การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผลัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การดำเนินการดังกล่าวให้สถานศึกษายึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการสนับสนุนและกำกับดูแลของหน่วยงานต้นสังกัด

1.3 มาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินสถานศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 4 ได้บัญญัติคำมาตรฐานการศึกษา หมายความว่า “ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ ที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษา” ดังนั้นการกำหนดมาตรฐานการศึกษา จึงต้องดำเนินการโดยให้กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำ เพื่อให้สามารถปฏิบัติได้สะท้อนถึงคุณภาพของสถานศึกษาได้จริง เนื่องจากมาตรฐานการศึกษานี้ จะถูกนำไปใช้ในการตัดสินคุณภาพของสถานศึกษา

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารสถานศึกษาแต่ละสังกัดต่างก็มีมาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด แต่เมื่อเทียบเคียงในรายละเอียดของมาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ จะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ยังมีมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่ใช้เป็นเกณฑ์สำหรับการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเป็นหน่วยงานหนึ่ง ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษากลางให้กับหน่วยงานในสังกัด ที่เรียกว่ามาตรฐานโรงเรียน พุทธศักราช 2541 ประกอบด้วย มาตรฐานสองด้าน คือมาตรฐานด้านผลผลิต ได้แก่ มาตรฐานคุณภาพนักเรียน และมาตรฐานด้านกระบวนการ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนการสอนและมาตรฐานการบริหารโรงเรียน สำหรับมาตรฐานด้านปัจจัยยังคงใช้มาตรฐานวัสดุ ครุภัณฑ์และสิ่งก่อสร้างโรงเรียนประถมศึกษา พุทธศักราช 2538 ซึ่งกำหนดไว้แต่เดิม โดยมาตรฐานโรงเรียน พุทธศักราช 2541 ประกอบด้วยมาตรฐานคุณภาพนักเรียน จำนวน 9 มาตรฐาน 20 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานการเรียนการสอน จำนวน 10 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้ และมาตรฐานการบริหารโรงเรียน จำนวน 5 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541) รายละเอียดดังนี้

มาตรฐานโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

มาตรฐานคุณภาพนักเรียน

มาตรฐานที่ 1 นักเรียนมีความรู้พื้นฐานตามระดับการศึกษา

ตัวบ่งชี้ ความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษา

มาตรฐานที่ 2 นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาและความสามารถทางคณิตศาสตร์

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อสาร

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความสามารถทางคณิตศาสตร์

มาตรฐานที่ 3 นักเรียนมีความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา

ตัวบ่งชี้ ความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา

มาตรฐานที่ 4 นักเรียนมีความสามารถในการแสวงหาความรู้และมีนิสัยใฝ่เรียนใฝ่รู้

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความสามารถในการแสวงหาความรู้

ตัวบ่งชี้ที่ 2 นิสัยใฝ่เรียนใฝ่รู้

มาตรฐานที่ 5 ความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันงานอาชีพ และสามารถใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิต

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิต

มาตรฐานที่ 6 นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การเคารพสิทธิส่วนบุคคล ส่วนรวม และกฎระเบียบของสังคม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความร่วมมือร่วมใจประสานประโยชน์เพื่อส่วนรวม

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาาร่วมกัน

มาตรฐานที่ 7 นักเรียนมีสุขภาพสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การมีน้ำหนัก ส่วนสูงและสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน

เด็กไทย

ตัวบ่งชี้ที่ 2 การมีสุขนิสัยในการรักษาสุขภาพอนามัย และความปลอดภัย

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การมีสุขภาพจิตดี

มาตรฐานที่ 8 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข รู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือและตอบแทน

คุณ

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความซื่อตรงต่อหน้าที่และความถูกต้อง

ตัวบ่งชี้ที่ 3 การใช้สิ่งของและทรัพย์สินอย่างประหยัดและคุ้มค่า

ตัวบ่งชี้ที่ 4 การปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบด้วยความมุ่งมั่น รอบคอบและถูกต้อง

มาตรฐานที่ 9 นักเรียนเห็นคุณค่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญา

เป็นไทย

ตัวบ่งชี้ที่ 1 การเห็นคุณค่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 ความภูมิใจในความเป็นไทย

มาตรฐานการเรียนรู้การสอน

มาตรฐานที่ 1/ตัวบ่งชี้ วางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 2/ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียน ได้ฝึกคิด ปฏิบัติจริง ประเมินและปรับปรุงตนเอง

มาตรฐานที่ 3/ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 4/ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนรู้และทำงานร่วมกันโดยเน้นกระบวนการกลุ่ม

มาตรฐานที่ 5/ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนเชื่อมโยงกับสภาพชุมชน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 6/ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนโดยปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่ดี

มาตรฐานที่ 7/ตัวบ่งชี้ จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้มีความสุขและประสบความสำเร็จ

มาตรฐานที่ 8/ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ และความถนัดได้ตามศักยภาพ โดยเสริมจุดอ่อนและแก้ไขจุดด้อยนักเรียนเป็นรายบุคคล

มาตรฐานที่ 9/ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่ออย่างหลากหลายที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

มาตรฐานที่ 10/ตัวบ่งชี้ ประเมินนักเรียนครบทุกด้านอย่างต่อเนื่องด้วยเครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสม

มาตรฐานการบริหารโรงเรียน

มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศได้ครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับความต้องการและทันต่อการใช้งาน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 แผนของโรงเรียนเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชนสอดคล้องกับสภาพโรงเรียนมีเป้าหมายชัดเจน และมุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 จัดระบบงานชัดเจน คล่องตัวในการปฏิบัติงาน มอบหมายงานตรงตามความรู้ความสามารถ ส่งเสริมบุคลากรให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ควบคุม กำกับติดตาม และนิเทศให้การดำเนินงานบรรลุตามแผน

มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้สามารถพัฒนาตนเอง และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก และประโยชน์ตอบแทน

มาตรฐานที่ 3 โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดกิจกรรมทางวิชาการ บริการแนะแนว บริการสุขภาพอนามัย โภชนาการและกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึงและเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 3 จัดแหล่งความรู้ สื่อ และเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการเรียนการสอน

ตัวบ่งชี้ที่ 4 จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 4 โรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ดำเนินการเพื่อประสานความร่วมมือกับกรรมการโรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานอื่นในการพัฒนาโรงเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนได้รวดเร็วทันเหตุการณ์และต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 5 โรงเรียนประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องโดยใช้วิธีที่หลากหลายและทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 นำผลการประเมินไปใช้พัฒนาและพัฒนางานอยู่เสมอ

มาตรฐานและตัวชี้วัดสังกัดกรมสามัญศึกษา

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นอีกหน่วยงานหนึ่ง ได้กำหนดมาตรฐานการศึกษากลางให้กับหน่วยงานในสังกัด ประกอบด้วย มาตรฐานและตัวชี้วัด ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยโดยมาตรฐานและตัวชี้วัดด้านผลผลิตจำนวน 10 มาตรฐาน 49 ตัวชี้วัด มาตรฐานและตัวชี้วัดด้านกระบวนการ จำนวน 7 มาตรฐาน 39 ตัวชี้วัด และมาตรฐานและตัวชี้วัดด้านปัจจัย จำนวน 9 มาตรฐาน 41 ตัวชี้วัด (กรมสามัญศึกษา. 2542) รายละเอียดดังนี้

มาตรฐานด้านผลผลิต

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน

ตัวชี้วัด 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์การประเมินตามหลักสูตร

ตัวชี้วัด 2 สามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด 3 สามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการสื่อสารได้อย่างน้อย 1 ภาษา

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ และมีวิสัยทัศน์

ตัวชี้วัด 1 สามารถเรียนรู้และปฏิบัติงานโดยกระบวนการได้อย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัด 2 สามารถจำแนก และเปรียบเทียบข้อมูลแล้วสรุปเป็นความคิดรวบยอดได้

ตัวชี้วัด 3 สามารถประเมินความน่าเชื่อถือ และความถูกต้องของข้อมูล เลือกและประยุกต์ใช้ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัด 4 สามารถวิเคราะห์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัด 5 สามารถใช้แนวคิด วิธีการใหม่ๆ ที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน

ตัวชี้วัด 6 สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมาย วางแผน และปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ตัวชี้วัด 1 มีความกระตือรือร้น และมีความสนใจที่จะเรียนรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ และรู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล

ตัวชี้วัด 2 มีนิสัยรักการอ่านและค้นคว้าหาความรู้ สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้ หรือสื่อต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา

ตัวชี้วัด 3 สามารถเลือกใช้วิธีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เพื่อพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด 4 สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ด้วยตนเองได้ อย่างถูกต้อง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวชี้วัด 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักเบื้องต้นของแต่ละศาสนา

ตัวชี้วัด 2 มีความเมตตากรุณา ซื่อสัตย์สุจริต

ตัวชี้วัด 3 ใช้สิ่งของและทรัพย์สินอย่างประหยัดและคุ้มค่าทั้งของตนเองและส่วนรวม

ตัวชี้วัด 4 ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมไทยและค่านิยม

ที่พึงประสงค์

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

ตัวชี้วัด 1 ชื่นชมและเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬาด้วยความเต็มใจ

ตัวชี้วัด 2 มีความสามารถพื้นฐานและปฏิบัติกิจกรรม ด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

อย่างสม่ำเสมอ

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ และมีบุคลิกภาพที่ดี

ตัวชี้วัด 1 รู้ถึงความถนัด ความสามารถ ความสนใจ ข้อดี-ข้อด้อยของตนเอง

ปรับปรุงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ตัวชี้วัด 2 มีความภูมิใจในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้

เกียรติผู้อื่น

ตัวชี้วัด 3 สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทางตัดสินใจ และแก้ปัญหาของตนเองได้

ตัวชี้วัด 4 ใช้คำพูด กิริยามารยาท และแต่งกายได้ตามกาลเทศะ

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด

ให้โทษ

ตัวชี้วัด 1 รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ตามหลักโภชนาการ

ตัวชี้วัด 2 ออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างเป็นปกติวิสัย

ตัวชี้วัด 3 ดูแลรักษาสุขภาพและป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากอุบัติเหตุ

ตัวชี้วัด 4 ไม่เสพสิ่งเสพติดและปลอดภัยจากสิ่งมอมเมา รวมทั้งไม่แสวงหา

ผลประโยชน์

ตัวชี้วัด 5 สามารถปฐมพยาบาลและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมเมื่อเกิดกรณีฉุกเฉิน

ตัวชี้วัด 6 มีน้ำหนัก ส่วนสูง ตามเกณฑ์มาตรฐานเด็กไทย

ตัวชี้วัด 7 มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐาน

ตัวชี้วัด 8 มีความร่าเริงแจ่มใส มีสัมพันธภาพที่ดีกับครู เพื่อน และบุคคลทั่วไป

ตัวชี้วัด 9 มีความมั่นคงทางอารมณ์

ตัวชี้วัด 10 รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้

อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีทักษะในการจัดการและการทำงาน รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

ตัวชี้วัด 1 เห็นภาพของงานตลอดแนว และสามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด 2 สามารถทำงานได้อย่างคล่องแคล่วถูกต้อง และได้ผลงานที่มีคุณภาพ

ตัวชี้วัด 3 สามารถใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพ

ตัวชี้วัด 4 สามารถประเมินเพื่อปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีความเหมาะสมอยู่เสมอ

ตัวชี้วัด 5 มีความขยัน อดทน และละเอียดรอบคอบในการทำงาน

ตัวชี้วัด 6 ทำงานอย่างมีความสุข และภูมิใจในผลงานของตนเอง

ตัวชี้วัด 7 เห็นประโยชน์ เห็นคุณค่าในอาชีพสุจริต และสามารถทำงานเพื่อหารายได้

ระหว่างเรียน

ตัวชี้วัด 8 สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและสังคม สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข และปฏิบัติตามวิถีประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ตัวชี้วัด 1 ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง

ตัวชี้วัด 2 รักษาสิทธิเสรีภาพของตนเองและเคารพในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น

ตัวชี้วัด 3 ปฏิบัติตนตามกฎหมายและระเบียบ ประเพณีของสังคม

ตัวชี้วัด 4 ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นประโยชน์ส่วนร่วม อนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัด 1 ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนร่วม

ตัวชี้วัด 2 มีความรู้ เห็นคุณค่า และนำภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมไทยมาประยุกต์ใช้

ตัวชี้วัด 3 มีความรู้ เห็นคุณค่า และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างประหยัดคุ้มค่า

ตัวชี้วัด 4 มีส่วนร่วมในการปกป้อง ฟื้นฟู บำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ด้านกระบวนการ

มาตรฐานที่ 1 มีการบริหารและการจัดการอย่างมีระบบ

ตัวชี้วัด 1 จัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และกำหนดภารกิจของครูและบุคลากร
อื่นอย่างชัดเจนเหมาะสม

ตัวชี้วัด 2 จัดทำธรรมนูญสถานศึกษา

ตัวชี้วัด 3 จัดทำแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา และกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน

ตัวชี้วัด 4 ปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

ตัวชี้วัด 5 นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

และต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด 6 จัดทำรายงานผลการประเมินและประชาสัมพันธ์เผยแพร่

ตัวชี้วัด 7 นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุง และพัฒนาการบริหารและการจัดการ

ตัวชี้วัด 8 ใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันในการบริหารและการจัดการ

ตัวชี้วัด 9 การบริหารมีความสะดวก รวดเร็ว และตรวจสอบได้

มาตรฐานที่ 2 มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักสูตรขั้นพื้นฐานและความ
ต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

ตัวชี้วัด 1 ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น

ตัวชี้วัด 2 จัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

มาตรฐานที่ 3 มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด 1 ตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและจัดกิจกรรมปรับความพร้อม

ของผู้เรียน

ตัวชี้วัด 2 เตรียมการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรขั้นพื้นฐาน และจัดทำ

แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ตัวชี้วัด 3 จัดการเรียนการสอนตามแผนการสอน

ตัวชี้วัด 4 ประเมินผลการเรียนการสอนตามแผนการสอน และนำผลการประเมินไป

พัฒนาผู้เรียนและการสอนของครู

ตัวชี้วัด 5 รายงานความก้าวหน้าของการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ

และต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด 6 ทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำผลวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 4 มีการกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ตัวชี้วัด 1 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติ

ของผู้เรียน

ตัวชี้วัด 2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกค้นคว้า สังเกต รวบรวม

ข้อมูล วิเคราะห์ คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ตัวชี้วัด 3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้และแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง

ตัวชี้วัด 4 นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ตัวชี้วัด 5 จัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน

ตัวชี้วัด 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา

ตัวชี้วัด 7 จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิตและป้องกันสารเสพติดและโรคเอดส์

ตัวชี้วัด 8 ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน

ตัวชี้วัด 9 ประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง

มาตรฐานที่ 5 มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

ตัวชี้วัด 1 จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สะอาด ร่มรื่น เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความอบอุ่นปลอดภัย

ตัวชี้วัด 2 จัดสถานที่เรียน สถานที่จัดกิจกรรมเพียงพอ สะอาด ร่มรื่น สวยงาม เป็นระเบียบปลอดภัยอยู่ในสภาพที่ใช้การได้และเอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวชี้วัด 3 จัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อให้ปลอดภัยจากสารพิษ สิ่งเสพติด โรคเอดส์ อบายมุข และอาชญากรรม

ตัวชี้วัด 4 จัดสาธารณูปโภคเพียงพอ ตามความจำเป็น มีระบบสุขาภิบาล และการรักษาสภาพแวดล้อมที่ถูกลักษณะ

มาตรฐานที่ 6 มีการพัฒนาครูและบุคลากรอื่นให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้เต็มศักยภาพ

ตัวชี้วัด 1 พัฒนาครูและบุคลากรอื่นตามแผนที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด 2 สนับสนุนส่งเสริมให้ครูและบุคลากรอื่นได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ตัวชี้วัด 3 สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้ครู และบุคลากรอื่น

ตัวชี้วัด 4 นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และสนับสนุนการพัฒนาครู และบุคลากรอื่นอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ตัวชี้วัด 5 ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

มาตรฐานที่ 7 ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนในการจัดและพัฒนาศึกษา

ตัวชี้วัด 1 ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดและพัฒนาศึกษา

ตัวชี้วัด 2 กำหนดบทบาทในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนในการจัดและพัฒนาศึกษา

ตัวชี้วัด 3 ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงานและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ตัวชี้วัด 4 ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน มีส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน

ด้านปัจจัย

มาตรฐานที่ 1 ครูมีความรู้ความสามารถ และเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนและสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด 1 มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาและจุดหมายของหลักสูตร

ตัวชี้วัด 2 มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่น

ตัวชี้วัด 3 สามารถทำแผนการสอนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

ตัวชี้วัด 4 สามารถผลิต เลือกใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับเนื้อหาและกระบวนการเรียนรู้

ตัวชี้วัด 5 สามารถวัดและประเมินผลได้ตามหลักการประเมินผลของหลักสูตร และ

ตัวชี้วัด 6 นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน

ตัวชี้วัด 7 มีความรู้และประสบการณ์ตรงตามงานที่กำหนด และตามบทบาทหน้าที่

ตัวชี้วัด 8 มีครูและบุคลากรอื่นจำนวนเพียงพอตามเกณฑ์ที่ ก.ค.กำหนด

มาตรฐานที่ 2 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์

ตัวชี้วัด 1 มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

ตัวชี้วัด 2 มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา อุทิศตนและเวลาในการพัฒนาผู้เรียน

ตัวชี้วัด 3 มีการปฏิบัติตนเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดี

ตัวชี้วัด 4 มีความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรมและมีความเป็นประชาธิปไตย

ตัวชี้วัด 6 มีมนุษยสัมพันธ์และสุขภาพจิตที่ดี พร้อมทั้งจะแนะนำและร่วมแก้ปัญหาของผู้เรียน

ตัวชี้วัด 7 มีความสามารถในการแสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 3 ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการ มีภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ และวิสัยทัศน์

ตัวชี้วัด 1 มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ

ตัวชี้วัด 2 มีความรู้เรื่องหลักสูตร เป้าหมายการจัดการศึกษาและสามารถให้การ นิเทศ กำกับ ติดตามและเฝ้าผลการปฏิบัติงาน

ตัวชี้วัด 3 มีความสามารถในการสร้างทีมงานโดยการนำครู ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร

ตัวชี้วัด 4 มีวิสัยทัศน์และมีความเป็นผู้นำในการพัฒนาการศึกษาให้ทันต่อ การเปลี่ยนแปลงของโลก

ตัวชี้วัด 5 มีความรู้หรือประสบการณ์ตรงตามบทบาทหน้าที่

มาตรฐานที่ 4 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์

ตัวชี้วัด 1 มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

ตัวชี้วัด 2 มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา อุทิศตนและเวลาให้กับการปฏิบัติงาน อย่างต่อเนื่อง

ตัวชี้วัด 3 มีการปฏิบัติตนเหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดี

ตัวชี้วัด 4 มีความเมตตากรุณา ซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม

ตัวชี้วัด 5 มีความเป็นประชาธิปไตย

ตัวชี้วัด 6 มีสุขภาพจิตที่ดี

ตัวชี้วัด 7 แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

ตัวชี้วัด 8 ใช้หลักธรรมในการบริหาร

ตัวชี้วัด 9 มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กร

มาตรฐานที่ 5 มีหลักสูตรที่ยืดหยุ่น เหมาะสมเอื้อต่อการเรียนรู้ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

ตัวชี้วัด 1 มีหลักสูตรและสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาและ เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

ตัวชี้วัด 2 มีเอกสารประกอบหลักสูตรครบถ้วนทันสมัย และเพียงพอ

มาตรฐานที่ 6 มีเอกสาร สื่อ วัสดุ – อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้

ตัวชี้วัด 1 มีเอกสาร สื่อ วัสดุ – อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ที่เหมาะสมและเพียงพอ

ตัวชี้วัด 2 มีนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่หลากหลายเหมาะสม ทันสมัย และเพียงพอ

ตัวชี้วัด 3 มีแหล่งบริการด้านการเรียนการสอนตามความจำเป็น เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษาฯ

ตัวชี้วัด 4 มีข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 7 มีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ

ตัวชี้วัด 1 มีงบประมาณสนับสนุนเพียงพอตามความต้องการจำเป็น

ตัวชี้วัด 2 มีระบบการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ

มาตรฐานที่ 8 มีอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ

ตัวชี้วัด 1 มีอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 9 ผู้ปกครอง ชุมชน มีศักยภาพในการสนับสนุนการจัดและการพัฒนา การศึกษาของสถานศึกษา

ตัวชี้วัด 1 มีองค์กรที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

ตัวชี้วัด 2 ผู้ปกครองและชุมชนให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษา

ตัวชี้วัด 3 ผู้ปกครองและชุมชนมีเจตคติที่ดีในการมีส่วนร่วม และรับผิดชอบการจัด การศึกษาของสถานศึกษา

ตัวชี้วัด 4 ผู้ปกครองและชุมชนมีการพิทักษ์สิทธิประโยชน์ของผู้เรียน

มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรก : ระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นหน่วยงานหนึ่ง ได้กำหนดมาตรฐาน การศึกษากลาง สำหรับใช้ในการประเมินสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมาตรฐานการศึกษาดังกล่าว สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษานำไปเป็นเกณฑ์ในการตรวจสอบ สถานศึกษา มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกในรอบแรกประกอบด้วย 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ เป็นมาตรฐานด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้าน กระบวนการ 3 มาตรฐาน 21 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านปัจจัย 4 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้ (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) รายละเอียดมีดังนี้

มาตรฐานด้านผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้ 1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้น ของแต่ละศาสนา

ตัวบ่งชี้ 2 ซื่อสัตย์ สุจริต (และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพสำหรับระดับอาชีวศึกษา)

ตัวบ่งชี้ 3 มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนร่วม

ตัวบ่งชี้ 4 ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและส่วนร่วม ตลอดจน ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างประหยัดและคุ้มค่า)

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้ 1 สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด

ตัวบ่งชี้ 2 สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี – ข้อเสีย ความถูก-ผิด ระบุสาเหตุ-ผล ค้นหาคำตอบ เลือกวิธีและมีปฏิภาณในการแก้ปัญหา และตัดสินใจอย่างสันติและมีความถูกต้องเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ 3 มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มประสบการณ์/ กลุ่มวิชา/หมวดวิชาที่สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศาสตร์)

ตัวบ่งชี้ 2 มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ 1 มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล

ตัวบ่งชี้ 2 รักการอ่านสามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา

ตัวบ่งชี้ 3 สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และประสบการณ์ได้อย่างถูกต้องด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้ 1 สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนและผลงานมีประสิทธิภาพ

ตัวบ่งชี้ 2 ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน พัฒนางานสามารถทำงานอย่างมีความสุขและภูมิใจในผลงานของตนเอง

ตัวบ่งชี้ 3 สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ ให้ความร่วมมือ ยอมรับฟังความคิดเห็นและความสามารถของผู้อื่นร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม)

ตัวบ่งชี้ 4 มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้ 1 มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน

ตัวบ่งชี้ 2 มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐานร่างกายแข็งแรง

ตัวบ่งชี้ 3 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อนและบุคคลทั่วไป

ตัวบ่งชี้ 4 รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ

ตัวบ่งชี้ 5 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา ไม่เสพสิ่งเสพติด และปลอดจากสิ่งมอมเมา

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนสุนทรีย์ภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรีและกีฬา

ตัวบ่งชี้ 1 มีความชื่นชมและร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

มาตรฐานด้านกระบวนการ

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา

ตัวบ่งชี้ 1 มีการจัดองค์กร/โครงสร้างการบริหารชัดเจน

ตัวบ่งชี้ 2 มีปรัชญา แผนพัฒนา/ธรรมนูญสถานศึกษา แผนการดำเนินงานของสถานศึกษา และตัวชี้วัดความสำเร็จ

ตัวบ่งชี้ 3 มีการปฏิบัติตามแผน

ตัวบ่งชี้ 4 ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

ตัวบ่งชี้ 5 มีการนิเทศ ติดตาม ประเมิน เปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ 6 มีระบบข้อมูลสารสนเทศครบถ้วน ถูกต้อง ตรงกับความต้องการและทันต่อการใช้งาน

ตัวบ่งชี้ 7 มีการบันทึกและรายงานผลการประเมิน

ตัวบ่งชี้ 8 มีการนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

ตัวบ่งชี้ 1 ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ 2 มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนเห็นความสำคัญในการจัดการศึกษาร่วมกัน

ตัวบ่งชี้ 3 มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของสถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

ตัวบ่งชี้ 4 ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษาจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ 1 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ 2 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์

ตัวบ่งชี้ 3 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

ตัวบ่งชี้ 4 มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

ตัวบ่งชี้ 5 มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน

ตัวบ่งชี้ 6 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพ
อย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา

ตัวบ่งชี้ 7 ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความ
รับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน

ตัวบ่งชี้ 8 มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ 9 มีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรักสถานศึกษาของตน และมีความกระตือรือร้น
ในการไปเรียน

มาตรฐานด้านปัจจัย

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ

ตัวบ่งชี้ 1 ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง

ตัวบ่งชี้ 2 ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้อง

ตัวบ่งชี้ 3 ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและ
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ 1 ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมายการจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ 2 ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร จัดทำแผนและ
กระบวนการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้ 3 ครูมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนและการนำผล
การประเมินมาใช้พัฒนาคุณภาพ

มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครู
เพียงพอ

ตัวบ่งชี้ 1 ครูมีความถนัด/ความเชี่ยวชาญตรงกับงานที่ปฏิบัติ

ตัวบ่งชี้ 2 มีจำนวนครูตามเกณฑ์

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียน
การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ตัวบ่งชี้ 1 มีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เหมาะสม สอดคล้องกับ
เป้าหมายการศึกษาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้ 2 มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

จากมาตรฐานและตัวบ่งชี้แต่ละสังกัดที่กล่าวมา นำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบเกี่ยวกับ
มาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพการศึกษา พบว่า มีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันใน
องค์ประกอบของมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ซึ่งผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานและตัวบ่งชี้ใน
แต่ละสังกัด แสดงดังตาราง 1 ตาราง 2 ตาราง 3 และ ตาราง 4

**การเปรียบเทียบมาตรฐานและตัวบ่งชี้สำหรับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
ระหว่างหน่วยงานต้นสังกัดเดิม ของการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานกับสำนักงานรับรองมาตรฐาน
และประเมินคุณภาพการศึกษา**

ตาราง 1 ชื่อเรียกองค์ประกอบและจำนวนของมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา

สังกัด ประเด็น	สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
ชื่อเรียก	มาตรฐานโรงเรียน	มาตรฐานคุณภาพการศึกษา	มาตรฐานการศึกษา (ประเมินรอบแรก)
องค์ประกอบ	2 ด้าน ได้แก่ 1. มาตรฐานด้านผลผลิต* 2. มาตรฐานด้านกระบวนการ	3 ด้าน ได้แก่ 1. มาตรฐานด้านผลผลิต* 2. มาตรฐานด้านกระบวนการ 3. มาตรฐานด้านปัจจัย	3 ด้าน ได้แก่ 1. มาตรฐานด้านผู้เรียน 2. มาตรฐานด้านกระบวนการ 3. มาตรฐานด้านปัจจัย
จำนวน มาตรฐาน และตัวบ่งชี้	24 มาตรฐาน 44 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1. มาตรฐานด้านผลผลิต ได้แก่ มาตรฐานคุณภาพนักเรียน มี 9 มาตรฐาน 20 ตัวบ่งชี้ 2. มาตรฐานด้านกระบวนการ ได้แก่ มาตรฐานการเรียนการสอน มี 10 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้ และ มาตรฐานการบริหารโรงเรียน มี 5 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้	26 มาตรฐาน 129 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1. มาตรฐานด้านผลผลิต มี 10 มาตรฐาน 49 ตัวชี้วัด 2. มาตรฐานด้านกระบวนการ มี 7 มาตรฐาน 39 ตัวชี้วัด 3. มาตรฐานด้านปัจจัย มี 9 มาตรฐาน 41 ตัวชี้วัด	14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1. มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ 2. มาตรฐานด้านกระบวนการ มี 8 มาตรฐาน 21 ตัวบ่งชี้ 3. มาตรฐานด้านปัจจัย มี 3 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้

* มาตรฐานด้านผลผลิต หมายถึง มาตรฐานด้านผู้เรียน

ตาราง 2 เปรียบเทียบรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้มาตรฐานด้านผลผลิต

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
มาตรฐานคุณภาพนักเรียน มาตรฐานที่ 1 นักเรียนมีความรู้พื้นฐานตามระดับ การศึกษา	มาตรฐานด้านผลผลิต มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานตาม หลักสูตรขั้นพื้นฐาน	มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตาม หลักสูตร
ตัวบ่งชี้ ความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรแต่ละระดับ การศึกษา	ตัวชี้วัด 1.1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ การประเมินตามหลักสูตร	ตัวบ่งชี้ 5.1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่ม ประสบการณ์กลุ่มวิชา/หมวดวิชาที่ สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คอมพิวเตอร์ และวิชาเฉพาะสาขาสำหรับอาชีวศึกษา)
มาตรฐานที่ 2 นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษา และความสามารถทางคณิตศาสตร์		มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตาม หลักสูตร
ตัวบ่งชี้ 2.1 ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อ การสื่อสาร	ตัวชี้วัด 1.2 สามารถใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัด 1.3 สามารถใช้ภาษาต่างประเทศในการ สื่อสารได้น้อย 1 ภาษา	ตัวบ่งชี้ 5.2 มีความสามารถในการใช้ภาษาสื่อสาร
ตัวบ่งชี้ 2.2 ความสามารถทางคณิตศาสตร์		ตัวบ่งชี้ 5.1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่ม ประสบการณ์กลุ่มวิชา/หมวดวิชาที่ สำคัญไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ (คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สังคมศึกษา คอมพิวเตอร์ และวิชาเฉพาะสาขาสำหรับอาชีวศึกษา)
มาตรฐานที่ 3 นักเรียนมีความสามารถในการคิดและ แก้ปัญหา	มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มี ความคิดสร้างสรรค์ และมีวิสัยทัศน์	มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการ การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์
	ตัวชี้วัด 2.1 สามารถเรียนรู้และปฏิบัติงานโดยใช้ กระบวนการได้อย่างเหมาะสม	
	ตัวชี้วัด 2.2 สามารถจำแนกและเปรียบเทียบข้อมูล แล้วสรุปเป็นความคิดรวบยอดได้	ตัวบ่งชี้ 4.1 สามารถจำแนกประเภทข้อมูล เปรียบเทียบและมีความคิดรวบยอด

ตาราง 2 (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
ตัวบ่งชี้ ความสามารถในการคิดและแก้ปัญหา	ตัวชี้วัด 2.3 สามารถประเมินความน่าเชื่อถือและ ความถูกต้องของข้อมูล เลือก และ ประยุกต์ใช้ข้อมูลได้อย่างเหมาะสม ตัวชี้วัด 2.4 สามารถวิเคราะห์ ตัดสินใจ และ แก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม	ตัวบ่งชี้ 4.2 สามารถประเมินค่าความน่าเชื่อถือของ ข้อมูล รู้จักพิจารณาข้อดี-ข้อเสีย ความถูก-ผิด ระบุสาเหตุ-ผล ค้นหา คำตอบ เลือกวิธีและมีปฏิภาณในการ แก้ปัญหา และตัดสินใจได้อย่างสันติ และมีความถูกต้องเหมาะสม
	ตัวชี้วัด 2.5 สามารถใช้แนวคิด วิธีการใหม่ๆ ที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน ตัวชี้วัด 2.6 สามารถคาดการณ์และกำหนดเป้าหมาย วางแผน และปฏิบัติงานได้อย่างเป็น ระบบ	ตัวบ่งชี้ 4.3 มีความคิดริเริ่ม มีจินตนาการ สามารถ คาดการณ์และกำหนดเป้าหมายได้
มาตรฐานที่ 4 นักเรียนมีความสามารถในการแสวงหา ความรู้และมีนิสัยใฝ่เรียนใฝ่รู้	มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้	มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วย ตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง
ตัวบ่งชี้ 4.1 ความสามารถในการแสวงหาความรู้	ตัวชี้วัด 3.1 มีความกระตือรือร้น และมีความสนใจที่ จะเรียนรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ และรู้จัก ตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล ตัวชี้วัด 3.3 สามารถเลือกใช้วิธีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร เพื่อพัฒนาตนเองอย่าง ต่อเนื่อง	ตัวบ่งชี้ 6.1 มีความกระตือรือร้น สนใจการเรียนรู้ จากแหล่งต่างๆ รู้จักตั้งคำถามเพื่อหา เหตุผล
ตัวบ่งชี้ 4.2 นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน	ตัวชี้วัด 3.2 มีนิสัยรักการอ่านและค้นคว้าหาความรู้ สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้ หรือ สื่อต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา	ตัวบ่งชี้ 6.2 รักการอ่าน สามารถใช้ห้องสมุด แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ ทั้งในและนอก สถานศึกษา
	ตัวชี้วัด 3.4 สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้ และ ประสบการณ์ด้วยตนเองได้อย่างถูกต้อง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	ตัวบ่งชี้ 6.3 สามารถสรุปประเด็นจากการเรียนรู้และ ประสบการณ์ได้อย่างถูกต้อง ด้วยตนเอง

ตาราง 2 (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (ส.ป.ช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
มาตรฐานที่ 5 นักเรียนมีความสามารถในการ ปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันงานอาชีพ และสามารถใช้เทคโนโลยีในการ ดำรงชีวิต	มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีทักษะในการจัดการและการ ทำงาน รักการทำงาน มีเจตคติที่ดีต่อ อาชีพสุจริต และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้	มาตรฐานที่ 9 มีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมี เจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
ตัวบ่งชี้ 5.1 ความสามารถในการปฏิบัติงานใน ชีวิตประจำวันงานอาชีพ	ตัวชี้วัด 8.1 เห็นภาพของงานตลอดแนว และสามารถ ทำงานตามลำดับขั้นตอนได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	ตัวบ่งชี้ 9.1 สามารถทำงานตามลำดับขั้นตอนและ ผลงานมีประสิทธิภาพ
	ตัวชี้วัด 8.2 สามารถทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว ถูกต้อง และได้ผลงานที่มีคุณภาพ	
ตัวบ่งชี้ 5.2 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการ ดำรงชีวิต	ตัวชี้วัด 8.3 สามารถใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีที่ เหมาะสม เพื่อให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพ	
มาตรฐานที่ 6 นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตาม วิถีประชาธิปไตย		
ตัวบ่งชี้ 6.1 การเคารพสิทธิส่วนบุคคล ส่วนรวม และ กฎระเบียบของสังคม		
	ตัวชี้วัด 8.5 มีความขยัน อดทน และละเอียด รอบคอบในการทำงาน ตัวชี้วัด 8.6 ทำงานอย่างมีความสุขและภูมิใจใน ผลงานของตนเอง ตัวชี้วัด 8.8 สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมี ความสุข	ตัวบ่งชี้ 9.2 ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการ ทำงาน พัฒนางาน สามารถทำงานอย่าง มีความสุขและภูมิใจในผลงานของตนเอง
ตัวบ่งชี้ 6.2 ความร่วมมือร่วมใจประสานประโยชน์ เพื่อส่วนรวม		ตัวบ่งชี้ 9.3 สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ ให้ความร่วมมือ ยอมรับ ฟังความคิดเห็นและความสามารถของ ผู้อื่น ร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม)

ตาราง 2 (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (ส.ป.ช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
	ตัวชี้วัด 8.4 สามารถประเมินเพื่อปรับปรุงวิธีการ ทำงานให้มีความเหมาะสมอยู่เสมอ	
ตัวบ่งชี้ 6.3 การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาร่วมกัน		ตัวบ่งชี้ 9.3 สามารถทำงานเป็นทีม (ช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เอาเปรียบ ให้ความร่วมมือ ยอมรับ ฟังความคิดเห็นและความสามารถของ ผู้อื่น ร่วมรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม)
	ตัวชี้วัด 8.7 เห็นประโยชน์ เห็นคุณค่าในอาชีพสุจริต และสามารถทำงานเพื่อหารายได้ระหว่าง เรียน	ตัวบ่งชี้ 9.4 มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
มาตรฐานที่ 7 นักเรียนมีสุขภาพสมรรถภาพทางกาย ตามเกณฑ์	มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกายและ สุขภาพจิตที่ดี ปลอดภัยจากสิ่งเสพติดให้ โทษ	มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และ สุขภาพจิตที่ดี
ตัวบ่งชี้ 7.1 การมีน้ำหนัก ส่วนสูงและสมรรถภาพ ทางกายตามเกณฑ์มาตรฐานเด็กไทย	ตัวชี้วัด 7.6 มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน เด็กไทย ตัวชี้วัด 7.7 มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ มาตรฐาน	ตัวบ่งชี้ 10.1 มีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ 10.2 มีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ มาตรฐาน
ตัวบ่งชี้ 7.2 การมีสุขนิสัยในการรักษาสุขภาพอนามัย และความปลอดภัย	ตัวชี้วัด 7.3 ดูแลรักษาสุขภาพและป้องกันตนเอง ไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ	ตัวบ่งชี้ 10.4 รู้จักดูแลสุขภาพ และป้องกันตนเองไม่ให้ เกิดอุบัติเหตุ
ตัวบ่งชี้ 7.3 การมีสุขภาพจิตดี	ตัวชี้วัด 7.8 มีความร่าเริงแจ่มใส มีสัมพันธภาพที่ดี กับครู เพื่อน และบุคคลทั่วไป	ตัวบ่งชี้ 10.3 ร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับครู เพื่อน และบุคคลทั่วไป
	ตัวชี้วัด 7.4 ไม่เสพสิ่งเสพติด และปลอดภัยจากสิ่ง มอมเมา รวมทั้งไม่แสวงหาผลประโยชน์	ตัวบ่งชี้ 10.5 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของ สิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา ไม่เสพ สิ่งเสพติด และปลอดภัยจากสิ่งมอมเมา
	ตัวชี้วัด 7.1 รู้จักเลือกรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ตามหลักโภชนาการ	
	ตัวชี้วัด 7.2 ออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างเป็น ปกติวิสัย	

ตาราง 2 (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
	ตัวชี้วัด 7.5 สามารถปฐมพยาบาล และปฏิบัติตน อย่างเหมาะสม เมื่อเกิดกรณีฉุกเฉิน	
	ตัวชี้วัด 7.9 มีความมั่นคงทางอารมณ์	
	ตัวชี้วัด 7.10 รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้ อย่างเหมาะสม	
มาตรฐานที่ 8 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ที่จำเป็น ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข	มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์	มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์
ตัวบ่งชี้ 8.1 ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข รู้จัก แบ่งปัน ช่วยเหลือและตอบแทนคุณ	ตัวชี้วัด 4.2 มีความเมตตา กรุณา ซื่อสัตย์สุจริต	ตัวบ่งชี้ 1.3 มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม
ตัวบ่งชี้ 8.2 ความซื่อตรงต่อหน้าที่และความถูกต้อง	ตัวชี้วัด 4.2 มีความเมตตา กรุณา ซื่อสัตย์สุจริต	ตัวบ่งชี้ 1.2 ซื่อสัตย์ สุจริต (และมีจรรยาบรรณใน วิชาชีพสำหรับระดับอาชีวะ)
ตัวบ่งชี้ 8.3 การใช้สิ่งของและทรัพย์สินอย่างประหยัด และคุ้มค่า	ตัวชี้วัด 4.3 ใช้สิ่งของและทรัพย์สินอย่างประหยัด และคุ้มค่า ทั้งของตนเองและส่วนรวม	ตัวบ่งชี้ 1.4 ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้ง ของตนเองและส่วนรวมตลอดจน ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างประหยัดและ คุ้มค่า)
ตัวบ่งชี้ 8.4 การปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบด้วยความ มุ่งมั่น รอบคอบและถูกต้อง	ตัวชี้วัด 4.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตน ตามหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละศาสนา	ตัวบ่งชี้ 1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตาม ระเบียบและหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละ ศาสนา
	ตัวชี้วัด 4.4 ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมไทย และค่านิยมที่ พึงประสงค์	
มาตรฐานที่ 9 นักเรียนเห็นคุณค่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมและภูมิใจในความเป็น ไทย	มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีจิตสำนึกที่เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม อนุรักษ์ภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรมไทย ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	

ตาราง 2 (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
	ตัวชี้วัด 10.1 ปฏิบัติตนโดยคำนึงถึงประโยชน์ของ ส่วนรวม	
ตัวบ่งชี้ 9.1 การเห็นคุณค่าอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและ ศิลปวัฒนธรรม	ตัวชี้วัด 10.3 มีความรู้ เห็นคุณค่า และใช้ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างประหยัดและคุ้มค่า	
ตัวบ่งชี้ 9.2 ความภูมิใจในความเป็นไทย	ตัวชี้วัด 10.2 มีความรู้ เห็นคุณค่า และนำภูมิปัญญา ไทย ศิลปวัฒนธรรมไทยมาประยุกต์ใช้	
	ตัวชี้วัด 10.4 มีส่วนร่วมในการปกป้อง พินฟู บำรุงรักษา ศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
	มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา	มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา
	ตัวชี้วัด 5.1 ชื่นชม และเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา ด้วยความเต็มใจ	ตัวบ่งชี้ 12.1 มีความชื่นชม และร่วมกิจกรรมด้าน ศิลปะ ดนตรี และกีฬา
	ตัวชี้วัด 5.2 มีความสามารถพื้นฐาน และปฏิบัติ กิจกรรม ด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา อย่างสม่ำเสมอ	
	มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนรู้จักตนเอง พึ่งตนเองได้ และมี บุคลิกภาพที่ดี	
	ตัวชี้วัด 6.1 รู้ถึงความถนัด ความสามารถ ความ สนใจ ข้อดี-ข้อด้อยของตนเอง ปรับปรุง และพัฒนาตนเอง	
	ตัวชี้วัด 6.2 มีความภูมิใจในตนเอง มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และ ให้เกียรติผู้อื่น	

ตาราง 2 (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (ส.ป.ช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา.(สมศ.)
	ตัวชี้วัด 6.3 สามารถกำหนดเป้าหมาย แนวทาง ตัดสินใจ และแก้ปัญหาของตนเองได้	
	ตัวชี้วัด 6.4 ใช้คำพูด กิริยามารยาท และแต่งกายได้ ตามกาลเทศะ	
	มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนและสังคม สามารถดำรงชีวิตใน สังคมอย่างมีความสุข และปฏิบัติตาม วิถีประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข	
	ตัวชี้วัด 9.1 ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง	
	ตัวชี้วัด 9.2 รักษาสีทึบเสรีภาพของตนเองและการพ ในสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น	
	ตัวชี้วัด 9.3 ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบ ประเพณีของสังคม	
	ตัวชี้วัด 9.4 ร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตาม ระบอบประชาธิปไตย อันมี พระมหากษัตริย์เป็นประมุข	

ตาราง 3 เปรียบเทียบรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้มาตรฐาน ด้านกระบวนการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
มาตรฐานการเรียนการสอน มาตรฐานที่ 1/ตัวบ่งชี้ วางแผนการเรียนการสอนที่สอดคล้อง กับหลักสูตร ความต้องการของนักเรียน และท้องถิ่น	มาตรฐานด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 2 มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้อง กับหลักสูตรชั้นพื้นฐาน และความ ต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ตัวชี้วัด 2.1 ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความ ต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ตัวชี้วัด 2.2 จัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น	มาตรฐานด้านกระบวนการเรียน การสอน มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตัวบ่งชี้ 18.4 มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ใน การจัดการเรียนการสอน
มาตรฐานที่ 2/ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียน ได้ฝึกคิด ปฏิบัติจริง ประเมินและ ปรับปรุงตนเอง	มาตรฐานที่ 4 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตัวชี้วัด 4.2 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียน ได้ฝึกกันคว้า สังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ คิดอย่างหลากหลาย สร้างสรรค์ และสามารถสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง	ตัวบ่งชี้ 18.2 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ ตัวบ่งชี้ 18.8 มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วย วิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
มาตรฐานที่ 3/ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนแสวงหา ความรู้ด้วยตนเอง	ตัวชี้วัด 4.3 จัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียน รู้จักศึกษาหาความรู้ และแสวงหาคำตอบ ด้วยตนเอง	ตัวบ่งชี้ 18.3 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ ด้วยตนเอง
มาตรฐานที่ 4/ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเรียนรู้ และทำงานร่วมกันโดยเน้น กระบวนการกลุ่ม	ตัวชี้วัด 4.8 ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การ ทำงานร่วมกับผู้อื่นและ ความรับผิดชอบ ต่อกลุ่มร่วมกัน	ตัวบ่งชี้ที่ 18.7 ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การ ทำงานร่วมกับผู้อื่นและ ความรับผิดชอบ ต่อกลุ่มร่วมกัน
มาตรฐานที่ 5/ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนเชื่อมโยงกับสภาพ ชุมชน ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	ตัวชี้วัด 4.4 นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อ ที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการ เรียนการสอน	ตัวบ่งชี้ 18.4 มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ใน การจัดการเรียนการสอน
มาตรฐานที่ 6/ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนโดยปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่ดี	ตัวชี้วัด 4.5 จัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริมคุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน	ตัวบ่งชี้ 18.5 มีการจัดกิจกรรมเพื่อฝึกและส่งเสริม คุณธรรม และจริยธรรมของผู้เรียน

ตาราง 3 (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
มาตรฐานที่ 7/ตัวบ่งชี้ จัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศการเรียน การสอน ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่าง มีความสุขและประสบความสำเร็จ	มาตรฐานที่ 5 มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้ ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความ ปลอดภัยของผู้เรียน ตัวชี้วัด 5.1 จัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม สะอาด ร่มรื่น เป็นระเบียบเรียบร้อย มีความ อบอุ่นปลอดภัย ตัวชี้วัด 5.2 จัดสถานที่เรียน สถานที่จัดกิจกรรม เพียงพอ สะอาดร่มรื่น สวยงาม เป็น ระเบียบ ปลอดภัย อยู่ในสภาพที่ใช้ การได้ และเอื้อต่อการเรียนรู้	
	ตัวชี้วัด 5.3 จัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยใน สถานศึกษา เพื่อให้ปลอดภัยจากสารพิษ สิ่งเสพติด โรคเอดส์ ภัยน้ำมือ และ อาชญากรรม	
	ตัวชี้วัด 5.4 จัดสาธารณูปโภคเพียงพอ ตามความ จำเป็น มีระบบสุขาภิบาล และการรักษา สภาพแวดล้อมที่ถูกลักษณะ	
มาตรฐานที่ 8/ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ พัฒนาความรู้ ความสามารถและความ ทนได้ตามศักยภาพ โดยเสริมจุดเด่น และแก้ไขจุดด้อยนักเรียนเป็นรายบุคคล	มาตรฐานที่ 3 มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ตัวชี้วัด 3.1 ตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนและ จัดกิจกรรมปรับความพร้อมของผู้เรียน ตัวชี้วัด 4.1 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของ ผู้เรียน ตัวชี้วัด 4.6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียน ได้รับการพัฒนาสู่ศักยภาพอย่าง ครบถ้วน ด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา	ตัวบ่งชี้ 18.1 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่าง หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติและ สนองความต้องการของผู้เรียน

ตาราง 3 (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
	ตัวชี้วัด 3.2 เตรียมการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ขั้นพื้นฐาน และจัดทำแผนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง	
	ตัวชี้วัด 3.3 จัดการเรียนการสอนตามแผนการสอน	
	ตัวชี้วัด 3.5 รายงานความก้าวหน้าของการจัดการ เรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และ ต่อเนื่อง	
	ตัวชี้วัด 3.6 ทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำผลวิจัยมาใช้ พัฒนาการเรียนการสอน	
มาตรฐานที่ 9/ตัวบ่งชี้ จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่ออย่าง หลากหลายที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของ นักเรียน		ตัวบ่งชี้ 18.4 มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการ จัดการเรียนการสอน
มาตรฐานที่ 10/ตัวบ่งชี้ ประเมินนักเรียนครบทุกด้านอย่าง ต่อเนื่องด้วยเครื่องมือและวิธีการ ที่เหมาะสม	ตัวชี้วัด 3.4 ประเมินผลการเรียนการสอนตาม แผนการสอน และนำผลการประเมินไป พัฒนาผู้เรียน และการสอนของครู ตัวชี้วัด 4.9 ประเมินพัฒนาการผู้เรียนด้วยวิธีการที่ หลากหลาย และต่อเนื่อง โดยเน้นการ ประเมินตามสภาพจริง	ตัวบ่งชี้ 18.8 มีการประเมินพัฒนาการของผู้เรียนด้วย วิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
		ตัวบ่งชี้ 18.9 มีการการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนรัก สถานศึกษาของตน และมีความ กระตือรือร้นในการไปเรียน
	ตัวชี้วัด 4.7 จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพกาย สุขภาพจิต และป้องกันสารเสพติด และ โรคเอดส์	

ตาราง 4 เปรียบเทียบรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้มาตรฐาน ด้านกระบวนการบริหาร

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
มาตรฐานการบริหาร มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ	มาตรฐานด้านปัจจัยและมาตรฐาน ด้านกระบวนการ มาตรฐานที่ 1 (กระบวนการ) มีการบริหารและการจัดการอย่างมีระบบ	มาตรฐานด้านปัจจัย และ มาตรฐาน ด้านกระบวนการบริหาร มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา
ตัวบ่งชี้ 1.1 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศได้ครบถ้วนถูกต้อง ตรงกับความต้องการและทันต่อการใช้งาน	ตัวชี้วัด 1.8 ใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันในการบริหารและการจัดการ	ตัวบ่งชี้ 13.6 มีระบบข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนถูกต้อง ตรงกับความต้องการและทันต่อการใช้งาน
ตัวบ่งชี้ 1.2 แผนของโรงเรียนเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน สอดคล้องกับสภาพโรงเรียน มีเป้าหมายชัดเจน และมุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน		มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา ตัวบ่งชี้ 14.4 ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการศึกษา
ตัวบ่งชี้ 1.3 จัดระบบงานชัดเจน คล่องตัวในการปฏิบัติงาน มอบหมายงานตรงตามความรู้ ความสามารถ ส่งเสริมบุคลากรให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน	ตัวชี้วัด 1.6 มีความรู้และประสบการณ์ ตรงตามงานที่กำหนด และตามบทบาทหน้าที่	มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ ตัวบ่งชี้ 24.1 ครูมีความถนัด/ความเชี่ยวชาญ ตรงกับงานที่ปฏิบัติ
	ตัวชี้วัด 1.7 มีครูและบุคลากรอื่น จำนวนเพียงพอตามเกณฑ์ที่ ก.ค. กำหนด	ตัวบ่งชี้ 24.2 มีจำนวนครูตามเกณฑ์
ตัวบ่งชี้ 1.4 ควบคุม กำกับติดตาม และนิเทศให้การดำเนินงานบรรลุตามแผน	ตัวชี้วัด 1.5 นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง	ตัวบ่งชี้ 13.5 มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง
มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความรู้ มุ่งมั่นในการพัฒนา	มาตรฐานที่ 6 มีการพัฒนาครู และบุคลากรอื่น ให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ได้เต็มศักยภาพ	

ตาราง 4 (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
ตัวบ่งชี้ 2.1 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้สามารถ พัฒนาตนเอง และพัฒนางานอย่าง ต่อเนื่อง	ตัวชี้วัด 6.1 พัฒนาครูและบุคลากรอื่นตามแผนที่ กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง ตัวชี้วัด 6.2 สนับสนุนส่งเสริมให้ครู และบุคลากรอื่น ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่ พึงประสงค์	
ตัวบ่งชี้ 2.2 จัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก และประโยชน์ตอบแทน	ตัวชี้วัด 6.3 สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ให้ครูและบุคลากรอื่น	
มาตรฐานที่ 3 โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อ สนับสนุนการเรียนรู้การสอน	มาตรฐานที่ 1 (ปัจจัย) ครูมีความรู้ ความสามารถ และ เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอน และสามารถปฏิบัติงานตามบทบาท หน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียน การสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ
	ตัวชี้วัด 1.1 มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัด การศึกษาและจุดหมายของหลักสูตร ตัวชี้วัด 1.2 มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนา หลักสูตร เพื่อจัดการเรียนการสอนให้ สอดคล้องกับผู้เรียนและท้องถิ่น	ตัวบ่งชี้ 22.1 ครูรู้เป้าหมายของหลักสูตรและเป้าหมาย การจัดการศึกษา
	ตัวชี้วัด 1.3 สามารถทำแผนการสอน และจัด กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย โดย เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตัวชี้วัด 1.4 สามารถผลิต เลือกใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับ เนื้อหา และกระบวนการเรียนรู้	ตัวบ่งชี้ 22.2 ครูมีความรู้ความสามารถในการพัฒนา หลักสูตร จัดทำแผนและกระบวนการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
	ตัวชี้วัด 1.5 สามารถวัดและประเมินผลได้ตาม หลักการ ประเมินผลของหลักสูตร และ นำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุง การเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน	ตัวบ่งชี้ 22.3 ครูมีความรู้ความสามารถในการ ประเมินผลการเรียนการสอน และนำผล การประเมินมาพัฒนาคุณภาพ

ตาราง 4 (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
ตัวบ่งชี้ 3.1 จัดกิจกรรมทางวิชาการ บริการ แนะแนว บริการสุขภาพอนามัย โภชนาการและกิจกรรมช่วยเหลือ นักเรียนอย่างทั่วถึงและเหมาะสม		
ตัวบ่งชี้ 3.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ด้าน ศิลปวัฒนธรรมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม		ตัวบ่งชี้ 18.6 มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาสุนทรียภาพ อย่างครบถ้วนทั้งด้านดนตรี ศิลปะ และกีฬา
	มาตรฐานที่ 5 มีหลักสูตรที่ยืดหยุ่น เหมาะสม เอื้อต่อ การเรียนรู้ และตอบสนองความต้องการ ของผู้เรียน และท้องถิ่น	มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับ ผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียน การสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้
	ตัวชี้วัด 5.1 มีหลักสูตรและสาระการเรียนรู้สอดคล้อง กับเป้าหมายการศึกษาและเหมาะสมกับ ความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น	ตัวบ่งชี้ 25.1 มีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตร ที่เหมาะสม สอดคล้องกับเป้าหมาย การศึกษาและความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น
ตัวบ่งชี้ 3.3 จัดแหล่งความรู้ สื่อ และเทคโนโลยีที่ เอื้อต่อการเรียนการสอน	ตัวชี้วัด 5.2 มีเอกสารประกอบหลักสูตรครบถ้วน ทันสมัย และเพียงพอ	ตัวบ่งชี้ที่ 2 มีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและ เอื้อต่อการเรียนรู้
ตัวบ่งชี้ 3.4 จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มี บรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้		
มาตรฐานที่ 4 โรงเรียนประสานความร่วมมือจาก ทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน	มาตรฐานที่ 7 ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และเอกชน ในการจัดและ พัฒนาการศึกษา	มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และ ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนา การศึกษา
	ตัวชี้วัด 7.1 ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ ชุมชนในการร่วมกันจัดและพัฒนา การศึกษา	ตัวบ่งชี้ 14.1 ผู้บริหารและครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับ ชุมชนในการร่วมกันจัดการศึกษา

ตาราง 4 (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
		ตัวบ่งชี้ 14.2 มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความ เข้าใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษา และ ชุมชนเห็นความสำคัญในการจัด การศึกษาร่วมกัน
ตัวบ่งชี้ 4.1 ดำเนินการเพื่อประสานความร่วมมือ กับกรรมการโรงเรียน ชุมชนและ หน่วยงานอื่นในการพัฒนาโรงเรียน	ตัวชี้วัด 7.2 กำหนดบทบาทในการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐ และ เอกชน ในการจัดและพัฒนาการศึกษา ตัวชี้วัด 7.3 ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและ เอกชน มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงาน และการประเมิน คุณภาพการจัดการศึกษาของ สถานศึกษา ตัวชี้วัด 7.4 ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและ เอกชนมีส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ของ ผู้เรียน	ตัวบ่งชี้ 14.4 ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทใน การพัฒนาการศึกษา
ตัวบ่งชี้ 4.2 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ การดำเนินงานของโรงเรียนได้รวดเร็ว ทันเหตุการณ์และต่อเนื่อง		มาตรฐาน 14.3 มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของ สถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
มาตรฐานที่ 5 โรงเรียนประเมินผลการปฏิบัติงาน อย่างเป็นระบบ	มาตรฐานที่ 1 (กระบวนการ) มีการบริหารและการจัดการอย่างมีระบบ	มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร/โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบ วงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา
	ตัวชี้วัด 1.1 จัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และ กำหนดภารกิจของครูและบุคลากรอื่น อย่างชัดเจน เหมาะสม	ตัวบ่งชี้ 13.1 มีการจัดองค์กร/โครงสร้างการบริหาร ชัดเจน
	ตัวชี้วัด 1.2 จัดทำธรรมนูญสถานศึกษา ตัวชี้วัด 1.3 จัดทำแผนการดำเนินงานของ สถานศึกษา และกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน	ตัวบ่งชี้ 13.2 มีปรัชญา แผนพัฒนา/ธรรมนูญ สถานศึกษา แผนการดำเนินงานของ สถานศึกษา และตัวชี้วัดความสำเร็จ

ตาราง 4 (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (ส.ป.ช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
	ตัวชี้วัด 1.4 ปฏิบัติตามแผนที่กำหนด	ตัวบ่งชี้ 13.3 มีการปฏิบัติตามแผน
	ตัวชี้วัด 6.5 ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม	ตัวบ่งชี้ 13.4 ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม
ตัวบ่งชี้ 5.1 ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง โดยใช้วิธีการที่หลากหลายและทุกฝ่ายมีส่วนร่วม	ตัวชี้วัด 6.4 นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และสนับสนุน การพัฒนาครู และบุคลากรอื่น อย่าง ต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	ตัวบ่งชี้ 13.5 มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล เปรียบเทียบกับเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง
	ตัวชี้วัด 1.6 จัดทำรายงานผลการประเมิน และ ประชาสัมพันธ์เผยแพร่	ตัวบ่งชี้ 13.7 มีการบันทึกและรายงานผลการประเมิน
ตัวบ่งชี้ 5.2 นำผลการประเมินไปใช้พัฒนาและ พัฒนาหน่วยงานอยู่เสมอ	ตัวชี้วัด 1.7 นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและ พัฒนาการบริหารและการจัดการ	ตัวบ่งชี้ 13.8 มีการนำข้อมูลและผลการประเมินไปใช้ ในการตัดสินใจและปรับปรุงงาน
	มาตรฐานที่ 3 ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถในการ บริหารจัดการ มีภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ และวิสัยทัศน์ ตัวชี้วัด 3.1 มีความรู้ความสามารถในการบริหาร จัดการ ตัวชี้วัด 3.5 มีความรู้หรือประสบการณ์ตรงตาม บทบาทหน้าที่	มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถ ในการบริหารจัดการ
	ตัวชี้วัด 3.4 มีวิสัยทัศน์และมีความเป็นผู้นำในการ พัฒนาการศึกษาให้ทันต่อการ เปลี่ยนแปลงของโลก	ตัวบ่งชี้ 20.1 ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง
	ตัวชี้วัด 3.3 มีความสามารถในการสร้างทีมงาน โดย การนำครู ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามี ส่วนร่วมในการบริหาร	ตัวบ่งชี้ 20.2 ผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ยอมรับของ ผู้เกี่ยวข้อง
	ตัวชี้วัด 3.2 มีความรู้เรื่องหลักสูตร เป้าหมาย การ จัดการศึกษาและสามารถให้การนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงาน	

ตาราง 4 (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
		ตัวบ่งชี้ 20.3 ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย
	มาตรฐานที่ 2 คุณมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่ พึงประสงค์	
	ตัวชี้วัด 2.1 มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู	
	ตัวชี้วัด 2.2 มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา อุทิศตน และเวลาในการพัฒนาผู้เรียน	
	ตัวชี้วัด 2.3 มีการปฏิบัติตนเหมาะสม เป็นแบบอย่าง ที่ดี	
	ตัวชี้วัด 2.4 มีความซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรมและมี ความเป็นประชาธิปไตย	
	ตัวชี้วัด 2.5 มีความรัก เอื้ออาทร เอาใจใส่ ดูแล ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ	
	ตัวชี้วัด 2.6 มีมนุษยสัมพันธ์และสุภาพจิตใจที่ดี พร้อม ที่จะแนะนำและร่วมแก้ปัญหาของผู้เรียน	
	ตัวชี้วัด 2.7 มีความสามารถในการแสวงหาความรู้ และสร้างองค์ความรู้เพื่อพัฒนา การเรียนรู้	
	มาตรฐานที่ 4 ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์	
	ตัวชี้วัด 4.1 มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู	
	ตัวชี้วัด 4.2 มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา อุทิศตน และเวลาในการพัฒนาผู้เรียน	
	ตัวชี้วัด 4.3 มีการปฏิบัติตนเหมาะสม เป็นแบบอย่าง ที่ดี	

ตาราง 4 (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
	ตัวชี้วัด 4.4 มีความเมตตากรุณา ซื่อสัตย์สุจริต และ ยุติธรรม	
	ตัวชี้วัด 4.5 มีความเป็นประชาธิปไตย	
	ตัวชี้วัด 4.6 มีสุขภาพจิตที่ดี	
	ตัวชี้วัด 4.7 แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่ เสมอ	
	ตัวชี้วัด 4.8 ใช้หลักธรรมในการบริหาร	
	ตัวชี้วัด 4.9 มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กร	
	มาตรฐานที่ 6 มีเอกสาร สื่อ วัสดุ-อุปกรณ์ ครูภัณฑ์ นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการ เรียนรู้	
	ตัวชี้วัด 6.1 มีเอกสาร สื่อ วัสดุ-อุปกรณ์ ครูภัณฑ์ ที่ เหมาะสมและเพียงพอ	
	ตัวชี้วัด 6.2 มีนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่หลากหลาย เหมาะสม ทันสมัย และ เพียงพอ	
	ตัวชี้วัด 6.3 มีแหล่งบริการด้านการเรียนการสอนตาม ความจำเป็น เช่น ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา ฯลฯ	
	ตัวชี้วัด 6.4 มีข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเรียนรู้ และ ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งการเรียนรู้สามารถ เรียนรู้ด้วยตนเอง	
	มาตรฐานที่ 7 มีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ	
	ตัวชี้วัด 7.1 มีงบประมาณสนับสนุนเพียงพอตาม ความต้องการจำเป็น	

ตาราง 4 (ต่อ)

สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.)	กรมสามัญศึกษา	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
	ตัวชี้วัด 7.2 มีระบบการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ	
	มาตรฐานที่ 8 มีอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์	
	ตัวชี้วัด 8.1 มีอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกตามเกณฑ์	
	มาตรฐานที่ 9 ผู้ปกครอง ชุมชน มีศักยภาพในการสนับสนุนการจัดและการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา	
	ตัวชี้วัด 9.1 มีองค์กรที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชน	
	ตัวชี้วัด 9.2 ผู้ปกครองและชุมชนให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษา	
	ตัวชี้วัด 9.3 ผู้ปกครองและชุมชนมีเจตคติที่ดีในการมีส่วนร่วม และรับผิดชอบการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	
	ตัวชี้วัด 9.4 ผู้ปกครองและชุมชนมีการพหุภักดิ์ปฏิบัติประโยชน์ของผู้เรียน	

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ในแต่ละสังกัด พบว่า มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้มีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันในแต่ละด้าน ฉะนั้นการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาให้ครอบคลุม จะต้องให้สอดคล้องกับจุดเน้น เป้าหมาย การพัฒนาของแต่ละสถานศึกษาเป็นสำคัญ โดยใช้มาตรฐานกลางเป็นฐานในการกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ เพื่อการปรับลดหรือขยายให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษานั้น

1.4 มาตรฐานการศึกษาของชาติ/มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการ ประเมินสถานศึกษาปรับปรุง พุทธศักราช 2547

มาตรฐานการศึกษาของชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลที่ได้แถลงต่อรัฐสภาต่างมีอุดมการณ์และหลักการการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งความรู้ และเพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา พัฒนาคนได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต อันเป็นเงื่อนไขไปสู่ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่พึงประสงค์ อุดมการณ์สำคัญของการจัดการศึกษาคือ การจัดให้มีการศึกษาตลอดชีวิตและการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การศึกษาที่สร้างคุณภาพชีวิตและสังคมบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม คุณธรรม และวัฒนธรรม เป็นการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อคนไทยทั้งปวง มุ่งสร้างพื้นฐานที่ดีในวัยเด็ก ปลูกฝังความเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมตั้งแต่วัยการศึกษาระดับพื้นฐาน และพัฒนาความรู้ความสามารถเพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้สังคมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้อย่างมั่นใจว่า การศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ อย่างยั่งยืน สามารถพึ่งตนเองและพึ่งกันเองได้ และสามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ เพื่อให้เป็นไปตามอุดมการณ์และหลักการในการจัดการศึกษาดังกล่าว จึงได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ไว้ 3 มาตรฐาน และ 11 ตัวบ่งชี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548: 1-9) รายละเอียดดังนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก

ตัวบ่งชี้ 1.1 กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์

1.1.1 คนไทยมีสุขภาพกายและจิตที่ดี มีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละช่วงวัย

ตัวบ่งชี้ 1.2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม

1.2.1 คนไทยได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพของตนเอง

1.2.2 คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไปใช้ในการสร้างงานและสร้างประโยชน์ให้สังคม

ตัวบ่งชี้ 1.3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว

1.3.1 คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก รวมทั้งมีความสามารถในการใช้แหล่งความรู้และสื่อต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม

1.3.2 คนไทยสามารถปรับตัวได้ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

ตัวบ่งชี้ 1.4 ทักษะทางสังคม

1.4.1 คนไทยเข้าใจและเคารพในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม มีทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข

1.4.2 คนไทยมีความรับผิดชอบ เข้าใจ ยอมรับ และตระหนักในคุณค่าของวัฒนธรรมที่ต่างกัน สามารถแก้ปัญหาในฐานะสมาชิกของสังคมไทยและสังคมโลกโดยสันติวิธี

ตัวบ่งชี้ 1.5 คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

1.5.1 คนไทยดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจสุจริต และมโนสุจริต

1.5.2 คนไทยมีความรับผิดชอบต่อทางศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกในเกียรติภูมิของความเป็นไทย มีความภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดิน และปฏิบัติตามตามระบอบประชาธิปไตยเป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก

มาตรฐานที่ 2 แนวทางจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้ 2.1 การจัดหลักสูตรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

2.1.1 มีการจัดหลักสูตรที่หลากหลายตามความเหมาะสมของกลุ่มผู้เรียนทุกระบบ สอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน

2.1.2 ผู้เรียนมีโอกาส/สามารถเข้าถึงหลักสูตรต่าง ๆ ที่จัดไว้ได้อย่างทั่วถึง

2.1.3 องค์กรที่ให้บริการทางการศึกษามีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่ มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัย

2.1.4 มีการพัฒนานวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ สื่อเพื่อการเรียนรู้ และการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ตัวบ่งชี้ 2.2 มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ

2.2.1 ผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพ

2.2.2 ผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรม มีความพึงพอใจในการทำงานและผูกพันกับงาน มีอัตราการออกจากงานและอัตราความผิดพลาด

2.2.3 มีแนวโน้มในการรวมตัวจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐานเฉพาะกลุ่ม และติดตามการดำเนินงานของบุคลากรและสถานศึกษา ตลอดจนการสั่งสมองค์ความรู้ที่หลากหลาย

ตัวบ่งชี้ 2.3 มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

2.3.1 องค์กร ชุมชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสภาพของท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน

2.3.2 ผู้รับบริการ/ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มมีความพึงพอใจต่อการจัดบริการทางการศึกษาของสถานศึกษา

2.3.3 มีการกำหนดระบบประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และสามารถรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกได้

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

ตัวบ่งชี้ 3.1 การบริการวิชาการและสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

3.1.1 สถานศึกษาร่วมมือกับบุคลากรและองค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกระดับ ร่วมจัดปัจจัยและกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน และให้บริการทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคนในชุมชน เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และคนไทยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิต

3.1.2 ชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งขององค์กรที่ให้บริการทางการศึกษามีสถานภาพเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ มีความปลอดภัย ลดความขัดแย้ง มีสันติสุข และมีการพัฒนาก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ 3.2 การศึกษาวิจัย สร้างเสริมสนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ และกลไกการเรียนรู้

3.2.1 ศึกษาวิจัย สำรวจ จัดหา และจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ

3.2.2 ระดมทรัพยากร (บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาและอื่นๆ) และความร่วมมือจากภายในและภายนอกสถานศึกษา ในการสร้างกลไกการเรียนรู้ทุกประเภท เพื่อให้คนไทยสามารถเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้และสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง

3.2.3 ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และการพัฒนาประเทศ

ตัวบ่งชี้ 3.3 การสร้างและการจัดการความรู้ในทุกระดับทุกมิติของสังคม

3.3.1 ครอบครัว ชุมชน องค์กรทุกระดับ และองค์กรที่จัดการศึกษามีการสร้างและใช้ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จนกลายเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อุดมการณ์ของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาเพื่อปวงชนโดยรัฐต้องจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทุกคน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองของโลก เพื่อเป็นรากฐานที่พอเพียงสำหรับการใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รวมทั้งเพื่อการพัฒนาหน้าที่การงานและการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนตนและครอบครัว และเพื่อสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการสร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต

หลักการสำคัญของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยึดหลักที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ ดังนี้

1. หลักการพัฒนาผู้เรียนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม เป็นผู้มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ใฝ่รู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ที่พอเพียงต่อการพัฒนางานอาชีพและคุณภาพชีวิตส่วนตน สามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเท่าทันและชาญฉลาด และมีความเป็นประชาธิปไตย

2. หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นไทย ให้มีความรัก และภาคภูมิใจในท้องถิ่นและประเทศชาติ มีความรู้และทักษะพื้นฐานสำหรับการประกอบอาชีพสุจริต มีความมุ่งมั่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีลักษณะนิสัยและทัศนคติที่พึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีทั้งของครอบครัวชุมชน สังคมไทย และสังคมโลก

3. หลักแห่งความเสมอภาค คนไทยทั้งปวงต้องมีสิทธิ์เสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่น้อยกว่า 12 ปี อย่างทั่วถึงเท่าเทียม ควบคู่ไปกับการมีคุณภาพ โดยไม่แบ่งชนชั้นหรือความแตกต่างทางสังคมวัฒนธรรม

4. หลักการมีส่วนร่วม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา ร่วมกับคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์คึกคักดีศรีและตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นตามนโยบายของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เกี่ยวกับการกระจายอำนาจ

5. หลักแห่งความสอดคล้อง อุดมการณ์และมาตรฐานในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสอดคล้องกับสารบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 2) พุทธศักราช 2545 นโยบายการศึกษาของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภา สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการอาชีวศึกษา และมาตรฐานการอุดมศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2548: 1-6) รายละเอียดดังนี้

มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้

1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ

1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต

1.3 มีความกตัญญูกตเวที

1.4 มีเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม

1.5 ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า

1.6 นิยมไทย เห็นคุณค่าในภูมิปัญญาไทย ภูมิใจในความเป็นไทย และรักษาวัฒนธรรมไทย

มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
ตัวบ่งชี้

2.1 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

2.2 เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

ตัวบ่งชี้

3.1 มีทักษะในการจัดการและทำงานให้สำเร็จ

3.2 เพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน

3.3 ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงานของตนเอง

3.4 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

3.5 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

ตัวบ่งชี้

4.1 สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบและมีความคิดแบบองค์รวม

4.2 สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้

4.3 ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ

4.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ดี และมีจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

ตัวบ่งชี้

5.1 มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์

5.2 มีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ยตามเกณฑ์

5.3 สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่างๆ

5.4 สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

5.5 สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้

6.1 มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการฟัง รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล สนใจ แสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว

6.2 มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น และสนุกกับการเรียนรู้

6.3 สามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งความรู้และสื่อต่างๆทั้งในและนอกสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี

ตัวบ่งชี้

7.1 มีสุขนิสัยในการดูแลสุขภาพ และออกกำลังกายสม่ำเสมอ

7.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

7.3 ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง

โรคภัย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ

7.4 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น

7.5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และชอบมาโรงเรียน

มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา

ตัวบ่งชี้

8.1 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ

8.2 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านดนตรี/นาฏศิลป์

8.3 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬา/นันทนาการ

มาตรฐานด้านการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 9 ครูมีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูพอเพียง

ตัวบ่งชี้

9.1 มีคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

9.2 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

9.3 มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน

9.4 มีการแสวงหาความรู้และเทคโนโลยีวิธีการใหม่ๆ เป็นประจำ รับฟังความคิดเห็น

ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ใจกว้าง

9.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป

9.6 สอนตรงตามวิชาเอก-โท หรือ ตรงตามความถนัด

9.7 มีจำนวนพอเพียง (หมายรวมทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน)

มาตรฐานที่ 10 ครู มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวบ่งชี้

ขั้นพื้นฐาน

10.1 มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัดการศึกษาและหลักสูตรการศึกษา

10.2 มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและเข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล

10.3 มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

10.4 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง

และผู้เรียน

10.5 มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียน และอิงพัฒนาการของผู้เรียน

10.6 มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

10.7 มีการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและการเรียนรู้ของผู้เรียนและนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียน
มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา

มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้

11.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

11.2 มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ

11.3 มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ

11.4 การบริหารมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง ระบบการบริหารงานและพัฒนา
องค์กร อย่างเป็นระบบครบวงจร

ตัวบ่งชี้

12.1 มีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูงและ
ปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

12.2 มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน

12.3 มีระบบประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

12.4 มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

12.5 ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจผลการบริหารงานและการพัฒนาผู้เรียน

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

ตัวบ่งชี้

13.1 มีการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา

13.2 มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ และใช้หลักการมีส่วนร่วม

13.3 มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาโรงเรียน

13.4 มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

13.5 มีการตรวจสอบและถ่วงดุล

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น

สำคัญ

ตัวบ่งชี้

14.1 มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น

14.2 มีรายวิชา/กิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ

14.3 มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความถนัดและ

ความสามารถของผู้เรียน

14.4 มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมจัดการการเรียนรู้ และสื่ออุปกรณ์การเรียน ที่
เอื้อต่อการเรียนรู้

14.5 มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน

14.6 มีระบบการนิเทศการเรียนการสอนและนำผลไปปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ

14.7 มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย

ตัวบ่งชี้

15.1 มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่เข้มแข็งและทั่วถึง

15.2 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถทางวิชาการและความคิด

สร้างสรรค์ของผู้เรียน

15.3 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษ และความถนัดของ

ผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

15.4 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่พึงงาม

15.5 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ และกีฬา/นันทนาการ

15.6 มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย

15.7 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน

พัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

ตัวบ่งชี้

16.1 มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม

16.2 มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

16.3 มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

16.4 มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวก

เพียงพอและอยู่ในสภาพใช้งานได้ดี

16.5 มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น
ตัวบ่งชี้

17.1 มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

17.2 สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ

หลักสูตรระดับสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา สถาบันทาง
วิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

ตัวบ่งชี้

18.1 เป็นแหล่งวิทยากรในการแสวงหาความรู้และบริการชุมชน

18.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

มาตรฐานการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

การปรับปรุงตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์
ที่สำคัญคือ เพื่อเพิ่มคุณภาพของผลการประเมินที่สะท้อนคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของ
สถานศึกษาและการปฏิรูปการศึกษา และเพื่อช่วยให้ผู้ประเมินสามารถดำเนินการประเมินเชิง
เชื่อมโยงเหตุและผลได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งเป็นการช่วยสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพและ
มาตรฐานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การปรับปรุงตัวบ่งชี้ในแต่ละมาตรฐานเน้นความเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น โดยใช้ตัวบ่งชี้เชิง
ปริมาณหรือมีนิยามเชิงปฏิบัติการ มีการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาในแต่ละตัวบ่งชี้และกำหนด
เกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพทั้งระดับตัวบ่งชี้และระดับมาตรฐาน เพื่อยกมาตรฐานของการ
ประเมินคุณภาพภายนอกให้สูงขึ้น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา.
2547: 3-4) โดยมีรายละเอียดดังนี้

มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

1.1 ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ

1.2 ผู้เรียนมีความประหยัด

1.3 ผู้เรียนมีความเกรงใจผู้อื่น เมตตากรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ
เสียสละเพื่อส่วนรวม

1.4 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต

มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ
มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

4.1 ผู้เรียนมีทักษะการวิเคราะห์

4.2 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสังเคราะห์

4.3 ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และคิดไตร่ตรอง

4.4 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ

มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร มี 8 ตัวบ่งชี้ คือ

5.1 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

5.2 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

5.3 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

5.4 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

5.5 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและ
พลศึกษา ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

5.6 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

5.7 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ
และเทคโนโลยี ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

5.8 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษา
ต่างประเทศ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนา
ตนเองอย่างต่อเนื่อง มี 3 ตัวบ่งชี้ คือ

6.1 ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นสนใจใฝ่รู้ และเรียนจากแหล่งต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล

6.2 ผู้เรียนรักการอ่านและสามารถค้นคว้าหาความรู้จากห้องสมุดและสิ่งต่างๆ ทั้งใน
และนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

6.3 ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มี 3 ตัวบ่งชี้

9.1 ผู้เรียนสามารถทำงานตามลำดับขั้นตอน และผลงานมีประสิทธิภาพ

9.2 ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นทีมได้

9.3 ผู้เรียนรักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต

มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี มี 5 ตัวบ่งชี้

10.1 ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์มาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวง

สาธารณสุข

10.2 ผู้เรียนมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2543)

10.3 ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น

10.4 ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุขนิสัย และป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ

10.5 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา ไม่เสพสิ่งเสพติด และปลอดจากสิ่งมอมเมา

มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา มี 3 ตัวบ่งชี้

12.1 ผู้เรียนมีความชื่นชม และชอบกิจกรรมด้านศิลปะ

12.2 ผู้เรียนมีความชื่นชม และชอบกิจกรรมด้านดนตรี/นาฏศิลป์

12.3 ผู้เรียนมีความชื่นชม และชอบกิจกรรมด้านกีฬา/นันทนาการ

มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 5 มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มี 4 ตัวบ่งชี้ คือ

13.1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และระบบการบริหารงานอย่างเป็นระบบ

13.2 สถานศึกษามีการบริหารเชิงกลยุทธ์

13.3 สถานศึกษามีการบริหารโดยหลักการมีส่วนร่วม

13.4 สถานศึกษามีการตรวจสอบและถ่วงดุล

มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มี 2 ตัวบ่งชี้ คือ

14.1 สถานศึกษามีระบบและกลไกในการส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

14.2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 8 ตัวบ่งชี้ คือ

18.1 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน

18.2 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

18.3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและตัดสินใจ

18.4 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่บูรณาการเชื่อมโยงความรู้และทักษะด้านต่างๆ และแนวคิดของสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนกับความจริงของชีวิต รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่ต้องปฏิบัติในสังคมร่วมกับผู้อื่น

18.5 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

18.6 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะ กีฬา

18.7 สถานศึกษามีการประเมินพัฒนาการผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง

18.8 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนและรักสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ มี 6 ตัวบ่งชี้คือ

20.1 ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์

20.2 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหาร

20.3 ผู้บริหารมีความสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ

20.4 ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น อุทิศตนในการทำงาน และเป็นแบบอย่างที่ดี

20.5 ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย

20.6 สถานศึกษามีการบริหารที่เป็นประสิทธิผลและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจในการบริหาร

มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี 2 ตัวบ่งชี้

25.1 สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระของหลักสูตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาและความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

25.2 สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้

มาตรฐานด้านครู มี 2 มาตรฐาน

มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มี 10 ตัวบ่งชี้

22.1 ครูรู้เป้าหมายของการจัดการศึกษา และเป้าหมายของหลักสูตร

22.2 ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์หลักสูตร และจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

22.3 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

22.4 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

22.5 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

22.6 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

22.7 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

22.8 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์) ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

22.9 ครูสามารถประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง และอิงพัฒนาการผู้เรียน มีการประเมินเพื่อวินิจฉัยจุดเด่น จุดด้อย การประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน และการประเมินเพื่อตัดสินผลการเรียน

22.10 ครูนำผลการประเมินการเรียนการสอนมาปรับการเรียน และเปลี่ยนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ มี 6 ตัวบ่งชี้

24.1 ครูที่จบระดับปริญญาตรีขึ้นไป

24.2 ครูที่สอนตรงตามวิชาเอก/โท

24.3 ครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอนไม่ต่ำกว่า 20 ชั่วโมง/ปี

24.4 ครูที่ได้สอนตรงตามวิชาที่ถนัด

24.5 สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์ภาระงานสอน

24.6 สถานศึกษามีครูเพียงพอตามเกณฑ์

จากมาตรฐานและตัวบ่งชี้ดังกล่าว นำมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบ ซึ่งผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานและตัวบ่งชี้ใน แสดงดังตาราง 5 ตาราง 6 ตาราง 7 ตาราง 8 และ ตาราง 9

**การเปรียบเทียบมาตรฐานและตัวบ่งชี้ระหว่างสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ร่างมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา**

ตาราง 5 ชื่อเรียกองค์ประกอบและจำนวนของมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา

สังกัด ประเด็น	สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)
ชื่อเรียก	มาตรฐานการศึกษาของชาติ	มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน	มาตรฐานการศึกษา
องค์ประกอบ	-	3 ด้าน ได้แก่ 1. มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน 2. มาตรฐานด้านการเรียน การสอน 3. มาตรฐานด้านบริหารและการ จัดการศึกษา 4. มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชน แห่งการเรียนรู้	3 ด้าน ได้แก่ 1. มาตรฐานด้านผู้เรียน 2. มาตรฐานด้านผู้บริหาร 3. มาตรฐานด้านครู
จำนวน มาตรฐาน และตัวบ่งชี้	3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของชน ไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะ พลเมืองและพลโลก มี 5 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 2 แนวการจัด การศึกษา มี 3 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ มี 3 ตัวบ่งชี้	18 มาตรฐาน 84 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1. มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มี 8 มาตรฐาน 33 ตัวชี้ วัด 2. มาตรฐานด้านการเรียน การสอน มี 2 มาตรฐาน 14 ตัวบ่งชี้ 3. มาตรฐานด้านการบริหาร และการจัดการศึกษา มี 6 มาตรฐาน 33 ตัวชี้วัด 4. มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชน แห่งการเรียนรู้ มี 2 มาตรฐาน 4 ตัวชี้วัด	14 มาตรฐาน 68 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1. มาตรฐานด้านผู้เรียน มี 7 มาตรฐาน 30 ตัวบ่งชี้ 2. มาตรฐานด้านผู้บริหาร มี 5 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ 3. มาตรฐานด้านครู มี 2 มาตรฐาน 16 ตัวบ่งชี้

ตาราง 6 เปรียบเทียบรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคน ไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมือง และพลเมืองโลก	มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์	มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ที่พึงประสงค์
1.5 คุณธรรม จิตสาธารณะ และ จิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และพลโลก 1.5.2 คนไทยมีความรับผิดชอบทาง ศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกใน เกียรติภูมิของความเป็นไทย มีความ ภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดิน และ ปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย เป็นสมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัครเพื่อ ชุมชนและสังคมในฐานะพลเมืองไทยและ พลโลก	ตัวบ่งชี้ 1.1 มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตน ตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตน นับถือ	ตัวบ่งชี้ 1.1 ผู้เรียนมีวินัย มีความรับผิดชอบ
1.5.1 คนไทยดำเนินชีวิตโดยกายสุจริต วาจสุจริต และมนสุจริต	ตัวบ่งชี้ 1.2 มีความซื่อสัตย์สุจริต ตัวบ่งชี้ 1.3 มีความกตัญญูคุณงาม ตัวบ่งชี้ 1.4 มีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และ เสียสละเพื่อส่วนรวม ตัวบ่งชี้ 1.5 ประหยัด รู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตน และส่วนรวมอย่างคุ้มค่า	ตัวบ่งชี้ 1.4 ผู้เรียนมีความซื่อสัตย์สุจริต ตัวบ่งชี้ 1.3 ผู้เรียนมีความเกรงใจผู้อื่น เมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ เพื่อส่วนรวม ตัวบ่งชี้ 1.2 ผู้เรียนมีความประหยัด
1.5.2 คนไทยมีความรับผิดชอบทาง ศีลธรรมและสังคม มีจิตสำนึกใน เกียรติภูมิของความเป็นไทย มีความ ภูมิใจในชนชาติไทย รักแผ่นดิน และ ปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย เป็น สมาชิกที่ดี เป็นอาสาสมัครเพื่อชุมชน และสังคมในฐานะพลเมืองไทยและ พลโลก 1.4.2 คนไทยมีความรับผิดชอบ เข้าใจ ยอมรับ และตระหนักในคุณค่าของ วัฒนธรรมที่ต่างกัน สามารถแก้ปัญหาใน ฐานะสมาชิกของสังคมไทยและสังคมโลก โดยสันติวิธี	ตัวบ่งชี้ 1.6 นิยมไทย เห็นคุณค่าในภูมิปัญญาไทย ภูมิใจในความเป็นไทย และรักษา วัฒนธรรมไทย	

ตาราง 6 (ต่อ)

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
1.4 ทักษะทางสังคม 1.4.1 คนไทยเข้าใจและเคารพใน ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและสังคม มีทักษะ และความสามารถที่จำเป็นต่อการดำเนิน ชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข	มาตรฐานที่ 2 ผู้เรียนมีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์และ พัฒนาสิ่งแวดล้อม ตัวบ่งชี้ 2.1 รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึง ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง สิ่งแวดล้อม ตัวบ่งชี้ 2.2 เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการ อนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม	
1.2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและ เพียงพอในการดำรงชีวิตและการ พัฒนาสังคม	มาตรฐานที่ 3 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการ ทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต	มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการ ทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
1.2.2 คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไป ใช้ในการสร้างงานและสร้างประโยชน์ให้ สังคม	ตัวบ่งชี้ 3.1 มีทักษะในการจัดการและทำงานให้ สำเร็จ ตัวบ่งชี้ 3.2 เพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียด รอบคอบในการทำงาน	ตัวบ่งชี้ 9.1 ผู้เรียนสามารถทำงานตามลำดับขั้นตอน และผลงานมีประสิทธิภาพ
1.2.2 คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไป ใช้ในการสร้างงานและสร้างประโยชน์ให้ สังคม	ตัวบ่งชี้ 3.3 ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและ ภูมิใจในผลงานของตนเอง	ตัวบ่งชี้ 9.3 ผู้เรียนรักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อ อาชีพสุจริต
1.2.2 คนไทยมีงานทำและนำความรู้ไป ใช้ในการสร้างงานและสร้างประโยชน์ให้ สังคม	ตัวบ่งชี้ 3.4 ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ตัวบ่งชี้ 3.5 มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหา ความรู้เกี่ยวกับอาชีพที่ตนสนใจ	ตัวบ่งชี้ 9.2 ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นทีมได้ ตัวบ่งชี้ 9.3 ผู้เรียนรักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อ อาชีพสุจริต
	มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มี ความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมี วิสัยทัศน์	มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมี วิสัยทัศน์
	ตัวบ่งชี้ 4.1 สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุป ความคิดรวบยอด คิดอย่างเป็นระบบและ มีความคิดแบบองค์รวม	ตัวบ่งชี้ 4.1 ผู้เรียนมีทักษะการวิเคราะห์ ตัวบ่งชี้ 4.2 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสังเคราะห์

ตาราง 6 (ต่อ)

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
	ตัวบ่งชี้ 4.2 สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมาย และแนวทางการตัดสินใจได้	
	ตัวบ่งชี้ 4.3 ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาอย่างมีสติ	ตัวบ่งชี้ 4.3 ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างมี วิจารณญาณ และคิดไตร่ตรอง
	ตัวบ่งชี้ 4.4 มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มองโลกในแง่ ดี และมีจินตนาการ	ตัวบ่งชี้ 4.4 ผู้เรียนมีทักษะการคิดสร้างสรรค์ และ จินตนาการ
	มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตาม หลักสูตร	มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตาม หลักสูตร
	ตัวบ่งชี้ 5.1 มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย ตามเกณฑ์	ตัวบ่งชี้ 5.1 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับ ดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ใน ระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6 ตัวบ่งชี้ 5.2 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับ ดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ใน ระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6 ตัวบ่งชี้ 5.3 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับ ดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6 ตัวบ่งชี้ 5.4 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับ ดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6 ตัวบ่งชี้ 5.5 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับ ดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและ พลศึกษา ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6 ตัวบ่งชี้ 5.6 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับ ดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ใน ระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6

ตาราง 6 (ต่อ)

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
		ตัวบ่งชี้ 5.7 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับ ดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6 ตัวบ่งชี้ 5.8 ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับ ดี ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่าง ประเทศ ในระดับชั้น ป.3 ป.6 ม.3 และ ม.6
	ตัวบ่งชี้ 5.2	
	มีผลการทดสอบรวบยอดระดับชาติเฉลี่ย ตามเกณฑ์	
	ตัวบ่งชี้ 5.3	
	สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอด้วยวิธีต่างๆ	
	ตัวบ่งชี้ 5.4	
	สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้ง ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ	
1.3.1 คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วย ตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก รวมทั้งมี ความสามารถในการใช้แหล่งความรู้และ สื่อต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม	ตัวบ่งชี้ 5.5	
	สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้	
1.3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว	มาตรฐานที่ 6	มาตรฐานที่ 6
	ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่อง	ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วย ตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง
	ตัวบ่งชี้ 6.1	ตัวบ่งชี้ 6.1
	มีนิสัยรักการอ่าน การเขียน และการฟัง รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล สนใจ แสวงหาความรู้จากแหล่งต่างๆ รอบตัว	ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นสนใจใฝ่รู้ และ เรียนจากแหล่งต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล
1.3.1 คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วย ตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก รวมทั้งมี ความสามารถในการใช้แหล่งความรู้และ สื่อต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม	ตัวบ่งชี้ 6.2	
	มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง สามารถเรียน รู้ร่วมกับผู้อื่น และสนุกกับการเรียนรู้	
	ตัวบ่งชี้ 6.3	ตัวบ่งชี้ 6.2
	สามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งความรู้และ สื่อต่างๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา	ผู้เรียนรักการอ่านและสามารถค้นคว้าหา ความรู้จากห้องสมุดและสิ่งต่างๆ ทั้งใน และนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
		ตัวบ่งชี้ 6.3
		ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ตาราง 6 (ต่อ)

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่ พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมืองและ พลเมืองโลก	มาตรฐานที่ 7 ผู้เรียนมีสุนทรีย์ สุขภาพกาย และ สุขภาพจิตที่ดี	มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุนทรีย์ สุขภาพกาย และ สุขภาพจิตที่ดี
1.1 กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์ 1.1.1 คนไทยมีสุขภาพกายและจิตที่ดี มี พัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์การ พัฒนาในแต่ละช่วงวัย	ตัวบ่งชี้ 7.1 มีสุนทรีย์ในการดูแลสุขภาพ และออก กำลังกายสม่ำเสมอ	ตัวบ่งชี้ 10.4 ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุนทรีย์ และ ป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ
	ตัวบ่งชี้ 7.2 มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทาง กายตามเกณฑ์	ตัวบ่งชี้ 10.1 ผู้เรียนมีน้ำหนัก ส่วนสูงตามเกณฑ์ มาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวง สาธารณสุข ตัวบ่งชี้ 10.2 ผู้เรียนมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ มาตรฐานสมรรถภาพทางกายของกรม พลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2543)
	ตัวบ่งชี้ 7.3 ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและ หลีกเลี่ยงสภาวะที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคร้าย อุบัติเหตุ และปัญหาทางเพศ	ตัวบ่งชี้ 10.5 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษ ของสิ่งเสพติดและสิ่งมอมเมา ไม่เสพสิ่ง เสพติด และปลอดภัยจากสิ่งมอมเมา ตัวบ่งชี้ 10.4 ผู้เรียนรู้จักดูแลสุขภาพ สุนทรีย์ และ ป้องกันตัวเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ
	ตัวบ่งชี้ 7.4 มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่าง เหมาะสม และให้เกียรติผู้อื่น	
	ตัวบ่งชี้ 7.5 มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน ครู และ ชอบมาโรงเรียน	ตัวบ่งชี้ 10.3 ผู้เรียนร่าเริงแจ่มใส มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ต่อเพื่อน ครู และผู้อื่น
	มาตรฐานที่ 8 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา	มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัย ด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬา มี 3 ตัวบ่งชี้
	ตัวบ่งชี้ 8.1 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้าน ศิลปะ	ตัวบ่งชี้ 12.1 ผู้เรียนมีความชื่นชม และชอบกิจกรรม ด้านศิลปะ
	ตัวบ่งชี้ 8.2 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้าน ดนตรี/นาฏศิลป์	ตัวบ่งชี้ 12.2 ผู้เรียนมีความชื่นชม และชอบกิจกรรม ด้านดนตรี/นาฏศิลป์
	ตัวบ่งชี้ 8.3 ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้าน กีฬา/นันทนาการ	ตัวบ่งชี้ 12.3 ผู้เรียนมีความชื่นชม และชอบกิจกรรม ด้านกีฬา/นันทนาการ

ตาราง 7 เปรียบเทียบรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้มาตรฐานด้านการเรียนการสอน

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
	มาตรฐานด้านการเรียนการสอน มาตรฐานที่ 9 ครูมีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงาน ที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้า กับชุมชนได้ดี และมีครูเพียงพอ	มาตรฐานด้านครู มาตรฐานที่ 24 ครูมีคุณวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับ งานที่รับผิดชอบ และมีครูเพียงพอ
	ตัวบ่งชี้ 9.1 มีคุณธรรมจริยธรรม และปฏิบัติตาม จรรยาบรรณของวิชาชีพ	
	ตัวบ่งชี้ 9.2 มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน	
	ตัวบ่งชี้ 9.3 มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและ พัฒนาผู้เรียน	
	ตัวบ่งชี้ 9.4 มีการแสวงหาความรู้และเทคโนโลยีการ ใหม่ๆ เป็นประจำ รับฟังความคิดเห็น ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ใจกว้าง	ตัวบ่งชี้ 24.3 ครูได้รับการพัฒนาในวิชาที่สอน ไม่ต่ำกว่า 20 ชั่วโมง/ปี
	ตัวบ่งชี้ 9.5 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทาง การศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป	ตัวบ่งชี้ 24.1 ครูที่จบระดับปริญญาตรีขึ้นไป
	ตัวบ่งชี้ 9.6 สอนตรงตามวิชาเอก-โท หรือ ตรงตาม ความถนัด	ตัวบ่งชี้ 24.2 ครูที่สอนตรงตามวิชาเอก/โท ตัวบ่งชี้ 24.4 ครูที่ได้สอนตรงตามวิชาที่ถนัด
	ตัวบ่งชี้ 9.7 มีจำนวนพอเพียง (หมายรวมทั้งครูและ บุคลากรสนับสนุน)	ตัวบ่งชี้ 24.6 สถานศึกษามีครูเพียงพอตามเกณฑ์ ตัวบ่งชี้ 24.5 สถานศึกษามีจำนวนครูตามเกณฑ์ภาระ งานสอน
	มาตรฐานที่ 10 ครู มีความสามารถในการจัดการเรียน การสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ	มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียน การสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ
	ตัวบ่งชี้ 10.1 มีความรู้ความเข้าใจเป้าหมายการจัด การศึกษาและหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	ตัวบ่งชี้ 22.1 ครูรู้เป้าหมายของการจัดการศึกษา และ เป้าหมายของหลักสูตร

ตาราง 7 (ต่อ)

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
	ตัวบ่งชี้ 10.2 มีการวิเคราะห์ศักยภาพของผู้เรียนและ เข้าใจผู้เรียนเป็นรายบุคคล	ตัวบ่งชี้ 22.2 ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์ หลักสูตร และจัดทำแผนการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ
	ตัวบ่งชี้ 10.3 มีความสามารถในการจัดการเรียนการ สอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	ตัวบ่งชี้ 22.3 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาไทย ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วง ชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6) ตัวบ่งชี้ 22.4 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1- ม.3) ช่วงชั้นที่ 4(ม.4-ม.6) ตัวบ่งชี้ 22.5 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1- ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6) ตัวบ่งชี้ 22.6 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4- ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6) ตัวบ่งชี้ 22.7 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4- ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1-ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)

ตาราง 7 (ต่อ)

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
		ตัวบ่งชี้ 22.8 ครูสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญในกลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์) ช่วงชั้นที่ 1 (ป.1-ป.3) ช่วงชั้นที่ 2 (ป.4-ป.6) ช่วงชั้นที่ 3 (ม.1- ม.3) ช่วงชั้นที่ 4 (ม.4-ม.6)
1.3.1 คนไทยสามารถเรียนรู้ได้ด้วย ตนเอง รักการเรียนรู้ รู้ทันโลก รวมทั้งมี ความสามารถในการใช้หลังความรู้และ สื่อต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองและสังคม	ตัวบ่งชี้ 10.4 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีใน การพัฒนาการเรียนรู้ของตนเอง และผู้เรียน	
	ตัวบ่งชี้ 10.5 มีการประเมินผลการเรียนการสอนที่สอดคล้อง กับสภาพการเรียนรู้ที่จัดให้ผู้เรียน และอิงพัฒนาการของผู้เรียน	ตัวบ่งชี้ 22.9 ครูสามารถประเมินผลการเรียนการสอน ตามสภาพจริง และอิงพัฒนาการผู้เรียน มีการประเมินเพื่อวินิจฉัยจุดเด่น จุดด้อย การประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการ สอน และการประเมินเพื่อตัดสินผล การเรียนรู้
	ตัวบ่งชี้ 10.6 มีการนำผลการประเมินมาปรับเปลี่ยน การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ เต็มตามศักยภาพ	ตัวบ่งชี้ 22.10 ครูนำผลการประเมินการเรียนการสอน มาปรับการเรียน และเปลี่ยนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง
3.2 การศึกษาวิจัย สร้างเสริม สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้ และกลไก การเรียนรู้ 3.2.1 ศึกษาวิจัย สำรวจ จัดทำ และ จัดตั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุก รูปแบบ 3.2.3 ศึกษาวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ ใหม่และการพัฒนาประเทศ	ตัวบ่งชี้ 10.7 มีการวิจัยเพื่อพัฒนาสื่อและการเรียนรู้ ของผู้เรียนและนำมาใช้พัฒนาผู้เรียน	

ตาราง 8 เปรียบเทียบรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้มาตรฐานด้านการบริหารและด้านการจัดการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
	มาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา	มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ
	ตัวบ่งชี้ 11.1 มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ	
	ตัวบ่งชี้ 11.2 มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ	ตัวบ่งชี้ 20.1 ผู้บริหารมีความคิดริเริ่มและมีวิสัยทัศน์
	ตัวบ่งชี้ 11.3 มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ	ตัวบ่งชี้ 20.2 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหาร ตัวบ่งชี้ 20.3 ผู้บริหารมีความสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการ
	ตัวบ่งชี้ 11.4 การบริหารมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจ	ตัวบ่งชี้ 20.6 สถานศึกษามีการบริหารที่เป็นประสิทธิผลและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจในการบริหาร ตัวบ่งชี้ 20.4 ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น อุทิศตนในการทำงาน และเป็นแบบอย่างที่ดี ตัวบ่งชี้ 20.5 ผู้บริหารมีความเป็นประชาธิปไตย
	มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างระบบการบริหารงานและพัฒนาองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร	มาตรฐานด้านผู้บริหาร มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา
	ตัวบ่งชี้ 12.1 มีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหารงานที่มีความคล่องตัวสูงและปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป	ตัวบ่งชี้ 13.1 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างการบริหาร และระบบการบริหารงานอย่างเป็นระบบ

ตาราง 8 (ต่อ)

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
	ตัวบ่งชี้ 12.2 มีการจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่าง ครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน	
2.3.3 มีการกำหนดระบบประกันคุณภาพ ภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ บริหารการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนา คุณภาพ และสามารถรองรับการประเมิน คุณภาพภายนอกได้	ตัวบ่งชี้ 12.3 มีระบบประกันคุณภาพภายในที่ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	
2.2 มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา อย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ 2.2.1 ผู้บริหาร ครู คณาจารย์และ บุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อสร้างความ เข้มแข็งทางวิชาการและวิชาชีพ	ตัวบ่งชี้ 12.4 มีการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง	
2.2.2 ผู้บริหาร ครู คณาจารย์และ บุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรม มี ความพึงพอใจในการทำงานและผูกพัน กับงาน มีอัตราการออกจากงานและ อัตราความผิดทางวินัยลดลง 2.3.2 ผู้รับบริการ/ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มมี ความพึงพอใจต่อการจัดบริการทาง การศึกษาของสถานศึกษา	ตัวบ่งชี้ 12.5 ผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้องพึงพอใจผล การบริหารงานและการพัฒนาผู้เรียน	
2.3 มีการบริหารจัดการที่ใช้ สถานศึกษาเป็นฐาน	มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการบริหารและจัด การศึกษาโดยใช้สถานศึกษาเป็นฐาน	
	ตัวบ่งชี้ 13.1 มีการกระจายอำนาจการบริหาร และการ จัดการศึกษา	
	ตัวบ่งชี้ 13.2 มีการบริหารเชิงกลยุทธ์ และใช้หลักการ มีส่วนร่วม	ตัวบ่งชี้ 13.2 สถานศึกษามีการบริหารเชิงกลยุทธ์
2.2.3 มีแนวโน้มในการรวมตัวจัดตั้ง องค์กรอิสระเพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐาน เฉพาะกลุ่ม และติดตามการดำเนินงาน ของบุคลากรและสถานศึกษา ตลอดจน การส่งเสริมองค์ความรู้ที่หลากหลาย	ตัวบ่งชี้ 13.3 มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนา โรงเรียน	ตัวบ่งชี้ 13.3 สถานศึกษามีการบริหารโดยหลักการ มีส่วนร่วม
	ตัวบ่งชี้ 13.4 มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ของงาน	

ตาราง 8 (ต่อ)

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
2.2.3 มีแนวโน้มในการรวมตัวจัดตั้ง องค์กรอิสระเพื่อสร้างเกณฑ์มาตรฐาน เฉพาะกลุ่ม และติดตามการดำเนินงาน ของบุคลากรและสถานศึกษา ตลอดจน การส่งเสริมองค์ความรู้ที่หลากหลาย	ตัวบ่งชี้ 13.5 มีการตรวจสอบและถ่วงดุล	ตัวบ่งชี้ 13.4 สถานศึกษามีการตรวจสอบและถ่วงดุล
2.1 การจัดหลักสูตรการเรียนรู้และ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม ศักยภาพ	มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษามีการจัด หลักสูตร และกระบวนการเรียนรู้ที่เน้น ผู้ เรียนเป็นสำคัญ	มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการ เรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2.1.1 มีการจัดหลักสูตรที่หลากหลาย ตามความเหมาะสมของกลุ่มผู้เรียนทุก ระบบ สอดคล้องตามความต้องการของ ผู้เรียนและท้องถิ่น สนับสนุนการพัฒนา ศักยภาพของผู้เรียน	ตัวบ่งชี้ 14.1 มีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและ ท้องถิ่น	มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับ ผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการ สอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ตัวบ่งชี้ 25.1 สถานศึกษามีหลักสูตรและเนื้อหาสาระ ของหลักสูตรที่เหมาะสมสอดคล้องกับ เป้าหมายการศึกษาและความต้องการ ของผู้เรียนและท้องถิ่น
2.1.2 ผู้เรียนมีโอกาส/สามารถเข้าถึง หลักสูตรต่าง ๆ ที่จัดไว้ได้อย่างทั่วถึง	ตัวบ่งชี้ 14.2 มีรายวิชา/กิจกรรมที่หลากหลายให้ ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ	ตัวบ่งชี้ 18.1 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรม เสริมหลักสูตรอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติ และสอดคล้องกับ ความต้องการของผู้เรียน
	ตัวบ่งชี้ 14.3 มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ ที่ตอบสนองความถนัดและความสามารถ ของผู้เรียน	
2.1.4 มีการพัฒนานวัตกรรมจัดการ เรียนรู้ สื่อเพื่อการเรียนรู้ และการ ให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุก รูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	ตัวบ่งชี้ 14.4 มีการส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรม จัดการเรียนรู้ และสื่ออุปกรณ์การเรียน ที่ เอื้อต่อการเรียนรู้	ตัวบ่งชี้ 25.2 สถานศึกษามีสื่อการเรียนการสอนที่ เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้
	ตัวบ่งชี้ 14.5 มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผล และการส่งต่อข้อมูลของผู้เรียน	

ตาราง 8 (ต่อ)

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
	ตัวบ่งชี้ 14.6 มีระบบการนิเทศการเรียนการสอนและ นำผลไปปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ	
3.2.2 ระดมทรัพยากร (บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาและอื่นๆ) และ ความร่วมมือจากภายในและภายนอก สถานศึกษา ในการสร้างกลไกการเรียนรู้ ทุกประเภท เพื่อให้คนไทยสามารถ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้และสามารถ เรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง	ตัวบ่งชี้ 14.7 มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการเรียนการสอน	
	มาตรฐานที่ 15 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริม คุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย	
	ตัวบ่งชี้ 15.1 มีการจัดและพัฒนากระบวนการช่วยเหลือ ผู้เรียนที่เข้มแข็งและทั่วถึง	
	ตัวบ่งชี้ 15.2 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนอง ความสามารถทางวิชาการและความคิด สร้างสรรค์ของผู้เรียน	
1.2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและ เพียงพอในการดำรงชีวิตและการ พัฒนาสังคม 1.2.1 คนไทยได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ ของตนเอง	ตัวบ่งชี้ 15.3 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนอง ความสามารถพิเศษ และความถนัดของ ผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ	ตัวบ่งชี้ 18.2 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรม เสริมหลักสูตรที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จัก ศึกษาหาความรู้ แสวงหาคำตอบ และ สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
		ตัวบ่งชี้ 18.3 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรม เสริมหลักสูตรที่กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและ ตัดสินใจ
	ตัวบ่งชี้ 15.4 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม	

ตาราง 8 (ต่อ)

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
	ตัวบ่งชี้ 15.5 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี/นาฏศิลป์ และกีฬา/นันทนาการ	ตัวบ่งชี้ 18.6 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรม เสริมหลักสูตร ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนา อย่างครบถ้วน ทั้งด้านดนตรี ศิลปะ กีฬา
	ตัวบ่งชี้ 15.6 มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาไทย	ตัวบ่งชี้ 18.4 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรม เสริมหลักสูตรที่บูรณาการเชื่อมโยง ความรู้และทักษะด้านต่าง ๆ และแนวคิด ของสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียนกับความจริง ของชีวิต รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมที่ต้องปฏิบัติในสังคมร่วมกับผู้ อื่น
	ตัวบ่งชี้ 15.7 มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็น ประชาธิปไตย	ตัวบ่งชี้ 18.5 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรม เสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมความเป็น ประชาธิปไตย การทำงานร่วมกับผู้อื่น และความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
		ตัวบ่งชี้ 18.7 สถานศึกษามีการประเมินพัฒนาการ ผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและ ต่อเนื่อง
		ตัวบ่งชี้ 18.8 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการบริหาร กิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรม เสริมหลักสูตรให้ผู้เรียนมีความ กระตือรือร้นในการเรียนและรัก สถานศึกษา
มาตรฐานที่ 2 แนวทางจัดการศึกษา 2.1 การจัดหลักสูตรการเรียนรู้และ สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตาม ศักยภาพ	มาตรฐานที่ 16 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและ การบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตาม ธรรมชาติเต็มศักยภาพ	

ตาราง 8 (ต่อ)

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
2.1.3 องค์การที่ให้บริการทางการศึกษามี สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี อาคารสถานที่ มีการส่งเสริมสุขภาพ อนามัยและความปลอดภัย	ตัวบ่งชี้ 16.1 มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มี อาคารสถานที่ที่เหมาะสม	
	ตัวบ่งชี้ 16.2 มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความ ปลอดภัยของผู้เรียน	
2.1.4 มีการพัฒนานวัตกรรมจัดการ เรียนรู้ สื่อเพื่อการเรียนรู้ และการ ให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุก รูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	ตัวบ่งชี้ 16.3 มีการให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศทุก รูปแบบที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	
	ตัวบ่งชี้ 16.4 มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียว และสิ่งอำนวยความสะดวก เพียงพอและอยู่ในสภาพใช้การได้ดี	
3.2.2 ระดมทรัพยากร (บุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ภูมิปัญญาและอื่นๆ) และ ความร่วมมือจากภายในและภายนอก สถานศึกษา ในการสร้างกลไกการเรียนรู้ ทุกประเภท เพื่อให้คนไทยสามารถ เข้าถึงแหล่งการเรียนรู้และสามารถ เรียนรู้ตลอดชีวิตได้จริง	ตัวบ่งชี้ 16.5 มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและ นอกสถานศึกษา	

ตาราง 9 เปรียบเทียบรายละเอียดเกี่ยวกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชน
แห่งการเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้	มาตรฐานด้านการพัฒนาชุมชน แห่งการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 17 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้ แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น	
3.1.1 สถานศึกษาร่วมมือกับบุคลากร และองค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกระดับ ร่วมจัดปัจจัยและกระบวนการ เรียนรู้ภายในชุมชน และให้บริการทาง วิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา คนในชุมชน เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคม แห่งภูมิปัญญา และคนไทยมีการเรียนรู้ ตลอดชีวิต	ตัวบ่งชี้ 17.1 มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับ แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาในท้องถิ่น	
2.3.1 องค์กร ชุมชน มีส่วนร่วมในการ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามสภาพของ ท้องถิ่น สภาพปัญหาและความต้องการ ที่แท้จริงของผู้เรียน	ตัวบ่งชี้ 17.2 สนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และ ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำ หลักสูตรระดับสถานศึกษา	
3.1 การบริการวิชาการและสร้างความ ร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่ง ความรู้	มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนาสถาบันทางวิชาการ และองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนา วิถีการเรียนรู้ในชุมชน	มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และ ความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการ ศึกษา
3.1.1 สถานศึกษาร่วมมือกับบุคลากร และองค์กรในชุมชนที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกระดับ ร่วมจัดปัจจัยและกระบวนการ เรียนรู้ภายในชุมชน และให้บริการทาง วิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา คนในชุมชน เพื่อให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่ง ภูมิปัญญา และคนไทยมีการเรียนรู้ตลอด ชีวิต 3.3.1 กรอบครัว ชุมชน องค์กรทุกระดับ และองค์กรที่จัดการศึกษามีการสร้างและ ใช้ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จน กลายเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้	ตัวบ่งชี้ 18.1 เป็นแหล่งวิทยาการในการแสวงหาความ รู้และบริการชุมชน	ตัวบ่งชี้ 14.1 สถานศึกษามีระบบและกลไกในการ ส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือ กับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

ตาราง 9 (ต่อ)

สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน	สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา (สมศ.)
3.1.2 ชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งขององค์กรที่ ให้บริการทางการศึกษามีสถานภาพเป็น สังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้ มี ความปลอดภัย ลดความขัดแย้ง มีสันติ สุข และมีการพัฒนาก้าวหน้าอย่าง ต่อเนื่อง 3.3 การสร้างและการจัดการความรู้ ในทุกกระดับทุกมิติของสังคม 3.3.1 กรอบครัว ชุมชน องค์กรทุกระดับ และองค์กรที่จัดการศึกษามีการสร้างและ ใช้ความรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จน กลายเป็นวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้	ตัวบ่งชี้ 18.2 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน	ตัวบ่งชี้ 14.2 สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริม ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชน ในการพัฒนาการศึกษา

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ระหว่างสำนักงานเลขาธิการสภา
การศึกษา ร่างมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานรับรอง
มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้มีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกันและ
แตกต่างกันในแต่ละด้าน ฉะนั้นการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาให้ครอบคลุม จะต้องให้
สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนพัฒนาการศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเป็นสำคัญ โดยใช้
มาตรฐานกลางเป็นฐานในการกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ เพื่อการปรับลดหรือขยายให้เหมาะสมกับ
บริบทของสถานศึกษานั้น

ตอนที่ 2 มโนทัศน์การประเมินที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลภายใน

ศาสตร์ด้านการประเมินผลมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มตั้งแต่การนิยามว่า
การประเมินผลเป็นเพียงการทดสอบผู้เรียน ต่อมาแนวคิดของการประเมินปรับเปลี่ยนเป็น
การประเมินผลที่ยึดวัตถุประสงค์ของการทำงานกับผลการปฏิบัติงานจริงเพื่อสะท้อนความสำเร็จ
ของการทำงาน การประเมินเพื่อนำไปสู่การรับรองวิทยฐานะ การประเมินผลที่เน้นการให้ข้อมูล
ที่ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหาร การประเมินเพื่อตัดสินคุณค่าของงานหรือสิ่งที่ถูกประเมิน
การประเมินที่มุ่งเน้นการนำผลไปใช้ประโยชน์ ซึ่งจุดเน้นอยู่ที่ผู้ใช้ผลการประเมินหรือผู้มีส่วน
เกี่ยวข้อง การประเมินแบบมีส่วนร่วม (participatory evaluation) ที่ให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมใน
กระบวนการประเมิน การประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) ที่สนับสนุนให้บุคลากร
ในหน่วยงานหรือโครงการเป็นผู้ทำการประเมินด้วยตนเอง โดยมีนักประเมินอาชีพเป็นผู้คอยให้
การช่วยเหลือ (สุวิมล ว่องวาณิช. 2538)

แนวคิดการประเมินที่เป็นระบบและเหมาะกับการนำมาใช้ในการประเมินตนเองของสถานศึกษา (school self-evaluation) หรือการประเมินผลภายในสถานศึกษา (internal evaluation) ได้แก่ แนวคิดการประเมินแบบ CIPP แนวคิดการประเมินแบบ CSE การประเมินแบบมีส่วนร่วม แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) (Nevo, 2001); (สุวิมล ว่องวานิช, 2543) โดยแนวคิดการประเมินดังกล่าว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดการประเมิน CIPP

สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 1968, 1971) ได้นิยามการประเมินว่า เป็นกระบวนการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมถึงการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำข้อมูลที่จัดเก็บมาแล้วนั้น มาจัดทำให้เกิดเป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการประกอบการตัดสินใจต่อไป (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541); (เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2542) สตัฟเฟิลบีม ได้เสนอแนวคิดการประเมินที่เรียกว่า CIPP (Context Input Process Product) ซึ่งเป็นที่ใช้นิยมใช้กันมากในการประเมิน ซึ่ง สตัฟเฟิลบีม ได้แบ่งการประเมินออกเป็น 4 ประเภท คือ การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (context evaluation) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (input evaluation) การประเมินกระบวนการ (process evaluation) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (product evaluation) การประเมิน 4 ประเภทดังกล่าว มีรายละเอียด ดังนี้

การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม เป็นการประเมินก่อนที่จะลงมือดำเนินการโครงการ มีจุดหมายเพื่อกำหนดหลักการและเหตุผล รวมทั้งเพื่อพิจารณาความจำเป็นที่จะต้องจัดทำโครงการ การชี้ประเด็นปัญหา ตลอดจนการพิจารณาความเหมาะสมของเป้าหมายของโครงการ

การประเมินปัจจัยเบื้องต้น เป็นการตรวจสอบความพร้อมด้านทรัพยากรทั้งด้านปริมาณและคุณภาพตลอดจนระบบการบริหารจัดการเพื่อวิเคราะห์และกำหนดทางเลือกที่เหมาะสมที่สุดที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด และมีความเป็นไปได้ในด้านทรัพยากร

การประเมินกระบวนการเป็นการประเมินการดำเนินงานเมื่อนำโครงการที่วางแผนไว้ไปสู่การปฏิบัติ เพื่อศึกษาจุดแข็งและจุดอ่อนตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานโครงการอะไรเป็นมูลเหตุที่ทำให้สามารถหรือไม่สามารถดำเนินโครงการตามที่วางแผนไว้ การประเมินกระบวนการเน้นการปรับปรุงการดำเนินโครงการได้อย่างทันท่วงที ในการบริหารโครงการผู้บริหารมักจะเสริมระบบการประเมินเพื่อการปรับปรุงโครงการ (formative evaluation) ด้วยการจัดระบบการกำกับงาน (monitoring system) เพื่อติดตามความก้าวหน้าและเร่งรัดการดำเนินโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายในทรัพยากรและเวลาที่จำกัด การประเมินประเภทนี้จึงมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินโครงการ

การประเมินผลที่เกิดขึ้น เป็นการประเมินที่มุ่งตอบคำถามว่าโครงการประสบผลสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลผลิตของโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ผลการดำเนินงานคุ้มค่า

เพียงใดสารสนเทศที่ได้จากการประเมินผลประเภทนี้ จะนำไปสู่การยุบ เลิก ขยายหรือปรับเปลี่ยนโครงการ

แนวคิดการประเมิน CIPP ที่แบ่งการประเมินเป็น 4 ประเภทดังกล่าว จะเห็นว่าเป็นการประเมินที่มีความครอบคลุมหรือเป็นการประเมินที่ดำเนินการครอบคลุมทั้ง 3 ระยะของการพัฒนาโครงการ กล่าวคือการประเมินก่อนเริ่มโครงการ (การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม และการประเมินปัจจัยเบื้องต้น) การประเมินขณะดำเนินโครงการ (การประเมินกระบวนการ) และการประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ (การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น) (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2541) นอกจากนี้การประเมิน CIPP เกี่ยวข้องกับประเภทของการตัดสินใจ 4 ประเภท คือ 1) การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน (planning decisions) 2) การตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้างของการทำงาน (structuring decisions) 3) การตัดสินใจเกี่ยวกับการนำไปปฏิบัติจริง (implementation decisions) และ 4) การตัดสินใจเกี่ยวกับผลที่ได้รับเพื่อทบทวนกระบวนการทำงานใหม่ (recycling decisions) (Worthen & Sanders. 1973); (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2537); (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2541)

การตัดสินใจแต่ละประเภทอาศัยข้อมูลที่ใช้ในการตัดสินใจไม่เหมือนกัน หรือมาจากประเภทการประเมินแตกต่างกัน (สุวิมล ว่องวาณิช. 2543) กล่าวคือ 1) การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลที่ช่วยเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการหรือการทำงานอันเป็นแผนเป้าหมายที่ต้องการจะบรรลุผล ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในขั้นตอนนี้ได้จากการประเมินบริบท 2) การตัดสินใจเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้างของการทำงาน ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลที่ช่วยในการกำหนดแนวทางที่จะเลือกยุทธวิธีต่างๆ ในการดำเนินงาน และการกำหนดปัจจัยเบื้องต้นในการทำงาน การตัดสินใจประเภทนี้ เป็นการกำหนดวิธีการและกลวิธีดำเนินโครงการที่มุ่งหวังจะให้เกิดข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจ ในขั้นตอนนี้ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น 3) การตัดสินใจเกี่ยวกับการนำไปปฏิบัติจริงซึ่งต้องอาศัยข้อมูลที่ช่วยในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติจริง การควบคุมและปรับแผนการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในขั้นตอนนี้ได้จากการประเมินกระบวนการ และ 4) การตัดสินใจเกี่ยวกับผลที่ได้รับเพื่อทบทวนกระบวนการทำงานใหม่ ซึ่งต้องอาศัยข้อมูลที่ช่วยในการตัดสินใจว่าจะยกเลิก ปรับขยายหรือยกฐานะเป็นงานประจำ ข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจในขั้นตอนนี้ ได้จากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น

2.2 แนวคิดการประเมิน CSE

แนวคิดการประเมินแบบ CSE (Center for the Study of Evaluation) ได้รับการพัฒนาโดย อัลคิน (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2537; อ้างอิงจาก Alkin. 1969, 1975); (สุวิมล ว่องวาณิช. 2543) รูปแบบการประเมินที่พัฒนาขึ้นเรียกว่า CSE Approach ซึ่งอัลคินมองว่าการประเมินเป็นกระบวนการของการทำให้เกิดความมั่นใจในการตัดสินใจ การประเมินควรประกอบด้วยกิจกรรมที่

สำคัญ คือการประเมินความต้องการของระบบ การประเมินการวางแผนโครงการ การประเมินการดำเนินงานตามแผน การประเมินความก้าวหน้าและการประเมินผลลัพธ์ (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2537); (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2541)

ในการประเมินตามขั้นตอน CSE ควรดำเนินการดังนี้ คือ เริ่มต้นที่การสำรวจความต้องการในการประเมิน ความพร้อมของสถานศึกษาในการประเมิน (ขั้นตอน needs assessment) จากนั้นจึงทำการวางแผนและออกแบบกระบวนการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการนั้นๆ (ขั้นตอน program planning) และนำแผนงานนั้นไปสู่การปฏิบัติจริง โดยมีการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงาน และปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดแต่แรก ซึ่งเรียกว่าเป็นการประเมินผลความก้าวหน้า (ขั้นตอน formative evaluation) หลังจากสิ้นสุดการทำงานก็ทำการสรุปผลทั้งหมดว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ (ขั้นตอน summative evaluation) (สุวิมล ว่องวานิช, 2543)

จากแนวคิดหลักการตามรูปแบบการประเมินของอัลคิน จะเห็นว่าเป็นการประเมินเพื่อให้ได้สารสนเทศในการตัดสินใจ เมื่อวิเคราะห์แนวคิดของอัลคิน และ สตัฟเฟิลบีม ที่เสนอมาช้างต้นพบว่ามีความคล้ายคลึงกันมาก แม้ว่าการใช้คำศัพท์เทคนิคในแต่ละขั้นตอนมีความหมายแตกต่างกัน โดยความคล้ายคลึงกันสามารถเปรียบเทียบให้เห็น ดังภาพประกอบ 5

แนวคิดของอัลคิน	แนวคิดของสตัฟเฟิลบีม
ขั้นของการประเมินความต้องการ (Needs Assessment)	ขั้นตอนของการประเมินสภาพแวดล้อมหรือการประเมินบริบท (Context Evaluation)
ขั้นของการวางแผนออกแบบการทำงาน (Program Planning)	ขั้นของการประเมินปัจจัย (Input Evaluation)
ขั้นของการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)	ขั้นของการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)
ขั้นการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation)	ขั้นของการประเมินผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงาน (Product Evaluation)

ภาพประกอบ 5 รูปแบบการประเมินของอัลคินและสตัฟเฟิลบีม

ความสอดคล้องดังกล่าว สุวิมล ว่องวานิช (2543) ได้อธิบายไว้ ดังนี้คือ ขั้นของการประเมินความต้องการ (needs assessment) ทำให้ทราบบริบทของหน่วยงานและสามารถกำหนดเป้าหมายหรือทิศทางที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของตนเอง จะสอดคล้องกับขั้นตอนของการประเมินสภาพแวดล้อมหรือการประเมินบริบท (context evaluation) ในขณะที่ขั้นของการวางแผนออกแบบการทำงาน (program planning) ก็สอดคล้องกับขั้นของการประเมินปัจจัย

(input evaluation) ซึ่งเป็นการออกแบบวางแผนการดำเนินงานตามสภาพความพร้อมของปัจจัยนำเข้า ประเมินความพร้อมของปัจจัยต่างๆ มีการศึกษาหรือเตรียมความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่มีอยู่ ส่วนในขั้นของการประเมินความก้าวหน้า (formative evaluation) ก็สอดคล้องกับขั้นของการประเมินกระบวนการ (process evaluation) เป็นขั้นของการประเมินกระบวนการดำเนินงานในขณะที่การดำเนินงานนั้นยังไม่สิ้นสุด สามารถปรับเปลี่ยนวิธีหรือกิจกรรมต่างๆ ให้มีความเหมาะสมหรือแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานให้หมดไป และขั้นสุดท้ายของรูปแบบการประเมิน CSE คือ การประเมินผลสรุป (summative evaluation) ก็สอดคล้องกับขั้นตอนของการประเมินผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงานตามขั้นตอนของการประเมินผลผลิตที่ได้จากการดำเนินงาน (product evaluation) ว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่ และควรตัดสินใจอย่างไรต่อไป จะเห็นว่าผลการดำเนินงานตามขั้นตอนทั้ง 4 ขั้นตอน จะทำให้ได้สารสนเทศที่นำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับประสิทธิผลของการดำเนินงานของสถานศึกษา

2.3 การประเมินแบบมีส่วนร่วม

การประเมินแบบมีส่วนร่วม (participatory evaluation) ได้ประยุกต์มาจากกิจกรรมการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วม เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research : PAR) ซึ่งการวิจัยลักษณะนี้ได้ประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนา โดยมีแนวคิดที่เน้นเรื่องการพัฒนาและการแก้ปัญหา (Garaway, 1995) เกี่ยวกับคำนิยามหรือแนวคิดของการประเมินแบบมีส่วนร่วม มีผู้ให้คำนิยามดังต่อไปนี้

เคาสินส์และเอิร์น (Cousins & Earl, 1992) ได้นิยามการประเมินแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นการวิจัยทางสังคมศาสตร์เชิงประยุกต์ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับผิดชอบร่วมกันระหว่างคณะกรรมการประเมิน (นักประเมิน) กับผู้ปฏิบัติหรือสมาชิกขององค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับโครงการหรือบุคคลอื่นที่มีความสนใจในโครงการ

เฟตเตแมน (Fetteman, 1996; อ้างอิงจาก Green, 1990) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินว่า เป็นการประเมินที่ก่อให้เกิดหรือบรรลุจุดมุ่งหมายการนำผลการประเมินไปใช้ ตามทัศนะของ Green เน้นเรื่องการนำผลการประเมินไปใช้ และบรูเนอร์และกัชแมน ได้นิยามและกล่าวถึงการประเมินแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการทางการศึกษาโดยใช้กลุ่มเน้นการร่วมปฏิบัติร่วมให้คุณค่า โดยกลุ่มนั้นประกอบด้วยนักประเมินที่มาจากกลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการและนักประเมินอาชีพ กลุ่มนักประเมินเหล่านี้จะร่วมกันรับผิดชอบในการสร้าง ออกแบบ ดำเนินการประเมิน เผยแพร่ผลการประเมิน (Fetteman, 1996 ; อ้างอิงจาก Bruner & Guzman, 1989)

สุวิมล ว่องวาณิช (2543) ได้สรุปว่าการประเมินแบบมีส่วนร่วม คือ การทำงานร่วมกันระหว่างนักประเมินอาชีพ (นักประเมินภายนอก) กับบุคลากรในหน่วยงาน (นักประเมินภายใน) ในการประเมินการดำเนินงานของหน่วยงาน

จากคำนิยามข้างต้นสรุปและเพิ่มเติมได้ว่าการประเมินแบบมีส่วนร่วมเป็นการร่วมกันในกระบวนการประเมินระหว่างนักประเมินมืออาชีพโดยอาจเรียกว่า นักประเมินภายนอกกับบุคลากรในหน่วยงาน หรืออาจเรียกว่านักประเมินภายใน ซึ่งการร่วมกันในกระบวนการประเมิน อาจจะร่วมกันตั้งแต่การตั้งคำถามการประเมิน การออกแบบหรือเลือกเครื่องมือ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมายข้อมูล การเสนอแนะ การรายงาน รวมถึงการนำผลประเมินไปใช้หรือแก้ปัญหา ปรับปรุงพัฒนาหน่วยงานด้วย

อย่างไรก็ดี ระดับของทำงานแบบมีส่วนร่วมมีหลายระดับ นักประเมินภายนอกอาจเข้าไปร่วมทำการประเมินเต็มตัวหรือมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน เคาสินส์และเอิร์นได้แบ่งมิติของการมีส่วนร่วมในการประเมินโดยใช้เกณฑ์ 3 มิติ ดังนี้ (Cousin, 1996; อ้างอิงจาก Cousin & Earl, 1992, 1995); (สุวิมล ว่องวาณิช, 2543)

1. การควบคุมกระบวนการตัดสินใจ (control of decision making) มีการจำแนกอำนาจในการตัดสินใจเกี่ยวกับกระบวนการประเมินว่าควรอยู่ในมือของนักประเมินภายนอกหรือนักประเมินภายใน ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติในหน่วยงาน จากงานวิจัยของเคาสินส์ (Cousins, 1996) ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจ ตามความคิดเห็นของนักประเมิน พบว่าการประเมินแบบมีส่วนร่วม บทบาทของนักประเมินมืออาชีพ (นักประเมินภายนอก) กับนักประเมินภายใน (ผู้ปฏิบัติในหน่วยงาน) ควรมีบทบาทในการตัดสินใจที่สมดุลกัน (balanced control)

2. การกำหนดผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมิน (selection of stakeholders) มีการจำแนกว่าผู้ที่เกี่ยวข้องในการประเมินเป็นบุคคลในกลุ่มใด เป็นผู้บริหารซึ่งเป็นผู้ใช้ผลการประเมินหรือบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา รุช (Fetteman, 1996; อ้างอิงจาก Rugh, 1986) ได้เสนอแนะว่าบุคคลที่ควรนำเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินแบบนี้ ได้แก่ 1) สมาชิกในชุมชนที่มีส่วนร่วมโดยตรงในโครงการทั้งนี้เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการให้แก่บุคคลกลุ่มนี้ 2) สมาชิกในชุมชนที่ไม่มีส่วนร่วมโดยตรงในโครงการ แต่ได้รับผลประโยชน์จากการเพิ่มความเข้าใจในโครงการ ทั้งนี้ไม่เพียงแต่เพิ่มการมีส่วนร่วมในอนาคต แต่ยังทำให้ทราบทัศนคติของผู้ที่ไม่ได้เข้าร่วมด้วย 3) เจ้าหน้าที่โครงการเพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ 4) ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจระดับชาติ เป็นผู้ที่ต้องใช้ผลการประเมินในการจัดสรรทรัพยากร ซึ่งมักจะให้ความสนใจกับผลการประเมินที่พวกเขารู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการประเมิน 5) ผู้สนับสนุนโครงการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ 6) องค์กรพัฒนา ทั้งนี้เพื่อเผยแพร่สารสนเทศและการเรียนรู้ไปยังพื้นที่ที่หน่วยงานพัฒนาทำงานอยู่

3. ระดับความลึกของการมีส่วนร่วม (depth of participation) มีการจำแนกระดับความเกี่ยวข้องของนักประเมินภายนอกว่ามีระดับของการให้ความช่วยเหลือนักประเมินภายในมากน้อยเพียงใด นักประเมินจะช่วยดำเนินงานในทุกขั้นตอนของการประเมินตั้งแต่วางแผนการประเมินจนถึงการนำผลไปใช้ในการตัดสินใจ หรือช่วยเฉพาะเมื่อได้รับการร้องขอในบางขั้นตอนเท่านั้น

ในการประเมินแบบมีส่วนร่วม มีตัวอย่างขั้นตอนที่เคาพอลและซิมอนคอร์ (Coupal & Simoncau, 1998) เห็นว่าการประเมินแบบมีส่วนร่วมควรมีการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ต่อไปนี้ คือ

1) ขั้นตอนการวางแผน 2) ขั้นตอนการฝึกอบรมผู้เข้าร่วมในการประเมิน 3) ขั้นตอนการประเมิน และ 4) ขั้นตอนการรวบรวมผลสะท้อนกลับและการเผยแพร่ผล เคาพอลและซีมอนคอร์ต สรุปผลจากประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการประเมินแบบมีส่วนร่วมว่า คุณภาพของการทำงานแบบมีส่วนร่วมในแต่ละหน่วยงานอาจแตกต่างกัน และได้แสดงทัศนะว่าหากหน่วยงานนั้นมีบุคลากรที่มีประสบการณ์ มีความชำนาญในการประเมินก็สามารถทำการประเมินได้โดยไม่ต้องอาศัย นักประเมินหรือผู้เชี่ยวชาญภายนอกก็ได้

เนื่องจากประเมินแบบมีส่วนร่วม เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างนักประเมินมืออาชีพและผู้ปฏิบัติงาน จึงถือว่าการเพิ่มจุดแข็งในการเชื่อมโยงนักประเมินและผู้ปฏิบัติโครงการ ให้สามารถเรียนรู้ร่วมกัน ผู้ปฏิบัติโครงการซึ่งไม่ค่อยทราบเกี่ยวกับเทคนิคการประเมิน ก็สามารถเรียนรู้จากคำชี้แนะของนักประเมินได้ ในขณะที่เดียวกันนักประเมินซึ่งไม่ค่อยรู้เกี่ยวกับบริบทของโครงการหรือท้องถิ่นที่เข้าไปประเมิน สามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้โดยความร่วมมือจากผู้ปฏิบัติโครงการ ผลจากการร่วมมือกันทำให้ผู้ปฏิบัติโครงการรู้สึกเป็นเจ้าของในกระบวนการประเมิน ผลการประเมินมีความหมาย นักประเมินสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับได้อย่างละเอียด ลึก ตรงกับสภาพบริบทและทันกาล (Huberman & Cox. 1990); (Garaway. 1995)

การประเมินแบบมีส่วนร่วม นักประเมินมืออาชีพจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม ทั้งนี้เพราะนักประเมินมืออาชีพจะต้องรับผิดชอบและเข้าใจบทบาทของตนในการเป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้เรียนรู้จากชุมชน เป็นผู้แนะนำด้านเทคนิควิธีการประเมิน คุณสมบัติที่เหมาะสมของนักประเมินควรมีคุณสมบัติต่อไปนี้ คือมีความมุ่งมั่นและความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความชำนาญด้านเทคนิคและได้รับการฝึกอบรมในด้านวิธีวิทยาการวิจัยอย่างหลากหลาย มีความสามารถที่จะทำการประเมินที่มีคุณภาพได้แม้ว่าจะมีข้อบกพร่องใดๆ เกิดขึ้น (Cousins. 1996); (Cousins & Earl. 1992)

2.4 แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

การประเมินแบบเสริมพลัง เป็นแนวคิดหนึ่งของการประเมินที่ถือว่าเป็นกระบวนการทัศน์ใหม่ของการประเมิน กล่าวคือการประเมินตามแนวคิดนี้ มีจุดเด่นที่ว่าผลผลิตของการประเมินคือการเรียนรู้ขององค์กร การประเมินเป็นกระบวนการพัฒนาไม่ใช่แค่เพียงรายงานผล การประเมินผลเป็นงานหรือหน้าที่ของทุกคน การประเมินไม่ใช่การทำงานในช่วงใดช่วงหนึ่งแต่เป็นกระบวนการที่ต้องทำต่อเนื่องตลอดไป การประเมินเป็นความสัมพันธ์แบบร่วมมือรวมพลังของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในองค์กรกับผู้รับผิดชอบการประเมิน

การประเมินแบบเสริมพลัง คือการใช้เทคนิค และข้อค้นพบของการประเมิน เพื่อส่งเสริมพัฒนาความมั่นใจในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ด้วยตนเอง การประเมินแบบเสริมพลังมีคุณค่าชัดเจนในการช่วยให้ประชาชนช่วยเหลือตนเองได้ และพัฒนาปรับปรุงโครงการ โดยใช้การประเมินตนเองและการสะท้อนความคิดผู้มีส่วนร่วมในโครงการ รวมทั้งผู้ใช้บริการ สร้างการประเมิน

ด้วยตนเอง นักประเมินภายนอกจะทำหน้าที่ผู้ให้คำแนะนำ (Coach) หรือผู้อำนวยการความสะดวกขึ้นกับความสามารถหรือศักยภาพของสมาชิกภายในโครงการ (กระทรวงศึกษาธิการ และทบวงมหาวิทยาลัย. 2545: 42)

ในการประเมินแบบเสริมพลังเป็นการนำแนวคิดการประเมินตนเอง การประเมินแบบร่วมมือ และแนวคิดอื่นๆ ซึ่งเป็นกระบวนการทางสังคมมาใช้ในการเสริมศักยภาพของบุคคลหรือชุมชน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย. 2545: 42-43)

1. การประเมินแบบเสริมพลังใช้วิธีการทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ถึงแม้จะเป็นวิธีการที่สามารถประยุกต์ใช้พัฒนาบุคคล องค์กร ชุมชน สังคม หรือวัฒนธรรม แต่จุดมุ่งหมายหลักยังสามารถพัฒนาโครงการต่างๆ ด้วย

2. การประเมินแบบเสริมพลังมีพื้นฐานของกระบวนการกลุ่มแบบประชาธิปไตยเน้นการทำกิจกรรมกลุ่มแบบประชาธิปไตย เน้นการทำกิจกรรมกลุ่มแบบร่วมมือ (Collaborative Group Activity) ไม่ใช้การทำกิจกรรมรายบุคคล นักประเมินไม่สามารถสร้างพลังให้ใครได้ บุคคลต้องสร้างพลังด้วยตนเอง นักประเมินมีหน้าที่ช่วยเหลือและแนะนำ

3. การประเมินแบบเสริมพลัง จะต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้ความคิดเห็น ความรู้สึกจากความเป็นจริงและความซื่อสัตย์ของทุกฝ่าย

4. กระบวนการเสริมพลังช่วยให้พัฒนาทักษะ ซึ่งจะทำให้เป็นตัวของตัวเองในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ

5. บทบาทของนักประเมิน หรือผู้เชี่ยวชาญ จะเป็นผู้ให้ความร่วมมือ ผู้อำนวยการสะดวก มิใช่เป็นผู้เชี่ยวชาญหรือนักแนะแนว ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในรูปแบบการประเมินนี้ผู้เชี่ยวชาญจะเรียนรู้เกี่ยวกับผู้มีส่วนร่วมทั้งวัฒนธรรม ทักษะของการมองโลก และความยากลำบากของชีวิต

6. การประเมินแบบเสริมพลัง การประเมินคุณค่าของโครงการ ไม่ใช่สิ่งสิ้นสุดการประเมินเหมือนการประเมินทั่วไป แต่จะเป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาปรับปรุงโครงการคุณค่าของการประเมินจะเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกของประชาชน ในการที่จะทำให้ชุมชนเข้มแข็งพอที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงของบริบทต่างๆ ในสังคมซึ่งเปลี่ยนแปลงไปได้ตลอดเวลา

7. มโนทัศน์การประเมินแบบเสริมพลัง สัมพันธ์จากแนวคิดการร่วมมือ การมีส่วนร่วม และการเสริมพลังผสมผสานด้วยการทำงานร่วมกัน

8. การประเมินแบบเสริมพลังมีรากฐานของจิตวิทยาชุมชน หลักมนุษยวิทยา และการวิจัยปฏิบัติการ

โดยสรุปแล้วการประเมินแบบนี้นอกจากจะทำให้ทราบผลการประเมินของหน่วยงานหรือโครงการแล้ว กระบวนการยังช่วยพัฒนาบุคลากรให้สามารถทำงานได้ด้วยตนเอง

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินแบบเสริมพลัง

นางลักษณ์ วิรัชชัย (2545) ได้กล่าวถึงแนวคิดของการประเมินซึ่งแบ่งประเภทเป็นสองกลุ่มใหญ่ คือ การประเมินเชิงปริมาณและการประเมินเชิงคุณภาพ และได้นำเสนอวิธีการประเมินที่ใช้กันมากในปัจจุบัน โดยวิธีการประเมินเชิงปริมาณมีแปดวิธีการ ได้แก่ 1) การประเมินอิงวัตถุประสงค์ (objective-based evaluation) 2) การประเมินความแตกต่าง (discrepancy evaluation) 3) การประเมินความต้องการ (need assessment) 4) การวิเคราะห์ประสิทธิผล-ต้นทุน (cost-effectiveness analysis) และการวิเคราะห์ผลประโยชน์-ต้นทุน (cost-benefit analysis) 5) การประเมินการฝึกอบรมและพัฒนา (training and development evaluation) 6) การประเมินเป็นอิสระจากเป้าหมาย (goal-free evaluation) 7) รูปแบบการประเมินเน้นการตัดสินใจ (decision-oriented evaluation) และ 8) การประเมินแบบขับเคลื่อนด้วยทฤษฎี (theory-driven evaluation) ส่วนวิธีการประเมินเชิงคุณภาพมีห้าวิธีการ ได้แก่ 1) การประเมินแบบตอบสนอง (responsive evaluation) 2) การประเมินยุคที่สี่ (fourth generation evaluation) 3) รูปแบบการประเมินกึ่งกฎหมาย (quasi-legal model of evaluation) 4) การประเมินอิงความเชี่ยวชาญ (expertist based evaluation) 5) การประเมินอิงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (stakeholder-based evaluation) ในส่วนของการประเมินอิงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับการริเริ่มครั้งแรกในช่วงคริสต์ทศวรรษที่ 1970 เพื่อแก้ปัญหาที่ผลการประเมินมิได้ถูกนำไปใช้ ซึ่งศาสตร์ของการประเมินได้มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง จนทำให้แนวคิดการประเมินเกิดขึ้นอย่างหลากหลาย สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 2001) ได้วิเคราะห์วิธีการประเมินตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน 22 วิธีการ โดยจัดกลุ่มเป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ คือ การประเมินเทียม (pseudoevaluation) การประเมินที่อิงวิธีการและ/หรือการใช้คำถาม (question and/or methods-oriented evaluation approach) หรือการศึกษาที่ประเมิน (quasi-evaluation studies) การประเมินพันธภาวะและการประเมินที่อิงการพัฒนา (improvement/accountability-oriented evaluation approach) และการประเมินที่เป็นการสนับสนุนวาระเชิงสังคม (social agenda/advocacy approach)

การประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) เป็นแนวคิดการประเมินแบบใหม่ที่พัฒนามาจากการประเมินอิงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นแนวคิดคิดการประเมินที่เอื้อต่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เน้นให้ผู้เกี่ยวข้องในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้การประเมินประเมินตนเอง สะท้อนผลแก่ตนเอง จนในที่สุดสามารถตัดสินใจหรือกำหนดตนเองได้ ในตอนนี้จะกล่าวถึงจุดกำเนิด แนวคิด ความหมาย ขั้นตอน ลักษณะ ประโยชน์ และจุดอ่อนหรือประเด็นวิจารณ์ของการประเมินแบบเสริมพลัง มีรายละเอียดดังนี้

3.1 จุดกำเนิด แนวคิดและความหมายของการประเมินแบบเสริมพลัง จุดกำเนิดของการประเมินแบบเสริมพลัง

การประเมินแบบเสริมพลัง ได้รับการพัฒนาจากการที่ เดวิด เฟตเทอร์แมน (David Fetterman. 1993) เขียนหนังสือชื่อ *Speaking the Language of Power Communication, Collaboration and Advocacy* แล้วนำเสนอแนวคิดนี้ในที่ประชุม American Evaluation Association (AEA) ในปี 1993 ซึ่งก่อให้เกิดความสนใจในกลุ่มผู้เข้าร่วมประชุมอย่างมาก โดย เฟตเทอร์แมน (David Fetterman. 1994: 1-15) มีพื้นฐานที่มาจากประสบการณ์เรียนรู้ในการปฏิบัติงานและจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ทฤษฎีด้านจิตวิทยาชุมชน (community psychology) และปฏิบัติการทางมานุษยวิทยา (action anthropology) 2) ประสบการณ์จากการปฏิบัติงานในโครงการปฏิรูปการศึกษาของชาติ 3) แนวคิดจากการพัฒนาและประเมินตนเอง โดยอาศัยหลักการสะท้อนผลการประเมินจากกลุ่ม (group dynamic) 4) ผลการดำเนินงานในโครงการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศยากจน ซึ่งมุ่งเน้นให้ชุมชนเหล่านั้นสามารถที่จะสร้างเสริมพลังในการพัฒนาตนเองได้ ดังจะเห็นได้ว่าการประเมินตามแนวคิดนี้มีรากฐานของแนวคิดมาจากการวิจัยปฏิบัติการ (action research) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ให้บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเข้ามามีส่วนร่วมในการหาแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการวิจัย แล้วสะท้อนผลการแก้ปัญหาให้ทราบทั่วกัน เพื่อปรับปรุงแนวทาง การแก้ไขปัญหาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป (Fetterman. 1996); (สุวิมล ว่องวานิช. 2543)

แนวคิดของการประเมินแบบเสริมพลัง

แนวคิดของการประเมินแบบเสริมพลัง มีจุดเด่นที่ว่าผลผลิตของการประเมินคือ การเรียนรู้ขององค์กร การประเมินเป็นกระบวนการพัฒนาไม่ใช่แค่เพียงการรายงานผลการประเมิน เป็นงานหรือหน้าที่ของทุกคน การประเมินไม่ใช่การทำงานในช่วงใดช่วงหนึ่งแต่เป็นกระบวนการที่ต้องทำต่อเนื่องตลอดไป การประเมินเป็นความสัมพันธ์แบบร่วมมือรวมพลังของผู้มีอำนาจในการตัดสินใจในองค์กรกับผู้รับผิดชอบการประเมิน (Millet. 1996)

แนวคิดของการประเมินแบบเสริมพลังนั้น ได้มีการประยุกต์ใช้ในหลายหน่วยงาน เช่น การอุดมศึกษา งานของรัฐ องค์กรอิสระและใช้อย่างกว้างขวางในหลายโครงการ คือ โครงการที่เป็น การป้องกันการค้ามนุษย์ โครงการการป้องกันการตั้งครรภ์ในกลุ่มวัยรุ่น โครงการป้องกันความ เข้าใจผิดในเรื่องชาติพันธุ์ โครงการเสริมพลังอำนาจในกลุ่มผู้ด้อยความสามารถ และโครงการ ทางด้านการแพทย์ (Fetterman. 1996) แม้ว่าแนวคิดนี้นำไปประยุกต์ใช้ก็มีจุดเน้นที่สำคัญ คือการ มุ่งมั่นการเสริมพลังอำนาจในกระบวนการและผลผลิตของโครงการ งานเขียนของ ซิมเมอร์แมน (Fetterman. 1996; citing Zimmerman. 1990) เกี่ยวกับทฤษฎีการเสริมพลังได้ช่วยให้เกิด กรอบความคิดในการประเมินแบบเสริมพลังได้เช่นเดียวกัน โดยทฤษฎีดังกล่าวได้กล่าวถึงการ เสริมพลังในกระบวนการและผลผลิตดังนี้

กระบวนการเสริมพลังเป็นกระบวนการที่เน้นในเรื่องการเสริมพลัง ที่จะช่วยให้บุคคลเกิดความเข้าใจในเรื่องสังคมและสภาพแวดล้อม เป็นผู้มีทักษะ สามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจด้วยตนเอง กระบวนการ เสริมพลังจะแตกต่างกันตามระดับการวิเคราะห์ เช่น การเสริมพลังระหว่างบุคคล อาจรวมถึงการมีส่วนร่วมในองค์กรชุมชน การเสริมพลังระดับองค์กร อาจรวมถึงการร่วมในลักษณะภาวะความเป็นผู้นำและการตัดสินใจ การเสริมพลังในระดับชุมชน อาจรวมถึงการเข้าถึงรัฐ สื่อ แหล่งทรัพยากรชุมชนอื่นๆ

ผลผลิตการเสริมพลังเป็นการได้รับผลที่ดีในชุมชน ผลจากการออกแบบสำหรับผู้มีส่วนร่วม ผลผลิตในระดับบุคคลนั้น หมายรวมถึงความสามารถในการควบคุมสถานการณ์ ความรู้สึกมั่นคง มั่นใจ เป็นตัวของตัวเอง มีความเป็นอิสระรู้คุณค่าชีวิต เกิดทักษะพฤติกรรม กระตือรือร้น ความสามารถในการตัดสินใจจัดการกับงานของตนเองจนประสบผลสำเร็จที่ตั้งใจไว้ ผลผลิตระดับองค์กร หมายถึงการได้มีซึ่งทรัพยากรที่มีคุณภาพ อำนาจการจัดการโครงการ ผลผลิตระดับชุมชน อาจรวมถึงการมีหลักฐานที่หลากหลาย การประสานร่วมกันในองค์กร และการเข้าถึงแหล่งทรัพยากรชุมชน

ความหมายของการประเมินแบบเสริมพลัง

จากแนวคิดทฤษฎี และประสบการณ์ตรงที่ได้จากการพัฒนาโครงการต่างๆ เฟตเตอร์แมน (Fetterman, 1996, 1999) ได้ให้คำนิยามการประเมินแบบเสริมพลัง สรุปได้ดังนี้ 1) การประเมินแบบเสริมพลังเป็นการใช้เทคนิคของการประเมิน เทคนิคการประเมิน และข้อค้นพบจากการประเมินไปกระตุ้น ให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงการกำกับตนเองโดยใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและคุณภาพ 2) การประเมินแบบเสริมพลังเป็นกระบวนการที่กระทำเพื่อช่วยให้กลุ่มบุคคลต่างๆ ช่วยตนเองและพัฒนาตนเองโดยใช้วิธีการประเมินตนเอง และสะท้อนผลแก่ตนเอง กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในการทำงานประกอบด้วยบุคลากรภายใน ซึ่งทำการประเมินผลด้วยตนเองและนักประเมินภายนอก จะทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะหรือผู้อำนวยการความสะดวก ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพของบุคลากรทำงานเป็นทีมหรือเป็นกลุ่ม โดยไม่มีใครเสริมพลังให้กับใครได้ แต่ทุกคนต้องเสริมพลังให้กับตนเอง ดังนั้นการประเมินแบบนี้มิได้จบลงแค่การทราบคุณค่าของการประเมินเหมือนการประเมินแบบเก่า แต่การประเมินต้องเป็นกระบวนการทำงานที่ต่อเนื่อง ดำเนินต่อไปตลอดระยะของการพัฒนาโครงการ

อนึ่ง การประเมินแบบเสริมพลัง มักจะมีการกล่าวที่เกี่ยวข้องถึงการประเมินอีกแบบหนึ่ง คือการประเมินแบบมีส่วนร่วม เพราะการประเมินแบบเสริมพลังก็เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรในหน่วยงานเช่นกัน อย่างไรก็ตามเมื่อวิเคราะห์ พบว่าการประเมินแบบเสริมพลังก็มีจุดเหมือนจุดที่แตกต่างกับการประเมินแบบมีส่วนร่วม โดยประเด็นความเหมือนของทั้งสองแนวคิดมีดังนี้คือ 1) การนำผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน มีการร่วมมือกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อเพิ่มการใช้ประโยชน์ของผลการประเมิน 2) ผู้ประเมินมีบทบาทเป็นผู้อำนวยการความสะดวกไม่ใช่เป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับการประเมิน เป็นการตัดสินใจร่วมกันระหว่างผู้ประเมินและผู้มีส่วนร่วม 3) มีจุดมุ่งหมายเหมือนกันคือทำให้บุคลากร องค์กรเกิดความชัดเจน (illumination)

ในตนเอง 4) มีการให้ความรู้ในการประเมินแก่ผู้มีส่วนเสียหรือผู้มีส่วนร่วม ส่วนประเด็นความต่างของทั้งสองแนวคิดมีดังนี้ คือ 1) ระดับการเสริมพลังในการกำหนดตนเองของ ผู้มีส่วนร่วมการประเมินแบบเสริมพลัง มุ่งให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกำหนดตนเองได้โดยอิสระหรือเข้มข้นกว่าการประเมินแบบมีส่วนร่วมเน้นการเข้ามามีส่วนร่วม มิได้มุ่งให้เกิดการกำหนดตนเองมากนัก 2) ระดับการควบคุมการตัดสินใจเกี่ยวกับการประเมิน การประเมินแบบเสริมพลังผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นผู้ควบคุม ส่วนการประเมินแบบมีส่วนร่วมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ประเมินร่วมกันควบคุมอย่างสมดุล (Cousins. 1996)

3.2 ขั้นตอนของการประเมินแบบเสริมพลัง

เฟตเทอร์แมน (Fetterman. 1996) ได้เสนอขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อพัฒนาบุคคลในโครงการให้สามารถประเมินได้ด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการประเมิน 4 ขั้นตอน คือ

1. การรวบรวมข้อมูล (taking stock) หรือตรวจสอบสถานภาพของโครงการว่าอยู่ ณ จุดใด รวมถึงการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของโครงการ
2. การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผล (setting goals) เป้าหมายที่กำหนดนั้นต้องมีลักษณะสัมพันธ์กับกิจกรรมโครงการ แหล่งทรัพยากร ทำท่าย แสดงถึงศักยภาพ ในขั้นนี้ผู้มีส่วนร่วมในโครงการ ร่วมกันกำหนดเป้าหมาย อาจจะด้วยวิธีการระดมสมองซึ่งมีลักษณะบรรยากาศแบบประชาธิปไตยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนได้เป้าหมายที่ทุกคนเห็นสอดคล้องกัน หรือเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่ต้องการจะบรรลุ
3. การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) ผู้มีส่วนร่วมในโครงการ ช่วยกันรับผิดชอบในการเลือก และพัฒนากลยุทธ์เพื่อให้กิจกรรมโครงการดำเนินงานจนประสบผลสำเร็จ การพัฒนากลยุทธ์อาจใช้กระบวนการระดมสมอง การพิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบ การตกลงร่วมกัน จินตมติ (consensual agreement) กลยุทธ์ที่ได้จะถูกนำไปปฏิบัติแล้วมีการทบทวน ตรวจสอบเกี่ยวกับประสิทธิผล หรือความเหมาะสม
4. การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress) ในขั้นนี้ผู้มีส่วนร่วมในโครงการควรพิจารณาใช้หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า ความสัมพันธ์กับเป้าหมายของโครงการ และหลักฐานต้องมีความน่าเชื่อถือด้วย

ในแต่ละขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้น นักประเมินภายนอกและผู้มีส่วนร่วม (นักประเมินภายใน) ในโครงการจะทำงานร่วมกัน โดยตัวนักประเมินภายนอกมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาของการทำงานมากกว่าที่จะทำบทบาทของผู้ประเมิน ทั้งนี้บทบาทของนักประเมินภายนอกอาจเกี่ยวข้องกับการเก็บข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล และการให้ข้อมูลป้อนกลับในการสนับสนุนการตัดสินใจของผู้มีส่วนร่วมในโครงการ ผลจากการทำงานร่วมกันในขั้นตอนหรือกระบวนการประเมินแบบเสริมพลังเฟตเทอร์แมนยืนยันว่า ผู้มีส่วนร่วมจะได้รับความรู้ ได้ฝึกฝนได้ประสบการณ์และเข้าใจในเทคนิค

เฉพาะของการดำเนินการประเมิน ขณะเดียวกันเกิดการพัฒนาการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้เป็นไปอย่างมีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้

3.3 ลักษณะของการประเมินแบบเสริมพลัง

เนื่องจากจุดเน้นของการประเมินแบบเสริมพลัง คือ การพัฒนาปรับปรุงโครงการและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในบริบทของการประเมินแบบเสริมพลัง นักประเมินภายนอกจะมีบทบาทในการพัฒนาบุคลากรในหลายลักษณะ (facets of empowerment evaluation) ดังต่อไปนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2543)

1. การฝึกอบรม (training) เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรภายในให้สามารถทำการประเมินตนเองได้ โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการประเมิน ทำให้บุคลากรภายในเกิดการเรียนรู้ในทุกขั้นตอนของการทำงาน มุ่งให้บุคลากรเกิดความเข้าใจในวิธีการมากกว่าการให้ความรู้ต่างๆ ดังที่เฟทเธอร์แมน ได้กล่าวในเชิงเปรียบเทียบว่า “ถ้าให้ปลาแก่เขา เขาจะสามารถเลี้ยงชีพได้ชั่วคราว แต่ถ้าสอนวิธีการตกปลาให้ เขาจะสามารถเลี้ยงชีพได้ตลอดชีวิต”
2. การอำนวยความสะดวก (facilitation) โดยบทบาทนักประเมินเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการประเมินกระตุ้นกำกับการทำงาน พยายามจัดอุปสรรคปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ากระบวนการประเมินไม่ล้มเหลว
3. การได้รับการสนับสนุน (advocacy) เป็นขั้นตอนของการนำผลการประเมินตนเองไปใช้ประโยชน์ โดยการนำผลการประเมินเสนอผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหารหรือแหล่งทุนสนับสนุนเพื่อขอการสนับสนุนด้านทรัพยากรในการดำเนินงาน โดยผลที่ได้จากประเมินอาจจะนำไปทางบวกคือบรรลุผลตามที่ต้องการ ก็สามารถขอการสนับสนุนเพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ
4. การสร้างความกระจ่าง (illumination) เป็นการสร้างความกระจ่างให้เกิดกับบุคลากรภายในที่ผ่านประสบการณ์การทำการประเมินผลตนเอง ผลที่ได้จากการประเมินแบบเสริมพลังเป็นกระบวนการที่ช่วยเปิดหูเปิดตา ทำให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้กระบวนการนี้ถือว่าเป็นการพัฒนาบุคคลให้เกิดความชัดเจนในตนเอง ทำให้เกิดการสร้างชุมชนของผู้รู้ขึ้น
5. การมีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง (liberation) เกิดขึ้นหลังจากที่กระบวนการประเมินแบบเสริมพลังช่วยทำให้บุคลากรเกิดการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้แล้วทำให้เขาเหล่านั้นสามารถมองเห็นอนาคตของตนเองว่า ควรจะพัฒนาไปในทิศทางใด ถือเป็นการให้เสรีภาพกับคณะทำงานในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานและพัฒนางานของตนเอง กล่าวคือเป็นการทำให้บุคคลสามารถใช้ความคิดที่อิสระ จากกรอบความคิดแบบเดิมสามารถสร้างและกำหนดแนวทางของตนเองได้

3.4 ประโยชน์และจุดอ่อนของการประเมินแบบเสริมพลัง

เฟตเทอร์แมน (Fetterman, 1996) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินแบบเสริมพลังไว้หลายประการ ดังนี้

1. ช่วยสร้างทั้งเทคนิควิธีการประเมินและความรู้เกี่ยวกับการประเมิน เนื่องจากการประเมินแบบเสริมพลัง ถูกออกแบบเพื่อสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดการตัดสินใจด้วยตนเอง
2. ช่วยเพิ่มการบูรณาการ วิธีการเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพเข้าด้วยกัน
3. การร่วมมือรวมพลังในกระบวนการประเมิน จะช่วยเพิ่มความตระหนักในคุณค่า หรือความต้องการจำเป็นของการประเมิน
4. ช่วยสนับสนุนในการพัฒนาเป้าหมายและวิธีวิทยาการวิจัย ช่วยสร้างความเข้าใจให้ชุมชนเกี่ยวกับเรื่องการออกแบบและการดำเนินการประเมินได้อย่างดี
5. ช่วยบูรณาการกิจกรรมการประเมินเข้าไปในโครงสร้างของโครงการตั้งแต่แรกเริ่ม และนำไปสู่การใช้บทบาทของการประเมินและวิธีการประเมินแบบยั่งยืน

โดยสรุปแล้ว การประเมินแบบเสริมพลังนอกจากจะทำให้ทราบผลการประเมินของหน่วยงานหรือโครงการแล้ว กระบวนการนี้ยังช่วยพัฒนาบุคลากรให้สามารถทำงานได้ด้วยตนเองในอนาคตด้วย

อย่างไรก็ตาม การประเมินตามแนวคิดดังกล่าวได้ก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมากจากนักประเมินท่านอื่นๆ นับว่าเป็นจุดอ่อนของการประเมินแบบเสริมพลัง (Stufflebeam (1994: 321-338); Patton (1997: 147-163, 1997: 267-270); Scriven (1997: 165-175, 1997: 271-272))

1. วิธีการประเมินแบบเสริมพลังไม่ใช้ความหมายของการประเมินที่กำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการประเมิน (Joint Committee on Standards for Educational Evaluation) ที่กล่าวว่า การประเมินหมายถึง “การศึกษาอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับคุณค่าหรือคุณธรรมของสิ่งต่างๆ”

2. วิธีการประเมินแบบเสริมพลังมิได้กล่าวหรือเสนอทางออกในประเด็นการใช้คุณค่าที่หลากหลายจากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความคิดเห็นขัดแย้งเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมินที่แตกต่างกัน กล่าวคือ มิได้ตระหนักถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเกณฑ์การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่จะทำการประเมิน ซึ่งถือว่าเป็นจุดอ่อนที่สำคัญของการประเมินแบบเสริมพลัง

3. บทบาทของนักประเมินนับว่าเป็นบทบาทใหม่โดยเฉพาะบทบาทของการฝึกอบรม (training) การอำนวยความสะดวก (facilitation) การได้รับการสนับสนุน (advocacy) บทบาทเช่นนี้ได้เปลี่ยนไปจากบทบาทของนักประเมิน ตามที่จริยธรรมวิชาชีพนักประเมินกำหนดไว้ ซึ่งเป็นการช่วยให้กลุ่มบุคคลหรือหน่วยงาน องค์กรต่างๆ นำเสนอผลการประเมินในลักษณะสร้างภาพลักษณ์ของตนจัดว่าเป็นการประเมินเทียม (pseudoevaluation) มิใช่การประเมินที่แท้จริง นอกจากนั้นการที่นักประเมินเข้าไปเป็นผู้ฝึกอบรมและชี้แนะทางการประเมินก็อาจทำให้เกิดความ

ลำเอียงของผลการประเมินอีกด้วย เท่ากับเป็นการลดความสำคัญของนักประเมินภายนอกที่เป็นอิสระลงไป ลักษณะเช่นนี้ย่อมนำไปสู่ความไม่น่าเชื่อถือของผลการประเมิน

จากแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังที่เอื้อต่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เน้นให้ผู้เกี่ยวข้องในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้การประเมิน ประเมินตนเอง สะท้อนผลแก่ตนเอง โดยมีองค์ประกอบที่เป็นขั้นตอน ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล (taking stock) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผล (setting goals) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress) ผู้วิจัยจึงกำหนดมิติ/โครงสร้างของการประเมินแบบเสริมพลังออกเป็น 4 องค์ประกอบ ดังกล่าว ซึ่งการดำเนินการตามองค์ประกอบต้องใช้ยุทธวิธีหลายลักษณะ คือ การฝึกอบรม (training) การอำนวยความสะดวก (facilitation) การได้รับการสนับสนุน (advocacy) การสร้างความกระจ่าง (illumination) การมีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง (liberation) ยุทธวิธีที่กล่าวมานี้จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตของบุคลากรในสถานศึกษา

ตอนที่ 4 การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

สาระที่นำเสนอในเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา นำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้ คือ ความหมายและความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายใน หลักการแนวคิดของการประเมินคุณภาพภายใน ระบบ รูปแบบ ขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายใน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประเมินคุณภาพภายใน ประโยชน์ของการประเมินคุณภาพภายใน

4.1 ความหมายและความสำคัญของการประเมินคุณภาพภายใน

การประเมินคุณภาพภายใน (internal evaluation) เป็นคำคู่กับการประเมินคุณภาพภายนอก (external evaluation) ถูกอภิปรายกันมานานแล้วในวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมิน (Love, 1991); (Mathison, 1991); (Scriven, 1976, 1991); (Stufflebeam; Foley; Gephart; Guba; Hammond; Merriman & Provus, 1971); (Nevo, 2001; citing Sonnichsen, 2000) ในที่นี้ ขอนำคำนิยามของการประเมินคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกในบริบทของการประเมินโครงการ ที่สคริฟเวน (Scriven, 1991) ได้ให้ไว้ สรุปได้ดังนี้

การประเมินคุณภาพภายใน เป็นการประเมินซึ่งดำเนินการโดยคณะทำงานในโครงการ คณะกรรมการประเมินเฉพาะ หรือผู้ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ

การประเมินคุณภาพภายนอก เป็นการประเมินที่ดำเนินการโดยผู้ซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ ไม่เกี่ยวข้องกับคณะทำงานในโครงการหรือเป็นการประเมินโดยกลุ่มบุคคลที่เป็นนักประเมินอาชีพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าของหน่วยงานซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงานและนำไปสู่การรับรองคุณภาพการดำเนินงานของหน่วยงาน

จากคำนิยามการประเมินคุณภาพภายใน ในบริบทของหน่วยงานที่เป็นสถานศึกษาหรือโรงเรียน การประเมินคุณภาพภายในสามารถดำเนินการโดย ครู กลุ่มครู หรือคนอื่นๆ ที่ปฏิบัติงานในวิชาชีพภายในโรงเรียน โดยผู้บริหารโรงเรียนหรือคณะกรรมการพิเศษที่สถานศึกษาแต่งตั้งให้เป็นผู้ประเมินของสถานศึกษา (Nevo. 2001) และถือว่าเป็นการประเมินตนเองของสถานศึกษาหรือโรงเรียน (school self evaluation) นั้นเอง (Hopkins. 1984) ซึ่งการประเมินตนเองของสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่มีระบบโดยสถานศึกษาทบทวนตนเองหรือตรวจสอบการทำงานของตนเอง เกี่ยวกับคุณภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อมุ่งพัฒนาสถานศึกษาด้วยสถานศึกษาเองและพัฒนาให้ดีกว่าเดิม เป็นผลให้นักเรียนในสถานศึกษามีคุณภาพ โดยการประเมินตนเองของสถานศึกษาดังกล่าวมีลักษณะสำคัญคือ เป็นหัวใจสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกฎเกณฑ์สำคัญสำหรับการพัฒนาสถานศึกษา เป็นส่วนที่อยู่ในวงจรการพัฒนาสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (<http://www.ed.gov.hk/qai/qai-c.htm>. 2001) นอกจากนี้ คำนิยามการประเมินตนเองของสถานศึกษายังมีสอดคล้องกับการประเมินคุณภาพภายใน ดังที่ สุวิมล ว่องวาณิช (2543) สรุปว่า เป็นกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงาน (สถานศึกษา) ที่กระทำโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ช่วยในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด ถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของตนเอง (self-evaluation) และควรทำเป็นกิจกรรมหนึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงตนเอง และพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบจากการประเมินภายนอกอีกด้วย

ประเทศต่างๆ ได้ใช้การประเมินสถานศึกษาควบคู่กับการประเมินภายนอกสถานศึกษา โดยการประเมินของสถานศึกษาได้พัฒนาวิธีการประเมินใหม่ๆ ในสถานศึกษาเป็นรูปแบบที่เรียกว่า การประเมินคุณภาพภายใน (internal evaluation) หรือการประเมินตนเอง (self-evaluation) การประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) โดยวิธีการเหล่านี้อยู่บนพื้นฐานของแนวคิดที่เรียกว่าการสะท้อนกลับ (reflection) และการพัฒนาครูมืออาชีพ การสะท้อนกลับถือว่าเป็นประเภทหนึ่งของการประเมินตนเอง (Nevo. 2001)

นีโว ให้ทัศนะที่แสดงให้เห็นว่าการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษามีความสำคัญ กล่าวคือการประเมินภายในสถานศึกษามีความสำคัญต่อระบบการศึกษาแบบกระจายอำนาจ (decentralizing educational systems) หรือสถานศึกษาที่มีอิสระหรือมีอำนาจในการบริหารจัดการด้วยตนเอง (autonomous school) โดยมีการกำหนดจุดหมายด้วยตนเอง การรับผิดชอบในกระบวนการจัดการศึกษาและประเมินการปฏิบัติงานด้วยตนเอง การกระจายอำนาจให้โรงเรียนนั้น โรงเรียนเองเป็นที่คาดหวังว่าต้องมีพันธภาระมากขึ้น และจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการประเมินตนเองภายในสถานศึกษา การประเมินภายในสถานศึกษาช่วยสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษา และเป็นวิธีการที่ตอบสนองในเรื่องพันธภาระ

การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สามารถกล่าวได้ว่าเป็นการประเมินที่เสริมพลังให้โรงเรียน (school empowerment) และถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางสู่ภูมิภาค การมีส่วนร่วมในการประเมินช่วยให้เกิดการเสริมพลังขององค์กรทั้งหมด ผลตามมาก็คือก่อให้เกิดระบบการนิเทศด้วยตนเองมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาช่วยให้เกิดการเสริมพลังเป็นรายบุคคลในสถานศึกษา โดยการฝึกให้เกิดทักษะการประเมิน สามารถประยุกต์ใช้ได้บริบทที่หลากหลาย ครู และผู้บริหารที่มีส่วนร่วมสามารถประยุกต์ความรู้ ทักษะการประเมินใหม่ไปใช้ในงานได้

การประเมินคุณภาพภายในและภายนอกมีประโยชน์ที่เอื้อต่อกัน โดยการประเมินภายในได้ประโยชน์จากการประเมินภายนอก กล่าวคือการประเมินภายนอกช่วยกระตุ้นการประเมินภายใน (stimulating internal evaluation) การประเมินภายนอกได้สารสนเทศที่นำไปสู่การขยายกรอบของการประเมินภายใน (expanding the scope of internal evaluation) และการประเมินภายนอกช่วยให้เกิดความถูกต้องเกี่ยวกับความเที่ยงตรงของการประเมินภายใน (legitimizing the validity of the internal evaluation)

ในขณะเดียวกัน การประเมินคุณภาพภายนอกได้รับประโยชน์จากการประเมินภายใน คือ การประเมินคุณภาพภายในช่วยให้กรอบของการประเมินภายนอกมีความลึก ก่อให้เกิดความตระหนักในการประเมิน การประเมินภายในช่วยให้การแปลความหมายของผลการประเมินมีผลต่อความต้องการมากขึ้น การประเมินภายในช่วยให้ผลการประเมินภายนอกสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น เนื่องจากผู้ประเมินมีจิตใจพร้อมที่จะทำการประเมิน

4.2 หลักการแนวคิดของการประเมินคุณภาพภายใน

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายในพบว่า มีการกล่าวถึงหลักการ แนวคิดของการประเมินคุณภาพภายในหรือการประเมินตนเองของโรงเรียน ดังนี้

ฮ็อพคินส์ (Hopkins, 1994) อาศัยข้อมูลจากงานวิจัยและประสบการณ์ของตนเอง สรุปว่าการประเมินเพื่อพัฒนาโรงเรียนหรือการประเมินคุณภาพภายในจะเกิดผลมากขึ้น ถ้าการประเมินนั้นอยู่บนพื้นฐานของหลักการต่อไปนี้ 1) เป็นการประเมินที่เชื่อมโยงกับการทำงานของสถานศึกษา 2) ผู้มีส่วนร่วมในการประเมินต้องเข้าใจบทบาทการประเมินและกระบวนการประเมิน 3) การประเมินจะต้องได้รับการสนับสนุนจากภายนอก 4) เป็นการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการรู้สึกเป็นเจ้าของ 5) เป็นการประเมินที่มีการใช้วิธีวิทยาการและจะต้องมีความตระหนักในการประเมิน

สมาคมสถาบันพัฒนาและการวิจัยด้านการศึกษาในยุโรป หรือ CIDREE (Consortium of Institutions for Development and Research in Education in Europe) ได้วิเคราะห์โมเดลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ในประเทศยุโรป 7 ประเทศ แล้วสรุปเป็นหลักการร่วมของการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Guiding Principles for School Self-Evaluation) (Saunders, 1999) ดังนี้

1. การประเมินตนเองของสถานศึกษา (school self-evaluation) มีลักษณะ 1) เป็นเกณฑ์หนึ่งที่ใช้วัดถึงโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ 2) เกี่ยวข้องกับคุณค่า (values) คำถามเชิงจริยธรรม (ethical questions) และเทคนิควิธี (techniques) 3) เป็นส่วนของการประเมินคุณภาพในของระบบการศึกษาของประเทศ 4) ช่วยเพิ่มความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับหน่วยประเมินหรือตัวแทนประเมินภายนอก

2. การประเมินตนเองของโรงเรียนสามารถ (school self-evaluation can) 1) ใช้วิธีการเชิงสร้างสรรค์และเชิงจินตนาการ การถ่ายภาพหรือการตรวจสอบ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และข้อมูลเชิงปริมาณ 2) เริ่มต้นด้วยจิตวิญญาณที่อยากรู้อยากเห็นหรือความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาโรงเรียน 3) ให้ความเข้าใจที่ลึกซึ้งกับสภาพความจริงที่เป็นอยู่ของสถานศึกษาหรือบอจุดที่จะปฏิบัติและสิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลง

3. การประเมินตนเองของสถานศึกษาควร (school self-evaluation should) 1) เป็นประชาธิปไตย (democratic) สนับสนุนความเชื่อแบบประชาธิปไตยและการปฏิบัติที่มาจากการร่วมตกลง ร่วมมือกัน (Consultation & negotiation) 2) มีลักษณะรับผิดชอบ (responsible) มีการเรียนรู้ ความสำเร็จและมีความสุขเกิดขึ้นกับนักเรียนทุกคน 3) เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง 4) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นกันเอง ความสัมพันธ์แบบเพื่อน (critical friend) 5) อยู่บนพื้นฐานของความเชื่อถือ (trust) การทำงานเป็นทีม (teamwork) ความเป็นเจ้าของ (ownership) มีความสุข (fun) มีจุดมุ่งหมายและวิธีดำเนินงานที่ผู้สนับสนุนสถานศึกษาต้องเปิดใจกว้าง/ยอมรับการประเมินตนเองของสถานศึกษา การเสริมพลังของครูต้องมีความเชื่อและยอมรับนับถือซึ่งกันและกันระหว่างผู้บริหารและคณะทำงานมีหลักฐานและการทำงานเป็นทีม มีกลุ่มเพื่อนร่วมงาน ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมรับผิดชอบ ร่วมเป็นเจ้าของ วัฒนธรรมการร่วมมือรวมพลังทั้งสถานศึกษา ชื่นชม พิจารณาด้วยหลักจริยธรรมในกระบวนการประเมิน

วรภัทร ภูเจริญ (2543) ได้สรุปแนวคิดต่างๆ ในการประเมินภายใน ดังนี้ คือ 1) เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร เพื่อจะได้ทราบขีดความสามารถในการตอบสนองของผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) เพื่อค้นปัญหาแต่เนิ่นๆ จะได้แก้ไขทัน 3) เน้นปรัชญาการป้องกัน 4) ประเมินโดยผู้บริหาร บุคลากร ผู้เกี่ยวข้องับสถานศึกษาเอง 5) สอดคล้องกับการประเมินภายนอก 6) เน้นพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (continuous improvement) โดยผู้เกี่ยวข้องทุกคนมีส่วนร่วม

สุวิมล ว่องวาณิช (2543) ได้กล่าวถึงมโนทัศน์ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในโดยสรุปไว้ดังนี้ คือ 1) เป็นการให้ข้อมูลที่ช่วยให้มีการปรับปรุงตนเองให้ทำงานได้ดีขึ้น 2) เป็นงานที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องหรือทำงานแบบยั่งยืน 3) เป็นงานที่ต้องทำในวงจรการทำงานอยู่แล้ว กล่าวคือเป็นกระบวนการดำเนินงานในสถานศึกษาที่เป็นแบบผูกติด (built-in) กับการทำงานปกติ ไม่ใช่การเพิ่มภาระ 4) เป็นงานของทุกคน เน้นการมีส่วนร่วมไม่ใช่การสร้างผลงานทางวิชาการของใคร 5) เป็นงานที่ต้องทำด้วยใจเป็นกลาง สะท้อนผลตามความเป็นจริง 6) เป็นงานที่ทุกคนต้องทำด้วยความเต็มใจอยากที่จะทำหรือทำด้วยจิตสำนึกที่ดี 7) เป็นงานที่ต้องทำให้

ถูกต้องตามหลักวิธีการหรือผู้ทำต้องมีความรู้ในการประเมิน 8) เป็นงานที่ต้องเผยแพร่ผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ

4.3 ระบบ รูปแบบ ขั้นตอนการประเมินคุณภาพภายใน

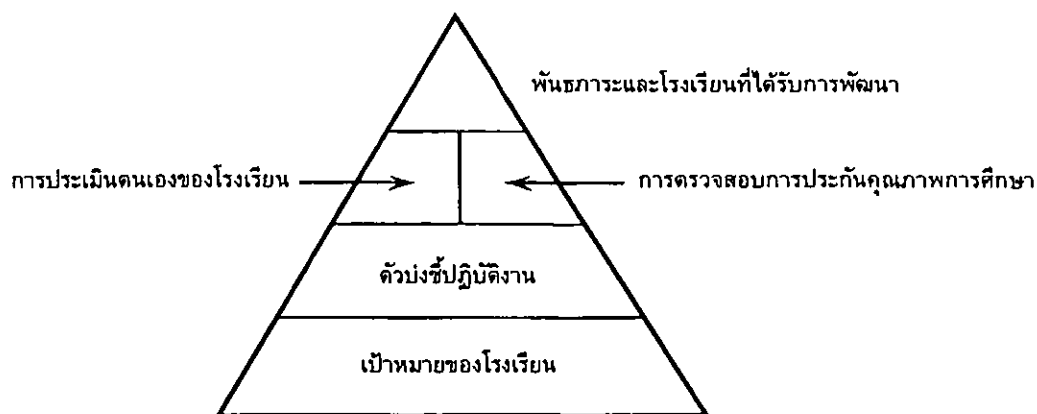
ในประเทศอังกฤษกำลังเน้นนโยบายการส่งเสริมให้สถานศึกษามีความรับผิดชอบหรือใช้ความสามารถของสถานศึกษาเองในเรื่องการทำการประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับด้วยสถานศึกษาเอง มีรูปแบบการประเมินตนเองของสถานศึกษาสำหรับประเทศอังกฤษ ซึ่งเป็นขั้นตอนตามที่เสนอโดย DfEE (Department for Education and Employment) ประกอบด้วยวงจร 5 ขั้น ดังนี้

- 1) การควบคุมคุณภาพของมาตรฐานการปฏิบัติ (performance) หน้าที่หรืองานของครูและการบริหารจัดการ
- 2) การเปรียบเทียบกับสถานศึกษาอื่นที่มีลักษณะคล้ายกัน
- 3) การจัดตั้ง/กำหนดเป้าหมายที่อิงสถานศึกษาของตนโดยเน้นการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน
- 4) การพัฒนาแผนงานแล้วนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
- 5) การประเมินสิ่งที่ได้ปฏิบัติและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

รูปแบบการประเมินตนเองของสถานศึกษาสำหรับประเทศอังกฤษ มีจุดแข็งหลายอย่าง เช่น เน้นคุณลักษณะที่เป็นเครื่องมือ เน้นการปฏิบัติ มีหลักการและการจัดการบริหาร แต่ส่วนที่เป็นจุดอ่อน คือขาดจริยธรรม จิตใจ วิธีการที่เป็นแบบประชาธิปไตย (Saunders. 1999) ชัดเจน เป็นการมีส่วนร่วมตลอดทั้งกระบวนการ ตั้งแต่การตั้งวัตถุประสงค์จนถึงการเผยแพร่ผลการประเมิน

ฮ่องกง (Hong Kong) (<http://www.ed.gov.hk/qai/qai-c.htm>. 2001) เป็นประเทศหนึ่งที่มีการประเมินตนเองของสถานศึกษา ซึ่งการประเมินตนเองของสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มีระบบ โดยสถานศึกษาทำการทบทวนเกี่ยวกับคุณภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อมุ่งพัฒนาสถานศึกษาด้วยสถานศึกษาเองและพัฒนาให้ดีกว่าเดิม เป็นผลให้นักเรียนในสถานศึกษามีคุณภาพ สถานศึกษามีพันธภาวะ (accountability) การประเมินตนเองของสถานศึกษาจะอยู่ในระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีกรอบแนวคิดของการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเป็นรูปพีระมิด ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน คือ

- 1) เป้าหมายของสถานศึกษา
- 2) ตัวบ่งชี้ปฏิบัติงาน
- 3) การตรวจสอบการประกันคุณภาพการศึกษา
- และการประเมินตนเองของสถานศึกษา และ
- 4) พันธภาวะ โดยพีระมิดที่เป็นกรอบแนวคิดลักษณะดังภาพประกอบ 6

ภาพประกอบ 6 กรอบแนวคิดในการประเมินตนเองของสถานศึกษาในประเทศฮ่องกง
ที่มา : School Self-Evaluation. <http://www.ed.gov.hk/qai/qai-c.htm>.

การประเมินตนเองของสถานศึกษาในประเทศฮ่องกงมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นหัวใจสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกุญแจสำคัญสำหรับการพัฒนาสถานศึกษา เป็นส่วนที่อยู่ในวงจรการพัฒนาสถานศึกษาและเป็นกระบวนการที่ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยแนวคิดของการประเมินตนเองของสถานศึกษาพิจารณาแยกใน 2 หลักการใหญ่ 1) หลักการโดยทั่วไปมีดังนี้ คือการประเมินตนเองของสถานศึกษาควรนำไปใช้ในกระบวนการทั้งหมดของสถานศึกษา (whole-school process) ควรใช้การตัดสินใจจากกลุ่มหรือคณะทำงานเพื่อช่วยทำให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงและรู้สึกเป็นเจ้าของอย่างแท้จริง ควรมีการพัฒนากระบวนการวางแผน กระบวนการประเมินตนเองต้องสามารถจัดการได้ การประเมินตนเองของสถานศึกษาควรรวมเข้าไปในกระบวนการบริหารจัดการของโรงเรียนด้วย เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด และการประเมินตนเองของสถานศึกษาควรพัฒนาหรือใช้มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ให้สอดคล้องกับการตรวจสอบจากภายนอก (การประเมินภายนอก) ซึ่งจะให้ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย 2) บรรยากาศของการประเมินตนเองของสถานศึกษา คือ การพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด

สุวิมล ว่องวาณิช (2543) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ระบบการประเมินผลภายในที่ประกอบด้วย 5 ระบบย่อย ได้แก่ ระบบการวางแผนและปฏิบัติ ระบบข้อมูลและประมวลผล ระบบการตรวจสอบการประเมิน ระบบการวางแผนการประเมิน และระบบการใช้ผลการประเมิน โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินการสอดคล้องกับขั้นตอนการทำงานตามวงจร PDCA ดังรายละเอียดดังนี้

1. ระบบการวางแผนและการปฏิบัติ (Design of Operation Plan and Evaluation Frame) การวางแผนพัฒนาบุคลากรภายในสถานศึกษาให้มีความตระหนักเห็นคุณค่าของการประเมินผลภายใน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินภายใน มีการสร้างการทำงานแบบมีส่วนร่วม มีการประเมินสภาพและผลการดำเนินงานที่เป็นอยู่เพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา

ที่ต้องบรรลุร่วมกัน ในขั้นนี้สถานศึกษามีการลงมือปฏิบัติงานที่ตนเองรับผิดชอบตามแผนงานที่กำหนด มีการวางแผนการประเมินที่เป็นระบบย่อยใน ส่วนนี้ใช้ในขั้นการวางแผน (plan) และการปฏิบัติ (do) ของวงจร PDCA

2. ระบบข้อมูลและประมวลสารสนเทศ (Database and Information Processing) คณะทำงานกำหนดข้อมูลที่ต้องจัดเก็บเพื่อตอบคำถามการประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมิน การกำหนดแหล่งข้อมูลและวิธีจัดเก็บข้อมูลตามแผนที่กำหนด การวิเคราะห์และประมวลผล การวางระบบฐานข้อมูล ระบบย่อยในส่วนนี้ใช้ในขั้นการปรับปรุงแก้ไข (check) ของวงจร PDCA

3. ระบบการตรวจสอบการประเมิน (Detection of Evaluation Standards) ทำการตรวจสอบความถูกต้องความน่าเชื่อถือของผลการประเมินและวิธีการประเมินที่ใช้ ทำการปรับแก้ไขวิธีการประเมินให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ระบบย่อยในส่วนนี้ใช้ในขั้นการปรับปรุงแก้ไข (check) ของวงจร PDCA

4. ระบบการรายงานผลการประเมิน (Dissemination of Evaluation Results) คณะทำงานแปลความหมายผลการประเมิน กำหนดกลุ่มผู้ใช้ผลการประเมิน กำหนดสารสนเทศที่ต้องการเสนอในรายงานผลการประเมินตนเอง (self study report) กำหนดรูปแบบการนำเสนอผลการประเมิน รูปแบบการเผยแพร่และการจัดทำผลการประเมิน โดยการเผยแพร่ผลการประเมินให้ทุกฝ่ายทราบ ระบบย่อยในส่วนนี้ใช้ในขั้นการประเมิน (check) ของวงจร PDCA

5. ระบบการใช้ผลการประเมิน (Development for the Achievement of Educational Standards) สถานศึกษานำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานในส่วนที่ยังดำเนินการไม่ได้ตามเป้าหมายวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง หาสาเหตุของปัญหา หาวิธีการแก้ไข นำวิธีการแก้ไขไปปฏิบัติจริง ตรวจสอบผลการดำเนินงานอีกครั้ง ระบบย่อยในส่วนนี้ใช้ในการปรับปรุงแก้ไข (action) ของวงจร PDCA

ในส่วนที่เกี่ยวกับรูปแบบการปฏิบัติงานในระบบการประเมินผลภายใน จากงานวิจัยพบว่ามีความเป็นเอกภาพในเชิงหลักการ แต่มีความหลากหลายของการปฏิบัติ ในที่นี้สรุปรูปแบบการดำเนินงานด้านการประเมินภายในตามระบบย่อย ได้ดังนี้

1. ระบบการวางแผนและปฏิบัติ ประกอบด้วยระบบย่อย คือ 1) การพัฒนานุคคล มี 3 รูปแบบดังนี้ คือ รูปแบบแรก พัฒนานุคคลโดยเชิญวิทยากรภายนอก รูปแบบที่สอง แยกนําเป็น ผู้ให้ความรู้แก่นุคกลางภายในเอง และรูปแบบที่สาม จัดประชุมปฏิบัติการแก่ครูทุกคน 2) การตั้งคณะกรรมการการประเมินภายใน จากการวิจัยนี้มี 6 รูปแบบ แต่ที่ใช้กันมากมี 3 รูปแบบ รูปแบบแรกคือ การตั้งคณะกรรมการเป็น 3 ชุด ตามมาตรฐานการศึกษาหลัก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัย รูปแบบที่สองเป็นการตั้งคณะกรรมการตามหมวดวิชาหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และรูปแบบที่สาม คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการเป็นชุดๆ ตามจำนวนมาตรฐานที่ประเมิน 3) การกำหนดกรอบความคิด มี 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่แรกให้คณะกรรมการที่รับผิดชอบแต่ละชุดกำหนดเอง รูปแบบที่สอง ใช้วิธีการประชุมครู (ส่วนใหญ่เป็น

สถานศึกษาขนาดเล็ก) และรูปแบบที่สาม ใช้วิธีกำหนดตามความคิดของแกนนำ 4) การกำหนดเกณฑ์การประเมิน มีรูปแบบเดียว คือกำหนดเกณฑ์การตัดสินคุณภาพแบบอิงเกณฑ์

2. ระบบข้อมูลและประเมินผล ประกอบด้วยระบบย่อย คือ 1) การสร้างเครื่องมือประเมิน มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก สร้างเครื่องมือเอง และรูปแบบที่สอง ใช้เครื่องมือในคู่มือโดยไม่ปรับปรุง 2) การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก เก็บข้อมูลทั้งประชากร และรูปแบบที่สอง ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง 3) การกำหนดแหล่งข้อมูล มี 2 รูปแบบ รูปแบบแรก ใช้แหล่งข้อมูลหลายแหล่งในตัวอย่างเดียวกัน และรูปแบบที่สอง ในแต่ละตัวอย่างกำหนดแหล่งข้อมูลเพียงแหล่งเดียว 4) การประมวลผลข้อมูล มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก วิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยหน่วยงานกลางของสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ และรูปแบบที่สอง วิเคราะห์ด้วยตนเองโดยใช้การแจกแจง หรือเครื่องคิดเลข

3. ระบบการตรวจสอบการประเมิน มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก มีการตรวจสอบคุณภาพของวิธีการประเมินโดยระดมความคิดเห็นจากครูอาจารย์ และรูปแบบที่สอง แกนนำเป็นผู้ตรวจสอบวิธีการประเมินเอง ในระบบนี้สถานศึกษาส่วนใหญ่ใช้วิธีการประชุมครูในการตรวจสอบผลการประเมินว่าเชื่อถือได้ระดับใด ซึ่งพบว่า โดยเฉลี่ยมีความน่าเชื่อถือ แต่วิธีการเก็บข้อมูลยังต้องปรับปรุงเพราะไม่มีการหลอมรวมเครื่องมือประเมิน และไม่มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา จึงทำให้เครื่องมือมีจำนวนมาก เกิดความยุ่งยากในการเก็บข้อมูล

4. ระบบการรายงานผลการประเมิน ประกอบด้วยระบบย่อย 1) การกำหนดกลุ่มผู้ใช้ผลการประเมิน สถานศึกษากำหนดกลุ่มผู้ใช้ผลการประเมินเพียงกลุ่มเดียว คือกลุ่มผู้บริหารและครู 2) การนำเสนอผลการประเมิน มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก นำเสนอระดับห้องเรียน วิชา ชั้นและสถานศึกษา และรูปแบบที่สอง นำเสนอในภาพรวมระดับสถานศึกษา 3) การจัดทำรายงานผลการประเมิน มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก คณะกรรมการประเมินร่วมกันเขียนรายงานผลการประเมิน และรูปแบบที่สอง แกนนำเป็นผู้เขียนรายงานการประเมิน

5. ระบบการใช้ผลการประเมิน ประกอบด้วยระบบย่อย คือ 1) การเผยแพร่ผลการประเมินให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ การดำเนินงานวิจัยนี้ยังไม่ครบวงจรการทำงาน ขั้นตอนการเผยแพร่และนำผลการประเมินมาพัฒนายังทำได้ไม่เต็มรูปแบบ ผลการประเมินยังไม่ได้นำไปเผยแพร่ให้หน่วยงานระดับบน ผู้ปกครองหรือชุมชนทราบ ยังเป็นเพียงการเผยแพร่ภายในสถานศึกษาเท่านั้น 2) การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน มี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก การจัดประชุมครูเพื่อแจ้งผลการประเมินและวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน และรูปแบบที่สอง กลุ่มแกนนำเป็นผู้กำหนดจุดแข็งจุดอ่อนในรายงานผลการประเมินตนเอง

สำหรับขั้นตอนการดำเนินงานประเมินผลภายในสถานศึกษา สุวิมล ว่องวาณิช (2543) สรุปไว้ดังนี้ 1) ศึกษาหรือกำหนดนโยบายและทิศทางการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นเป้าหมายของการประเมินผล 2) ตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงานด้านการประเมินผลภายในและกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน คณะกรรมการประกอบด้วยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ได้แก่ ชุมชนบริเวณโรงเรียน 3) วางแผนการประเมินผลภายใน โดยกำหนดเป้าหมายของการ

ประเมิน กำหนดวิธีการประเมิน เตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน และวางแผนการเก็บข้อมูล วิเคราะห์สรุปและรายงานผล 4) ลงมือทำการประเมิน 5) กระตุ้นกำกับการประเมินผลให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ 6) รายงานผลการประเมิน สรุปจุดแข็งและจุดด้อยของสถานศึกษาแล้วเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เช่น ผู้บริหาร ครูอาจารย์ ชุมชนบริเวณโรงเรียน นักเรียน เป็นต้น 7) วางแผนแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาในส่วนที่เป็นจุดด้อย 8) ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานของสถานศึกษาตามแนวทางที่เลือกใช้ และ 9) ตรวจสอบผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผลหรือไม่ ซึ่งเป็นการย้อนกลับไปทำงานตามขั้นตอน 3-9 ใหม่ โดยสรุปเป็นการทำงานตามขั้นตอน PDCA นั่นเอง

4.4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประเมินคุณภาพภายใน

การประเมินคุณภาพภายในจะประสบผลสำเร็จได้นั้น จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับสภาพการดำเนินงานในโรงเรียน ซึ่งควรมีลักษณะต่อไปนี้ (Saunders. 1999); (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543)

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นแกนหลักในการบริหารและดำเนินการร่วมกับทุกคนในโรงเรียน ช่วยผลักดันส่งเสริมและประสานงานกับบุคลากรภายในสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องภายนอก ภาวะผู้นำและความตระหนักของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบและเงื่อนไขสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ ไม่ว่าใช้รูปแบบการประเมินภายใน แบบใดก็ตาม ถ้าจะทำให้สำเร็จ ผู้บริหารจะต้องเห็นความสำคัญเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น กำกับดูแล ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานให้มีความต่อเนื่อง

2. การทำงานเป็นทีม การประเมินผลภายในเป็นเรื่องของบุคคลทุกคนในสถานศึกษา มิใช่เป็นเรื่องของใครคนใดคนหนึ่ง หรือของกลุ่มใด และมิใช่เป็นการดำเนินงานแบบต่างคนต่างทำ แต่เป็นเรื่องที่ทุกคนจะต้องทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และมีความเชื่อมโยงระหว่างภารกิจต่างๆ ของสถานศึกษา เช่น ด้านวิชาการ ด้านบริหาร กิจกรรมนักเรียน ฯลฯ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษาที่ต้องการ โดยจะต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมาย วางแผนการทำงาน ออกแบบการประเมินผลตนเอง ช่วยกันทำงานและพัฒนาปรับปรุงเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

3. การสร้างความตระหนักและความรู้ความเข้าใจ ทุกคนในสถานศึกษาโดยเฉพาะทีมปฏิบัติงานจะต้องมีความตระหนักและมองเห็นความสำคัญของการประเมินตนเองของสถานศึกษาว่าเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการทำงาน คุณภาพสถานศึกษา และคุณภาพของผู้เรียนทุกคนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจว่า การประเมินตนเองของสถานศึกษาต้องงานในหน้าที่ ไม่ใช้การเพิ่มภาระงาน

4. การกำหนดผู้รับผิดชอบ ในการดำเนินการประเมินผลภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาเป็นทีม นั้น จำเป็นต้องมีผู้ที่รับผิดชอบในการประสานงานและกำกับ ติดตาม ดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความมั่นใจในการดำเนินงาน จึงควร

มอบหมายให้คณะกรรมการหรือคณะทีมงานเป็นตัวกลางในการประสานงาน ดำเนินงานให้เชื่อมโยงกัน

5. การวางแผนและการกำกับดูแล การดำเนินการประเมินผลภายในจำเป็นต้องมีการวางแผนการกำกับดูแลที่เป็นระบบเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ควรมีการวางแผนกำกับดูแล จัดให้มีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรายงานความก้าวหน้าและช่วยกันพัฒนางานที่จะทำต่อไป

6. การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย การดำเนินการประเมินผลภายใน นอกจากมีการทำงานเป็นทีมระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษาแล้ว ควรมีการทำงานร่วมกับบุคคลและองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานที่กำกับดูแลในส่วนกลาง ผลจากการมีส่วนร่วมในการประเมินช่วยให้เกิด การเสริมพลังเป็นรายบุคคลในสถานศึกษาและชุมชน

7. การเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างการประเมินผลภายในและการประเมินผลภายนอก โดยปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักประเมินภายในและภายนอกควรอยู่บนฐานของการให้สารสนเทศแบบสองทิศทางที่เรียนรู้ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้การประเมินภายในและภายนอกควรจะเน้นในประเด็นที่สัมพันธ์กันและเกี่ยวข้องกัน

เอกสารของ OFSTED (The Office for Standards in Education) ซึ่งแปลโดย ทศนีย์ สหวิวัฒนา (2540) สรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการทำให้สถานศึกษาเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นมีดังนี้ 1) ความเป็นผู้นำที่เข้มแข็งของครูใหญ่ 2) การจัดการอย่างจริงจังของบุคลากรระดับสูง 3) ความชัดเจนของแผนปฏิบัติการ 4) ความตั้งใจจริงของครูในการปรับปรุงข้อบกพร่อง 5) การสื่อสารที่ดีระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง 6) ความสำเร็จในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน 7) การพัฒนาแผนสำหรับหลักสูตรแห่งชาติและโครงการตามรายวิชา 8) การบริหารการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ

4.5 ประโยชน์ของการประเมินคุณภาพภายใน

เนื่องจากการประเมินคุณภาพภายใน มีลักษณะขั้นตอนที่บูรณาการอยู่ในกระบวนการบริหาร ดังนั้นประโยชน์ของการประเมินภายในมีหลายประการ ดังนี้ (สุวิมล ว่องวาณิช. 2543)

- 1) ทำให้ทราบจุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่จะช่วยในการปรับปรุงการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ
- 2) ทำให้ทราบผลการปฏิบัติงานว่างบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้มากน้อยเพียงใด
- 3) ทำให้ได้ข้อมูลที่จะช่วยในการวางแผนหรือพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนดมากยิ่งขึ้น
- 4) ทำให้ได้ข้อมูลในการตัดสินใจอนาคตของโครงการหน่วยงาน หรือการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา
- 5) เป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อการกิจที่ได้รับมอบหมายจากชุมชน โดยการรายงานผลการประเมินให้สาธารณชนทราบ
- 6) เนื่องจากการประเมินที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในหน่วยงาน ทำให้เกิดความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของผลงาน และก่อให้เกิดการนำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการทำงาน

ซึ่งถือเป็นหัวใจของการทำการประเมินผลที่ต้องการให้เกิดการใช้ประโยชน์จากการประเมินในการพัฒนา (utilization of evaluation)

การประเมินผลภายในสถานศึกษายังให้ประโยชน์ต่อการประเมินภายนอกดังนี้ นีโว (Nevo, 2000) ชี้ว่าการประเมินผลภายในจะต้องเกิดประโยชน์ต่อการประเมินผลภายนอกอย่างน้อย 3 ประการ ต่อไปนี้ 1) การประเมินภายในช่วยให้กรอบของการประเมินภายนอกมีความลึก ก่อให้เกิดความตระหนักในการประเมิน 2) การประเมินผลภายในช่วยให้การแปลความหมายของผลการประเมินมีผลต่อความจำเป็นมากขึ้น 3) การประเมินผลภายในช่วยให้ทำให้ผลการประเมินภายนอกสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น เนื่องจากผู้ประเมินมีจิตใจพร้อมที่จะประเมิน ไม่ก่อดำเนินการประเมิน

การประเมินตนเองของสถานศึกษาในฮ่องกง (<http://www.ed.gov.hk/qai/qai-c.htm>, 2001) ก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้ 1) ประโยชน์โดยทั่วไปต่อกระบวนการพัฒนาสถานศึกษา กล่าวคือกระบวนการพัฒนาโรงเรียนมีความเป็นระบบ มีการกำหนดเป้าหมายชัดเจน มีการวางแผนอย่างเป็นระบบ มีการวินิจฉัยบททวน การปฏิบัติงานในทุกกระยะ มีความต่อเนื่องระยะยาว ไม่ใช่กิจกรรมระยะสั้น มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลง (การพัฒนาดีขึ้นและเป็นการพัฒนาด้วยตนเอง) 2) ประโยชน์เฉพาะต่อการจัดการเรียนการสอน กล่าวคือ ก่อให้เกิดผลผลิต เช่น แผน โครงการ ต่างๆ รายงานการประเมินประจำปี และแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา ก่อให้เกิดการพัฒนาที่เชื่อมโยง (link) ระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง สนับสนุนการทำงานเป็นทีม (teamwork) และเกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคณะทำงาน ช่วยให้เกิดการพัฒนาในด้านต่างๆ เช่น หลักสูตร ทรัพยากร ภาวะผู้นำและการจัดการ วัฒนธรรม และปัจจัยสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นต้น และช่วยให้ครูได้ฝึกปฏิบัติ อบรมตามความต้องการจำเป็น และการจัดการพัฒนา กิจกรรมที่อิงโรงเรียนเป็นฐาน 3) ประโยชน์โดยตรงต่อสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครอง กล่าวคือ สถานศึกษาจะได้รับประโยชน์ ดังนี้ เกิดความตระหนักสำหรับการบริการที่มีคุณภาพ (quality service) และการพัฒนาสถานศึกษามีมากขึ้น เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานและความต้องการสำหรับการพัฒนา มีการวางแผนและมีการประเมินกิจกรรมหรือโปรแกรมที่มีระบบมากขึ้น มีการร่วมใช้แหล่งทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการทำงานเป็นทีมที่เข้มแข็งมากขึ้น ตัวครูเองได้รับประโยชน์ดังนี้ คือ มีบทบาทและเป้าหมายที่ชัด มีการสื่อสารที่ดีและมีการร่วมมือรวมพลังกัน และมีความพึงพอใจในการสอนมากขึ้น ส่วนตัวนักเรียนได้รับประโยชน์ ดังนี้ คือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีพัฒนาการในการเรียนรู้ รู้สึกมีความเป็นเจ้าของมากขึ้น (stronger sense of belonging) มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสถานศึกษา นอกจากนี้ ผู้ปกครองยังได้รับประโยชน์จากการประเมินตนเองของสถานศึกษา กล่าวคือ มีความเข้าใจและให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ของเด็ก มีความเข้าใจในบริบทของสถานศึกษาและมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสถานศึกษามากขึ้น

เพื่อให้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความครอบคลุมลักษณะ/วิธีการของกระบวนการบริหารจัดการคุณภาพ รวมทั้งเป็นกระบวนการที่มีระบบทบทวนหรือตรวจสอบการทำงาน of สถานศึกษาด้วยตนเอง เป็นผลให้ได้ข้อมูลที่ใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด จนเกิดเป็นวงจรการพัฒนาสถานศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง โดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา จากแนวคิดและกระบวนการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดของกรมวิชาการที่กำหนดแนวทางประกันคุณภาพให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษา มาเป็นฐานของมิติ/โครงสร้างในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีองค์ประกอบ 8 ขั้นตอน คือ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และการผุดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวอาจไม่เหมาะสมกับกับทุกบริบทของสถานศึกษา ดังนั้นลักษณะ/วิธีการอาจจำต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะหรือมาตรฐานสถานศึกษาแต่ละแห่ง

ตอนที่ 5 รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายใน

งานวิจัยที่นำเสนอต่อไปนี้ เป็นงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สาระของงานวิจัยดังกล่าว มีดังนี้

รัตต์ และ เดวี (Rudd & Davies. 2000) ทำการวิจัยในช่วงปี ค.ศ. 1999-2000 เรื่องการประเมินงานประเมินตนเองของโรงเรียน หรือ evaluating school self-evaluation จุดมุ่งหมายของการวิจัยเพื่อตรวจสอบเกี่ยวกับการดำเนินการประเมินตนเองของสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เน้นกิจกรรม การประเมินตนเอง ตรวจสอบว่าอะไรคือประโยชน์หรือจุดแข็งของการประเมินตนเองของสถานศึกษา และอะไรคือสิ่งที่จะทบทวนแก้ไข การประเมินตนเองของสถานศึกษามีการปฏิบัติเป็นวัฒนธรรมหรือไม่อย่างไร วิธีวิทยาที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย การทบทวนเอกสารที่สำคัญ (review of key documents) และรายงานที่เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเองของสถานศึกษา การทบทวนตนเอง (self-review) การตรวจเยี่ยมสถานศึกษา การศึกษารายกรณีโดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับคณะกรรมการประเมินของ LEA (Local Education Authority) ทีมบริหารจัดการระดับอาวุโส และคณะครูในสถานศึกษาที่อยู่ในกระบวนการประเมินของสถานศึกษา ประโยชน์ของการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามมุมมองของ LEA และสถานศึกษา สรุปดังนี้

มุมมองของ LEA ต่อการประเมินตนเองของสถานศึกษา จากรายงานและการสัมภาษณ์ มุมมองในเชิงบวกของการประเมินตนเอง สรุปได้ดังนี้ 1) การประเมินตนเองของสถานศึกษาและ การกำกับ ติดตาม ช่วยให้ LEA สามารถติดต่อเชื่อมโยงกับสถานศึกษาได้อย่างใกล้ชิด ทำให้ การประเมินเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการเรียน 2) การทำการประเมินตนเองของสถานศึกษาช่วยให้ LEA มองเห็นภาพว่าสถานศึกษากำลังทำอะไรอยู่ คณะกรรมการ LEA ได้แสดงบทบาทในการ พัฒนานวัตกรรมโดยเข้าไปทำงานร่วมกับสถานศึกษาช่วยฝึกคณะทำงานในสถานศึกษาเกี่ยวกับ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ผลการประเมิน 3) กระบวนการประเมินตนเองของ สถานศึกษา ช่วยให้ความสะดวกสำหรับการพัฒนาการทำงานที่เป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวกระหว่าง LEA กับสถานศึกษา 4) การประเมินตนเองของสถานศึกษาช่วยเชื่อมโยงแผนพัฒนาการศึกษา ระดับชาติสู่การปฏิบัติแผนพัฒนาด้านสถานศึกษา และ 5) การประเมินตนเองของสถานศึกษา ช่วยสนับสนุนกระบวนการตรวจสอบจากภายนอก

มุมมองของสถานศึกษาเกี่ยวกับการประเมินตนเองของสถานศึกษาในเชิงบวกสรุปได้ดังนี้ 1) การประเมินตนเองของสถานศึกษา สามารถเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม ช่วยสร้างและขยายการ ดำเนินงานเกี่ยวกับการประเมินการสอนการเรียนรู้ และการวิเคราะห์ข้อมูล วัฒนธรรมหนึ่งที่เปลี่ยน คือการเพิ่มความตั้งใจหรือความมุ่งมั่นที่จะใช้วิธีการประเมิน ซึ่งแต่ก่อนไม่เคยมี เช่นใช้เทคนิคการ สังเกตการสอนโดยกลุ่มเพื่อน เป็นต้น 2) การประเมินตนเองของสถานศึกษาช่วยพัฒนาวิชาชีพครู เนื่องจากครูมีโอกาสแลกเปลี่ยนการเรียนรู้กับเพื่อนหรือผู้มีความเชี่ยวชาญ มีโอกาสฝึกอบรมหรือมี การเรียนรู้จากคู่มือสำเร็จรูป 3) การประเมินตนเองของสถานศึกษาให้สารสนเทศสำหรับผู้บริหาร สถานศึกษา ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหรือทำให้สถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น 4) สถานศึกษาสามารถพัฒนาประเด็น สารสำหรับการประเมินตนเอง ช่วยให้ครูสามารถบรรลุ จุดเน้นของสถานศึกษาสำหรับการพัฒนา ครูรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมการประเมินตนเองของ สถานศึกษา และ 5) การประเมินตนเองของสถานศึกษาช่วยสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน รัฐบาล และสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งช่วยให้สถานศึกษาเกิดการ เปลี่ยนแปลง

สุวิมล ว่องวานิช (2543) ได้ทำการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินภายในของ สถานศึกษา โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ งานวิจัยนี้เป็น โครงการใหญ่ ดำเนินการ 4 ระยะและมีวัตถุประสงค์แบ่งตามระยะเวลาดำเนินการ ดังนี้

ระยะที่ 1 ขั้นเตรียมการ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อกำหนดลำดับความสำคัญของ มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ 2) เพื่อศึกษาสภาพการประเมินภายในสถานศึกษา 3) เพื่อทำ การคัดเลือกสถานศึกษานำร่องและศึกษาลักษณะของสถานศึกษานำร่อง

ระยะที่ 2 ขั้นพัฒนาระบบการประเมินผลภายในและการพัฒนาบุคลากร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาระบบการประเมินภายใน 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตรการอบรมและประเมินผลการ ฝึกอบรม 3) เพื่อจัดทำคู่มือการประเมินภายในและประเมินผลคุณภาพเครื่องมือ 4) เพื่อพัฒนา ระบบการนิเทศและให้การนิเทศสถานศึกษานำร่องและประเมินผลการนิเทศ

ระยะที่ 3 ขึ้นติดตามผลการดำเนินงาน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิธีการที่สถานศึกษาใช้ในการประเมินภายในตามระบบการประเมินภายในที่พัฒนาขึ้น 2) เพื่อศึกษาความสำเร็จในการประเมินภายในสถานศึกษา

ระยะที่ 4 ขึ้นสังเคราะห์ระบบการประเมินภายในและแนวทางการขยายผล มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสังเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่สถานศึกษาใช้ในการประเมินผลภายใน 2) เพื่อศึกษาแนวทางการขยายผล

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา มีการเก็บข้อมูลจากหลายแหล่งข้อมูล ข้อมูลมีทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ซึ่งได้จากวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์กลุ่ม การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ การใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง การจัดประชุมระดมความคิดโดยใช้เทคนิคกลุ่มสมมุติ (NGT) การสังเกตและการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา การวิเคราะห์และตรวจสอบผลงานและเอกสารที่เป็นหลักฐานปรากฏ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาและการจัดลำดับความสำคัญของมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยครูอาจารย์และผู้บริหาร จำนวน 3,982 คน ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการ จำนวน 147 คน ผู้ปกครองและนายจ้าง จำนวน 1,251 คน รวมเป็น 5,380 คน สำหรับการสำรวจสภาพการประเมินผลภายใน เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้บริหารและครูอาจารย์ จำนวน 2,395 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม จำนวน 157 คน

วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติภาคสรุปอ้างอิง ได้แก่ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวน การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ การวิเคราะห์องค์ประกอบ นอกจากนี้มีการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับคำถามปลายเปิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย ในที่นี้เสนอเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับระบบการประเมินผลภายใน ดังนี้

ระบบการประเมินภายในจากการพัฒนาประกอบด้วยระบบย่อย 5 ระบบ ได้แก่ ระบบการวางแผนและปฏิบัติ ระบบข้อมูลและประมวลผล ระบบการตรวจสอบการประเมิน ระบบการรายงานผลการประเมิน และระบบการใช้ผลการประเมิน ซึ่งมีกิจกรรมที่ดำเนินการสอดคล้องกับขั้นตอนการทำงานตามวงจร PDCA (Plan Do Check Action) เพื่อให้การประเมินผลภายในเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ การออกแบบมีระบบ มีพื้นฐานแนวคิดที่ทำให้การประเมินได้มาตรฐาน 4 ประการ คือด้านการใช้ประโยชน์ ความเป็นไปได้ ความเหมาะสมและความถูกต้อง และอยู่บนฐานของการประเมินที่เกิดจากการทำงานแบบมีส่วนร่วม การทำงานอย่างต่อเนื่อง การทำงานด้วยความเข้าใจและการทำงานเพื่อมุ่งนำผลไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง ระบบ 5 ระบบ มีรายละเอียดดังนี้

1. ระบบการวางแผนและการปฏิบัติ (Design of Operation Plan and Evaluation Frame) การวางแผนพัฒนาบุคลากรภายในสถานศึกษาให้มีความตระหนัก เห็นคุณค่าของการประเมินภายใน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินภายใน มีการสร้างการทำงานแบบมีส่วนร่วม มีการประเมินสภาพและผลการดำเนินงานที่เป็นอยู่เพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา

ที่ต้องการบรรลุร่วมกัน ในขั้นนี้สถานศึกษามีการลงมือปฏิบัติงานที่ตนเองรับผิดชอบตามแผนงานที่กำหนด มีการวางแผนการประเมินที่เป็นระบบ ระบบย่อยในส่วนนี้ใช้ในขั้นการวางแผน (plan) การปฏิบัติ (do) ของวงจร PDCA

2. ระบบข้อมูลและประมวลผล (Database and Information Processing) คณะทำงานกำหนดข้อมูลที่ต้องจัดเก็บเพื่อตอบคำถามการประเมิน การสร้างเครื่องมือประเมิน การกำหนดแหล่งข้อมูลและวิธีการจัดเก็บข้อมูลตามแผนงานที่กำหนด การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล การวางระบบฐานข้อมูล ระบบย่อยในส่วนนี้ใช้ในขั้นการปรับปรุงแก้ไข (check) ของ วงจร PDCA

3. ระบบการตรวจสอบการประเมิน (Detection of Evaluation Standards) ทำการตรวจสอบความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือผลการประเมินและวิธีการประเมินที่ใช้ทำการปรับแก้วิธีการประเมินให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ระบบย่อยในส่วนนี้ใช้ในขั้นการปรับปรุงแก้ไข (check) ของ วงจร PDCA

4. ระบบการรายงานผลการประเมิน (Dissemination of Evaluation Results) คณะทำงานแปลความหมายผลการประเมิน กำหนดกลุ่มผู้ใช้ผลการประเมิน กำหนดสารสนเทศที่ต้องการนำเสนอในรายงานผลการประเมินตนเอง (self study report) กำหนดรูปแบบการนำเสนอผลการประเมิน รูปแบบการเผยแพร่ และการจัดทำผลการประเมิน โดยการเผยแพร่ผลการประเมินให้ทุกฝ่ายทราบ ระบบย่อยในส่วนนี้ใช้ในขั้นการปรับปรุงแก้ไข (check) ของวงจร PDCA

5. ระบบการใช้ผลการประเมิน (Development for the Achievement of Educational Standards) สถานศึกษานำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงานในส่วนที่ยังดำเนินการไม่ได้ตามเป้าหมาย วิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของตนเอง หาสาเหตุของปัญหา หาวิธีการแก้ไข นำวิธีการแก้ไขไปปฏิบัติจริง ตรวจสอบผลการดำเนินงานอีกครั้ง ระบบย่อยในส่วนนี้ใช้ในขั้นการปรับปรุงแก้ไข (action) ของวงจร PDCA

สรุปได้ว่าการประเมินตนเองของสถานศึกษาเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการเรียน การพัฒนาวิชาชีพ พัฒนาการทำงานที่เป็นความสัมพันธ์ในเชิงบวก เชื่อมโยงแผนพัฒนาการศึกษา ระดับชาติสู่การปฏิบัติแผนพัฒนาระดับสถานศึกษา และช่วยสนับสนุนกระบวนการตรวจสอบจากภายนอก นอกจากนี้มุมมองของสถานศึกษาในเชิงบวกยังสามารถเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงาน ให้สารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมการประเมินตนเองของสถานศึกษา สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน และสามารถให้ข้อมูลย้อนกลับซึ่งช่วยให้สถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลง โดยสุวิมล ว่องวาณิช (2543) ได้ค้นพบว่าระบบการประเมินภายใน ซึ่งมีกิจกรรมที่ดำเนินการสอดคล้องกับขั้นตอนการทำงานตามวงจร PDCA (Plan Do Check Action) ประกอบด้วยระบบย่อย 5 ระบบ ได้แก่ ระบบการวางแผนและปฏิบัติ ระบบข้อมูลและประมวลผล ระบบการตรวจสอบการประเมิน ระบบการรายงานผลการประเมิน และระบบการใช้ผลการประเมิน

5.2 รายงานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินแบบเสริมพลัง

การประเมินแบบเสริมพลัง มีการประยุกต์ใช้ในบริบทที่หลากหลาย เพื่อให้เห็นการประยุกต์ใช้จึงได้เลือกงานประเมินแบบเสริมพลังใน 2 บริบท คือบริบทของสถานศึกษา ซึ่งเป็นงานการประเมินที่มีชื่อว่าการประเมินแบบเสริมพลังและโครงการพัฒนาสถานศึกษาแบบอัตราร่ง (Empowerment Evaluation and Accelerated School) (Levin. 1996) ซึ่งเป็นงานที่เฟทเธอร์แมนเห็นว่า มีการประยุกต์ใช้ในบริบทของการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกบริบทหนึ่งเป็นการประเมินแบบเสริมพลัง ที่นำไปใช้กับการสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน มีชื่อเรื่องว่า Empowerment Evaluation Experience, Analysis, and Recommendation from a Case Study (Connie Virginia & Jeff. 2000) ซึ่งเป็นงานวิจัยร่วมสมัยที่มีความสำคัญให้รายละเอียดในเชิงกระบวนการได้ค่อนข้างชัดเจน โดยมีรายละเอียดดังนี้

บริบทที่ 1 การประเมินแบบเสริมพลังและโครงการพัฒนาสถานศึกษาแบบอัตราร่ง

โครงการพัฒนาสถานศึกษาแบบอัตราร่ง (APS) มีขึ้นในปี 1986–1987 นำร่องในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา 2 แห่ง มีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาด้านวิชาการ โดยใช้ทรัพยากรทั้งหมดของสถานศึกษา เพื่อเร่งความงอกงามและพัฒนาการของนักเรียนทุกคน โดยจุดเน้นของ APS เพื่อทำให้พัฒนาการของนักเรียนทุกคนก้าวหน้าโดยใช้วิธีการสอนและการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยเฉพาะวิธีการที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ

คุณค่าและหลักการที่เร่งให้เร็วขึ้น (Accelerated Principles and Values)

เป้าหมายของโครงการพัฒนาสถานศึกษาแบบอัตราร่ง เพื่อนำนักเรียนทุกคนเข้าสู่กระแสทางการศึกษาที่มีความหมาย และสร้างสถานศึกษาในฝันสำหรับนักเรียนทุกคน หลักการ 3 ประการที่ใช้ คือ 1) จุดมุ่งหมายเดียวกัน 2) การเสริมพลังด้วยความรับผิดชอบ 3) การสร้างจุดแข็ง ส่วนคุณค่า (values) ประกอบด้วยกลุ่มของคุณค่า ที่ถือว่าสถานศึกษาเป็นศูนย์กลางในด้าน 1) ความเชี่ยวชาญ 2) ความยุติธรรม 3) ชุมชน 4) ความเสี่ยง 5) การทดลอง 6) การสะท้อนกลับ 7) การมีส่วนร่วม 8) ความเชื่อถือ 9) การติดต่อสื่อสาร โดยกลุ่มของคุณค่าเหล่านี้ เน้นให้สถานศึกษาเกิดพลังภายใต้วิสัยทัศน์ ความสามารถและความเป็นปึกแผ่นของชุมชนสถานศึกษา

1) จุดมุ่งหมายเดียวกัน

โครงการพัฒนาสถานศึกษาแบบอัตราร่งต้องการให้โรงเรียนมีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการศึกษาสำหรับนักเรียนทุกคน และสมาชิกทุกคนของชุมชนสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ที่ดี และมีวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน มุ่งสร้างความหวังสูงสำหรับนักเรียนทุกคน โดยเมื่อเด็กสร้างความหวังขึ้นในตนเองแล้ว ก็จะมุ่งไปสู่เป้าหมายที่คาดหวังนั้น จุดมุ่งหมายเดียวกัน หมายถึงการขยายการเสริมพลัง เพื่อตั้งเป้าหมาย มาตรฐานและความฝันสำหรับชุมชนสถานศึกษาและนำไปปฏิบัติ จุดมุ่งหมายนี้จะถูกประเมินและตีค่าโดยชุมชนนั้น

2) การเสริมพลังด้วยความรับผิดชอบ

การเสริมพลังด้วยความรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับบุคคลซึ่งทำการตัดสินใจทางการศึกษาและรับผิดชอบในผลที่ตามมา โครงการพัฒนาสถานศึกษาแบบอัตรารองต้องการให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น คณะทำงานในสถานศึกษา พ่อแม่ นักเรียน ร่วมกันรับผิดชอบในการตัดสินใจที่จะกำหนดผลลัพธ์ทางการศึกษา

3) การสร้างจุดแข็ง

โครงการพัฒนาสถานศึกษาแบบอัตรารอง มีการระบุจุดแข็งของผู้มีส่วนร่วมและการสร้างจุดแข็งเพื่อเอาชนะจุดอ่อน นักเรียนทุกคนได้รับการจัดกระทำให้เป็นนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ เพราะว่าความสามารถพิเศษของนักเรียนแต่ละคนจะได้รับการแสวงหา และพิจารณาจุดแข็งที่จะใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการทำให้เกิดความมั่นคง และความรวดเร็วในการพัฒนา ในขณะที่มีการตรวจสอบจุดแข็งและการระบุถึงความต้องการพิเศษ นักเรียนแต่ละคนจำเป็นต้องเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างเต็มที่ในการสร้างจุดแข็งได้มุ่งไปที่พ่อแม่ ครู และคณะทำงานในโรงเรียนด้วย

การเรียนรู้ที่มีพลังจากหลักการ 3 ประการและกลุ่มของคุณค่า 9 ด้านข้างต้น นำไปสู่การสร้างสถานการณ์ที่เรียกว่าการเรียนรู้ที่มีพลัง ซึ่งเป็นการแลกเปลี่ยนแปลงที่รวมเข้าด้วยกันในเรื่ององค์กร สถานศึกษา บรรยากาศ หลักสูตร และยุทธวิธีในการจัดการเรียนการสอนที่จะเพิ่มจุดแข็งให้นักเรียน คณะทำงาน และชุมชน อันจะทำให้เกิด สถานการณ์การเรียนรู้ที่สูงสุด การเรียนรู้ที่มีพลัง เน้นทั้งหน่วยโดยรวมขององค์กร หรือเรียกว่าวงล้อใหญ่ (big wheels) และหน่วยย่อยรายบุคคล หรือเรียกว่าวงล้อเล็ก (little wheels)

กระบวนการเสริมพลัง (empowerment processes) "เพื่อที่จะประเมินแบบเสริมพลังจะต้องมีการเสริมพลัง" กระบวนการเสริมพลังที่ใช้เน้นหนักทั้งการปฏิบัติและผลการปฏิบัติการแก้ปัญหาและการร่วมแลกเปลี่ยนสารสนเทศกับชุมชน สมาชิกหรือคณะทำงาน พ่อแม่ และตัวแทนนักเรียนต้องร่วมตัดสินใจ สถานศึกษาเริ่มการเสริมพลังโดยทำการรวบรวมข้อมูล (taking stock) แหล่งทรัพยากร กิจกรรมนักเรียน ชุมชน และมิติอื่นๆ สมาชิกทุกคนในชุมชนโรงเรียนจะเกี่ยวข้องในกิจกรรม taking stock ตั้งแต่การระบุมิติ ของสถานศึกษาที่จะตรวจสอบไปจนถึงการตั้งคำถามและหาคำตอบ ข้อมูล จะถูกรวบรวมและวิเคราะห์โดยคณะกรรมการ ผู้มีส่วนร่วมทุกคนทำงานเป็นกลุ่มเพื่อที่จะออกแบบลักษณะสถานศึกษาในฝัน ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีคุณค่าสำหรับเด็ก ชุมชน เกิดการเรียนรู้ การพัฒนาในวิชาชีพ การมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นของผู้ปกครอง นักเรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบสถานศึกษาในฝันด้วย

การประเมินสำหรับการเสริมพลัง (Evaluation for Empowerment)

การรวบรวมข้อมูลหลักฐานเป็นการประเมิน (taking stock as Evaluation)

taking stock เป็นกิจกรรมการประเมินแบบสรุปรวมนั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อหาจุดยืนหรือฐานของสถานศึกษา ส่วนใหญ่การทำ taking stock จะเป็นการบรรยาย การสรุปเกี่ยวกับ

ชุมชน โปรแกรมความสะอาด ผลสัมฤทธิ์ นอกจากนี้ยังเป็นค้นหาจุดแข็งและความท้าทาย กิจกรรมเหล่านี้ ต้องอาศัยความร่วมมือและร่วมกันประเมิน

การสร้างและประเมินความฝันของสถานศึกษา (building and evaluating the school dream)

การสร้างความฝันสำหรับสถานศึกษา คือกิจกรรมการประเมินที่ต้องการดึงและรวบรวมมุมมองของนักเรียน คณะทำงาน ผู้ปกครอง และการตั้งเกณฑ์สำหรับการประเมินค่าความฝันว่าเป็นความจริงหรือไม่ ผู้มีส่วนร่วมแต่ละคนจะต้องสร้างความฝันและแลกเปลี่ยนกับผู้อื่น จนกระทั่งเป็นวิสัยทัศน์ของสถานศึกษาทั้งหมด สิ่งนี้ต้องการกระบวนการที่เป็นพลวัตรของการแลกเปลี่ยน การอภิปราย การโต้แย้ง และการสังเคราะห์

การประเมินกระบวนการ (evaluating the process)

ส่วนสำคัญของการประเมิน accelerated schools เกี่ยวข้องกับการประเมินตนเอง เพื่อให้แน่ใจว่า กระบวนการ ปรัชญา และคุณค่า ถูกอธิบายและปฏิบัติ ถ้าสถานศึกษาไม่ปฏิบัติตามกระบวนการ และมีแนวโน้มไม่เปลี่ยนแปลงไปตามรูปแบบที่ต้องการ จะต้องมีการกำกับติดตามกระบวนการ

การประเมินผลลัพธ์ (evaluating outcome)

โครงการพัฒนาสถานศึกษาแบบอัตรารอง พยายามที่จะบรรลุการเรียนรู้ที่มีพลัง และผลลัพธ์ที่เพิ่มขึ้นสำหรับนักเรียนทุกคน เน้นการสร้างสถานศึกษาที่ทำการตัดสินใจและนำผลการตัดสินใจไปสู่จุดหมายปลายทาง นอกจากนี้ยังเน้นการรับผิดชอบสำหรับผลการตัดสินใจด้วย การประเมินผลลัพธ์เป็นส่วนบูรณาการสำหรับความรับผิดชอบในผลที่ได้รับ

บริบทที่ 2 การประเมินแบบเสริมพลัง ประสพการณ์ การวิเคราะห์ และ ข้อเสนอแนะจากกรณีศึกษา

ในปี 1996 และ 1997 ศูนย์กฎหมายครอบครัวและเด็ก (CCFL) ของมหาวิทยาลัยเนบราสกา (Nebraska) ได้ทำสัญญากับรัฐเนบราสกา ที่จะบริการการประเมินให้กับโครงการ Communicative Community Initiative (CCLs) ทั้ง 3 แห่ง โดยแต่ละแห่งมีลักษณะแตกต่างกันตามที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ กล่าวคือ CCL แห่งแรก อยู่ทางด้านตะวันตกของรัฐเนบราสกา มีจุดมุ่งหมายหรือวิธีการที่จะสร้างความแกร่งและความพลังให้กับเด็กและครอบครัว โดยใช้วิธีการ 3 วิธี คือ 1) การให้การศึกษาและการเรียนรู้ 2) การเชื่อมโยงระบบเครือข่าย และ 3) การรวมกลุ่มแล้วให้การสนับสนุน CCL แห่งที่สองอยู่ทางทิศตะวันออกของรัฐเนบราสกา เป็นพื้นที่ซึ่งมีปัญหาเรื่องความยากจน มาตรการในหมู่บ้าน เด็กวัยรุ่นและเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก ลดปัญหาเด็กเร่ร่อน CCL แห่งที่สามอยู่ทางตอนกลางของรัฐเนบราสกา มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมทักษะของครอบครัวโดยจัดหลักสูตรการฝึกอบรม และการสนับสนุนทรัพยากรให้แก่พ่อแม่เด็กเป็นอันดับแรก มีการประสานงานระหว่างพ่อแม่ การดำเนินงานทำใน 3 ลักษณะ 1) มีศูนย์กลางเชื่อมโยงชุมชน 2) มีคณะทำงานซึ่งเป็นอาสาสมัครในศูนย์ดังกล่าว และ 3) มีศูนย์สื่อที่เชื่อมโยงด้วยเครือข่าย

จากบริบทของชุมชนที่ได้จัดโครงการบริการดังกล่าว คณะผู้ประเมินได้อภิปรายกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ เพื่อวิธีการหรือยุทธวิธีการประเมิน และได้ข้อสรุป โดยใช้กรอบแนวคิดจากงานของ โรเบิร์ต และ วาสิค (Robert and Wasik) มี 3 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบด้านบริบท (contextual component) ประกอบด้วยการสำรวจ ตรวจสอบอดีตชีวิตประวัติ ตัวแปรทางสังคมซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับบริบทของชุมชนนั้นๆ 2) องค์ประกอบด้านวิธีการ (approach component) ประกอบด้วยการพิจารณาตรวจสอบความคิด รวบรวมของสำคัญของ CCLs ที่จัดสวัสดิการให้แก่เด็กและครอบครัว โครงสร้างของการประเมินผลที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาโปรแกรม การวิเคราะห์คุณลักษณะเฉพาะของโปรแกรมและการบริการ และ 3) องค์ประกอบด้านผลลัพธ์ (outcome component) เป็นการตรวจสอบผลลัพธ์ทั้งลักษณะเฉพาะที่เป็นรายละเอียดของโครงการโดยภาพรวมของโครงการ

กรอบแนวคิดแบบกว้างข้างต้น นำไปสู่การออกแบบการประเมิน และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลให้เหมาะสมกับแต่ละโครงการให้มากที่สุด โดยกระบวนการที่ใช้เป็นการพยายามให้เข้าถึงวิธีการที่เรียกว่า การเสริมพลัง ในแต่ละโครงการมีกรอบแนวคิดที่จะช่วยเหลือครอบครัวให้ช่วยตนเองได้ โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่ยึดชุมชนเป็นฐาน ซึ่งคุณลักษณะนี้ จำเป็นต้องใช้วิธีการประเมินแบบเสริมพลัง อาศัยการทำงานอย่างใกล้ชิดกับแต่ละ CCI ความรับผิดชอบในการประเมินโครงการจึงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นสามารถเพิ่มศักยภาพหรือพลังของแต่ละชุมชนได้ การให้ชุมชนเกิดความผูกพันในองค์ประกอบประเมินโครงการ สำหรับขั้นตอนในการดำเนินประเมินแบบเสริมพลังของโครงการ CCIs มี ดังนี้

ขั้นที่ 1 ติดต่อกับ CCIs พิจารณาผู้สนับสนุนและทีมงานใช้วิธีการประเมินแบบเสริมพลังเป็นจุดเน้นในการดำเนินงาน ผู้ประเมินเข้าไปทำงานอย่างใกล้ชิดกับโครงการเพื่อให้เข้าใจโครงการมากขึ้น เสนอแนะให้พวกเขามีการนำการประเมินมาใช้ โดยให้อธิบายประเด็นปัญหา สาเหตุที่เกี่ยวข้องกับพวกเขา มีการเปิดกว้างด้านความคิดที่จะยอมรับคุณค่าอื่นๆ เช่น การประเมินด้วยวิธีการแบบอื่นๆ ที่เห็นว่ามีดีกว่า การสื่อสารต่อกันด้วยความซื่อสัตย์ การสร้างอำนาจ คือการรวบรวมข้อมูล (taking stock) กิจกรรมนี้ประกอบด้วย การพูดคุย เกี่ยวกับกรอบแนวคิดของโครงการ CCIs โดยมุ่งที่การเสริมพลังให้แก่เด็กและครอบครัวของชุมชน การอ่านข้อเสนองานโครงการ CCIs อย่างรอบคอบเพื่อให้เข้าใจข้อตกลงเบื้องต้น และจุดมุ่งหมายของโครงการ การใช้กิจกรรม taking stock นี้ ไม่เพียงแต่พยายามระบุทรัพยากร และจุดร่วมจุดสนใจ ความหวังใจ เท่านั้น แต่ยังพยายามที่จะเข้าใจและคุ้นเคยกับโครงการ นอกจากนี้ยังเข้าใจบริบทโครงการที่กำลังดำเนินอยู่ด้วย กิจกรรมการรวบรวมข้อมูลใช้เวลาหลายเดือน จนสามารถทราบผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก ตลอดจนได้ข้อมูลมากพอที่จะเข้าใจลักษณะขององค์กรสังคม หรือบริบทของโครงการ

ขั้นที่ 2 ตั้งคำถามเพื่อให้ทราบสภาพที่เป็นอยู่ ความต้องการ ความคาดหวังที่ต้องการให้เกิดขึ้น มีการกระตุ้นให้เกิดการสร้างวิสัยทัศน์ มีการพัฒนายุทธวิธีและแผนปฏิบัติการเพื่อให้เกิดกิจกรรมเหล่านี้ ผู้ประเมินได้เสนอให้บริการประชุม แนะนำ ให้ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบ การวางแผนโครงการ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการระบุแหล่งของเอกสารสำคัญ ตัวอย่างคำถาม

ที่ใช้ถาม เช่น 1) ในช่วงระยะเวลา 6 เดือน หรือ 1 ปี คุณต้องการอะไรบ้างที่เป็นสิ่งเกี่ยวกับโครงการ 2) ผลลัพธ์อะไรที่คุณสนใจหรือต้องการให้เกิดมากที่สุด เพราะเหตุใด และ 3) ผลลัพธ์ที่วัดได้ด้วยวิธีการที่ใช้น่าเชื่อถือได้หรือไม่ ผู้ประเมินดำเนินทีละขั้น (step by step) และมีการสร้างใบงานเพื่อสนับสนุนให้เขาได้รับความรู้ความเข้าใจ หรือเกิดการคิดเกี่ยวกับวิธีการประเมิน

ขั้นที่ 3 การดำเนินงาน โดยให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับวิธีการและเทคนิคการประเมินการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล มีการเสนอให้จัดเก็บข้อมูลสารสนเทศที่ต่อเนื่องจากแหล่งต่างๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น จากวารสารการประชุม บันทึกโทรศัพท์ (telephone logs) เป็นต้น มีการสำรวจให้ CCIs ทบทวน มีการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เป็นประโยชน์ ต่อการวางแผนการประเมินและการดำเนินงานกิจกรรม ส่งเสริมให้ CCIs มีมุมมองหรือความคิดเกี่ยวกับการประเมินที่กว้างขึ้น โดยจัดบริหารห้องสมุดให้แจกจดหมายข่าว เสริมความรู้ เขียนบทความ เผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับประเด็นการประเมิน CCIs

การกระทำข้างต้น เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐ ที่เน้นผลการประเมินที่ถูกต้องแม่นยำ (rigorous result-based evaluation) ขณะเดียวกันเน้นการใช้วิธีการที่ยืดหยุ่นและเป็นที่ยอมรับง่าย เพื่อเผยแพร่การประเมินให้กลุ่มเป้าหมายทราบ และเข้าถึงมาตรฐาน มโนทัศน์การฝึกต้องใช้กระบวนการพหุมิติ (multidimensional process) ผู้ประเมินต้องมองตนเองว่าเป็นเสมือนผู้ให้คำปรึกษาและผู้ให้ความสะดวก

แม้ว่าการประเมินแบบเสริมพลังถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวาง แต่ก็มิได้หมายความว่า การประเมินแบบเสริมพลังจะสามารถแก้ปัญหาได้สารพัด โดยต้องการให้ผู้ร่วมกระทำโครงการสามารถประเมินตนเองได้ มีการปฏิบัติเพื่อพัฒนาโครงการ และสนับสนุนการประเมินแก้ไขด้วยตนเอง มีความร่วมมือกันมากขึ้น

จากงานวิจัยหรือการประยุกต์ใช้การประเมินแบบเสริมพลังที่นำเสนอมาข้างต้นเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ยืนยันว่าการประเมินแบบเสริมพลังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ อย่างไรก็ดี การประเมินแบบเสริมพลังจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าปราศจากการเสริมพลังด้วย

สรุปประเด็นดังกล่าวได้ว่า การประเมินแบบเสริมพลังเป็นแนวคิดการประเมินที่ช่วยพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในหน่วยงานให้เกิดประสิทธิภาพ สามารถทำการประเมินตนเองและช่วยเหลือตนเองได้ การประเมินตามแนวคิดนี้นำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวาง โดยมีขั้นตอนที่สำคัญคือ การรวบรวมข้อมูลหรือตรวจสอบสถานภาพของโครงการว่าอยู่ ณ จุดใด การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผล การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย และการจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน การประเมินตามแนวคิดนี้ บทบาทของผู้ประเมินเป็นเพียงผู้ชี้แนะหรือผู้ให้ความสะดวก สนับสนุนเท่านั้น ในขณะที่กลุ่มบุคคลในโครงการเป็นผู้ควบคุมตัดสินใจ ปฏิบัติงานและการประเมินผลการปฏิบัติงานตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายได้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นสารสนเทศที่ได้จากการประเมินตามแนวคิดนี้ นอกจากจะทำให้ทราบผลการประเมินของหน่วยงานหรือโครงการแล้ว กระบวนการนี้ยังช่วยพัฒนาบุคลากรให้สามารถดำเนินงานและทำการประเมินด้วยตนเองได้ ผู้วิจัยจึงคาดหวังว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตาม

แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังจะเป็นการนำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในบริบททางการศึกษาของประเทศไทย และน่าจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้บุคลากรของสถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานด้านกระบวนการ ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ซึ่งใช้โมทัศน์ การประเมิน เทคนิคการประเมิน และผลการประเมินเป็นสิ่งที่พัฒนาให้บุคลากรของสถานศึกษา เกิดการปรับปรุงและพัฒนาตนเองจนสามารถทำการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตาม เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ผลผลิตที่ได้จากการวิจัย ครั้งนี้ คือรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอโดยแบ่งเป็น 3 ตอน ซึ่งกำหนดวิธีดำเนินการวิจัยทั้งหมดเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็น การดำเนินการระยะที่ 1 เพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจาก 1) เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา วิธีวิทยาการประเมินใน รูปแบบต่างๆ รวมทั้งการประเมินแบบเสริมพลัง 2) วิเคราะห์มาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ จากหน่วยงานต้นสังกัดที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำมาวิเคราะห์เนื้อหา จากนั้นดำเนินการศึกษา สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรทาง การศึกษา ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วิธีการนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ระเบียบ วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานเชิงประจักษ์ของสภาพการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลพื้นฐาน โดย 1) สอบถามผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่ปฏิบัติงานสอน 2) สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการศึกษา หลักการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ได้ร่างรูปแบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation)

ตอนที่ 2 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบ เสริมพลัง เป็นการดำเนินการระยะที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จากร่างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของระยะที่ 1 ซึ่งพัฒนารูปแบบโดยการ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญระดับสูง (ผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทหน้าที่กำหนดนโยบายระดับชาติ) จำนวน 5 ท่าน และตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตาม แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ซึ่งผู้วิจัยเสนอร่างคู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่ กำหนดประเด็นเป็นโครงสร้างของรูปแบบและคุณลักษณะที่สำคัญในแต่ละองค์ประกอบย่อยของการ

ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 25 ท่าน ประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง เป็นการดำเนินการระยะที่ 3 โดยดำเนินการทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในบริบทของสถานศึกษา ซึ่งเป็นขั้นตอนของวิธีวิทยาการวิจัยในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อพัฒนาและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง หลังจากทดลองและประเมินผลการใช้แล้วจึงทำการสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังเพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม

ขั้นตอนของวิธีดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ แสดงดังภาพประกอบ 7 โดยแต่ละระยะมีรายละเอียดเสนอในลำดับต่อไป

ระยะที่ 1

ข้อมูลเบื้องต้น

- ศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์หลักการ
- เอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
 - เอกสารและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการประเมินคุณภาพ
 - วิเคราะห์มาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ จากหน่วยงานต้นสังกัด

ศึกษา สรรวจข้อมูลพื้นฐาน สภาพปัจจุบัน และความต้องการ

- สอดถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษา
- สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

หลักการเบื้องต้นของการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ร่างรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้เชี่ยวชาญระดับสูง

ร่างคู่มือการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้เชี่ยวชาญ
(ประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย)

รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ทดลองใช้ภายในบริบทของสถานศึกษา

ประเมินผลการใช้รูปแบบการ
ประกันคุณภาพ

สรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

ระยะที่ 2

การพัฒนารูปแบบ

ระยะที่ 3

การประเมินประสิทธิภาพรูปแบบ

ภาพประกอบ 7 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษารูปแบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ตามกรอบมาตรฐานการศึกษา ด้านกระบวนการ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จำนวน 4 มาตรฐาน 16 ตัวบ่งชี้ โดยมีรากฐานแนวคิดมาจากกระบวนการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วม ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องของบุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ที่เน้นการประเมินเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา โดยการดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 ในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรทางการศึกษาด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation)

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.1 หลักการเบื้องต้นของการประกันคุณภาพการศึกษา

หลักการเบื้องต้นของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรฐานการศึกษา ด้านกระบวนการ ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังนี้ เน้นมาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เฉพาะด้านกระบวนการเป็นหลัก ประกอบกับมาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ด้านกระบวนการบริหารของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การศึกษาหลักการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักการ ขั้นตอน วิธีการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แล้วกำหนดเป็นหลักการ ขั้นตอน และวิธีการที่สำคัญเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในบทที่ 4 ตอนที่ 1.1)

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับวิธีวิทยาการประเมิน มาประยุกต์ใช้กับการประกันและประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ ที่ใช้ในการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมินคุณภาพภายนอก

4. วิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากกระบวนการข้างต้น นำมาเป็นร่างกรอบแนวคิดของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยยึดหลักเกณฑ์ความสอดคล้องของมิติ ลักษณะ/วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลังและลักษณะ/เกณฑ์มาตรฐานที่ประเมิน เป็นร่างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเบื้องต้น (pre-model)

แหล่งข้อมูล

1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา
2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการประเมินคุณภาพ โดยเน้นการประเมินแบบเสริมพลัง
3. มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ คือ

1. ตารางวิเคราะห์เนื้อหา
2. ตารางวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ จากสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สังเคราะห์เป็นมาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ที่นำมาใช้ในการวิจัย

2. ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา วิธีวิทยาการประเมิน ประกอบกับมาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ นำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องของมิติลักษณะ/วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลัง และลักษณะ/เกณฑ์มาตรฐานที่ประเมิน

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา วิธีวิทยาการประเมิน และมาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ ของต้นสังกัดและสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา โดยยึดหลักเกณฑ์ความสอดคล้องของมิติลักษณะ/วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลัง และลักษณะ/เกณฑ์มาตรฐานที่ประเมิน เป็นกรอบแนวคิดของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเบื้องต้น

1.2 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขั้นตอนนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ ทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยดำเนินการ ดังนี้

การกำหนดคำถามวิจัย

1. สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีลักษณะเป็นอย่างไร
2. บุคลากรของสถานศึกษามีความต้องการพัฒนาด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างไร

ผู้วิจัยดำเนินการสำรวจสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักการ ขั้นตอน วิธีการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และวิธีการที่สำคัญเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นำมาสร้างและพัฒนาเป็นแบบสอบถาม และประเด็นในการสัมภาษณ์

2. สำรวจสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งได้ข้อมูลสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของบุคลากรโดยภาพรวม ในขั้นตอนนี้เป็นการสำรวจสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูดำเนินการในปัจจุบัน รวมทั้งความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในบทที่ 4 ตอนที่ 1.2)

3. สัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ (formal interview) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีประเด็นคำถามกำหนดไว้ล่วงหน้า เกี่ยวกับการดำเนินงานของสถานศึกษาในงานการประกันคุณภาพ ในขั้นตอนนี้ได้ข้อมูลและประเด็นที่ต้องการอย่างชัดเจน

แหล่งข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 216 คน และครูที่ปฏิบัติงานสอนอยู่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 จำนวน 2,601 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2546) โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการวิจัยขั้นตอนนี้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารสถานศึกษามา 50% ได้จำนวน 108 คน

ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากครูที่ปฏิบัติงานสอนอยู่ในสถานศึกษามา 10% ได้จำนวน 260 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 368 คน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลาง ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 176 คน และครูที่ปฏิบัติงานสอนอยู่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลาง จำนวน 2,524 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2546) โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในการวิจัยขั้นตอนนี้ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากผู้บริหารสถานศึกษามา 50% ได้จำนวน 88 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากครูที่ปฏิบัติงานสอนอยู่ในสถานศึกษามา 10% ได้จำนวน 252 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 340 คน รายละเอียดดังตาราง 10

ตาราง 10 ขนาดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำแนกตามสังกัดและตำแหน่ง

สังกัด	ประชากร		กลุ่มตัวอย่าง		แบบสอบถาม		อัตรา การตอบกลับ	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
สพท.พิจิตรเขต1	2,817	51.06	368	51.98	368	51.98	368	100.00
ผู้บริหารสถานศึกษา	216	3.92	108	15.26	108	15.26	108	100.00
ครูผู้สอน	2,601	47.14	260	36.72	260	36.72	260	100.00
สพท.อ่างทอง	2,700	48.94	340	48.02	340	48.02	302	88.82
ผู้บริหารสถานศึกษา	176	3.19	88	12.43	88	12.43	82	93.18
ครูผู้สอน	2,524	45.75	252	35.59	252	35.59	220	87.30
รวม	5,517	100.00	708	100.00	708	100.00	670	94.63

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสัมภาษณ์แบบเจาะจง จำนวน 20 คน จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และสำนักเขตพื้นที่การศึกษากลาง ดังนี้

- 2.1
- ผู้บริหารสถานศึกษา
- จำนวน 5 คน
- 2.2
- บุคลากรภายในสถานศึกษา (ครู)
- จำนวน 5 คน
- 2.3
- ผู้ปกครองนักเรียน
- จำนวน 5 คน
- 2.4
- กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- จำนวน 3 คน
- 2.5
- ผู้รับผิดชอบของต้นสังกัด (ศึกษานิเทศก์)
- จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ (ดังแสดงในภาคผนวก)

แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีสาระครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้ 1) ข้อมูลสภาพทั่วไปของบุคลากรและสถานศึกษา 2) ข้อมูลสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 4) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้กำหนดประเด็นคำถาม โดยมีสาระครอบคลุมสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การกำหนดยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา การดำเนินงานของสถานศึกษา การประเมินตนเองของสถานศึกษา การรายงานผลการประเมิน และความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรภายในสถานศึกษา ซึ่งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ส่วนที่เกี่ยวกับแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นำมาสังเคราะห์เป็นร่างหลักการ ขั้นตอน วิธีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. ศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการวิเคราะห์ความต้องการนำมาสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดข้อคำถามในประเด็นดังกล่าว และจัดพิมพ์เป็นฉบับร่าง

3. กำหนดลักษณะของแบบสอบถามในแต่ละประเด็น ซึ่งแต่ละประเด็นจะพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการวัดตัวแปรเป็นเกณฑ์โดย

3.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของบุคลากรและสถานศึกษา จำนวน 8 ข้อ เป็นการสอบถามข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของบุคลากรและสถานศึกษา ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบและแบบเติมคำตอบ โดยสอบถามสังกัด เพศ ประสบการณ์ทำงาน วุฒิการศึกษา ระดับชั้นที่สอน ประสบการณ์การฝึกอบรม ประสบการณ์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพสถานศึกษา

3.2 ข้อมูลสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครูที่ดำเนินงานอยู่ในปัจจุบัน จำนวน 20 ข้อ เป็นการสอบถามข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบตามความเป็นจริงเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินงานอยู่ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ ดำเนินการ-ไม่ได้ดำเนินการ

ตัวอย่างคำถามเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ในรอบภาคเรียนที่ผ่านมาท่านได้ทำกิจกรรมต่อไปนี้หรือไม่ ถ้าทำมีการทำอย่างต่อเนื่องหรือไม่

3.4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 3 ข้อ เป็นการสอบถามข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง ให้กลุ่มตัวอย่างรายงานตนเอง ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด

4. กำหนดลักษณะของแบบสัมภาษณ์ในแต่ละประเด็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งกำหนดประเด็นคำถามโดยมีสาระครอบคลุมสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การกำหนดยุทธศาสตร์ของสถานศึกษา การดำเนินงานของสถานศึกษา การประเมินตนเองของสถานศึกษา การรายงานผลการประเมิน และความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากรภายในสถานศึกษา

5. ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหาในส่วนของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและความต้องการในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน (รายชื่อแสดงในภาคผนวก ก) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับประเด็นที่ต้องการวัดด้วยการคำนวณค่าดัชนี IOC และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งค่า IOC มีค่าระหว่าง 0.80 – 1.00

6. ทดลองใช้กับครูในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพทั้งฉบับ โดยการหาความเชื่อมั่นเชิงความสอดคล้องภายในด้วยวิธีการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.833

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไปดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2547 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2547 ซึ่งมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ติดต่อต้นสังกัดขอให้ต้นสังกัดออกหนังสือขอความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบุคลากรของสถานศึกษา จากนั้นผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรของสถานศึกษา และนัดเวลาในการรับแบบสอบถามคืนโดยเว้นระยะประมาณ 7 วัน

2. ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 670 ฉบับ คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 94.63

3. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยนัดหมายกำหนดวัน เวลา สถานที่ กับผู้ให้สัมภาษณ์ และมีการเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ 1) สมุดบันทึกข้อมูล 2) เทปบันทึกเสียง 3) กล้องถ่ายรูป -

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลสภาพทั่วไปของบุคลากรและสถานศึกษาทำการวิเคราะห์ความถี่ แล้วหาร้อยละ
2. สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทำการวิเคราะห์ความถี่ แล้วหาร้อยละ

3. ความต้องการในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ทำการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการเรียงลำดับความต้องการจากมาก
ไปหาน้อย โดยการคำนวณดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการ PNI

4. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ทำการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วหาความถี่เพื่อเรียงลำดับตามข้อเสนอแนะ

ตอนที่ 2 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิด

การประเมินแบบเสริมพลัง

รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง
ขั้นตอนนี้เป็นการดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ และดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบการประกัน
คุณภาพภายในสถานศึกษาโดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย ซึ่งขั้นตอนนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์
คือ เพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมิน
แบบเสริมพลัง (empowerment evaluation)

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 2 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.1 การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านกระบวนการ ตามแนวคิด
การประเมินแบบเสริมพลัง โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญระดับสูง
(ผู้เชี่ยวชาญที่มีบทบาทหน้าที่กำหนดนโยบายระดับชาติ) ซึ่งได้รูปแบบการประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

การกำหนดคำถามวิจัย

รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง
(empowerment evaluation) โดยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ควรเป็นอย่างไร

แหล่งข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญระดับสูง จำนวน 5 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอนนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง
โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากมิติของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเบื้องต้น
(ภาพประกอบ 4)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยถึงผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานและส่งแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างให้กับผู้เชี่ยวชาญก่อนล่วงหน้า และนัดหมายกำหนดวัน เวลา สถานที่ ที่ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยดำเนินการสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 26 ตุลาคม 2547 ถึงวันที่ 30 ธันวาคม 2547 ณ สถานที่ทำงานของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน
3. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง และมีการเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ได้แก่ 1) สมุดบันทึกข้อมูล 2) เทปบันทึกเสียง 3) กล้องถ่ายรูป

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาจากประเด็นการสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน โดยยึดหลักเกณฑ์ความสอดคล้องของลักษณะวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คุณลักษณะ/เกณฑ์มาตรฐานที่ประเมิน และขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลัง
2. ดำเนินการสังเคราะห์เนื้อหา ทำให้ได้รายละเอียดขององค์ประกอบแต่ละมิติของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
3. ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำร่างคู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง

2.2 การตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง โดยเสนอร่างคู่มือการประกันคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นเป็นโครงสร้างของรูปแบบและคุณลักษณะที่สำคัญในแต่ละองค์ประกอบย่อยของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 25 ท่าน ประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

แหล่งข้อมูล

ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 25 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอนนี้ ได้แก่ แบบประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง มีขั้นตอนการสร้างและพัฒนาดังนี้

1. กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

2. กำหนดลักษณะของเครื่องมือโดยพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการวัดตัวแปรเป็นเกณฑ์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบ ซึ่งเป็นการวัดข้อมูลคุณลักษณะที่ครอบคลุมด้าน 1) ความเหมาะสม 2) ความเป็นไปได้ 3) ความชัดเจน และ 4) ความง่ายต่อการนำไปใช้ ซึ่งมีตัวอย่างดังนี้

ตัวอย่างคำถามการประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง

ขอให้ท่านพิจารณารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามคู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง

ข้อที่	ข้อความ	ความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	โครงสร้างของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบหลัก คือ ระบบบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล กำหนดมาตรฐานสถานศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ ตรวจสอบ ทบทวนและประเมินคุณภาพ รายงานผลและผลจากระบบประกันคุณภาพ ฯ มีความเหมาะสมเพียงใด					
2	...					

3. ตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมิน ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยงตรงตามเนื้อหา และนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขแบบประเมินให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย ถึงผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมิน

2. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญ โดยดำเนินการจัดส่งร่างคู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและแบบประเมินไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้วยตัวเองและทางไปรษณีย์ ในวันที่ 10 มีนาคม 2547 แล้วกำหนดวันที่ส่งแบบสอบถามคืน โดยเว้นระยะประมาณ 14 วัน

3. เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืน ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบประเมิน ได้จำนวน 22 ท่าน แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ด้วยค่าสถิติ

บรรยาย ได้แก่ ค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยตารางประกอบความเรียง โดยมีเกณฑ์การพิจารณาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ดังนี้

1.1 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 แสดงว่า กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกัน

1.2 การแปลผลจากค่ามัธยฐาน โดยการพิจารณา ดังนี้

ค่ามัธยฐาน 4.50 ขึ้นไป หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความชัดเจน/ความง่ายต่อการนำไปใช้มากที่สุด

ค่ามัธยฐาน 3.50-4.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความชัดเจน/ความง่ายต่อการนำไปใช้มาก

ค่ามัธยฐาน 2.50-3.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความชัดเจน/ความง่ายต่อการนำไปใช้ปานกลาง

ค่ามัธยฐาน 1.50-2.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความชัดเจน/ความง่ายต่อการนำไปใช้น้อย

ค่ามัธยฐาน 1.00-1.49 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้/ความชัดเจน/ความง่ายต่อการนำไปใช้น้อยที่สุด

2. เกณฑ์คัดเลือกองค์ประกอบแต่ละมิติ พิจารณาตามความสอดคล้องของแหล่งข้อมูลหลายๆ แหล่ง หรือความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเห็นสอดคล้องกัน ซึ่งข้อคำถามหรือองค์ประกอบในแต่ละมิติต่างๆ ของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ต้องมีค่ามัธยฐานไม่ต่ำกว่า 3.0 และพิสัยระหว่างควอไทล์ของผลการตอบของผู้เชี่ยวชาญมีค่าไม่เกิน 1.50

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นการทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จากนั้นจึงสรุปรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ซึ่งเป็นการดำเนินการวิจัยระยะที่ 3 โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation)

การดำเนินการวิจัยระยะที่ 3 ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา

3.1 การทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา

การทดลองรูปแบบและการประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ดำเนินการดังนี้

การกำหนดคำถามวิจัย

รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) มีลักษณะอย่างไร สามารถพัฒนาให้บุคลากรของสถานศึกษาให้มีเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดีขึ้นหรือไม่ ลักษณะการประกันคุณภาพเป็นอย่างไร มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นหรือไม่ มีการนำผลการประเมินไปใช้หรือไม่ และ มาตรฐานของการประกันคุณภาพเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคในการประกันคุณภาพหรือไม่ อย่างไร

3.1.1 การทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

แนวคิดของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ยึดหลักการและแนวคิดกระบวนการประเมินแบบเสริมพลัง เนื่องจากการประเมินแบบเสริมพลังเป็นกระบวนการประเมินที่เข้มโนทัศน์ของการประเมิน เทคนิคการประเมินและข้อพบจากการประเมินส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา ปรับปรุงการกำกับตนเองของบุคลากร โดยใช้วิธีเชิงปริมาณและคุณภาพ เพื่อให้เกิดเป้าหมายอันดับสุดท้ายคือ การพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เจตคติ ลักษณะการประกันคุณภาพ การประเมินคุณภาพและมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา ขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลังมี 4 ขั้นตอน ได้แก่

1. การรวบรวมข้อมูล (taking stock) หรือตรวจสอบสถานภาพของสิ่งที่เป็นอยู่ว่าอยู่ ณ จุดใด และการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง ผลผลิตสำคัญของขั้นตอนนี้ คือ ผลการดำเนินงานที่แท้จริงของสภาพที่เป็นอยู่เพื่อกำหนดเป็นจุดยืน และทำให้ผู้มีส่วนร่วมรู้สึกถึงความจำเป็นของการหาหลักฐานยืนยันผลการดำเนินการ
2. การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผล (setting goals) ผู้มีส่วนร่วมต้องร่วมกันกำหนดเป้าหมายของการดำเนินการ อาจจะด้วยวิธีการระดมสมอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ได้เป้าหมายที่ทุกคนเห็นสอดคล้องกัน หรือเป้าหมายที่สำคัญที่ต้องการจะบรรลุเป้าหมายที่สนับสนุนตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ไม่ใช่เป้าหมายระยะยาวหากแต่เป็นเป้าหมายที่สามารถเชื่อมโยงกับกิจกรรมและผลลัพธ์โดยตรง
3. การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) ผู้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการเลือกและพัฒนากลยุทธ์เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปด้วยความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ อาจใช้กระบวนการระดมสมอง การพิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบ การตกลงร่วมกัน

โดยฉันทามติ (consensual agreement) ของผู้มีส่วนร่วมทุกกลุ่ม โดยที่ผู้มีส่วนร่วมต้องมีความรอบรู้เกี่ยวกับงานของตนเองให้มากที่สุด กลยุทธ์ที่ได้จะถูกนำมาปฏิบัติแล้วมีการทบทวนตรวจสอบเกี่ยวกับประสิทธิผลหรือความเหมาะสม

4. การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress) ผู้มีส่วนร่วมจะถูกร้องขอให้พิจารณาหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าที่มีความสัมพันธ์กับเป้าหมายและหลักฐานต้องมีความน่าเชื่อถือ

เนื่องจากจุดเน้นของการประเมินแบบเสริมพลัง คือ การพัฒนา ปรับปรุงและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในบริบทของการประเมินแบบเสริมพลัง นักประเมินภายนอกจึงมีบทบาทในการพัฒนาบุคลากรในหลายลักษณะดังนี้ (Fetterman, 1996); (สุวิมล ว่องวาณิช, 2543) 1) การฝึกอบรม (training) 2) การอำนวยความสะดวก (facilitation) 3) การได้รับการสนับสนุน (advocacy) 4) การสร้างความกระจ่าง (illumination) 5) การมีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง (liberation) ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดกระบวนการเสริมพลังดังนี้ 1) การเสริมพลังโดยการพัฒนาความรู้ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 2) การเสริมพลังโดยการพัฒนาจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 3) การเสริมพลังโดยการสนับสนุน/ส่งเสริม/กระตุ้นให้บุคลากรประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับการดำเนินงานที่เป็นจริง ซึ่งวิธีการขึ้นอยู่กับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของกลุ่มตัวอย่างกรณีศึกษา โดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. เลือกสถานศึกษาเพื่อใช้ในการทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ซึ่งมีข้อตกลงเบื้องต้น คือ 1) เป็นสถานศึกษาขนาดกลาง 2) เป็นสถานศึกษาที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย 3) ผู้บริหารตระหนักและเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพ 4) บุคลากรในสถานศึกษามีความยินดีและให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย 5) สถานศึกษามีงบประมาณที่เอื้อต่อการดำเนินงาน 6) สถานศึกษาผ่านการประเมินจากคณะผู้ประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความสมัครใจและประชุมเตรียมการเพื่อเข้าสู่กระบวนการพัฒนาตามรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

2. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการ ขั้นตอน ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในการสร้างและพัฒนาแบบวัดความรู้ความเข้าใจ และเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

3. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี หลักการ ขั้นตอน ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 การประเมินแบบเสริมพลัง และศึกษาข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการของบุคลากรในการพัฒนาตนเอง เกี่ยวกับการ

ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เก็บรวบรวมในขั้นตอนเชิงปริมาณ แล้วนำมาวางแผนการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินเสริมพลัง โดยดำเนินการดังนี้

3.1 สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินแบบเสริมพลัง โดยผู้วิจัยนำเสนอแนวคิดของการประเมินแบบเสริมพลัง และตัวอย่างงานวิจัยที่ประสบความสำเร็จแก่ผู้บริหารสถานศึกษา และกลุ่มตัวอย่าง

3.2 สนับสนุนให้กลุ่มตัวอย่างคัดเลือกผู้นำตามแนวคิดของ Hart (1994) ที่ว่าควรมีผู้นำบุคลากรในการวางแผนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติมากที่สุด ตลอดจนให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกรู้ว่าได้ดำเนินการประเมินโดยบุคลากรภายใน อันจะเป็นประโยชน์ในการประสานงานกับผู้วิจัย

4. ดำเนินการตามรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับแนวคิดการประเมินเสริมพลังกับกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษา ดำเนินการตามขั้นตอนของการประเมินเสริมพลัง สนับสนุนให้ผู้นำและครูกลุ่มตัวอย่างแสดงบทบาทให้มากที่สุด โดยมีกิจกรรมย่อย ผลลัพธ์ที่ต้องการ และบทบาทนักวิจัย พอที่จะสรุปตามขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลัง ดังตาราง 11

ตาราง 11 กิจกรรมย่อย ผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิด และบทบาทของนักวิจัย จำแนกตามขั้นตอนของการประเมินแบบเสริมพลัง

การประเมินแบบเสริมพลัง	กิจกรรมย่อย	ผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิด	บทบาทของนักวิจัย
การรวบรวมข้อมูล (taking stock)	- จัดประชุมกลุ่มตัวอย่างและให้กลุ่มตัวอย่างแต่ละคน บอกวิธีดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่ใช้ในปัจจุบันทั้งในรายตัวบ่งชี้และรายมาตรฐานการศึกษา - ให้กลุ่มตัวอย่างแต่ละคนระบุหลักฐานหรือบรรยายเหตุผลประกอบ - ให้กลุ่มตัวอย่างร่วมกันหาฉันทามติเพื่อบรรยายสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษาที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด - ให้กลุ่มตัวอย่างระดมสมองเพื่อวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของสถานศึกษาในปัจจุบัน	-ผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เป็นจริง -สร้างความตระหนักให้ครูเห็นความจำเป็นของการประเมินที่ต้องมีหลักฐานประกอบ	- อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับ - ดำเนินการประชุม - การสรุปคะแนนเพื่อหาฉันทามติ ฯลฯ - สนับสนุน/ส่งเสริม/กระตุ้น - ให้ดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามความเป็นจริง
การตั้งเป้าหมาย (setting goals)	- นักวิจัยสนับสนุนให้กลุ่มตัวอย่างระดมสมองเพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ต้องการบรรลุผล - นักวิจัยสนับสนุนให้กลุ่มตัวอย่างระดมสมองเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษา/ตัวบ่งชี้ - ให้กลุ่มตัวอย่างร่วมกันหาฉันทามติเพื่อให้ได้เป้าหมายที่ชัดเจน สื่อให้เห็นกิจกรรมและผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและเป็นเป้าหมายที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ	- เป้าหมายที่ชัดเจนสื่อให้เห็นกิจกรรมและผลลัพธ์	- อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับ - ดำเนินการประชุม ฯลฯ - สนับสนุน/ส่งเสริม/กระตุ้น - ให้กำหนดเป้าหมาย - ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะเป้าหมายในการประเมินแบบเสริมพลัง ฯลฯ

ตาราง 11 (ต่อ)

การประเมินแบบ เสริมพลัง	กิจกรรมย่อย	ผลลัพธ์ที่ ต้องการให้เกิด	บทบาทของนักวิจัย
การพัฒนากลยุทธ์ เพื่อปฏิบัติให้บรรลุ เป้าหมาย (developing strategies)	1. นักวิจัยสนับสนุนให้กลุ่มตัวอย่างใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2. ร่วมกันหาฉันทามติเพื่อให้ได้กลยุทธ์ของสถานศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติให้มากที่สุด และเป็นกลยุทธ์ที่สัมพันธ์กับเป้าหมายที่กำหนดไว้ 3. ร่วมกันกำหนดวิธีการกำกับติดตามที่ง่ายและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ 4. นักวิจัยสนับสนุนให้กลุ่มตัวอย่างปฏิบัติตามกลยุทธ์ที่วางไว้และร่วมกันกำกับติดตามและประเมินเพื่อปรับกลยุทธ์ให้เหมาะสมตามความเป็นจริง	- กลยุทธ์ที่สัมพันธ์กับเป้าหมายและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ - วิธีการกำกับติดตาม เพื่อให้เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้	1. อำนวยความสะดวก - ดำเนินการประชุม - ดำเนินการอบรมพัฒนา 2. สนับสนุน/ส่งเสริม/กระตุ้น - ให้กำหนดกลยุทธ์ - ข้อมูลเกี่ยวกับการกำหนดกลยุทธ์
การจัดหาหลักฐาน ที่แสดงถึง ความก้าวหน้าใน การปฏิบัติงาน (documenting progress)	1. นักวิจัยสนับสนุนให้กลุ่มตัวอย่างร่วมกันกำหนดหรือพิจารณาหาหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยหลักฐานต้องมีความน่าเชื่อถือ 2. สนับสนุนให้กลุ่มตัวอย่างนำเสนอหลักฐานเพื่อแสดงความก้าวหน้าของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาว่าบรรลุเป้าหมาย อาทิ รายงานโครงการ เป็นต้น	- หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าตามเป้าหมายที่ตั้งไว้	1. อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับ - ดำเนินการประชุม 2. สนับสนุน/ส่งเสริม/กระตุ้น - ให้กำหนดหลักฐาน - ข้อมูลในการพิจารณาหลักฐาน - แนวทางการนำเสนอหลักฐาน

การดำเนินการประเมินแบบเสริมพลัง จำเป็นต้องมีกระบวนการเสริมพลังซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดกระบวนการเสริมพลังในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย

4.1 การเสริมพลังโดยการพัฒนาความรู้ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 วิธีการพัฒนาความรู้ได้แก่ การจัดอบรมสัมมนา ศึกษาเอกสาร คู่มือ หนังสือ ตำรา การนิเทศติดตามผล การลงมือปฏิบัติจริง การศึกษาดูงาน ฯลฯ

4.2 การเสริมพลังโดยการพัฒนาจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 วิธีการพัฒนาจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้แก่ การจัดอบรมสัมมนา เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ การศึกษาดูงาน ศึกษาเอกสาร คู่มือ หนังสือ ตำรา การเสริมแรง การให้กำลังใจ ฯลฯ

4.3 การเสริมพลังโดยการสนับสนุน/ส่งเสริม/กระตุ้นให้บุคลากรประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยวิธีการสนับสนุน/ส่งเสริม/กระตุ้น ได้แก่ ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา การให้กำลังใจ การศึกษาดูงาน จัดสัมมนา ฯลฯ

5. การทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวทางการประเมินแบบเสริมพลัง โดยผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ 4 ประเด็น คือ การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ลักษณะการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

อนึ่ง วิธีการในการเสริมพลังโดยการพัฒนาความรู้ พัฒนาจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และการสนับสนุน/ส่งเสริม/กระตุ้นให้บุคลากรประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 นั้น ขึ้นอยู่กับบริบทและความต้องการของกลุ่มตัวอย่างที่เลือกเป็นกรณีศึกษา

เพื่อให้กระบวนการเสริมพลังสามารถพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยได้กำหนดให้มีการประเมินตนเองเพื่อปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเสริมพลังอย่างต่อเนื่อง โดยการพิจารณาความสำเร็จของกระบวนการเสริมพลังจากบุคลากรแต่ละคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูล

ขั้นตอนนี้ เป็นการทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลได้จากการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ โรงเรียนวัดลาดเต้า (พระราชวิทย์วิทยา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร โดยมีการประชุมร่วมกัน ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา/ครูผู้สอน บุคลากรในสถานศึกษา	จำนวน 10 คน
2. ตัวแทนนักเรียน	จำนวน 2 คน
3. กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	จำนวน 5 คน
4. ตัวแทนผู้ปกครองของนักเรียน	จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนแรก เก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในการพัฒนาบุคลากร ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยขั้นตอนนี้ ได้แก่ 1) แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) แบบวัดเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างและพัฒนา ดังนี้

1. ศึกษาแนวทางการวัดความรู้ความเข้าใจ และเจตคติ เพื่อสร้างเครื่องมือวัดความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และศึกษาแนวทางการวัดความรู้ความเข้าใจในการประเมิน โดยกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือแต่ละประเด็น กำหนดข้อคำถามในประเด็นดังกล่าว และจัดพิมพ์เป็นฉบับร่าง

2. กำหนดลักษณะของเครื่องมือในแต่ละประเด็น โดยแต่ละประเด็นจะพิจารณาถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการวัดตัวแปรเป็นเกณฑ์โดย

2.1 ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นการวัดข้อมูลคุณลักษณะให้กลุ่มตัวอย่างรายงานตนเองเกี่ยวกับหลักการ ขั้นตอน และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามการรับรู้ของตนเอง มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

2.2 ข้อมูลเจตคติที่มีต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นการวัดข้อมูลคุณลักษณะ ให้กลุ่มตัวอย่างรายงานตนเอง มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

3. ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงตามเนื้อหา โดยพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมิน หาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับประเด็นที่ต้องการวัดด้วยการคำนวณค่าดัชนี IOC และนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุง แก้ไข

4. ทดลองใช้ครั้งที่ 1 กับบุคลากรในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 5 คน เพื่อศึกษาเวลาที่ใช้ในการตอบ และความชัดเจนของแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแบบสอบถาม

5. ทดลองใช้ครั้งที่ 2 กับบุคลากรในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพทั้งฉบับ โดยการหาความเชื่อมั่นเชิงความสอดคล้องภายในด้วยวิธีการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.819 และ 0.818

ส่วนที่สอง เก็บรวบรวมข้อมูลการทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง แต่ละประเด็นโดยมีการใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

1. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลลักษณะการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสำรวจ จากกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อเป็นการยืนยันข้อมูล โดยพิจารณาครอบคลุมประเด็นลักษณะการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่ แบบประเมินคุณภาพกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แบบบันทึกข้อมูลจากแบบรายงานผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การสังเกตแบบมีส่วนร่วมของผู้วิจัยจะติดตามการดำเนินงานกับกลุ่มบุคลากรตัวอย่าง นักเรียน กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง โดยประเด็นการประเมินครอบคลุมรูปแบบการประกันคุณภาพ ดังนี้

1) วัตถุประสงค์จากการดำเนินการ เป็นมาตรฐานที่ทำให้แน่ใจว่าผลการดำเนินการตรงตามความต้องการของผู้ใช้ ดังนั้นกลุ่มที่ให้ข้อมูลจึงได้แก่ กลุ่มบุคลากรของสถานศึกษาตัวอย่าง นักเรียน กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง

2) ความเป็นไปได้ในการดำเนินการ เป็นมาตรฐานที่ทำให้แน่ใจว่าวิธีการประกันคุณภาพมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติจริง ประหยัด คุ่มค่า และเหมาะสม กลุ่มที่ให้ข้อมูลจึงได้แก่ กลุ่มบุคลากรของสถานศึกษาตัวอย่าง

3) ความเหมาะสมของการดำเนินการ เป็นมาตรฐานที่ทำให้แน่ใจว่าวิธีการประกันคุณภาพมีความถูกต้องตามทำนองครองธรรม ไม่เกิดผลกระทบกับผู้ให้ข้อมูล กลุ่มที่ให้ข้อมูลจึงได้แก่ กลุ่มบุคลากรของสถานศึกษาตัวอย่าง

4) ความถูกต้องของการดำเนินการ เป็นมาตรฐานที่ทำให้แน่ใจว่า วิธีการประกันคุณภาพความถูกต้องตามหลักการได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ กลุ่มที่ให้ข้อมูล คือ กลุ่มบุคลากรของสถานศึกษาตัวอย่าง

3. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลปัญหาอุปสรรค คือ แบบสำรวจ ในการให้กลุ่มบุคลากรตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นของปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนนี้ เป็นการทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรของสถานศึกษากับนักวิจัย/นักประเมิน บุคลากรต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกขั้นตอน นักวิจัยจะทำหน้าที่ผู้ชี้แนะและอำนวยความสะดวก จนบุคลากรสามารถทำการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้วยตนเองได้ ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ ผู้วิจัยจึงดำเนินการ ดังนี้

1. พิจารณาดำเนินการคัดเลือกสถานศึกษา ก่อน โดยมีข้อตกลงเบื้องต้น คือ 1) เป็นสถานศึกษาขนาดกลาง 2) เป็นสถานศึกษาที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัย 3) ผู้บริหารตระหนักและเห็นความสำคัญของการประกันคุณภาพ 4) บุคลากรในสถานศึกษามีความยินดีและให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย 5) สถานศึกษามีงบประมาณที่เอื้อต่อการดำเนินงาน 6) สถานศึกษาผ่านการประเมินจากคณะผู้ประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามความสมัครใจและประชุมเตรียมการเพื่อเข้าสู่กระบวนการพัฒนาตามรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

2. ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษาและบุคลากรเพื่อเข้าเป็นกลุ่มตัวอย่างตามความสมัครใจ โดยผู้วิจัยถือหนังสือไปเรียนชี้แจงและทบทวนด้วยตนเอง เมื่อได้รับการตอบรับจึงทำหนังสือขออนุญาตกับต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษา

3. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้บริหารสถานศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษาหลังจากที่ได้รับการตอบรับเข้าเป็นกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัคร

4. ทำการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไป สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และความต้องการในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานก่อนการเข้าร่วมในการวิจัย

5. ดำเนินการทดลองรูปแบบ โดยการใช้เครื่องมือข้างต้น นอกจากนี้ทำการบันทึกข้อมูลพร้อมทั้งวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรค และผลกระทบการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

แนวทางวิเคราะห์ข้อมูล

การทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง มีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ เจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยค่า

t-test แบบ dependent และนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยตารางประกอบความเรียง โดยมีเกณฑ์ แปลความหมายระดับความรู้ความเข้าใจ/เจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ

- 1.00 – 1.49 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจ/เจตคติในระดับน้อยที่สุด
- 1.50 – 2.49 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจ/เจตคติในระดับน้อย
- 2.50 – 3.49 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจ/เจตคติในระดับปานกลาง
- 3.50 – 4.49 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจ/เจตคติในระดับมาก
- 4.50 – 5.00 หมายถึง มีความรู้ความเข้าใจ/เจตคติในระดับมากที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

3. การวิเคราะห์คุณภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่า ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การใช้ผลการประเมินหลังจากการใช้ รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง โดยการ วิเคราะห์เนื้อหา เนื่องจากเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพแล้วนำเสนอเป็นความเรียง ซึ่งจะพิจารณาใน ประเด็นของนิยามความสำเร็จในการทำการประกันคุณภาพภายใน ที่ได้แสดงกรอบแนวคิดใน การศึกษา คือ คุณภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพ และมาตรฐานการประกันคุณภาพ

3.1.2 การประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมิน แบบเสริมพลัง โดยการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาใน ประเด็นมาตรฐานการประกันคุณภาพกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งในที่นี้วิเคราะห์ครอบคลุม 1) ความเป็น ประโยชน์ 2) ความเป็นไปได้ 3) ความเหมาะสม 4) ความถูกต้อง

แหล่งข้อมูล

ขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตาม แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลได้จากการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ โรงเรียนวัดลาดเค้ (พระราชรัฐ วิทยา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง โดยมิบุคลากรเข้าร่วม ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา/ครูผู้สอน บุคลากรในสถานศึกษา	จำนวน 10 คน
2. ตัวแทนนักเรียน	จำนวน 2 คน
3. กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	จำนวน 5 คน
4. ตัวแทนผู้ปกครองของนักเรียน	จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประสิทธิผลการประกันคุณภาพ ได้แก่ แบบประเมินมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยประเด็นการประเมินครอบคลุม ดังนี้

1. ด้านความเป็นประโยชน์ (utility standards) ของรูปแบบการประกันคุณภาพ เป็นมาตรฐานที่ทำให้แน่ใจว่าสารสนเทศจากการดำเนินการสนองความต้องการ เกิดประโยชน์กับผู้ใช
2. ด้านความเป็นไปได้ (feasibility standards) ของรูปแบบการประกันคุณภาพ เป็นมาตรฐานที่จะทำให้มั่นใจว่าการประเมินจะดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ภายใต้ทรัพยากรและเงื่อนไขของเวลาที่มี
3. ด้านความเหมาะสม (propriety standards) ของรูปแบบการประกันคุณภาพ เป็นมาตรฐานที่ทำให้แน่ใจว่ามีการดำเนินการอย่างถูกต้องตามทำนองคลองธรรม มีจรรยาบรรณ ไม่ส่งผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้อง
4. ด้านความถูกต้อง (accuracy standards) ของรูปแบบการประกันคุณภาพ เป็นมาตรฐานที่จะทำให้แน่ใจว่าการดำเนินการเป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักการวิธีการที่น่าเชื่อถือ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนนี้ เป็นการประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง โดยให้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรภายในสถานศึกษาซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงของโรงเรียนวัดลาดเค้า (ประชารัฐวิทยา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ดำเนินการประเมินมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจากแบบประเมินข้างต้น

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

การประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพ ว่ามีประสิทธิภาพตามมาตรฐานของรูปแบบการประกันคุณภาพครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 การสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สิ่งที่เป็หัวใจสำคัญของการวิจัยครั้งนี้คือ การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ได้พัฒนาขึ้นเพื่อปฏิบัติงานภายในหน่วยงานของตนเอง ดังนั้นประเด็นสำคัญของการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้วิจัย คือการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับแนวดำเนินงานของสถานศึกษาตามแต่ละกระบวนการที่ปรากฏในระบบการประกันคุณภาพภายใน การวิจัยครั้งนี้มีการดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

3.2.1 การสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ในการสรุปรูปแบบการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในที่สถานศึกษาพัฒนาขึ้น ผู้วิจัยจะศึกษาแนวทางที่สถานศึกษาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานและการปฏิบัติการจริง โดยมีการวิเคราะห์วิธีดำเนินการในแต่ละกิจกรรมต่อไปนี้

1. วิธีการพัฒนาบุคลากรด้านความตระหนักเห็นคุณค่าและความรู้ความเข้าใจในการทำประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. วิธีการศึกษาสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา และความต้องการในการพัฒนาสถานศึกษา
3. วิธีการกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาที่แต่ละสถานศึกษาต้องการบรรลุผล
4. รูปแบบการกำหนดโครงสร้างของคณะกรรมการประเมิน/ตัวบุคคลที่รับผิดชอบงานการประกันคุณภาพภายใน
5. การกำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
6. วิธีการกำหนดกรอบการประกันคุณภาพภายในแผนการทำงานวิธีการประเมินคุณภาพภายใน
7. วิธีการสร้างเครื่องมือ/การกำหนดแหล่งข้อมูล/วิธีการเก็บข้อมูล/การประมวลผลข้อมูลการสร้างระบบฐานข้อมูล
8. รูปแบบการจัดทำรายงานผลการประเมิน (self study report)
9. วิธีการที่ใช้ในการตรวจสอบผลการประเมินวิธีการประเมิน
10. วิธีการเผยแพร่ผลการประเมิน
11. วิธีการวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน วิธีการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา
12. วิธีการที่ใช้ในการกำกับและติดตามการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแหล่งข้อมูล

1. เอกสารรายงานความก้าวหน้าของสถานศึกษา
2. รายงานผลการประเมินตนเอง (self study report) ของสถานศึกษา
3. รายงานผลการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในที่สถานศึกษาจัดทำ
4. รายงานผลการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา
5. บุคลากรของสถานศึกษา (ผู้บริหาร/บุคลากรในสถานศึกษา คณะครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอนนี้ ได้แก่ ตารางวิเคราะห์สรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่อไปนี้
 - 1.1 เอกสารรายงานความก้าวหน้าของสถานศึกษา
 - 1.2 รายงานผลการประเมินตนเอง (self study report) ของสถานศึกษา
 - 1.3 รายงานผลการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในที่สถานศึกษาจัดทำ
 - 1.4 รายงานผลการติดตามผลการดำเนินงานของสถานศึกษา

2. ทำการสังเกต และสัมภาษณ์ซึ่งมีทั้งที่ไม่เป็นทางการและเป็นทางการกับผู้รับผิดชอบ (แกนนำ) ด้านการประกันคุณภาพภายในของแต่ละสถานศึกษา ในบางครั้งก็ใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มด้วย ประกอบกับใช้วิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์สำหรับประเด็นที่ปรากฏในเอกสารไม่ชัดเจน

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา โดยประเด็นที่ทำการวิเคราะห์เป็นไปตามกระบวนการที่อยู่ในระบบที่กล่าวมาข้างต้น

3.2.2 การศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การพิจารณาในประเด็นของนิยามความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งได้แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นหลัก กล่าวคือตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อระดับความสำเร็จในการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ได้แก่

1. ปัจจัยอันเนื่องมาจากระบบการบริหารจัดการองค์กร
2. ปัจจัยอันเนื่องมาจากแหล่งสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วย

สถานศึกษาต้นสังกัด ชุมชน

3. ปัจจัยอันเนื่องมาจากคุณลักษณะของบุคลากรในสถานศึกษา ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน เจตคติ แรงจูงใจ ที่มีต่อการประกันคุณภาพและทักษะในการประเมิน ทั้งของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรภายในสถานศึกษา

4. ปัจจัยอันเนื่องมาจากเป็นกระบวนการส่งเสริม ได้แก่ เอกสารคู่มือ กระบวนการฝึกอบรม

นอกจากนี้ยังได้พิจารณาในประเด็นของ เงื่อนไขของความสำเร็จ และความยั่งยืนของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

แหล่งข้อมูล

บุคลากรของสถานศึกษา (ผู้บริหาร/บุคลากรในสถานศึกษา คณะครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล เทปบันทึกเสียง การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (focus group technique) ทั้งกลุ่มบุคลากรตัวอย่าง นักเรียน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง ซึ่งประเด็นในการสนทนา ครอบคลุมปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน เงื่อนไขของความสำเร็จ และความยั่งยืนของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

วิธีดำเนินการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง

1. ผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มคือตัวผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้เริ่มการสนทนา โดยการแนะนำตนเองและแนะนำผู้เข้าร่วมสนทนา ชี้แจงรายละเอียดการประเมิน ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มสร้างบรรยากาศในการสนทนาให้เป็นแบบกันเอง ตั้งคำถามตามที่จัดเตรียมไว้ และกระตุ้นให้ผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นให้ทั่วทุกคน

2. ในการสนทนากลุ่มครั้งนี้ เริ่มต้นด้วยการให้ผู้เข้าร่วมประชุมใช้ความคิดเงียบๆ โดยการบันทึกความคิดลงในแบบฟอร์มที่เตรียมให้ เป็นการประยุกต์การใช้เทคนิคกลุ่มสมมติ (Nominal Group Technique = NGT)

3. ในการสนทนากลุ่มมีผู้ช่วยในการบันทึกข้อมูล โดยการบันทึกข้อมูล (บันทึกเทป) จดบันทึกพฤติกรรมและความคิดของสมาชิกในกลุ่ม ระหว่างการสนทนากลุ่ม เวลาที่ใช้ในการสนทนากลุ่มโดยเฉลี่ยประมาณกลุ่มละ 2 ชั่วโมง แนวคำถามเกี่ยวข้องกับระดับความสำเร็จของการดำเนินงาน

นอกจากนี้ยังใช้การวิเคราะห์เอกสารการรายงานผลการประเมินตนเอง (self study report) โดยศึกษาเอกสารรายงานผลการประเมินตนเอง หลังจากที่ได้ศึกษาทำการประเมินตนเองเสร็จเรียบร้อยแล้ว เพื่อประเมินคุณภาพของการทำรายงานและวิเคราะห์เอกสารการรายงานผลการพัฒนารูปแบบการประเมินภายในที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาสังเคราะห์เข้าด้วยกัน สรุปเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จ เงื่อนไขของความสำเร็จ และความยั่งยืนในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวทางการประเมินแบบเสริมพลัง โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ได้นำเสนอเป็นลำดับ คือ

ตอนที่ 1 สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 1.1 หลักการเบื้องต้นของการประกันคุณภาพการศึกษา
- 1.2 ข้อมูลพื้นฐานของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.2.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.2.2 สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 1.2.3 ความต้องการในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ
 - 1.2.4 การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ตอนที่ 2 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวทางการประเมินแบบเสริมพลัง

- 2.1 การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 2.2 การตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวทางการประเมินแบบเสริมพลัง

- 3.1 การทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.1.1 การทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.1.2 การประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 3.2 การสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ซึ่งแต่ละตอนของการนำเสนอ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อกำหนดเป็นร่างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการวิจัยขั้นตอนนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรทางการศึกษาด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. เพื่อสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ

1.1 หลักการเบื้องต้นของการประกันคุณภาพการศึกษา

1.2 ข้อมูลพื้นฐานของการประกันคุณภาพการศึกษา

ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 หลักการเบื้องต้นของการประกันคุณภาพการศึกษา

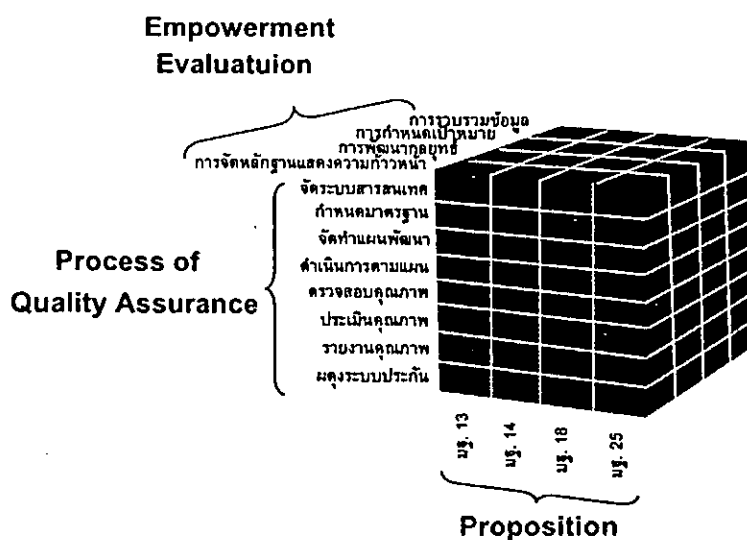
ผลการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดหลักการเบื้องต้นและมิติของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีดังนี้

มิติแรกจะแสดงถึงคุณลักษณะหรือเกณฑ์มาตรฐานที่ประเมิน ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การประเมินด้านกระบวนการ ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ซึ่งได้แก่ มาตรฐาน 13 มาตรฐาน 14 มาตรฐาน 18 มาตรฐาน 25

มิติที่สองได้จากการสรุปขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 8 ขั้นตอน คือ 1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา 3) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษา 7) การรายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปี 8) การผดุงระบบประกันคุณภาพการศึกษา

ส่วนมิติที่สาม เดวิด เฟตเตอร์แมน (David Fetterman, 1996) ได้นำเสนอแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังโดยให้คำนิยามว่า เป็นกระบวนการประเมินที่ใช้นวัตกรรมของการประเมิน เทคนิคการประเมินและข้อค้นพบจากการประเมินกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงการกำกับตนเองของบุคลากรของสถานศึกษา โดยใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การประเมินแบบเสริมพลังมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรวบรวมข้อมูล (taking stock) 2) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ (setting goals) 3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) 4) การจัดทาลักษณะที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress)

จากหลักการเบื้องต้นของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เมื่อพิจารณาแต่ละมิติของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทำให้เห็นว่าแต่ละมิติมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน ซึ่งแต่ละมิติอาจมีการปรับเปลี่ยนได้ หรืออาจไม่มีการปรับเปลี่ยนก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพื้นฐานและบริบทของแต่ละสถานศึกษา ดังแสดงในภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 หลักการของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากหลักการเบื้องต้นของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทำให้ได้โครงสร้างที่จะศึกษาหรือสิ่งที่ต้องการจะวัดเพื่อให้ชัดเจนโดยแยกเป็นมิติ ดังนี้

มิติที่ 1 คุณลักษณะหรือเกณฑ์มาตรฐานที่ประเมิน ประกอบด้วย

1. มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา
2. มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา
3. มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

มิติที่ 2 ลักษณะหรือวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
2. มาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา
3. แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
4. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา
5. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
6. การประเมินคุณภาพการศึกษา
7. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
8. การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

มิติที่ 3 ขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลัง ประกอบด้วย

1. การรวบรวมข้อมูล (taking stock)
2. การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ (setting goals)
3. การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies)
4. การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress)

หลักการของการดำเนินกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย

1. หลักการสร้างตระหนักรู้ เพื่อเตรียมพร้อมให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการศึกษา ให้มีความสำคัญและมุ่งพัฒนามาตรฐานองค์กร มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่โดยมุ่งต่อประสิทธิภาพของผลงาน เพื่อให้เกิดคุณภาพในตัวผู้เรียน
2. หลักการมีส่วนร่วม ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษาซึ่งต้องให้ความสำคัญในทุกส่วนและทุกด้าน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีบทบาทหน้าที่ร่วมกันดำเนินการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
3. หลักการตรวจสอบเพื่อพัฒนาคุณภาพ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีการตรวจสอบทบทวนและประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็นสารสนเทศในการวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพยกระดับมาตรฐานของสถานศึกษาให้สูงขึ้น เป็นการดำเนินการที่ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องยั่งยืน มิใช่เป็นกระบวนการที่ตัดสินคุณค่า

จากหลักการเบื้องต้นของการประกันคุณภาพตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ผู้วิจัยจึงดำเนินการสำรวจข้อมูลพื้นฐานของสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในปัจจุบัน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลในการพัฒนาหลักการเบื้องต้นเป็นรูปแบบของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต่อไป

1.2 ข้อมูลพื้นฐานของการประกันคุณภาพการศึกษา

1.2.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

การสำรวจข้อมูลพื้นฐานสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอแสดงในตาราง 12

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ที่	สถานภาพ	สพท.พิจิตร เขต 1		สพท.อ่างทอง	
		จำนวน (N=368)	ร้อยละ	จำนวน (N=302)	ร้อยละ
1	สังกัดเดิมของสถานศึกษา				
	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	294	79.9	246	81.5
	กรมสามัญศึกษา	74	20.1	56	18.5
2	เพศ				
	ชาย	171	46.5	122	40.4
	หญิง	197	53.5	180	59.6
3	ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน				
	ระหว่าง 5 – 10 ปี	49	13.3	68	22.5
	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	319	86.7	234	77.5
4	วุฒิการศึกษา				
	ปริญญาตรี	231	62.8	256	84.8
	ปริญญาโท	137	37.2	45	15.2
5	ระดับชั้นที่สอน				
	ช่วงชั้นที่ 1	109	29.6	128	42.4
	ช่วงชั้นที่ 2	122	33.2	120	39.7
	ช่วงชั้นที่ 3	112	30.4	42	13.9
	ช่วงชั้นที่ 4	25	6.8	12	4.0
6	การอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพหรือประเมินคุณภาพสถานศึกษา				
	ไม่ได้รับการอบรม	135	36.7	133	44.0
	ได้รับการอบรม	233	63.3	169	56.0
7	ประสบการณ์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพหรือประเมินคุณภาพสถานศึกษา				
	ไม่มีประสบการณ์	269	73.1	193	63.9
	มีประสบการณ์	99	26.9	109	36.1

ตาราง 12 แสดงจำนวนและร้อยละสภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสังกัด เพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน วุฒิการศึกษา ระดับชั้นที่สอน การอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพหรือประเมินคุณภาพสถานศึกษา ประสบการณ์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพหรือประเมินคุณภาพสถานศึกษา พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 เดิมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติร้อยละ 79.9 กรมสามัญศึกษาร้อยละ 20.1 กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายร้อยละ 46.5 เพศหญิงร้อยละ 53.5 เมื่อพิจารณาประสบการณ์ในการปฏิบัติงานอยู่ระหว่าง 5-10 ปี ร้อยละ 13.3 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 86.7 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 62.8 ปริญญาโท ร้อยละ 37.2 รับผิดชอบภาระงานสอนช่วงชั้นที่ 1 ร้อยละ 29.6 ช่วงชั้นที่ 2 ร้อยละ 33.2 ช่วงชั้นที่ 3 ร้อยละ 30.4 ช่วงชั้นที่ 4 ร้อยละ 6.8 เมื่อพิจารณาการอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพหรือประเมินคุณภาพสถานศึกษา พบว่า ไม่ได้รับการอบรม ร้อยละ 36.7 ได้รับการอบรม ร้อยละ 63.3 เมื่อพิจารณาประสบการณ์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพหรือประเมินคุณภาพสถานศึกษา พบว่า ไม่มีประสบการณ์ ร้อยละ 73.1 มีประสบการณ์ ร้อยละ 26.9

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เดิมสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติร้อยละ 81.5 กรมสามัญศึกษาร้อยละ 18.5 กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายร้อยละ 40.4 เพศหญิงร้อยละ 59.6 เมื่อพิจารณาประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน อยู่ระหว่าง 5 - 10 ปี ร้อยละ 22.5 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 77.5 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 84.8 ปริญญาโท ร้อยละ 15.2 รับผิดชอบภาระงานสอนช่วงชั้นที่ 1 ร้อยละ 42.4 ช่วงชั้นที่ 2 ร้อยละ 39.7 ช่วงชั้นที่ 3 ร้อยละ 13.9 ช่วงชั้นที่ 4 ร้อยละ 4.0 เมื่อพิจารณาการอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพหรือประเมินคุณภาพสถานศึกษา พบว่า ไม่ได้รับการอบรม ร้อยละ 44.0 ได้รับการอบรม ร้อยละ 56.0 เมื่อพิจารณาประสบการณ์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพหรือประเมินคุณภาพสถานศึกษา พบว่าไม่มีประสบการณ์ ร้อยละ 63.9 มีประสบการณ์ ร้อยละ 36.1

1.2.2 สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การสำรวจข้อมูลพื้นฐานสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอแสดงในตาราง 13 - 15

ตาราง 13 จำนวนและร้อยละสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการต่อเนื่อง

ที่	กิจกรรม	สพท.พิจิตร เขต 1		สพท.อ่างทอง	
		จำนวน (N=368)	ร้อยละ	จำนวน (N=302)	ร้อยละ
1	มีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา	185	50.3	249	82.5
2	มีการกำหนดวัตถุประสงค์การประกันคุณภาพที่สะท้อนผลต่อคุณภาพสถานศึกษาอย่างชัดเจน	183	49.7	208	68.9
3	มีการกำหนดวัตถุประสงค์การประกันคุณภาพที่ครอบคลุมกระบวนการเชิงระบบ (Input Process Output)	186	50.5	45	14.9
4	มีการกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา	296	80.4	27	8.9
5	มีการกำหนดภาระงาน/โครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษา	320	87.0	65	21.5
6	มีการกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา	232	63.0	47	15.6
7	มีการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษา	284	77.2	144	47.7
8	มีการระบุรายละเอียดที่จะประเมินและมีการประเมินที่ครอบคลุม	173	47.0	123	40.7
9	มีการกำหนดผู้ประเมินครอบคลุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย	170	46.2	184	60.9
10	มีการกำหนดวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่จะประเมิน	197	53.5	167	55.3
11	มีการกำหนดวิธีการประเมินอย่างหลากหลาย	160	43.5	159	52.6
12	มีการสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนนเพื่ออำนวยความสะดวกในการประเมิน	133	36.1	206	68.2
13	มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนหรือรับรู้เกณฑ์การประเมิน	145	39.4	235	77.8
14	มีการประเมินระหว่างการทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	161	43.8	48	15.9
15	มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งบุคลากรภายในสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน	183	49.7	22	7.3
16	มีการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย	147	39.9	42	13.9
17	มีการบันทึกผลการประเมินอย่างเป็นระบบ	210	57.1	219	72.5
18	มีการรายงานผลการประเมินให้ต้นสังกัดและเผยแพร่ให้สาธารณชนทราบ	223	60.6	208	68.9
19	มีการจัดเก็บผลการประเมินเพื่อรองรับการประเมินภายนอก	198	53.8	68	22.5
20	มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา	234	63.6	236	78.1

ตาราง 13 แสดงจำนวนและร้อยละสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการต่อเนื่อง พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องในเรื่องมีการกำหนดภาระงาน/โครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษาสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 87.0 มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องในเรื่องมีการสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนนเพื่ออำนวยความสะดวกในการประเมินต่ำที่สุดคิดเป็นร้อยละ 36.1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องในเรื่องมีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษาสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 82.5 มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องในเรื่องมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งบุคลากรภายในสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินต่ำที่สุดคิดเป็นร้อยละ 7.3

ตาราง 14 จำนวนและร้อยละสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการไม่ต่อเนื่อง

ที่	กิจกรรม	สพท.พิจิตร เขต 1		สพท.อ่างทอง	
		จำนวน (N=368)	ร้อยละ	จำนวน (N=302)	ร้อยละ
1	มีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา	171	46.5	53	17.5
2	มีการกำหนดวัตถุประสงค์การประกันคุณภาพที่สะท้อนผลต่อ คุณภาพสถานศึกษาอย่างชัดเจน	181	49.2	68	22.5
3	มีการกำหนดวัตถุประสงค์การประกันคุณภาพที่ครอบคลุม กระบวนการเชิงระบบ (Input Process Output)	162	44.0	251	83.1
4	มีการกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา	72	19.6	180	59.6
5	มีการกำหนดภาระงาน/โครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานของ สถานศึกษา	48	13.0	237	78.5
6	มีการกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพตาม มาตรฐานของสถานศึกษา	136	37.0	255	84.4
7	มีการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับ มาตรฐานของสถานศึกษา	84	22.8	158	52.3
8	มีการระบุรายละเอียดที่จะประเมินและมีการประเมินที่ ครอบคลุม	195	53.0	179	59.3
9	มีการกำหนดผู้ประเมินครอบคลุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย	159	43.2	112	37.1
10	มีการกำหนดวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่จะ ประเมิน	156	42.4	135	44.7
11	มีการกำหนดวิธีการประเมินอย่างหลากหลาย	184	50.0	143	47.4
12	มีการสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนนเพื่ออำนวยความสะดวก ในการประเมิน	225	61.1	96	31.8
13	มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนหรือรับรู้เกณฑ์การประเมิน	223	60.6	33	10.9
14	มีการประเมินระหว่างดำเนินการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง	207	56.3	254	84.1
15	มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งบุคลากรภายใน สถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม ในการประเมิน	185	50.3	246	81.5
16	มีการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย	204	55.4	260	86.1
17	มีการบันทึกผลการประเมินอย่างเป็นระบบ	147	39.9	83	27.5
18	มีการรายงานผลการประเมินให้ต้นสังกัดและเผยแพร่ให้ สาธารณชนทราบ	117	31.8	60	19.9
19	มีการจัดเก็บผลการประเมินเพื่อรองรับการประเมินภายนอก	161	43.8	209	69.2
20	มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา	128	34.8	44	14.6

ตาราง 14 แสดงจำนวนและร้อยละสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการไม่ต่อเนื่อง พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่ต่อเนื่องในเรื่องมีการสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนนเพื่ออำนวยความสะดวกในการประเมินสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 61.1 มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่ต่อเนื่องในเรื่องมีการกำหนดภาระงาน/โครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษาดำที่สุดคิดเป็นร้อยละ 13.0

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่ต่อเนื่องในเรื่องมีการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายสูงที่สุดคิดเป็นร้อยละ 86.1 มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่ต่อเนื่องในเรื่องมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนหรือรับรู้เกณฑ์การประเมินต่ำที่สุดคิดเป็นร้อยละ 10.9

ตาราง 15 จำนวนและร้อยละสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ไม่ได้ดำเนินการ

ที่	กิจกรรม	สพท.พิจิตร เขต 1		สพท.อ่างทอง	
		จำนวน (N=368)	ร้อยละ	จำนวน (N=302)	ร้อยละ
1	มีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา	12	3.3	-	-
2	มีการกำหนดวัตถุประสงค์การประกันคุณภาพที่สะท้อนผลต่อคุณภาพสถานศึกษาอย่างชัดเจน	4	1.1	26	8.6
3	มีการกำหนดวัตถุประสงค์การประกันคุณภาพที่ครอบคลุมกระบวนการเชิงระบบ (Input Process Output)	20	5.4	6	2.0
4	มีการกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา	-	-	95	31.5
5	มีการกำหนดภาระงาน/โครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษา	-	-	-	-
6	มีการกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา	-	-	-	-
7	มีการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษา	-	-	-	-
8	มีการระบุรายละเอียดที่จะประเมินและมีการประเมินที่ครอบคลุม	-	-	-	-
9	มีการกำหนดผู้ประเมินครอบคลุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย	39	10.6	6	2.0
10	มีการกำหนดวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่จะประเมิน	15	4.1	-	-
11	มีการกำหนดวิธีการประเมินอย่างหลากหลาย	24	6.5	-	-
12	มีการสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนนเพื่ออำนวยความสะดวกในการประเมิน	10	2.7	34	11.3
13	มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนหรือรับรู้เกณฑ์การประเมิน	-	-	-	-
14	มีการประเมินระหว่างดำเนินการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	-	-	-	-
15	มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งบุคลากรภายในสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน	-	-	34	11.3
16	มีการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย	17	4.6	-	-
17	มีการบันทึกผลการประเมินอย่างเป็นระบบ	11	3.0	-	-
18	มีการรายงานผลการประเมินให้ต้นสังกัดและเผยแพร่ให้สาธารณชนทราบ	28	7.6	34	11.3
19	มีการจัดเก็บผลการประเมินเพื่อรองรับการประเมินภายนอก	9	2.4	25	8.3
20	มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา	6	1.6	22	7.3

ตาราง 15 แสดงจำนวนและร้อยละสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ไม่ได้ดำเนินการพบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 ไม่มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในเรื่องมีการกำหนดผู้ประเมินครอบคลุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย สูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 10.6 ไม่มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในเรื่องมีการกำหนดวัตถุประสงค์การประกันคุณภาพที่สะท้อนผลต่อคุณภาพสถานศึกษาอย่างชัดเจน ต่ำที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลาง ไม่มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในเรื่องมีการกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ของสถานศึกษาสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 31.5 ไม่มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในเรื่องมีการกำหนดวัตถุประสงค์การประกันคุณภาพที่ครอบคลุมกระบวนการเชิงระบบ (Input Process Output) และมีการกำหนดผู้ประเมินครอบคลุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่ายต่ำที่สุด คิดเป็นร้อยละ 2.0

1.2.3 ความต้องการในการพัฒนาดตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ

การสำรวจข้อมูลพื้นฐานความต้องการในการพัฒนาดตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอแสดงในตาราง 16 - 17

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ที่	ความต้องการ	สพท.พิจิตร เขต 1						สพท.อ่างทอง					
		ความรู้ที่ควรจะมี			ความรู้ที่มี			ความรู้ที่ควรจะมี			ความรู้ที่มี		
		Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.
1	การจัดทำระบบบริหารและสารสนเทศ	4.34	0.60	3.17	0.96	25.18*	4.34	0.48	2.96	0.41	43.17*		
2	การกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา	4.64	0.54	3.29	0.96	28.02*	4.63	0.49	3.24	0.59	32.84*		
3	การกำหนดภาระงาน/โครงการในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา	4.54	0.67	3.50	0.80	22.02*	4.53	0.50	3.23	0.88	22.26*		
4	การกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา	4.61	0.61	3.50	0.85	25.61*	4.37	0.48	3.18	0.94	20.22*		
5	การระบุรายละเอียดที่จะประเมินและมีการประเมินที่ครอบคลุม	4.28	0.81	3.13	1.02	23.93*	4.77	0.42	3.60	0.65	27.39*		
6	การกำหนดผู้ประเมิน	4.30	0.69	3.20	0.98	23.51*	4.20	0.40	3.08	0.81	20.62*		
7	การกำหนดวิธีการประเมิน	4.44	0.71	3.20	1.04	24.14*	4.44	0.50	3.02	0.29	47.48*		
8	การสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนน	4.40	0.73	3.17	1.00	28.31*	4.76	0.43	3.31	0.46	50.66*		
9	การประเมินระหว่างการจัดการดำเนินการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	4.39	0.67	3.23	1.00	22.21*	4.56	0.50	3.04	0.38	43.71*		
10	การบันทึกผลการประเมิน	4.44	0.67	3.38	1.05	22.15*	4.80	0.40	3.74	0.44	72.01*		
11	การจัดเก็บผลการประเมินเพื่อรองรับการประเมินภายนอก	4.54	0.56	3.48	1.02	20.51*	4.68	0.47	3.40	0.49	49.44*		
12	การจัดเก็บและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาสถานศึกษา	4.57	0.56	3.37	1.04	24.59*	4.37	0.49	3.33	0.47	86.34*		

* p < .01

ตาราง 17 ผลต่างค่าเฉลี่ยของความต้องการในการพัฒนาดตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ค่า PNI และลำดับความสำคัญ

ที่	ความต้องการ	สหพ.พิจิตร เขต 1					สหพ.อ่างทอง		
		ผลต่าง	PNI	ลำดับความสำคัญ	ผลต่าง	PNI	ลำดับความสำคัญ	ลำดับ	ความสำคัญ
1	การจัดทำระบบบริหารและสารสนเทศ	1.17	0.369	4	1.38	0.466		3	
2	การกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา	1.35	0.410	1	1.39	0.429		5	
3	การกำหนดภาระงาน/โครงการในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา	1.04	0.297	12	1.30	0.402		6	
4	การกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา	1.11	0.317	9	1.19	0.374		8	
5	การระบุนายละเอียดที่จะประเมินและมิตติการประเมินที่ครอบคลุม	1.15	0.367	5	1.17	0.325		10	
6	การกำหนดผู้ประเมิน	1.10	0.343	8	1.12	0.363		9	
7	การกำหนดวิธีการประเมิน	1.24	0.387	3	1.42	0.470		2	
8	การสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนน	1.23	0.388	2	1.45	0.438		4	
9	การประเมินระหว่างการดำเนินการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง	1.16	0.359	6	1.52	0.500		1	
10	การบันทึกผลการประเมิน	1.06	0.313	10	1.06	0.283		12	
11	การจัดเก็บผลการประเมินเพื่อรองรับการประเมินภายนอก	1.06	0.304	11	1.28	0.376		7	
12	การจัดเก็บและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาสถานศึกษา	1.20	0.356	7	1.04	0.312		11	

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้กำหนดเนื้อหาที่ผู้บริหาร/ครูต้องการพัฒนาดตนเอง พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 ผู้บริหาร/ครูต้องการพัฒนาดตนเองในเรื่องการกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้ของสถานศึกษาสูงที่สุด (Mean = 4.64) เรื่องการระบุรายละเอียดที่จะประเมินและมีการประเมินที่ครอบคลุมต่ำที่สุด (Mean = 4.28) ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างรายข้อ พบว่าทุกข้อแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาระดับความต้องการในการพัฒนาดตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 พบว่ารายข้อที่บุคลากรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($4.5 > \text{mean} \geq 3.5$) มีจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 5, 6, 7, 8, 9 และ 10 คิดเป็นร้อยละ 58.33 และรายข้อที่บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($5.0 \geq \text{mean} \geq 4.5$) มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ข้อ 2, 3, 4, 11 และ 12 คิดเป็นร้อยละ 41.67 ส่วนระดับความรู้ที่มีอยู่ พบว่ารายข้อที่บุคลากรมีความรู้ในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($3.5 > \text{mean} \geq 2.5$) มีจำนวน 10 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 83.33 และรายข้อที่บุคลากรมีความรู้ในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($4.5 > \text{mean} \geq 3.5$) มีจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ข้อ 3 และ 4 คิดเป็นร้อยละ 16.67

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง ผู้บริหาร/ครูต้องการพัฒนาดตนเองในเรื่องการระบุรายละเอียดที่จะประเมินและมีการประเมินที่ครอบคลุมสูงที่สุด (Mean = 4.78) เรื่องการบันทึกผลการประเมินต่ำที่สุด (Mean = 4.20) ซึ่งเมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างรายข้อ พบว่าทุกข้อแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาระดับความต้องการในการพัฒนาดตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง พบว่ารายข้อที่บุคลากรมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($4.5 > \text{mean} \geq 3.5$) มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 4, 6, 7 และ 12 คิดเป็นร้อยละ 41.67 และรายข้อที่บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($5.0 \geq \text{mean} \geq 4.5$) มีจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ข้อ 2, 3, 5, 8, 9, 10 และ 11 คิดเป็นร้อยละ 58.33 ส่วนระดับความรู้ที่มีอยู่ พบว่ารายข้อที่บุคลากรมีความรู้ในปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ($3.5 > \text{mean} \geq 2.5$) มีจำนวน 10 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 83.33 และรายข้อที่บุคลากรมีความรู้ในปัจจุบันอยู่ในระดับมาก ($4.5 > \text{mean} \geq 3.5$) มีจำนวน 2 ข้อ ได้แก่ข้อ 5 และ 10 คิดเป็นร้อยละ 16.67

ตาราง 17 แสดงผลต่างค่าเฉลี่ยของความต้องการในการพัฒนาดตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ค่า PNI และลำดับความสำคัญ เมื่อพิจารณาปริมาณความต้องการจากดัชนีบ่งบอกอันดับความสำคัญของความต้องการเรียงลำดับความต้องการจากมากไปหาน้อย พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 มีความต้องการดังนี้ 1) การกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา (PNI=0.410) 2) การสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนน (PNI=0.388) 3) การกำหนดวิธีการประเมิน (PNI=0.387) 4) การจัดทำระบบบริหารและ

สารสนเทศ (PNI=0.369) 5) การระบุรายละเอียดที่จะประเมินและมิติการประเมินที่ครอบคลุม (PNI=0.367) 6) การประเมินระหว่างการทำเนิกรกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (PNI=0.359) 7) การจัดเก็บและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาสถานศึกษา (PNI=0.356) 8) การกำหนดผู้ประเมิน (PNI=0.343) 9) การกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพ ตามมาตรฐานของสถานศึกษา (PNI=0.317) 10) การบันทึกผลการประเมิน (PNI=0.313) 11) การจัดเก็บผลการประเมินเพื่อรองรับการประเมินภายนอก (PNI=0.304) 12) การกำหนด ภาระงานโครงการในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา (PNI=0.297)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลางตอนใต้ มีความต้องการดังนี้ 1) การประเมินระหว่างการทำเนิกรกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (PNI=0.500) 2) การกำหนดวิธีการประเมิน (PNI=0.470) 3) การจัดทำระบบบริหารและสารสนเทศ (PNI=0.466) 4) การสร้างเครื่องมือและ เกณฑ์การให้คะแนน (PNI=0.438) 5) การกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา (PNI=0.429) 6) การกำหนดภาระงานโครงการในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา (PNI=0.402) 7) การจัด เก็บผลการประเมินเพื่อรองรับการประเมินภายนอก (PNI=0.376) 8) การกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริม ให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา (PNI=0.374) 9) การกำหนดผู้ประเมิน (PNI=0.363) 10) การระบุรายละเอียดที่จะประเมินและมิติการประเมินที่ครอบคลุม (PNI=0.325) 11) การจัดเก็บและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาสถานศึกษา (PNI=0.312) 12) การบันทึกผลการ ประเมิน (PNI=0.283)

1.2.4 การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจข้อมูล พื้นฐานโดยใช้แบบสอบถามชนิดปลายเปิด และแบบสัมภาษณ์บุคลากรในบริบทของสถานศึกษา จากนั้นดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

1.2.4.1 วิธีการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพของสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดในการสำรวจข้อมูล พื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานสอนอยู่ในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลางตอนใต้ ได้ผลดังนี้

วิธีการพัฒนาความรู้ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ให้กับบุคลากร ได้แก่

1) ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดการอบรมในเรื่องการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียน การจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง และมีการนิเทศ ติดตามผลของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ($f = 37$)

2) ศึกษาจากเอกสารประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ศึกษาดูงาน โรงเรียนที่จัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จ และส่งบุคลากรเข้าร่วม ประชุมสัมมนาเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ($f = 22$)

3) ศึกษากระบวนการและขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สำคัญและต่อเนื่องกัน ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการทำงานแล้วพัฒนาตามกระบวนการ ($f = 9$)

วิธีการพัฒนาจิตสำนึกให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่

1) จัดลำดับความสำคัญในเรื่องการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ให้เป็นยุทธศาสตร์ของโรงเรียน ($f = 11$)

2) สร้างทีมงานในการจัดทำกรประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยมีการประสานการทำงานเป็นทีมของบุคลากรภายในสถานศึกษา ($f = 9$)

3) สร้างความเข้าใจกับบุคลากรของสถานศึกษาว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกฎหมายที่ต้องถือปฏิบัติ ($f = 7$)

4) สร้างความตระหนักในเรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพราะจะได้รับการประเมินจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ($f = 7$)

วิธีการผลักดันให้บุคลากรดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่

1) ผู้บริหารมอบหมายหน้าที่การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแก่ผู้เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน และร่วมมือกันดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ($f = 19$)

2) พัฒนาคนให้เกิดการทำงานเป็นทีม ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมเรียนรู้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายร่วมกัน ($f = 17$)

1.2.4.2 สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพของสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์เนื้อหาจากการสัมภาษณ์บุคลากรในบริบทของสถานศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพในปัจจุบัน องค์การส่วนใหญ่มีการจัดโครงสร้างที่ไม่รองรับต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาจัดระบบงานประกันคุณภาพเป็นส่วนหนึ่งของขอบข่ายงานวิชาการ จึงไม่สอดคล้องกับงานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคลากร และงานบริหารทั่วไป ทำให้ไม่เอื้อต่อการดำเนินการของครู อีกทั้งหลักสูตรสถานศึกษามีมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ แต่ยังไม่มีการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษา ดังนั้นกระบวนการจัดการเรียนรู้จึงแตกต่างหากจากกระบวนการประกันคุณภาพ ไม่มีเอกสารหรือคู่มือ วัสดุในการดำเนินการ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพ โดยสถานศึกษาจะแบ่งมาตรฐานการศึกษาให้ครูแต่ละคนรับผิดชอบในการรวบรวมหลักฐานและร่องรอย ไม่มีระบบการทำงานเป็นทีม บุคลากรทั้งในและนอกสถานศึกษายังไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ไม่มีความเป็นเอกภาพของหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เห็นได้จากคำให้การสัมภาษณ์ ดังนี้

“ที่นี้งานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของขอบข่ายงานวิชาการ ไม่ได้แยกออกมาเป็นงานเฉพาะ จึงไม่สอดคล้องกับงานบริหารงบประมาณ งานบริหารบุคลากร และงานบริหารทั่วไป ทำให้ยังไม่ดำเนินการได้อย่างเป็นระบบเลยครับ”

(DT: 5 มีนาคม 2547)

“โรงเรียนนี้มีหลักสูตรสถานศึกษา มีมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ แต่ยังไม่มีการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษาเลย ครูการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็สอนไป ใครทำประกันก็ทำไป เป็นงานที่แยกจากกันนะค่ะ”

(TC: 24 มีนาคม 2547)

“โรงเรียนส่วนใหญ่จะแบ่งมาตรฐานการศึกษาให้ครูแต่ละคนรับผิดชอบในการรวบรวมหลักฐานและร่องรอย เพื่อให้คณะกรรมการของ สมศ.ตรวจครับ”

(ES: 16 กุมภาพันธ์ 2547)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของระยะที่ 1 สรุปได้ว่าหลักการเบื้องต้นของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 3 มิติ คือ มิติคุณลักษณะหรือเกณฑ์มาตรฐานที่ประเมิน มิติลักษณะหรือวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และมิติขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลัง โดยยึดหลักการสร้างความตระหนัก การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบเพื่อพัฒนาคุณภาพ ซึ่งจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนนเพื่ออำนวยความสะดวกในการประเมินมีการต่อเนื่องต่ำที่สุด และประเด็นที่ไม่ได้ดำเนินการสูงที่สุดคือ การกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา เห็นได้ว่าประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการ (ตาราง 17)

ตอนที่ 2 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิด การประเมินแบบเสริมพลัง

รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการพัฒนาจากการวิเคราะห์ และการสังเคราะห์เนื้อหาหลักการเบื้องต้น เพื่อให้ได้โครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการประกันคุณภาพเป็นฐานในการกำหนดเป็นยุทธวิธีของการดำเนินการ การวิจัยขั้นตอนนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) ผลการพัฒนา รูปแบบครั้งนี้ได้นำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ

- 2.1 การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 2.2 การตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาครั้งนี้ ดำเนินการพัฒนาจากการวิเคราะห์และการสังเคราะห์เนื้อหาหลักการเบื้องต้น เพื่อให้ได้โครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญระดับสูง จำนวน 5 ท่าน โดยใช้หลักความสอดคล้องและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย ซึ่งองค์ประกอบหลัก มี 5 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบดังกล่าวเป็นกลไกของวงจรคุณภาพมีส่วนประกอบในการดำเนินการที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน ดังนี้

1. การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล ประกอบด้วย
 - 1.1 การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน
 - 1.2 การกำหนดบุคลากร
 - 1.3 การตรวจสอบสภาพบริบท
 - 1.4 การกำหนดโครงสร้างบริหาร
 - 1.5 การออกแบบสารสนเทศและฐานข้อมูล
2. การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา ประกอบด้วย
 - 2.1 การวิเคราะห์มาตรฐานสถานศึกษา
 - 2.2 การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา
 - 2.3 การกำหนดบุคลากร
 - 2.4 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
 - 2.5 การจัดทำพันธะสัญญา
 - 2.6 การพัฒนาบุคลากร

3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ ประกอบด้วย
 - 3.1 การจัดระบบบริหารจัดการทรัพยากร
 - 3.2 การปฏิบัติงานตามแผนโครงการ
 - 3.3 การนิเทศ กำกับ ติดตาม
4. การตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ ประกอบด้วย
 - 4.1 การกำหนดผู้ตรวจสอบ
 - 4.2 การกำหนดแผนการตรวจสอบ
 - 4.3 การกำหนดกรอบและวิธีการประเมิน
 - 4.4 การกำหนดเครื่องมือประเมิน
 - 4.5 การประมวลผลข้อมูล
5. การรายงานผลและผลจากระบบประกันคุณภาพ ประกอบด้วย
 - 5.1 การรายงานผลการตรวจสอบ/ประเมิน
 - 5.2 การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ
 - 5.3 การให้ข้อมูลย้อนกลับ
 - 5.4 ความยั่งยืนของคุณภาพสถานศึกษา

แนวคิดการประเมินที่เอื้อต่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เน้นให้ผู้เกี่ยวข้องในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้การประเมิน ประเมินตนเอง สะท้อนผลแก่ตนเอง จนในที่สุดสามารถตัดสินใจหรือกำหนดตนเองได้ มีขั้นตอน ดังนี้

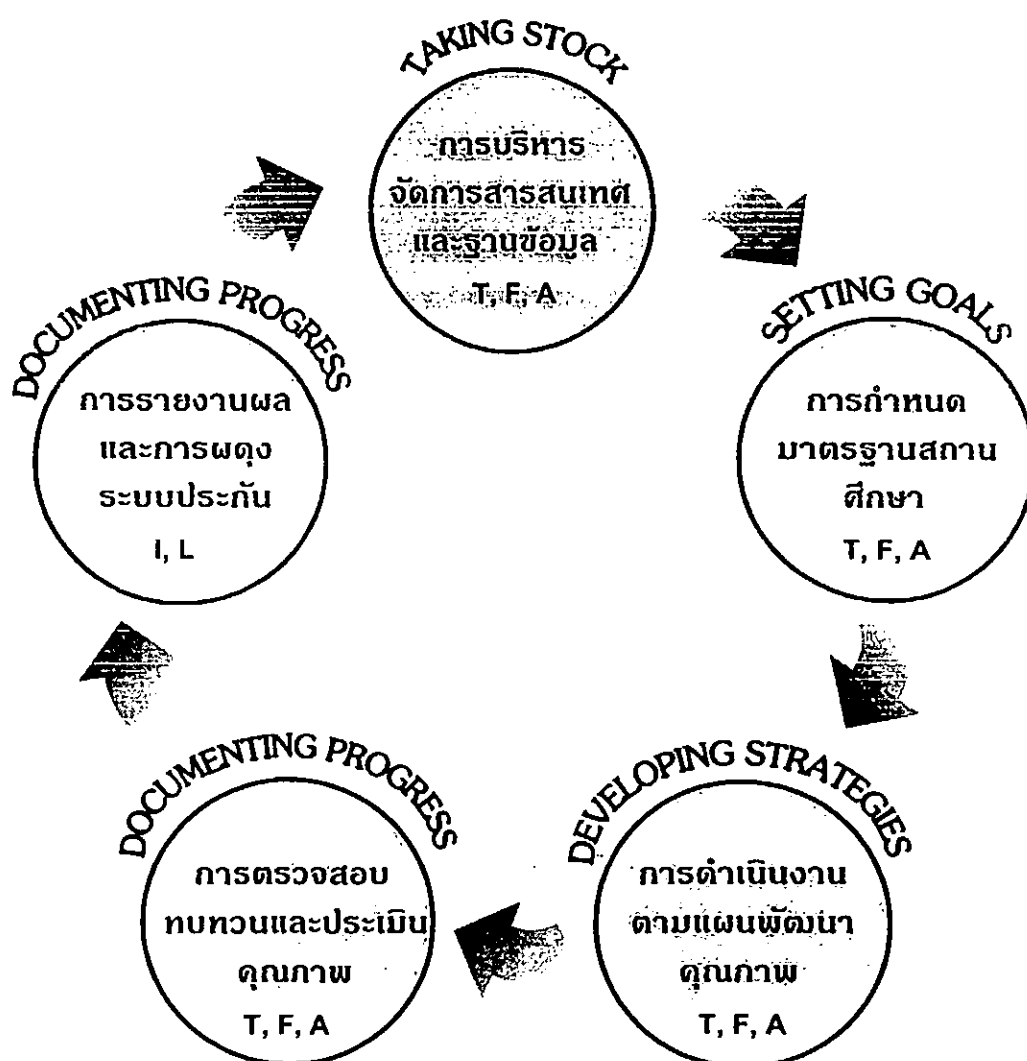
1. การรวบรวมข้อมูล (taking stock) ประกอบด้วย การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล
2. การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผล (setting goals) ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ
3. การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) ประกอบด้วย การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ และการตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ
4. การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress) ประกอบด้วย การรายงานผลและผลจากระบบประกันคุณภาพ

โครงสร้างของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดประเมินแบบเสริมพลังเป็นแนวคิดเชิงระบบ เนื่องจากจุดเน้นของการประเมินแบบเสริมพลัง คือ การพัฒนาปรับปรุงโครงการและการ เรียนรู้ตลอดชีวิต ในบริบทของการประเมินแบบเสริมพลังจึงมีลักษณะของการพัฒนาบุคลากรในหลายลักษณะ (facets of empowerment evaluation) ดังต่อไปนี้

1. การฝึกอบรม (training)
2. การอำนวยความสะดวก (facilitation)

3. การได้รับการสนับสนุน (advocacy)
4. การสร้างความกระจ่าง (illumination)
5. การมีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง (liberation)

ดังนั้นการวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักการ โครงสร้าง และองค์ประกอบ ซึ่งพัฒนามาจากผลของงานวิจัยระยะแรก โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญระดับสูง สัมภาษณ์นักวิชาการศึกษาระดับเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย และวิเคราะห์องค์ประกอบพื้นฐานจากข้อมูลเบื้องต้น จึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกลไกของยุทธศาสตร์ด้านกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แสดงดังภาพประกอบ 9

ภาพประกอบ 9 กลไกของยุทธศาสตร์ด้านกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา ซึ่งได้หลักการ โครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เห็นได้จากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญดังนี้

หลักการของการประกันคุณภาพ

“สถานศึกษาต้องให้ความรู้ความเข้าใจว่าประกันคุณภาพต้องดูทุกด้านทุกมิติ ซึ่งควรดำเนินการสร้างความตระหนักให้แก่ครู ให้อุคลากรเข้ามามีส่วนร่วม”

(EP1: 26 ตุลาคม 2547)

“ผู้บริหารต้องสร้างความตระหนักให้กับบุคลากร การดำเนินการประกันคุณภาพต้องดำเนินการที่ทำให้ทุกคนมีส่วนร่วม”

(EP2: 27 ตุลาคม 2547)

“สถานศึกษาต้องสร้างวัฒนธรรมคุณภาพให้เกิดคือสร้างความตระหนักให้กับบุคลากร กำหนดมาตรฐาน จัดทำระบบเซ็นสัญญา กำหนดแผน/โครงการ และประเมินตนเองเป็นระยะๆ

(EP4: 16 ธันวาคม 2547)

“การทำงานประกันคุณภาพอย่างเป็นระบบ ต้องมีการวางแผน จัดทำแผน ประเมินเป็นระยะๆ โดยทุกคนมีส่วนร่วม”

(EP5: 30 ธันวาคม 2547)

องค์ประกอบของการประกันคุณภาพ

1. การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล

“โรงเรียนต้องจัดให้มีฐานข้อมูล”

(EP1: 26 ตุลาคม 2547)

“ข้อมูลนับว่าเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะข้อมูลนักเรียน การสอนของครู คุณภาพครู คุณภาพงานบริหาร โรงเรียนจะต้องจัดเก็บอย่างเป็นระบบ”

(EP2: 27 ตุลาคม 2547)

2. การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา

“สถานศึกษาทำตาม สมศ. ซึ่งไม่น่าจะถูก ต้องกำหนดมาตรฐานของตนเอง ต้องประกันให้ครอบคลุมมากกว่า สมศ. เพราะ สมศ. เขาดูที่ผล

(EP1: 26 ตุลาคม 2547)

“การดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนต้องวิเคราะห์จุดดี จุดด้อยของตนเอง ผู้บริหารต้องดำเนินการด้วยตนเอง”

(EP2: 27 ตุลาคม 2547)

“มาตรฐาน สมศ. เป็นมาตรฐานปลายทาง สถานศึกษาต้องกำหนดมาตรฐานที่เป็นลักษณะกระบวนการทำงานของตนเอง”

(EP3: 13 ธันวาคม 2547)

3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ

“การดำเนินการแต่ละขั้นต้องสามารถประเมินได้ ต้องดำเนินการตามวัตถุประสงค์โดยมีการตรวจสอบ ทบทวนคุณภาพ”

(EP1: 26 ตุลาคม 2547)

“ขั้นการพัฒนาคุณภาพสำคัญที่สุดของการประกันคุณภาพ เขตพื้นที่ต้องให้การสนับสนุน”

(EP2: 27 ตุลาคม 2547)

“การดำเนินงานตามแผนควรจัดทำเป็นโครงการและกิจกรรม”

(EP5: 30 ธันวาคม 2547)

4. การตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ

“มาตรฐานสถานศึกษาต้องเทียบเคียง โดยดูมาตรฐาน สมศ. หน่วยงานตนเอง และจากหลักสูตรสถานศึกษา แล้วต้องประเมินเป็นระยะๆ”

(EP1: 26 ตุลาคม 2547)

“การดำเนินการตามระบบประกันคุณภาพ ประกอบด้วย 3 ระบบ คือ 1) พัฒนาคุณภาพ 2) ตรวจสอบคุณภาพ 3) การประเมิน

(EP3: 13 ธันวาคม 2547)

“การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพ ควรกระทำเป็นระยะๆ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง”

(EP5: 30 ธันวาคม 2547)

5. การรายงานผลและผลจากระบบประกันคุณภาพ

“การเขียนรายงานต้องเขียนตามมาตรฐานของสถานศึกษา เพื่อให้ทุกหน่วยงานได้ตรวจสอบ”

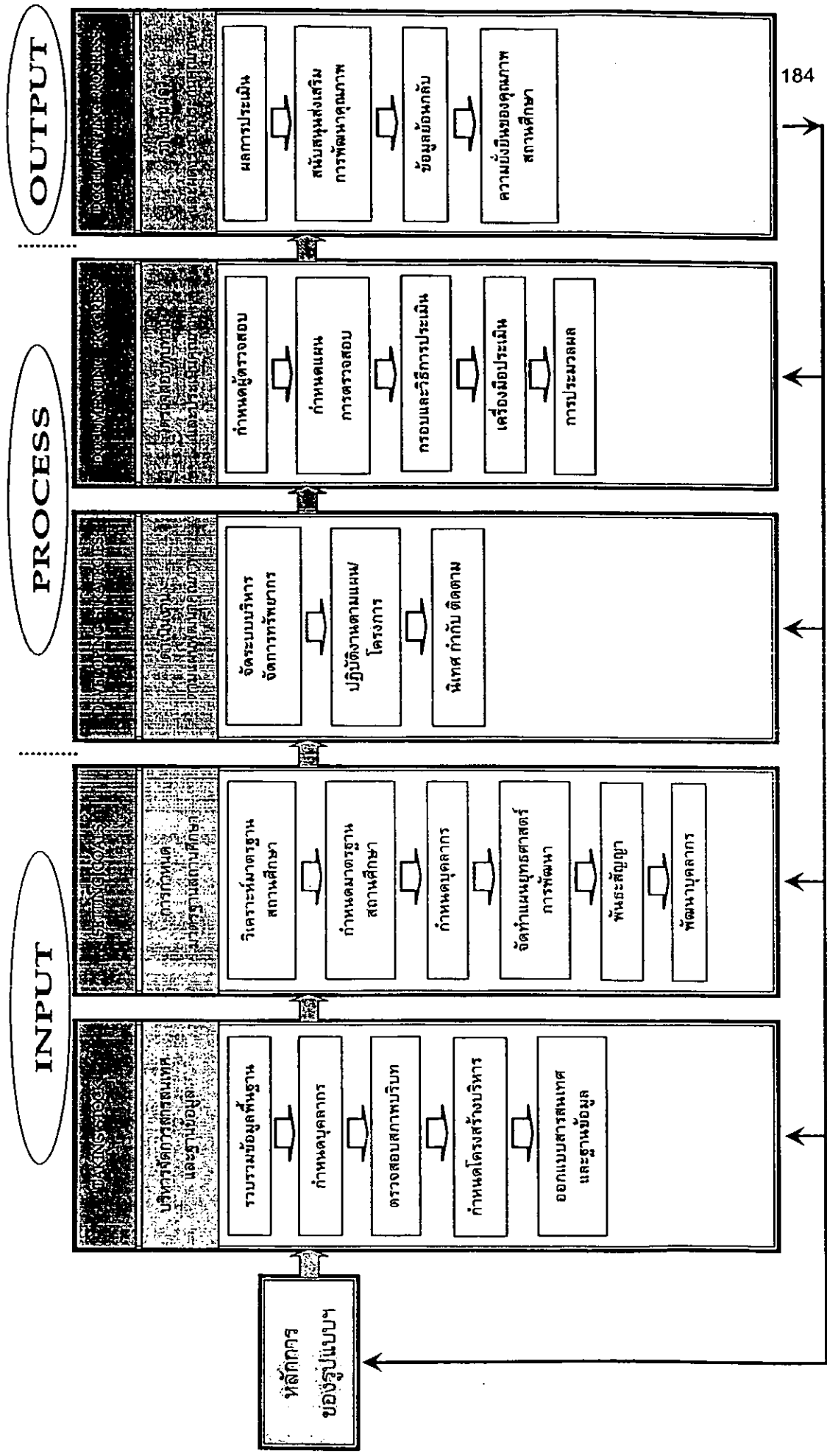
(EP1: 26 ตุลาคม 2547)

“การผลจากระบบประกันคุณภาพ คือการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยการเพิ่มเกณฑ์หรือเพิ่มจำนวนมาตรฐานการศึกษา”

(EP4: 16 ธันวาคม 2547)

สรุปว่าสถานศึกษาต้องให้ความรู้ความเข้าใจ สร้างความตระหนักให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินการประกันคุณภาพ โดยส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการให้เป็นระบบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งวงจร ตั้งแต่การจัดทำสารสนเทศ กำหนดมาตรฐานสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทหน่วยงานต้นสังกัด และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ จากนั้นดำเนินการประเมินตนเอง และรายงานให้สาธารณชนทราบ ประกอบกับนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง

กระบวนการหรือยุทธวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาครั้งนี้ ใช้แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ซึ่งเป็นลักษณะของการพัฒนาปรับปรุงและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในบริบทของการประเมินแบบเสริมพลัง นักประเมินภายนอกจะมีบทบาทในการพัฒนาบุคลากรในหลายลักษณะ ได้แก่ การฝึกอบรมและการให้คำปรึกษา การอำนวยความสะดวก การได้รับการสนับสนุน การสร้างความกระจำ และการมีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง

กระบวนการหรือยุทธวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เมื่อเรียงลำดับกิจกรรมก่อนหลังแบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ ยุทธวิธีระยะแรก และยุทธวิธีระยะหลัง

ยุทธวิธีระยะแรก

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการพัฒนาบุคลากรมีขั้นตอนดังนี้

การฝึกอบรม (training) เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้วยการใช้ความรู้จากการบรรยาย การศึกษาเอกสาร การร่วมกันอภิปราย การฝึกปฏิบัติจริง

การให้คำปรึกษา เป็นกระบวนการโดยการใช้ความรู้ คำแนะนำ จัดหาแหล่งความรู้ ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมีความมั่นใจว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดำเนินการได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอน โดยการให้คำปรึกษาจะเกิดขึ้นทั้งในภาพรวมและหลังจากการฝึกอบรม

การอำนวยความสะดวก (facilitation) เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรโดยให้ความสะดวกเกี่ยวกับทรัพยากรที่จำเป็นและกระตุ้นให้ผู้บริหารอำนวยความสะดวกทรัพยากรโดยการนำเสนอความก้าวหน้าในการพัฒนาสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ครูมีความมั่นใจว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะไม่ล้มเหลว โดยการอำนวยความสะดวกจะเกิดขึ้นทั้งในภาพรวมและหลังการฝึกอบรม

การได้รับการสนับสนุน (advocacy) เป็นกระบวนการนำผลการประเมินเสนอผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหารหรือแหล่งทุนสนับสนุนเพื่อขอการสนับสนุนด้านทรัพยากรในการดำเนินงาน

เมื่อดำเนินการตามยุทธวิธีระยะแรก จะทำให้เกิดยุทธวิธีระยะหลัง

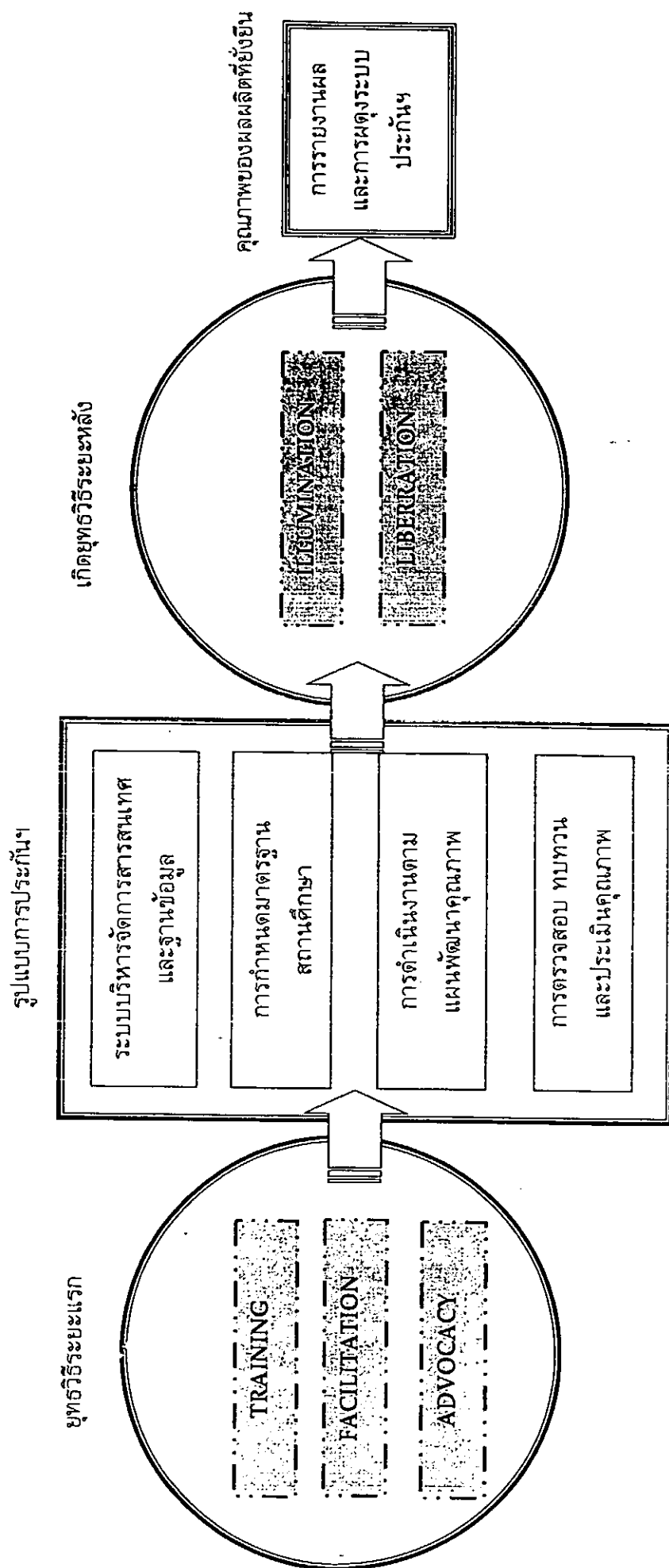
ยุทธวิธีระยะหลัง

ยุทธวิธีการประกันคุณภาพระยะหลัง เป็นการพัฒนาบุคลากรให้เกิดความกระจำในการดำเนินงาน และการมีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง ดังภาพประกอบ 11

การสร้างความกระจำ (illumination) เป็นการสร้างความกระจำให้เกิดกับบุคลากรทำให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้กระบวนการนี้ถือว่าเป็นการพัฒนาบุคคลให้เกิดความชัดเจนในตนเอง

การมีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง (liberation) เป็นการทำให้บุคคลสามารถใช้ความคิดที่อิสระ มองเห็นอนาคตของตนเองว่า ควรจะพัฒนาไปในทิศทางใด

ยุทธวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : การประเมินแบบเสริมพลัง

ภาพประกอบ 11 ยุทธวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.2 การตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผลการตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินเสริมแบบพลัง ของผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการประกันคุณภาพการศึกษาและการประเมิน โดยประเมินความเหมาะสมของรูปแบบจากแบบประเมินที่มีลักษณะเป็นแบบประเมินมาตรฐานค่า 5 ระดับ ซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินด้าน 1) ความเหมาะสม 2) ความเป็นไปได้ 3) ความชัดเจน และ 4) ความง่ายต่อการนำไปใช้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่ามัธยฐานและพิสัยระหว่างควอไทล์ แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ ด้วยตารางประกอบความเรียงได้ผลดังนี้

ตาราง 18 ค่ามัธยฐาน (Mdn.) และพิสัยระหว่างควอไทล์ (IR) ความเหมาะสมของโครงสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ที่	ข้อความ	Mdn.	ความ หมาย	IR	ความ สอดคล้อง
1	โครงสร้างของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบหลัก คือ การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล กำหนดมาตรฐานสถานศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ ตรวจสอบ ทบทวนและประเมินคุณภาพ รายงานผลและผดุงระบบประกันคุณภาพ	4.73	มากที่สุด	0.69	สอดคล้องกัน
2	องค์ประกอบย่อย ของรูปแบบการประกันคุณภาพฯ มีความเหมาะสมเพียงใด				
2.1	การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล ประกอบด้วย รวบรวมข้อมูลพื้นฐาน กำหนดบุคลากร ตรวจสอบสภาพบริบท กำหนดโครงสร้างบริหาร ออกแบบสารสนเทศและฐานข้อมูล	4.55	มากที่สุด	0.92	สอดคล้องกัน
2.2	กำหนดมาตรฐานสถานศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ประกอบด้วย วิเคราะห์มาตรฐานสถานศึกษา กำหนดมาตรฐานสถานศึกษา กำหนดบุคลากร รับผิดชอบ จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พันธะสัญญา พัฒนาศูนย์การเรียนรู้	4.55	มากที่สุด	0.92	สอดคล้องกัน
2.3	ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ ประกอบด้วย จัดระบบบริหารจัดการทรัพยากร ปฏิบัติงานตามแผน/โครงการ นิเทศ กำกับ ติดตาม	4.64	มากที่สุด	0.79	สอดคล้องกัน

ตาราง 18 (ต่อ)

ที่	ข้อความ	Mdn.	ความ หมาย	IR	ความ สอดคล้อง
2.4	ตรวจสอบ ทบทวน และประเมินคุณภาพ ประกอบด้วย กำหนดผู้ตรวจสอบ กำหนดแผนการตรวจสอบ กรอบ และวิธีการประเมิน เครื่องมือประเมิน การประมวลผล	4.59	มากที่สุด	0.85	สอดคล้องกัน
2.5	รายงานผลและผลจากระบบประกันคุณภาพฯ ประกอบด้วย ผลการประเมิน การสนับสนุน ส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพ ข้อมูลย้อนกลับ ความยั่งยืนของ คุณภาพสถานศึกษา	4.68	มากที่สุด	0.73	สอดคล้องกัน

ตาราง 18 แสดงค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์ ประสิทธิภาพด้านความเหมาะสมของโครงสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า โครงสร้างของรูปแบบการดำเนินงานองค์ประกอบลักษณะ/วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ การตรวจสอบ ทบทวนและประเมินคุณภาพ การรายงานผลและผลจากระบบประกันคุณภาพฯ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดบุคลากร การตรวจสอบสภาพบริบท การกำหนดโครงสร้างบริหาร การออกแบบสารสนเทศและฐานข้อมูล 2) การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา ประกอบด้วย การวิเคราะห์มาตรฐานสถานศึกษา การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา การกำหนดบุคลากรรับผิดชอบ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พันธะสัญญา พัฒนาบุคลากร 3) การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ ประกอบด้วย การจัดระบบบริหารจัดการทรัพยากร การปฏิบัติงานตามแผน/โครงการ การนิเทศกำกับติดตาม 4) การตรวจสอบ ทบทวน และประเมินคุณภาพ ประกอบด้วย การกำหนดผู้ตรวจสอบ การกำหนดแผนการตรวจสอบ กรอบและวิธีการประเมิน เครื่องมือประเมิน การประมวลผล 5) การรายงานผลและผลจากระบบประกันคุณภาพฯ ประกอบด้วย ผลการประเมิน การสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ ข้อมูลย้อนกลับ ความยั่งยืนของคุณภาพสถานศึกษามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกประเด็น

ตาราง 19 คำมัยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์ ประสิทธิภาพด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความชัดเจน ความง่ายต่อการนำไปใช้ของยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ที่	ข้อความ	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ความชัดเจน		ความง่ายต่อการนำไปใช้	
		Mdn	IR	Mdn	IR	Mdn	IR	Mdn	IR
1	ระบบบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล								
1.1	รวบรวมข้อมูลพื้นฐาน	4.64	0.79	4.59	0.85	4.27	1.22	4.55	0.92
1.2	กำหนดบุคลากร	4.14	1.00	3.88	1.22	3.93	1.38	4.14	1.00
1.3	ตรวจสอบสภาพบริบท	4.64	0.79	4.29	1.38	4.21	1.38	4.55	0.92
1.4	กำหนดโครงสร้างบริหาร	4.64	0.76	3.92	1.10	4.00	1.38	3.92	1.10
1.5	ออกแบบสารสนเทศและฐานข้อมูล	4.64	0.79	4.14	1.00	4.00	1.38	4.14	1.00
2	กำหนดมาตรฐานสถานศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ								
2.1	วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา	4.68	0.79	4.59	0.85	4.14	1.00	4.07	1.38
2.2	กำหนดมาตรฐานสถานศึกษา	4.59	0.85	4.50	1.00	4.25	1.10	4.19	1.22
2.3	กำหนดบุคลากรรับผิดชอบ	4.55	0.92	4.55	0.92	4.05	1.00	3.96	1.22
2.4	จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา	4.64	0.79	4.50	1.00	4.25	1.10	4.10	0.57
2.5	พันธะสัญญา	4.68	0.73	4.55	0.92	3.83	1.10	4.14	1.00
2.6	พัฒนาบุคลากร	4.64	0.79	4.50	1.00	4.55	0.92	3.81	0.83
3	ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ								
3.1	จัดระบบบริหารจัดการทรัพยากร	4.77	0.65	4.27	1.22	4.07	1.38	4.55	0.92
3.2	ปฏิบัติงานตามแผนโครงการ	4.82	0.61	4.19	1.22	4.27	1.22	4.25	0.10
3.3	นิเทศ กำกับ ติดตาม	4.82	0.61	4.55	0.92	4.00	1.38	4.04	1.22

ตาราง 19 (ต่อ)

ที่	ข้อความ	ความเหมาะสม		ความเป็นไปได้		ความชัดเจน		ความง่ายต่อการนำไปใช้	
		Mdn	IR	Mdn	IR	Mdn	IR	Mdn	IR
4	ตรวจสอบ ทบทวน และประเมินคุณภาพ								
4.1	กำหนดผู้ตรวจสอบ	4.55	0.92	4.33	1.10	4.41	1.00	4.27	1.22
4.2	กำหนดแผนการตรวจสอบ	4.68	0.73	4.35	1.22	4.27	1.22	4.07	1.38
4.3	กรอบและวิธีการประเมิน	4.55	0.92	4.27	1.22	4.27	1.22	4.21	1.38
4.4	เครื่องมือประเมิน	4.55	0.92	4.19	1.22	4.19	1.22	4.07	1.38
4.5	การประมวลผล	4.50	1.00	4.27	1.22	4.25	1.10	4.07	1.38
5	รายงานผลและผลจากระบบประกันคุณภาพฯ								
5.1	ผลการประเมิน	4.55	0.92	4.21	1.38	4.19	1.22	4.23	1.00
5.2	การสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ	4.55	0.92	4.13	1.22	4.55	0.92	4.14	1.38
5.3	ข้อมูลย้อนกลับ	4.55	0.92	4.13	1.22	3.83	1.10	4.12	1.22
5.4	ความยั่งยืนของคุณภาพสถานศึกษา	4.50	1.00	4.21	1.38	4.07	1.38	4.08	1.10

ตาราง 19 แสดงค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์ ประสิทธิภาพด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความชัดเจน ความง่ายต่อการนำไปใช้ของยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา พบว่า 1) การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล ประกอบด้วย การรวบรวม ข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดบุคลากร การตรวจสอบสภาพบริบท การกำหนดโครงสร้างบริหาร การออกแบบสารสนเทศและฐานข้อมูล 2) การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา ประกอบด้วย การวิเคราะห์มาตรฐานสถานศึกษา การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา การกำหนดบุคลากร รับผิดชอบ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พันธสัญญา พัฒนาบุคลากร 3) การดำเนินการ ตามแผนพัฒนาคุณภาพ ประกอบด้วย การจัดระบบบริหารจัดการทรัพยากร การปฏิบัติงานตาม แผนโครงการ การนิเทศกำกับติดตาม 4) การตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ ประกอบด้วย การกำหนดผู้ตรวจสอบ การกำหนดแผนการตรวจสอบ กรอบและวิธีการประเมิน เครื่องมือประเมิน การประมวลผล 5) การรายงานผลและผดุงระบบประกันคุณภาพฯ ประกอบด้วย ผลการประเมิน การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ ข้อมูลย้อนกลับ ความยั่งยืนของคุณภาพสถานศึกษา และการสรุปผลการประเมินมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความชัดเจน ความง่ายต่อการ นำไปใช้ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกประเด็น

การตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่พัฒนาจากผู้เชี่ยวชาญ สรุปได้ว่า โครงสร้างของรูปแบบ 5 องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยมีความเหมาะสมใน ระดับมากที่สุดและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความสอดคล้องกัน เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อย ด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความชัดเจน และความง่ายต่อการนำไปใช้มีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยผู้ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกประเด็น

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ได้ดำเนินการทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามรูปแบบที่วิเคราะห์และการสังเคราะห์เนื้อหาจากทฤษฎี และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญระดับสูง โดยรูปแบบผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยระยะที่ 2 โดยกำหนดวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation)
2. เพื่อสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดของระบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

ผลการทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาครั้งนี้ได้นำเสนอเป็น 2 ส่วน คือ

- 3.1 การทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.1.1 การทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.1.2 การประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.2 การสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษา

3.1.1 การทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาครั้งนี้ ซึ่งรูปแบบได้พัฒนาจากทฤษฎีและความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญระดับสูง จากนั้นนำไปทดลองใช้ในบริบทของสถานศึกษา โดยใช้แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ซึ่งประกอบด้วย 1) การรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน 3) การพัฒนากลยุทธ์และปฏิบัติตามกลยุทธ์ และ 4) การหาหลักฐานแสดงความก้าวหน้า

สถานศึกษาที่คัดเลือกมาเป็นกรณีศึกษา คือ โรงเรียนวัดลาดเต้า (ประชารัฐวิทยา) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ซึ่งพิจารณาจากความสมัครใจและความเต็มใจ ของผู้บริหารและครูที่อาสาสมัครเป็นกรณีศึกษา โดยก่อนการทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพ ได้ศึกษาข้อมูลสภาพทั่วไปของสถานศึกษา จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู และวิเคราะห์จากเอกสาร ซึ่งโรงเรียน มีประวัติโดยย่อดังนี้

โรงเรียนวัดลาดเค้า (ประชารัฐวิทยา) ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2479 โดยพระใบฎีกาเจียน วิโรนฺธิโก เจ้าอาวาสวัดลาดเค้า ร่วมกับนายสวัสดิ์ แก้วจินดา และประชาชน จัดตั้งขึ้นที่ศาลาการเปรียญวัดลาดเค้า ต่อมาปี 2509 คณะกรรมการวัดได้ร่วมกันจัดหาเงินเพื่อซื้อที่ดิน และสร้างอาคารเรียนขนาด 8 ห้องเรียน 1 หลัง ในพื้นที่ 7 ไร่เศษ ในปี 2541 ได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียน 1 หลัง จำนวน 8 ห้องเรียน เป็นอาคารแบบ สปช. 105/29 ใช้งบประมาณ 1,833,700 บาท

โรงเรียนวัดลาดเค้า (ประชารัฐวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลางตอน มีพื้นที่ 7 ไร่ 1 ตารางวา มีอาคารเรียน 2 หลัง โรงฝึกงาน 1 หลัง เรือนเกษตร/คหกรรม 1 หลัง บ้านพักครู 2 และสุขา 2 หลัง โรงเรียนมีห้องเรียนสนับสนุนการเรียนการสอน ประกอบด้วย ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ห้องสหกรณ์ ห้องดนตรีไทย ห้องสื่อการเรียน ห้องพยาบาล

บุคลากร

ผู้บริหาร/ครู 10 คน เป็นชาย 5 คน หญิง 5 คน มีอายุเฉลี่ย 50 ปี มีประสบการณ์การทำงานเฉลี่ย 28 ปี มีภาระงานสอนเฉลี่ย 23 ชั่วโมง/สัปดาห์ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 9 คน ปริญญาโท 1 คน

นักเรียนทั้งหมด 128 คน ระดับก่อนประถมศึกษา 33 คน และระดับประถมศึกษา 95 คน เป็นชาย 62 คน เป็นหญิง 66 คน

นักการภารโรง 1 คน

คณะกรรมการสถานศึกษา 15 คน

ที่ตั้ง

ตั้งอยู่เลขที่ 7 ตำบลนรสิงห์ อำเภอบางบาล จังหวัดอ่างทอง

ข้อมูลก่อนการฝึกอบรมของผู้บริหาร/ครูผู้สอน กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา นำเสนอตามลำดับความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก่อนการทดลองใช้รูปแบบ

ที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ระดับความรู้ ความเข้าใจ		ความหมาย
		Mean	S.D.	
1	การบริหารจัดการสารสนเทศ	2.90	1.12	ปานกลาง
2	การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของสถานศึกษา	3.10	0.79	ปานกลาง
3	การกำหนดโครงสร้างการบริหาร	3.60	0.75	มาก
4	การวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา	3.50	0.76	มาก
5	การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ	3.35	0.99	ปานกลาง
6	การวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา	3.30	0.87	ปานกลาง
7	กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.40	0.68	ปานกลาง
8	การพัฒนานวัตกรรมสำหรับผู้เรียน	3.15	1.04	ปานกลาง
9	การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.20	1.01	ปานกลาง
10	การกำหนดแผนการตรวจสอบทบทวน	3.25	0.85	ปานกลาง
11	การกำหนดกรอบและวิธีการประเมินตนเอง	3.35	0.81	ปานกลาง
12	การสร้างเครื่องมือการประเมินตนเอง	3.30	0.87	ปานกลาง
13	การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล	3.10	1.12	ปานกลาง
14	การเขียนรายงานผลการประเมิน	3.50	0.69	มาก
15	วิธีการผดุงระบบประกันคุณภาพ	2.85	1.04	ปานกลาง
รวม		3.26	0.29	ปานกลาง

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก่อนการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า โดยภาพรวมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 (S.D.=0.29) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่ารายข้อที่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 12 ข้อ และรายข้อที่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ข้อ โดยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดโครงสร้างการบริหารมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.60 (S.D.=0.75) และวิธีการผดุงระบบประกันคุณภาพมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 2.85 (S.D.=1.04)

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเจตคติต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก่อนการทดลองใช้รูปแบบ

ที่	ข้อความ	ระดับเจตคติ		ความหมาย
		Mean	S.D.	
1	การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร	2.95	0.95	ปานกลาง
2	บุคลากรในสถานศึกษาควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	3.30	0.80	ปานกลาง
3	การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูลทำให้รู้จุดแข็งจุดอ่อนของตนเอง	3.30	0.66	ปานกลาง
4	การปฏิบัติงานควรมีการตรวจสอบกับมาตรฐานสถานศึกษาที่กำหนดไว้	3.20	0.62	ปานกลาง
5	การดำเนินการประกันคุณภาพควรมีการวางแผนทุกขั้นตอน	3.05	0.76	ปานกลาง
6	ครูมีความต้องการรับผิดชอบในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	3.15	0.81	ปานกลาง
7	การดำเนินการประกันคุณภาพภายในทำให้ทุกคนอยากมีส่วนร่วม	3.25	0.72	ปานกลาง
8	บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้	3.35	0.75	ปานกลาง
9	การดำเนินการประกันคุณภาพต้องอาศัยความร่วมมือของทุกคน	3.30	0.73	ปานกลาง
10	การตรวจสอบทบทวนคุณภาพไม่ใช่เป็นการจับผิด	3.00	0.86	ปานกลาง
11	ต้องประเมินเพื่อจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน	2.90	0.91	ปานกลาง
12	การประเมินตนเองเป็นกระบวนการที่คุ้มค่าในการดำเนินการ	2.75	0.79	ปานกลาง
13	ผลของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาน่าเชื่อถือ	2.90	0.64	ปานกลาง
14	การประเมินคุณภาพส่งเสริมให้บุคลากรมีทักษะในการประเมินตนเอง	3.20	0.70	ปานกลาง
15	ผลการประเมินตนเองทำให้บุคลากรพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนและพัฒนาตนเอง	3.15	0.88	ปานกลาง
รวม		3.12	0.20	ปานกลาง

ตาราง 21 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของเจตคติต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก่อนการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า โดยรวมเจตคติต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.12 (S.D.=0.20) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้อมีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง โดยเจตคติต่อบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 3.35 (S.D.=0.75) และเจตคติต่อการประเมินตนเองเป็นกระบวนการที่คุ้มค่าในการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 2.75 (S.D.=0.79)

ตาราง 22 กำหนดการทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดของ
การประเมินแบบเสริมพลัง

องค์ประกอบ	รวบรวม ข้อมูล	กำหนด เป้าหมาย	พัฒนากลยุทธ์และปฏิบัติ			นำเสนอ หลักฐาน ฯ	
			Training	Coaching / Facilitating			
การบริหารจัดการ สารสนเทศและ ฐานข้อมูล	18 เม.ย. 2548		29 เม.ย. 2548	9 พ.ค. 2548	18 พ.ค. 2548	25 พ.ค. 2548	30 พ.ค. 2548
การกำหนดมาตรฐาน สถานศึกษา	18 เม.ย. 2548		29 เม.ย. 2548	9 พ.ค. 2548	18 พ.ค. 2548	25 พ.ค. 2548	30 พ.ค. 2548
การดำเนินงานตาม แผนพัฒนาคุณภาพ	18 เม.ย. 2548		9 พ.ค. , 25-26 มิ.ย. 2548	7 มิ.ย. 2548	9 ก.ค. 2548	19 ก.ค. 2548	20 ก.ย. 2548
การตรวจสอบ ทบทวนและประเมิน คุณภาพ	18 เม.ย. 2548		9 ก.ค. 2548	19 ก.ค. 2548	2 ส.ค. 2548	20 ก.ย. 2548	4 ต.ค. 2548
การรายงานผลและ ผดุงระบบประกัน คุณภาพ	18 เม.ย. 2548		9 ก.ค. 2548	19 ก.ค. 2548	2 ส.ค. 2548	20 ก.ย. 2548	4 ต.ค. 2548

ตาราง 22 แสดงกำหนดการทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดของการประเมินแบบเสริมพลัง พบว่า โดยเฉลี่ยจะใช้เวลาประมาณ 6 เดือน โดยใช้เวลาในการประชุมระดมสมองเพื่อการรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ใช้เวลาในการฝึกอบรม การให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกเพื่อให้สามารถดำเนินงานประกันคุณภาพได้เป็นระยะๆ และใช้เวลาในการนำเสนอหลักฐานการดำเนินงาน ซึ่งผลการดำเนินงานตามกำหนดการมีรายละเอียดดังนี้

1) การรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการขั้นตอนนี้ เพื่อให้ได้สภาพปัจจุบันและปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพในภาพรวม โดยการประชุมระดมสมอง เริ่มต้นจากผู้วิจัยนำเสนอขั้นตอนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ทบทวนตนเองในการค้นหาปัญหาของการดำเนินงานประกันคุณภาพ ผู้วิจัยมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกโดยกระตุ้นให้เกิด

การทบทวนตนเอง ดำเนินการให้เกิดการระดมสมองให้ได้ข้อสรุปปัญหา วิเคราะห์สาเหตุ ซึ่งสรุปปัญหาได้ดังนี้

(1) ปัญหาด้านการจัดการสารสนเทศ พบว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายให้แต่ละโรงเรียนกรอกข้อมูลตามโปรแกรมต้นแบบโดยให้สำนักงานเขตพื้นที่จัดอบรมและให้คำแนะนำ ถึงกระนั้นครูที่ผ่านการอบรมยังไม่สามารถการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปบันทึกผลลงในโปรแกรมได้ เนื่องจากขาดผู้ให้คำปรึกษาระหว่างการปฏิบัติ เห็นได้จากข้อมูลที่ได้รับจากครูระหว่างการระดมสมองที่ว่า

“เขตฯ เขามีคำสั่งให้เรานำเอาคอมฯ ไปด้วย แล้วให้เรากรอกข้อมูลตามโปรแกรมระบบบริหารสถานศึกษา SMIS (School Management Information System) ที่เขาบอก เวลาปฏิบัติก็ไม่ทันกับที่เขาพูดหรอก ตอนนั้นก็ยังไม่เข้าใจอยู่ดี แล้วจะให้ส่งเร็วๆ ใครจะทำกัน”

(TC1: 18 เมษายน 2548)

“ข้อมูลเยอะมาก แล้วให้เอาตรงโน้นมาลงรวมกับตรงนี้ โอ้ย งงไปหมด แล้วเวลาที่เขานำก็น้อย”

(TC3: 18 เมษายน 2548)

“ความจริงข้อมูลต่างๆ เรามีหมดทุกอย่างนะ การจัดเป็นระบบเราก็ดำเนินการแต่ไม่รู้ว่าเป็นอย่างไร เพราะเราทำตามประสาที่เคยทำกันมา ไม่รู้จะตรงกับนโยบายของเขา (เขตฯ) หรือเปล่า”

(TC5: 18 เมษายน 2548)

(2) ปัญหาการกำหนดมาตรฐานและการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ พบว่า ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา เนื่องจากโรงเรียนคิดว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต้องใช้มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นเกณฑ์ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงไม่มีการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษา และมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อจัดทำเป็นมาตรฐานเป็นของสถานศึกษา สอดคล้องกับข้อมูลที่สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญระดับสูงท่านหนึ่งที่ว่า

“สถานศึกษาทำตาม สมศ. ไม่น่าจะถูก ต้องทำประกันคุณภาพภายในให้ครบทุกมาตรฐาน ต้องกำหนดมาตรฐานของตนเอง ต้องประกันให้ครอบคลุมมากกว่า สมศ. เพราะ สมศ. เขาดูที่ผล”

(EP1: 26 ตุลาคม 2547)

และเห็นได้จากการให้ข้อมูลของครูระหว่างการประชุมระดมสมองที่ว่า

“การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาที่ผ่านมา เราไม่รู้ว่าจะกำหนดอย่างไร ก็ประเมินภายนอกเขาจะมาประเมิน แล้ว คน. บางคนก็แนะนำว่าให้รายงานตามมาตรฐานของ สมศ.”

(TC1: 18 เมษายน 2548)

“โรงเรียนเรามีการเขียนธรรมนูญโรงเรียน แผนหรือโครงการประจำปี ใช้แผนพัฒนาคุณภาพหรือเปล่า แต่เราก็ไม่ได้วิเคราะห์อะไรเป็นทางการหรอกนะ เพียงแค่ดูๆ ว่า ปีนี้จะดำเนินโครงการอะไรดี”

(TC7: 18 เมษายน 2548)

(3) ปัญหาด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า ครูไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เชื่อมโยงกับการประเมินผลการเรียนรู้ได้ หรือไม่เข้าใจหลักการประเมินตามสภาพจริง และไม่เข้าใจในการลงหลักฐานผลการเรียน (ปพ. 5 เอกสารบันทึกการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและ ปพ. 9 สมุดบันทึกผลการเรียนรู้) เนื่องจากขาดการวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เห็นได้จากการให้ข้อมูลของครูในการประชุมระดมสมองที่ว่า

“อยากให้มาแนะนำเรื่องการเขียนแผน เพราะที่นี้เขาเน้นเรื่องการเขียนแผนมากเลย กลุ้มใจมาก แล้วเราสอนตั้ง 3 วิชา จะให้เขียนแผนอย่างละเอียด จะทำได้ไหมเนี่ย”

(TC1: 18 เมษายน 2548)

“วิจัยในชั้นเรียนก็พอจะทำได้แล้วละ แต่เขียนรายงานยังไม่ค่อยชัด ตอนนี้อยู่โรงเรียนเราก็เข้าโครงการกับเขตฯ ในเรื่องการประเมินผลการเรียนรู้ เห็น ผอ. แจ้งว่า เขตฯ จะเข้ามาอบรมให้ประมาณเดือนกันยา แต่ถ้าอาจารย์กับศึกษานิเทศก์จะให้ความรู้ก่อนก็ดี จะได้เริ่มวางแผนแต่เนิ่นๆ”

(TC4: 18 เมษายน 2548)

“การสอนแบบโครงงาน เราอยากสอนให้เด็ก เพราะเขามีการประกวดโครงงานที่เด็กทำด้วย เราก็ไม่ค่อยรู้ว่าการสอนโครงงานที่ดีเป็นอย่างไร แล้วจะนำเสนออย่างไร อยากให้เด็กเราเก่งด้านนี้ด้วย”

(TC3: 18 เมษายน 2548)

(4) ปัญหาด้านการตรวจสอบทบทวนและประเมินตนเอง พบว่า ครูยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ประเมินและการกำหนดเกณฑ์การประเมิน ส่งผลให้ครูกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนไม่สอดคล้องและไม่ครอบคลุมคุณลักษณะที่จะประเมิน ซึ่งเห็นได้จากการให้ข้อมูลของครูระหว่างการประชุมระดมสมองที่ว่า

“ประเมินครั้งที่แล้วโรงเรียนเราดูแบบจากโรงเรียนในกลุ่ม เพราะเขาผ่านการประเมินภายนอกแล้ว เราก็อธิบายให้เขามาช่วยทำ SSR แล้วได้ คน. นี่แหละ เราถึงผ่านการประเมินภายนอก”

(TC1: 18 เมษายน 2548)

“เรื่องนี้ส่วนใหญ่เราทำกันเอง ไม่ได้ให้กรรมการสถานศึกษามาทำด้วย นักเรียนก็ไม่ได้ทำ ครูจะทำกันเอง”

(TC5: 18 เมษายน 2548)

2) การกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการ

การดำเนินการตามขั้นตอนนี้เพื่อให้ได้เป้าหมายในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยผู้วิจัยมีบทบาทในการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา อำนาจความสะดวกโดยดำเนินการให้เกิดการประชุมระดมสมองเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับมาตรฐานสถานศึกษา เพื่อเป็นเป้าหมายในการดำเนินการตามบริบทของสถานศึกษา เห็นได้จากการแสดงความคิดเห็นของครูระหว่างการประชุมระดมสมองที่ว่า

“การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา เราต้องอิงมาตรฐานของ สมศ. และต้นสังกัด ใช้หรือไม่ แล้วเราจะวิเคราะห์นำจุดเด่นของสถานศึกษาเราเป็นมาตรฐานได้หรือเปล่า อย่างเช่นดนตรีไทย”

(TC1: 18 เมษายน 2548)

“การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องดำเนินการใช้หรือไม่ หากเรามีแผนปฏิบัติการประจำปีแล้ว เราจะใช้แผนปฏิบัติการประจำปีไม่ได้หรือ”

(TC3: 18 เมษายน 2548)

“รบกวนอาจารย์ และ คน. ประสานงานกับเขตพื้นที่ฯ ให้มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะแต่ละโรงเรียนก็เข้าใจไม่ตรงกัน ไปถามโรงเรียนนั้นก็บอกอีกแบบหนึ่ง ไปถามโรงเรียนก็บอกอีกแบบหนึ่ง”

(TC4: 18 เมษายน 2548)

3) การพัฒนากลยุทธ์และปฏิบัติตามกลยุทธ์

ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง นักวิจัยจะมีบทบาทในการสนับสนุนโดยการพัฒนาบุคลากรด้วยการฝึกอบรม (training: T) ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาที่ตอบสนองปัญหาและสอดคล้องกับความต้องการของครู มีการฝึกอบรมเน้นเชิงปฏิบัติการ การให้คำปรึกษา (coaching: C) และการอำนวยความสะดวก (facilitating: F) เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ากระบวนการดำเนินงานจะไม่เกิดการล้มเหลว จนกระทั่งครูเกิดการกระจำชัดและมีประสิทธิภาพในการกำหนดแผนได้ด้วยตนเอง

(1) การฝึกอบรม (training: T)

การฝึกอบรมครูด้านการประกันคุณภาพ ได้ดำเนินการตั้งแต่การกำหนดหลักสูตรการอบรม ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดขึ้นจากการประชุมระดมสมองของคณะครู ภายใต้การให้คำปรึกษาของผู้วิจัย โดยผู้บริหารมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกเรื่องสวัสดิการ สื่ออุปกรณ์ นำเสนอ และสถานที่ ผู้วิจัยและศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่ฯ มีบทบาทเป็นวิทยากรให้การฝึกอบรมอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับเอกสารประกอบการอบรมและการลงทะเบียน โดยวิทยากรบรรยายในภาพรวม และให้ผู้เข้าอบรมศึกษาเอกสารประกอบ หากผู้เข้าอบรมไม่เข้าใจให้ถาม เห็นได้จาก การแสดงความคิดเห็น ดังนี้

“การจัดทำสารสนเทศของโรงเรียน เราควรเก็บข้อมูลจากกลุ่มงาน แล้วจัดทำเป็นฐานข้อมูลในแต่ละงาน”

(TC8: 29 เมษายน 2548)

“เราควรนำข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียนมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะได้กำหนดเป้าหมายได้สอดคล้องและชัดเจน”

(TC4: 29 เมษายน 2548)

จากผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตั้งแต่หลักการเบื้องต้น ข้อมูลพื้นฐาน และพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการตามกระบวนการประกันคุณภาพ โดยรวบรวมสารสนเทศและเป็นข้อมูลพื้นฐาน นำไปกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ และสามารถสร้างเครื่องมือ เกณฑ์การให้คะแนนเพื่ออำนวยความสะดวกในการประเมินได้อย่างมีความสัมพันธ์กัน ผู้วิจัยจึงดำเนินการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ 5 หลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรการจัดการสารสนเทศและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

1. หลักการ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2542 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ต่อมาในปี พ.ศ.2545 ได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย โดยกรมวิชาการ ได้กำหนดวิธีการดำเนินงานและการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ การจัดการสารสนเทศ และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นระบบ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา

ภายในสถานศึกษาตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการดังกล่าว โรงเรียนวัดลาดเต้า (ประชารัฐวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาย่างทอง จึงได้จัดทำหลักสูตรการจัดการสารสนเทศและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพขึ้น

2. เป้าหมายในการพัฒนา

2.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการจัดทำสารสนเทศ มีเจตคติที่ดีต่อการจัดการสารสนเทศและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

2.2 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถจัดทำสารสนเทศในสถานศึกษาได้สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและลักษณะของมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด

3. รายละเอียดของหลักสูตร

3.1 ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการจัดการสารสนเทศในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับระบบและวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ได้แก่ กระบวนการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ การจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศ

3.2 ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพการณ์ทั้งภายในและภายนอกของหน่วยงาน (SWOT Analysis) การกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) เป้าหมาย (Goals) ยุทธศาสตร์ต่างๆ (Strategic) และโครงการที่เหมาะสม และส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

3.3 การวางแผนการจัดการสารสนเทศและการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพระดับสถานศึกษา

3.4 การนำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่แผนปฏิบัติการประจำปี

4. วิธีการฝึกอบรม

4.1 การบรรยาย

4.2 ศึกษาเอกสารประกอบการอบรม

4.3 การอภิปราย

4.4 การปฏิบัติจริง

5. ระยะเวลาอบรม

เวลาในการอบรม 1 วัน ในวันที่ 29 เมษายน 2548

6. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหาร/ครู กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง นักเรียน โรงเรียนวัดลาดเต้า (ประชารัฐวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาย่างทอง จำนวน 20 คน

7. การประเมินผล

7.1 สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรม

7.2 ประเมินผลการฝึกอบรม

8. ผู้รับผิดชอบ

โรงเรียนวัดลาดเต้า (ประชารัฐวิทยา)

ครูได้ร่วมกันสรุปเนื้อหาในหลักสูตรว่า ควรเป็นเนื้อหาที่จำเป็นต่อการวางแผนการจัดการสารสนเทศ และการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545 โดยวิทยากรบรรยายทบทวนในภาพรวม และเน้นหนักการฝึกปฏิบัติ และให้ผู้เข้าอบรมศึกษาเอกสารประกอบ เห็นได้จากการแสดงความคิดเห็นในการระดมสมองเพื่อกำหนดเนื้อหาดังนี้

“เนื้อหาการอบรม ก็เป็นเนื้อหาที่ต้องรู้เพื่อที่จะได้จัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนให้ใหม่ค่ะ”

(TC7: 29 เมษายน 2548)

“การวิเคราะห์สภาพการณ์ทั้งภายในและภายนอกของโรงเรียน ทำให้ทราบบริบทของโรงเรียนแตกต่างกัน การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพก็จะต้องมีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายต่างกันไปในแต่ละโรงเรียนใช่ไหมครับ”

(TC6: 29 เมษายน 2548)

2. หลักสูตรการวิจัยในชั้นเรียน

1. หลักการ

การปฏิรูปการศึกษาให้เกิดผลสำเร็จ สิ่งสำคัญคือการปรับแนวคิดของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้เห็นคุณค่า ยอมรับ และนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ให้ความสำคัญกับการนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดไว้ในมาตรา 24 (5) ว่าส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ครูผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ และมาตรา 30 กล่าวว่าให้สถานศึกษาพัฒนาระบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

ครูผู้สอนนอกจากจะมีความรู้ในด้านการจัดการเรียนการสอนแล้ว ยังต้องมีความสามารถในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน จากสาระสำคัญและประโยชน์ของการวิจัยต่อการจัดการเรียนการสอนของครู จึงจัดให้มีการประชุมปฏิบัติการอบรมเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนแก่ครูผู้สอนในสังกัดขึ้น

2. เป้าหมายในการพัฒนา

2.1 เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน

2.2 ส่งเสริมครูทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. รายละเอียดของหลักสูตร

3.1 ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการประเมินการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหาจากการจัดการเรียนการสอน การพัฒนานวัตกรรมสำหรับการแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน การวิเคราะห์ข้อมูลและ การแปลผลข้อมูล

3.2 การวางแผนการดำเนินการทำวิจัยในชั้นเรียนสู่การปฏิบัติ

4. วิธีการฝึกอบรม

4.1 การบรรยาย

4.2 ศึกษาเอกสารประกอบการอบรม

4.3 การอภิปราย

4.4 การปฏิบัติจริง

5. ระยะเวลาอบรม

เวลาในการอบรม 1 วัน ในวันที่ 9 พฤษภาคม 2548

6. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง นักเรียน โรงเรียนวัดลาดเคี้ยว (ประชารัฐวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง จำนวน 20 คน

7. การประเมินผล

7.1 สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรม

7.2 ประเมินผลการฝึกอบรม

8. ผู้รับผิดชอบ

โรงเรียนวัดลาดเคี้ยว (ประชารัฐวิทยา)

ครูได้ร่วมกันสรุปเนื้อหาในหลักสูตรว่า เป็นเนื้อหาที่ต้องสร้างความเข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 โดยวิทยากรบรรยายในภาพรวม และเน้นหนักการฝึกปฏิบัติการออกแบบปัญหาการวิจัยในชั้นเรียนและผู้เข้าอบรมศึกษาเอกสารประกอบ เห็นได้จากการแสดงความคิดเห็นในการฝึกอบรม ดังนี้

“การทำวิจัยในชั้นเรียน เราต้องทำเฉพาะเมื่อสิ้นภาคเรียน หรือว่ากระทำอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่เราจัดกระบวนการเรียนการสอนในแต่ละวิชา”

(TC2: 9 พฤษภาคม 2548)

“ครูส่วนใหญ่ไม่ได้จบมาทางสาขาวิชาวิจัย จะทำวิจัยในชั้นเรียนได้ถูกต้อง หรือครับ”

(TC6: 9 พฤษภาคม 2548)

3. หลักสูตรการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

1. หลักการ

ตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2542 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการวัดและประเมินการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนการสอนโดยถือว่าการประเมินเป็นกิจกรรมที่สอดแทรกอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้นักวิชาการวัดผลได้กล่าวถึง การประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) เนื่องจากเป็นการประเมินที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเครื่องมือการประเมินที่สามารถสะท้อนผลได้ถูกต้องมากกว่าวิธีอื่น นักการศึกษาตลอดจนครูอาจารย์จึงมีความคาดหวังว่า การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงจะเป็นนวัตกรรมการประเมินที่ก่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

แนวคิดด้านการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ได้เริ่มเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2535 แต่การขยายผลเชิงปฏิบัตินับว่ายังเป็นไปได้น้อยมาก ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากครูยังไม่เข้าใจ ขาดทักษะ ไม่มั่นใจว่าจะวัดความรู้ได้เท่าเทียมกับการทดสอบ นอกจากนั้น ครูยัง ยึดติดอยู่กับเนื้อหาและเวลาตามหลักสูตรมากกว่ามองที่จุดหมายของหลักสูตร จึงทำให้ครูมุ่งสอนเนื้อหาเป็นหลัก แนวคิดและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องการประเมินผลตามสภาพจริง จึงขยายผลเข้าสู่ระบบการศึกษาของไทย จนกระทั่งมีการประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้มีการกำหนดให้ใช้วิธีการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง เพื่อตัดสินผลพัฒนาการทางการเรียนของผู้เรียนแต่ละคนตามเจตจำนงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 26 ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนวัดลาดเค้าจึงได้จัดทำหลักสูตรการอบรมนี้ขึ้น

2. เป้าหมายในการพัฒนา

2.1 เพื่อให้มีความรู้และเข้าใจการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง

2.2 เพื่อให้เข้าใจวิธีการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงและสามารถปฏิบัติจริง

3. รายละเอียดของหลักสูตร

ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่ ได้แก่

3.1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง ประกอบด้วย การแสดงความสามารถของผู้เรียนเป็นรายบุคคล การบรรลุจุดหมายของหลักสูตรอย่างแท้จริง

การบูรณาการวิธีการและเครื่องมือในการประเมินอย่างหลากหลาย การสะท้อนความสามารถด้านต่าง ๆ และการประเมินระดับความสามารถที่เป็นจริง และส่งเสริมการเรียนรู้จากสภาพจริง

3.2 ลักษณะและวิธีการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง ประกอบด้วย

3.2.1 องค์ประกอบที่สำคัญของการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง เช่น เป้าหมายการจัดการศึกษาของชาติ การปฏิบัติตามสภาพจริง กระบวนการวัดและประเมินผล เกณฑ์ที่ใช้สำหรับประเมิน และการนำเสนอผลงาน

3.2.2 วิธีการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง เช่น การสัมภาษณ์ บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง แบบทดสอบวัดความสามารถที่เป็นจริง การรายงานตนเอง และการใช้แฟ้มสะสมงาน เป็นต้น

3.3 หลักและวิธีการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544

4. วิธีการฝึกอบรม

4.1 การบรรยาย

4.2 ศึกษาเอกสารประกอบการอบรม

4.3 การอภิปราย

4.4 การปฏิบัติจริง

5. ระยะเวลาอบรม

เวลาในการอบรม 1 วัน ในวันที่ 25 มิถุนายน 2548

6. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง นักเรียน โรงเรียนวัดลาดเคี้ยว (ประจักษ์วิทยาคม) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง จำนวน 20 คน

7. การประเมินผล

7.1 สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรม

7.2 ประเมินผลการฝึกอบรม

8. ผู้รับผิดชอบ

โรงเรียนวัดลาดเคี้ยว (ประจักษ์วิทยาคม)

จากการสังเกตพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการฝึกอบรมด้านการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงและให้ความร่วมมืออย่างดี ครูวิชาการเป็นผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกในระหว่างการฝึกอบรม ทั้งในส่วนของ การจัดเตรียมอาหารและเครื่องดื่ม สถานที่ การประสานงานกับผู้เข้ารับการฝึกอบรม การลงทะเบียน และโรงเรียนยังอำนวยความสะดวกวัสดุอุปกรณ์ให้กับผู้เข้ารับการอบรม อาทิ กระดาษ หมึกพิมพ์ บริการคอมพิวเตอร์สำหรับพิมพ์งาน บริการการถ่ายเอกสาร เป็นต้น

สำหรับผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้และตั้งใจเข้ารับการฝึกอบรมเป็นอย่างดี ตลอดระยะเวลาในช่วงเช้าที่มีการบรรยายให้ความรู้จะมีการซักถามตลอดเวลา ทำให้บรรยากาศการอบรมเป็นกันเอง และทำให้เข้าใจขั้นตอนการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงไปในทิศทางเดียวกัน ส่วนช่วงบ่ายมีการฝึกปฏิบัติการวางแผนการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง ส่วนใหญ่ได้เตรียมพร้อมโดยการจัดทำคู่มือการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงมาเพื่อใช้ในการวัดและประเมินผลการจัดการศึกษา ผลการประเมินการฝึกอบรมการประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในภาพรวมมีดังนี้

“อาจารย์คะ การประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงสามารถทำได้ ตามที่อาจารย์เกริ่นใช้ไหมคะ”

(TC7: 25 มิถุนายน 2548)

“ในการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง เราต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ และประเมินจากผลงานที่ปฏิบัติ เป็นการเก็บรวบรวมผลงานของนักเรียนที่จะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้”

(TC3: 25 มิถุนายน 2548)

4. หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. หลักการ

มาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้นจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นั่นคือ ครูจะต้องวิเคราะห์ผู้เรียนก่อนเป็นอันดับแรกเพื่อจะได้ทราบว่า นักเรียนที่จะสอนมีระดับการรับรู้เนื้อหาวิชานั้นอยู่ในระดับใด โดยอาจแบ่งกลุ่มเด็กออกเป็น กลุ่มระดับเก่ง กลุ่มระดับกลางและกลุ่มระดับอ่อน เพื่อนำมากำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ วางแผนหรือออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการสอนและเครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผล ให้สอดคล้องกับระดับการรับรู้ ความต้องการและความสนใจ ซึ่งเป็นการพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพของนักเรียนในแต่ละคนต่อไป

2. เป้าหมายในการพัฒนา

2.1 เพื่อให้มีความรู้และเข้าใจการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.2 เพื่อให้เข้าใจวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3. รายละเอียดของหลักสูตร

3.1 ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้แก่ การวิเคราะห์

ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เครื่องมือหรือวิธีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล การกำหนดจุดประสงค์ การเรียนรู้และสิ่งที่จะวัดและประเมินผล การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน

3.2 เครื่องมือและวิธีการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

3.3 การวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

3.4 การหลอมรวมแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสู่การปฏิบัติ

4. วิธีการฝึกอบรม

4.1 การบรรยาย

4.2 ศึกษาเอกสารประกอบการอบรม

4.3 การอภิปราย

4.4 การปฏิบัติจริง

5. ระยะเวลาอบรม

เวลาในการอบรม 1 วัน ในวันที่ 26 มิถุนายน 2548

6. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา ผู้แทนผู้ปกครอง นักเรียน โรงเรียนวัดลาดเต้า (ประชารัฐวิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง จำนวน 20 คน

7. การประเมินผล

7.1 สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรม

7.2 ประเมินผลการฝึกอบรม

8. ผู้รับผิดชอบ

โรงเรียนวัดลาดเต้า (ประชารัฐวิทยา)

จากการสังเกต พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการฝึกอบรมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญและให้ความร่วมมืออย่างดี โดยผู้บริหารได้จัดให้ครูวิชาการเป็นผู้ประสานงานและอำนวยความสะดวกระหว่างการฝึกอบรม ทั้งในส่วนของ การจัดเตรียมอาหารและเครื่องดื่มระหว่างการฝึกอบรม การประสานงานในการเข้ารับการฝึกอบรม การลงทะเบียน และโรงเรียนยังอำนวยความสะดวกวัสดุอุปกรณ์ให้กับครู อาทิ กระดาษ หมึกพิมพ์ บริการคอมพิวเตอร์สำหรับพิมพ์งาน บริการการถ่ายเอกสาร เป็นต้น

ส่วนผู้ที่เข้ารับการอบรมมีความใส่ใจและตั้งใจเข้ารับการฝึกอบรมเป็นอย่างดี ตลอดระยะเวลาในช่วงเช้าที่มีการบรรยายให้ความรู้จะมีการซักถามตลอดเวลา ทำให้บรรยากาศการอบรมเป็นกันเอง และทำให้เข้าใจกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ส่วนช่วงบ่ายมีการฝึกปฏิบัติการวิเคราะห์ผู้เรียนและวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนใหญ่ได้เตรียมพร้อมโดยการนำแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ตั้งใจทำแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมการฝึกอบรมกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

“การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องสอนแบบโครงงานใช่ไหมครับ”

(TC5: 26 มิถุนายน 2548)

“การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แหล่งเรียนรู้ทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียนมีส่วนสำคัญที่จะช่วยครูผู้สอนในการจัดกิจกรรม ฉะนั้นโรงเรียนจึงควรมีการศึกษา แหล่งเรียนรู้และพัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยเฉพาะห้องสมุดให้มีความพร้อมในการใช้”

(TC4: 26 มิถุนายน 2548)

5. หลักสูตรการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

1. หลักการ

ตั้งแต่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2542 ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการบริหารสถานศึกษา ซึ่งตามมาตรา 48 กล่าวว่า ให้นำหน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาและจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่กระทำภายในสถานศึกษาเพื่อตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. เป้าหมายในการพัฒนา

2.1 เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการตรวจสอบและทบทวน การศึกษาของสถานศึกษา

2.2 เพื่อให้มีความสามารถในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาได้

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูร่วมกันกำหนดวิธีปฏิบัติในการประเมินตนเอง ของสถานศึกษาได้

3. รายละเอียดของหลักสูตร

ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการประเมินภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา มีกระบวนการ ประเมินภายในของสถานศึกษา ประกอบด้วย

3.1 การวิเคราะห์เป้าหมาย จุดเน้นงานและภารกิจของโรงเรียน

3.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างงาน กิจกรรมกับมาตรฐานสถานศึกษา

3.3 กำหนดกรอบการประเมินตนเอง

3.4 การจัดหาและจัดทำเครื่องมือ

3.5 การประเมินตนเอง/การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 การแปลความหมายของข้อมูลและจัดทำรายงาน
- 4. วิธีการฝึกอบรม
 - 4.1 การบรรยาย
 - 4.2 ศึกษาเอกสารประกอบการอบรม
 - 4.3 การอภิปราย
 - 4.4 การปฏิบัติจริง
- 5. ระยะเวลาอบรม
 - เวลาในการอบรม 1 วัน ในวันที่ 9 กรกฎาคม 2548
- 6. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง นักเรียน โรงเรียนวัดลาดเต้า (พระราชรั้ววิทยา) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง จำนวน 20 คน

- 7. การประเมินผล
 - 7.1 สังเกตการณ์เข้าร่วมกิจกรรม
 - 7.2 ประเมินผลการฝึกอบรม

- 8. ผู้รับผิดชอบ
 - โรงเรียนวัดลาดเต้า (พระราชรั้ววิทยา)

จากการสังเกตการณ์และประเมินผล พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการฝึกอบรมการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง และนักเรียน ที่เข้ารับการอบรมมีความสนใจใฝ่รู้และตั้งใจเข้ารับการฝึกอบรมเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาที่อบรม และทำให้เข้าใจกระบวนการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความสามารถร่วมกันกำหนดวิธีปฏิบัติในการประเมินตนเอง การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้

“รูปแบบการของมาตรฐานและการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นตัวกำหนดการทำงานของผู้บริหารและครูผู้สอน เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพตามที่เรากำหนดไว้ ถ้ามีการปฏิบัติตามแผนที่กำหนด ถ้ามีแต่แผนและไม่มีการปฏิบัติการประกันคุณภาพภายในจะล้มเหลว”

(TC1: 9 กรกฎาคม 2548)

“เราประเมินภายในแล้ว สมศ. เขาจะเชื่อถือผลของเรามากน้อยแค่ไหน”

(TC2: 9 กรกฎาคม 2548)

“การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นการกำหนดคุณภาพผู้เรียนตามศักยภาพของ โรงเรียนและความต้องการของท้องถิ่น และเป็นการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาเพื่อรองรับการ ประเมินภายนอก ของ สมศ.”

(TC6: 9 กรกฎาคม 2548)

การพัฒนาหลักสูตรและปฏิบัติตามหลักสูตร ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง โดยการ พัฒนาบุคลากรด้วยการฝึกอบรม (training: T) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทั้งหมด 5 หลักสูตร ได้แก่ การจัดการสารสนเทศและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การวิจัยในชั้นเรียน การประเมินผลการเรียนรู้ ตามสภาพจริง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินคุณภาพภายใน สถานศึกษา ผลการประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการ ดังแสดงในตาราง 23

ตาราง 23 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายค่าเฉลี่ยผลการ ประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการ พบว่า โดยรวมผลการประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการบุคลากร กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 (S.D.=0.11) เมื่อพิจารณา แต่ละรายการ พบว่าทุกรายการบุคลากรกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดย รายการวิทยากรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และวิทยากรมีเทคนิควิธีในการบรรยายมี ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.39 (S.D.=0.28, 0.25) และรายการการนำเสนอเนื้อหาการอบรมน่าสนใจ ค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 3.17 (S.D.=0.28) เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นของการประเมินการอบรม เชิงปฏิบัติการ พบว่า การอบรมเชิงปฏิบัติการในประเด็นการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษามี ค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากับ 4.36 (S.D.=0.16) และประเด็นการบริหารจัดการสารสนเทศและการจัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพค่าเฉลี่ยต่ำสุดเท่ากับ 4.20 (S.D.=0.18)

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมายค่าเฉลี่ยผลการประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการ

ที่	หลักสูตรอบรม	การบริหารจัดการ		วิจัยในชั้นเรียน		ประเมินตามสภาพจริง		เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ		การประเมินคุณภาพฯ		รวม			
		สถานศึกษา		Mean		S.D.		Mean		S.D.		Mean		S.D.	
		Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.	Mean	S.D.
ประเด็นประเมิน															
1	เนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับ	4.45	0.69	3.90	0.79	4.35	0.49	4.55	0.76	4.40	0.50	4.33	0.29	มาก	
การอบรม															
2	เนื้อหาการอบรมมีความเหมาะสม	4.25	0.72	4.35	0.88	4.20	0.52	4.05	0.69	4.45	0.61	4.26	0.36	มาก	
3	เนื้อหาการอบรมมีความครอบคลุม	4.15	0.49	4.20	0.52	4.35	0.81	4.25	0.79	4.55	0.61	4.30	0.30	มาก	
4	การนำเสนอเนื้อหาการอบรมน่าสนใจ	4.10	0.45	4.20	0.62	4.30	0.73	4.25	0.55	4.00	0.73	4.17	0.28	มาก	
5	กิจกรรมในการอบรมมีความเหมาะสม	4.35	0.75	4.35	0.67	4.20	0.62	4.30	0.66	4.60	0.60	4.36	0.35	มาก	
6	กิจกรรมก่อให้เกิดองค์ความรู้แก่ผู้เข้ารับ	4.20	0.70	4.20	0.89	4.20	0.83	4.05	0.39	4.50	0.51	4.23	0.31	มาก	
อบรม															
7	วิทยากรมีความรู้ในเนื้อหา	4.05	0.76	4.35	0.49	4.20	0.62	4.50	0.51	4.30	0.73	4.28	0.31	มาก	
8	วิทยากรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้	4.30	0.66	4.70	0.47	4.35	0.67	4.65	0.59	4.95	0.61	4.39	0.28	มาก	
9	วิทยากรมีเทคนิควิธีในการบรรยาย	4.50	0.51	4.40	0.60	4.50	0.51	4.40	0.75	4.15	0.75	4.39	0.25	มาก	
10	วิทยากรเปิดโอกาสให้อภิปรายซักถาม	4.15	0.75	4.50	0.61	4.20	0.83	4.10	0.85	4.55	0.76	4.30	0.26	มาก	
11	สื่อประกอบการอบรมมีความเหมาะสม	4.40	0.60	4.00	0.56	4.50	0.69	4.25	0.44	4.25	0.55	4.28	0.35	มาก	
12	บรรยากาศการอบรมเอื้อต่อการเรียนรู้	4.40	0.68	4.05	0.95	4.30	0.57	4.40	0.75	4.60	0.68	4.35	0.25	มาก	
13	การจัดลำดับเนื้อหามีความเหมาะสม	4.10	0.79	4.55	0.61	4.20	0.77	4.50	0.51	4.45	0.51	4.36	0.24	มาก	
14	ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสม	4.00	0.86	4.50	0.83	4.40	0.50	4.45	0.69	4.25	0.64	4.32	0.31	มาก	
15	ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง	4.35	0.75	4.15	0.49	4.20	0.70	4.30	0.80	4.35	0.59	4.27	0.30	มาก	
รวม		4.20	0.18	4.30	0.19	4.30	0.15	4.33	0.15	4.36	0.16	4.31	0.11	มาก	

(2) การให้คำปรึกษา (coaching: C)

บทบาทของนักวิจัยและศึกษานิเทศก์ในการให้คำปรึกษาเป็นบทบาทที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับกระบวนการพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งแผนการรับคำปรึกษาเกิดจากผู้วิจัยและศึกษานิเทศก์และบุคลากรในสถานศึกษา ได้ร่วมกันกำหนดขึ้นเป็น 3 ระยะ ทุกระยะใช้เวลาหนึ่งวันเพื่อให้คำปรึกษารายบุคคล ซึ่งบุคลากรในสถานศึกษา จะสับเปลี่ยนกันมาในช่วงเวลาว่างของบุคลากรในสถานศึกษา แต่ละระยะห่างกันประมาณสองสัปดาห์และได้มีการกำหนดขอบเขตของงานในแต่ละช่วงเพื่อให้ครูได้เตรียมตัวทำงาน ซึ่งทั้งสามระยะนี้ผู้วิจัยและศึกษานิเทศก์ได้เดินทางไปให้คำปรึกษาที่โรงเรียน มีแผนการรับคำปรึกษาและการอำนวยความสะดวกดังนี้

ตาราง 24 แผนการให้คำปรึกษา/การอำนวยความสะดวกและผลการดำเนินงาน

ที่	ประเด็น ฝึกอบรม	ผลการดำเนินงานโรงเรียนวัดลาดเต้า		
		ระยะที่ 1	ระยะที่ 2	ระยะที่ 3
1	การจัดการ สารสนเทศ และจัดทำ แผนพัฒนา คุณภาพ	9 พ.ค. 2548 บุคลากรในสถานศึกษา สามารถวางแผนการจัดการ สารสนเทศและจัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา นักวิจัยและศึกษานิเทศก์ได้ให้ คำปรึกษาการดำเนินงาน กรณีบุคลากรทำงานไม่เสร็จ ตามแผน เนื่องจากยังไม่เข้าใจ ยังเกิดความสับสนนักวิจัยและ ศึกษานิเทศก์จึงให้คำปรึกษาใน จุดที่บุคลากรยังไม่เข้าใจและให้ กำลังใจในการดำเนินงานต่อไป	18 พ.ค. 2548 บุคลากรสามารถวางแผน การจัดการสารสนเทศและ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษา นักวิจัยและ ศึกษานิเทศก์ได้ให้คำปรึกษาใน การดำเนินงานเรื่องการจัดทำ แผนพัฒนาคุณภาพ การ วิเคราะห์มาตรฐานสถานศึกษา	25 พ.ค. 48 บุคลากรสามารถวางแผน การจัดการสารสนเทศและ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาได้ สามารถกำหนด มาตรฐานสถานศึกษาได้ นักวิจัยและศึกษานิเทศก์ได้ให้ คำปรึกษาในการดำเนินงาน ตามแผนต่อไป
2	การวิจัยใน ชั้นเรียน	7 มิ.ย. 2548 ครูในสถานศึกษา 5 คน สามารถจัดทำการศึกษาวิจัยในชั้น เรียนได้ นักวิจัยและ ศึกษานิเทศก์ได้ให้คำปรึกษา การดำเนินงาน กรณีครูยังไม่ เข้าใจ ยังเกิดความสับสน นักวิจัยและศึกษานิเทศก์จึงให้ คำปรึกษาในจุดที่บุคลากรยังไม่ เข้าใจ เช่น การวิเคราะห์ปัญหา	9 ก.ค. 2548 ครูในสถานศึกษา 9 คน สามารถวางแผนการวิจัยใน ชั้นเรียนได้ นักวิจัยและ ศึกษานิเทศก์ได้ให้คำปรึกษาใน การดำเนินงานเรื่องการพัฒนา นวัตกรรม	19 ก.ค. 48 ครูในสถานศึกษา 9 คน สามารถดำเนินการวิจัยใน ชั้นเรียนได้อย่างมีคุณภาพ นักวิจัยและศึกษานิเทศก์ได้ให้ คำปรึกษาในการเก็บรวบรวม ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอข้อมูลต่อไป

ตาราง 24 (ต่อ)

ที่	ประเด็น ฝึกอบรม	ผลการดำเนินงานโรงเรียนวัดลาดเจ้า		
		ระยะที่ 1	ระยะที่ 2	ระยะที่ 3
3	การประเมินผล การเรียนรู้ ตามสภาพ จริง	9 ก.ค. 2548 บุคลากรในสถานศึกษา สามารถดำเนินการวางแผน การประเมินผลตามสภาพจริง นักวิจัยและศึกษานิเทศก์ให้ คำปรึกษาการดำเนินงาน กรณีนี้ครูยังไม่เข้าใจ ยังเกิด ความสับสน เช่น การวางแผน การประเมิน การกำหนด ผู้ประเมิน	19 ก.ค. 2548 บุคลากรในสถานศึกษา สามารถวางแผนการประเมินผล ตามสภาพจริงได้อย่างมี คุณภาพ นักวิจัยและ ศึกษานิเทศก์ได้ให้คำปรึกษาใน เรื่องการสร้างเครื่องมือประเมิน การกำหนดเกณฑ์การประเมิน ฯลฯ	2 ส.ค. 2548 บุคลากรในสถานศึกษา สามารถดำเนินการประเมินผล ตามสภาพจริงได้อย่างมี คุณภาพ นักวิจัยและ ศึกษานิเทศก์ได้ให้คำปรึกษาใน จุดที่เป็นเทคนิคของ รายละเอียด
4	การจัดการ เรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็น สำคัญ	9 ก.ค. 2548 ครูในสถานศึกษา สามารถ ดำเนินการวางแผนการจัดการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญนักวิจัยและศึกษานิเทศก์ ได้ให้คำปรึกษาการดำเนินงาน ในการเขียนแผนการเรียนรู้ ที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ กรณีครูยังไม่เข้าใจ ในเรื่องการ จัดการเรียนรู้ในรูปแบบต่างๆ นักวิจัยและศึกษานิเทศก์จึงให้ คำปรึกษาในเรื่องดังกล่าวแก่ บุคลากรที่ยังไม่เข้าใจและให้ กำลังใจในการดำเนินงาน	19 ก.ค. 2548 ครูในสถานศึกษา สามารถวางแผน การจัดการเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่าง มีคุณภาพ นักวิจัยและ ศึกษานิเทศก์ได้ให้คำปรึกษา เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ ของผู้เรียนแต่ละบุคคล	2 ส.ค. 2548 ครูในสถานศึกษา สามารถ ดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ อย่างมีคุณภาพ นักวิจัยและ ศึกษานิเทศก์ได้ให้คำปรึกษา รายละเอียดเกี่ยวกับการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในบางจุด
5	การประเมิน คุณภาพ ภายใน สถานศึกษา	19 ก.ค. 2548 บุคลากรในสถานศึกษา สามารถดำเนินการวางแผน การประเมินภายใน สถานศึกษา นักวิจัยและ ศึกษานิเทศก์ได้ให้คำปรึกษา การดำเนินงานทั้งกระบวนการ โดยทบทวนประเด็นที่ฝึกอบรม กรณีครูยังไม่เข้าใจ ยังเกิด ความสับสน	2 ส.ค. 2548 บุคลากรในสถานศึกษา สามารถวางแผนการประเมิน ภายในสถานศึกษาได้อย่างมี คุณภาพ นักวิจัยและ ศึกษานิเทศก์ได้ให้คำปรึกษา ในการกำหนดผู้ประเมินวิธีการ ประเมิน การดำเนินงานแต่ละ ขั้นตอน	20 ก.ย. 2548 บุคลากรในสถานศึกษา สามารถดำเนินการประเมิน ภายในสถานศึกษาได้อย่างมี คุณภาพนักวิจัยและ ศึกษานิเทศก์ได้ให้คำปรึกษาใน เรื่องการเขียน SSR และ ประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน

(3) การอำนวยความสะดวก (facilitating: F)

นักวิจัยและศึกษานิเทศก์มีบทบาทในการอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งการอำนวยความสะดวกให้โรงเรียนนี้ ดำเนินการขณะฝึกอบรมและหลังฝึกอบรม ควบคู่ไปกับการให้คำปรึกษา ซึ่งแผนการอำนวยความสะดวกเกิดขึ้นตลอดกระบวนการทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา (ดังตาราง 22) ได้ดำเนินงานมีดังนี้

1. การอำนวยความสะดวกโดยการกระตุ้นให้ผู้บริหารและครูเกิดการทบทวนตนเองในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลเพื่อตรวจสอบสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา
2. การอำนวยความสะดวกโดยดำเนินการให้เกิดการระดมสมองในขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล การกำหนดเป้าหมาย การพัฒนากลยุทธ์ การนำเสนอหลักฐานแสดงความก้าวหน้า
3. การอำนวยความสะดวกโดยดำเนินการให้เกิดการฝึกอบรมและการดำเนินการต่างๆ ระหว่างอบรม
4. การอำนวยความสะดวกโดยการจัดหาเอกสารให้ศึกษาเพิ่มเติมทั้งเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการฝึกอบรม เอกสารให้ความรู้ในเรื่องการจัดทำสารสนเทศ การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ การวิจัยในชั้นเรียน การประเมินผลตามสภาพจริง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
5. การอำนวยความสะดวกโดยการกำกับติดตามโดยนักวิจัยและศึกษานิเทศก์อำนวยความสะดวกเป็นระยะๆ ตามแผนที่วางไว้
6. การอำนวยความสะดวกโดยการดำเนินการประสานงานให้เกิดความสะดวกในเรื่องทรัพยากรต่างๆ จากหน่วยงานอื่น ซึ่งนับว่าเป็นบทบาทการอำนวยความสะดวกที่สำคัญยิ่ง ที่จะทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผลการให้คำปรึกษาและการอำนวยความสะดวก

การประเมินผลการอำนวยความสะดวกและการให้คำปรึกษา โดยการสัมภาษณ์และสังเกตแบบมีส่วนร่วม พบว่า การอำนวยความสะดวกและการให้คำปรึกษามีผลอย่างยิ่งในการนิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ บทบาทดังกล่าวจะประสบความสำเร็จต้องอาศัยการประสานงานของผู้ประสานงานภายใน ซึ่งเป็นบุคคลที่ครูให้ความศรัทธาและเชื่อถือ ได้แก่ ครูฝ่ายวิชาการ รวมทั้งการนิเทศ กำกับ ติดตาม การอำนวยความสะดวกของผู้บริหารสถานศึกษา เห็นได้จากการข้อมูลที่ได้จากบุคลากรในสถานศึกษาระหว่างการอำนวยความสะดวกและการให้คำปรึกษาดังนี้

“อาจารย์คะ (ผู้วิจัยและศึกษานิเทศก์) การออกแบบข้อมูลสารสนเทศ จำเป็นจะต้องให้ครูทุกคนช่วยกันคิดใหม่ เราคิดเฉพาะกรรมการหรือทีมงานที่ทำได้หรือไม่”

(TC1: 9 พฤษภาคม 2548)

“เวลาประชุม ผอ. พูดเรื่อง โรงเรียนต้องทำ SWOTๆ เพื่อหาจุดแข็งและจุดอ่อนของโรงเรียน การทำ SWOT นี้เขาทำกันอย่างไรคะ จึงจะเป็นไปตามหลักวิชาการ”

(TC5: 18 พฤษภาคม 2548)

“อาจารย์ครับ (ผู้วิจัยและศึกษานิเทศก์) ผมไม่ค่อยมีความรู้ในเรื่องการหาค่าสถิติ การวิเคราะห์ข้อมูล เราใช้สถิติง่าย ๆ อย่างเช่น ความถี่ ร้อยละในงานวิจัยได้ไหมครับ”

(TC4: 9 กรกฎาคม 2548)

“โรงเรียนเราโชคดี ที่มีโครงการแบบนี้ ทำให้เรามีความชัดเจนมากขึ้น โรงเรียนอื่นๆ แถวนี้นะ เขาถามเราใหญ่เลยว่าติดต่อนิสิตปริญญาเอกมาอย่างไร”

(TC1: 9 กรกฎาคม 2548)

“โรงเรียนอื่นๆ ในป่าโมกพอเขารู้ว่าเรามีการอบรมกัน เขายากมาอบรมกับเรา แต่เกรงใจ สน. กับอาจารย์ กลัวจะเป็นภาระมากเกินไปไม่ได้ขอให้

(TC9: 9 กรกฎาคม 2548)

“สน. ครับ ผมอยากให้ท่านศึกษานิเทศก์ได้ให้คำแนะนำในเรื่องการสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บข้อมูลเข้าแฟ้มมาตรฐานบ้าง โรงเรียนจะได้ผ่านเกณฑ์ประเมินของ สมศ. ในคราวต่อไป”

(TC5: 19 กรกฎาคม 2548)

“หลักสูตรสถานศึกษา ครูหลายคนยังไม่เข้าใจในการจัดทำเลย ถึงแม้จะอบรมมาหลายครั้งแล้ว มันยุ่งยากมากเลย ครูสับสนกันมากว่าจะต้องใช้หนังสือเรียนอยู่อีกหรือเปล่า”

(TC3: 19 กรกฎาคม 2548)

“อาจารย์ครับ โดยปกติถ้าเราให้ครูประเมินตนเอง คำตอบที่ได้ก็จะเป็นไปในทางบวกของเขา โดยไม่เห็นส่วนที่เป็นทางลบในตัวเขา อย่างนี้เรานำผลไปใช้ได้อย่างไรครับ”

(TC2: 2 สิงหาคม 2548)

“การประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง นอกจากครูเป็นผู้ประเมินแล้ว ยังต้องให้เพื่อนและผู้ปกครองร่วมประเมินทุกชิ้นงานด้วยใช่ไหมคะ”

(TC7: 20 กันยายน 2548)

4) การหาหลักฐานแสดงความก้าวหน้า

ในขั้นตอนสุดท้าย เป็นการหาหลักฐานแสดงความก้าวหน้าในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครู ซึ่งได้จัดประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพสถานศึกษา มาตรฐานสถานศึกษา ตัวบ่งชี้ และการประเมินภายในสถานศึกษา มีการสะท้อนผลการพัฒนาด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เป็นไปตามเป้าหมายแต่ละหลักสูตรดังนี้

“อาจารย์ครับ พวกเรามีความมั่นใจว่าการดำเนินการประกันคุณภาพภายในจะเป็นไปอย่างถูกต้อง ครบถ้วน พร้อมรับการประเมินจากภายนอก เมื่อผ่านการฝึกอบรมครั้งนี้”

(TC6: 2 สิงหาคม 2548)

“ต่อไปผู้ปกครองนักเรียนคงไม่ย้ายนักเรียนไปเรียนในตัวเมืองอีก เพราะว่าโรงเรียนของเรามีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เรียนที่ไหนก็มีมาตรฐานเหมือนกัน”

(TC10: 20 กันยายน 2548)

“โรงเรียนเรามีปัญหาในเรื่องการเก็บสารสนเทศให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ไม่ได้ ผมจึงเริ่มให้ครูทุกคนวิเคราะห์มาตรฐานสถานศึกษาและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับมาตรฐานของโรงเรียน เพื่อให้การประกันคุณภาพภายในเป็นระบบที่ถูกต้อง”

(TC10: 20 กันยายน 2548)

“โรงเรียนต้องจัดทำคู่มือการทำประกันคุณภาพภายในไว้ให้ครูเป็นแนวปฏิบัติ สำหรับบุคลากรในโรงเรียนทุกคนเป็นแนวทางเดียวกัน โดยเน้นกระบวนการ และคุณภาพนักเรียนเป็นหลัก”

(TC8: 4 ตุลาคม 2548)

ผลจากการทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง

การทดลองใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ 1) ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) ลักษณะการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) คุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 4) ปัญหาและอุปสรรคของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1) ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจ เจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ก่อนและหลังจากการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบวัดความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยให้บุคลากรภายในสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประเมินตนเองก่อนและหลังการฝึกอบรม และวิเคราะห์ข้อมูลโดยค่า t-test แบบ dependent และนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยตารางประกอบความเรียง มีผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ

ที่	ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ก่อนทดลองใช้รูปแบบ		หลังทดลองใช้รูปแบบ		t
		Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1	การบริหารจัดการสารสนเทศ	2.90	1.12	4.05	0.69	3.81*
2	การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของสถานศึกษา	3.10	0.79	4.40	0.68	6.73*
3	การกำหนดโครงสร้างการบริหาร	3.60	0.75	4.45	0.76	3.49*
4	การวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา	3.50	0.76	4.50	0.51	4.60*
5	การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ	3.35	0.99	4.50	0.69	3.71*
6	การวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา	3.30	0.87	4.50	0.69	4.86*
7	กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.40	0.68	4.45	0.61	5.29*
8	การพัฒนานวัตกรรมสำหรับผู้เรียน	3.15	1.04	4.60	0.60	4.92*
9	การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน	3.20	1.01	4.35	0.67	4.20*
10	การกำหนดแผนการตรวจสอบทบทวน	3.25	0.85	4.45	0.76	4.66*
11	การกำหนดกรอบและวิธีการประเมินตนเอง	3.35	0.81	4.30	0.66	4.25*
12	การสร้างเครื่องมือการประเมินตนเอง	3.30	0.87	4.30	0.47	4.87*
13	การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล	3.10	1.12	4.55	0.61	5.25*
14	การเขียนรายงานผลการประเมิน	3.50	0.69	4.50	0.61	5.63*
15	วิธีการผดุงระบบประกันคุณภาพ	2.85	1.04	4.55	0.51	7.03*

* $p < .01$

ตาราง 25 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาทุกข้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หลังการทดลองใช้รูปแบบ พบว่ารายข้อที่บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก ($4.5 > \text{mean} \geq 3.5$) มีจำนวน 8 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 2, 3, 7, 9, 10, 11 และ 12 คิดเป็นร้อยละ 53.33 และรายข้อที่บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($5.0 \geq \text{mean} \geq 4.5$) มีจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ข้อ 4, 5, 6, 8, 13, 14 และ 15 คิดเป็นร้อยละ 46.67 ส่วนระดับความรู้ความเข้าใจก่อนการทดลองรูปแบบ พบว่ารายข้อที่บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง ($3.5 > \text{mean} \geq 2.5$) มีจำนวน 12 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 80.00 และรายข้อที่บุคลากรมีความรู้ความ

เข้าใจอยู่ในระดับมาก ($4.5 > \text{mean} \geq 3.5$) มีจำนวน 3 ข้อ ได้แก่ข้อ 3, 4, และ 14 คิดเป็นร้อยละ 20.00

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ

ที่	ข้อความ	ก่อนทดลองใช้รูปแบบ		หลังทดลองใช้รูปแบบ		t
		Mean	S.D.	Mean	S.D.	
1	การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร	2.95	0.95	4.50	0.51	6.60*
2	บุคลากรในสถานศึกษาควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	3.30	0.80	4.20	0.62	3.45*
3	การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูลทำให้รู้จักเชิงจุดอ่อนของตนเอง	3.30	0.66	4.30	0.80	3.98*
4	การปฏิบัติงานควรมีการตรวจสอบกับมาตรฐานสถานศึกษาที่กำหนดไว้	3.20	0.62	4.70	0.47	9.75*
5	การดำเนินการประกันคุณภาพควรมีการวางแผนทุกชั้นตอน	3.05	0.76	4.55	0.51	7.55*
6	ครูมีความต้องการรับผิดชอบในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	3.15	0.81	4.50	0.69	5.54*
7	การดำเนินการประกันคุณภาพภายในทำให้ทุกคนอยากมีส่วนร่วม	3.25	0.72	4.15	0.67	3.94*
8	บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้	3.35	0.75	4.15	0.75	3.56*
9	การดำเนินการประกันคุณภาพต้องอาศัยความร่วมมือของทุกคน	3.30	0.73	4.45	0.69	4.95*
10	การตรวจสอบทบทวนคุณภาพไม่ใช่เป็นการจับผิด	3.00	0.86	4.55	0.51	7.34*
11	ต้องประเมินเพื่อจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน	2.90	0.91	4.50	0.51	7.19*
12	การประเมินตนเองเป็นกระบวนการที่คุ้มค่าในการดำเนินการ	2.75	0.79	4.55	0.61	7.62*
13	ผลของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาน่าเชื่อถือ	2.90	0.64	4.40	0.68	8.11*
14	การประเมินคุณภาพส่งเสริมให้บุคลากรมีทักษะในการประเมินตนเอง	3.20	0.70	4.60	0.50	6.29*
15	ผลการประเมินตนเองทำให้บุคลากรพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนและพัฒนาตนเอง	3.15	0.88	4.50	0.61	6.47*

* $p < .01$

ตาราง 26 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีค่าเฉลี่ยเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาระดับเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหลังการทดลองใช้รูปแบบ พบว่ารายข้อที่บุคลากรมีเจตคติอยู่ในระดับมาก ($4.5 > \text{mean} \geq 3.5$) มีจำนวน 10 ข้อ ได้แก่ข้อ 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 11, 13 และ 15 คิดเป็นร้อยละ 66.67 และรายข้อที่บุคลากรมีเจตคติอยู่ในระดับมากที่สุด ($5.0 \geq \text{mean} \geq 4.5$) มีจำนวน 5 ข้อ ได้แก่ข้อ 4, 5, 10, 12 และ 14 คิดเป็นร้อยละ 33.33 ส่วนระดับเจตคติก่อนการทดลองรูปแบบ พบว่าทุกข้อบุคลากรมีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง ($3.5 > \text{mean} \geq 2.5$)

2) ลักษณะการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ลักษณะการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ข้อมูลจากบุคลากรภายในสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง และนักเรียน โดยนำเสนอจำนวนผู้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะที่จำเป็นต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเสนอตามประเด็น 1) การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล 2) การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ 4) การตรวจสอบ ทบทวน และประเมินคุณภาพ และ 5) การรายงานผลและผดุงระบบประกันคุณภาพ มีรายละเอียดดังตาราง 27

ตาราง 27 จำนวนผู้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะที่จำเป็นต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของบุคลากรในบริบทสถานศึกษา

ลักษณะการประกันคุณภาพฯ	ความคิดเห็น				ความถี่ (N=20)	ร้อยละ
	ผู้บริหาร/ ครู (10)	กรรมการฯ (5)	ผู้ปกครอง (3)	นักเรียน (2)		
1. การบริหารจัดการสารสนเทศฯ						
1.1 การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน	10	4	2	2	18	90
1.2 การกำหนดบุคลากร	8	3	3	1	15	75
1.3 การตรวจสอบสภาพบริบท	9	4	2	2	17	85
1.4 การกำหนดโครงสร้างบริหาร	9	5	2	1	17	85
1.5 การออกแบบสารสนเทศและฐานข้อมูล	7	4	3	1	15	75
2. การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา						
2.1 การวิเคราะห์มาตรฐานสถานศึกษา	10	3	2	1	16	80
2.2 การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา	10	5	2	2	19	95
2.3 การกำหนดบุคลากร	9	4	3	1	17	85
2.4 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา	10	5	3	1	19	95
2.5 การจัดทำพันธะสัญญา	8	5	3	2	18	90
2.6 การพัฒนาบุคลากร	10	5	2	2	19	95
3. การดำเนินงานตามแผนฯ						
3.1 การจัดระบบบริหารจัดการทรัพยากร	10	3	3	1	17	85
3.2 การปฏิบัติงานตามแผนโครงการ	10	5	3	2	20	100
3.3 การนิเทศ กำกับ ติดตาม	9	4	3	2	18	90
4. การตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ						
4.1 การกำหนดผู้ตรวจสอบ	10	4	3	2	19	95
4.2 การกำหนดแผนการตรวจสอบ	10	5	3	2	20	100
4.3 การกำหนดกรอบและวิธีการประเมิน	10	5	3	2	20	100
4.4 การกำหนดเครื่องมือประเมิน	10	5	3	1	19	95
4.5 การประมวลผลข้อมูล	10	5	3	2	20	100
5. การรายงานผลและผดุงระบบประกันฯ						
5.1 การรายงานผลการตรวจสอบ/ประเมิน	10	5	3	2	20	100
5.2 การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ	10	5	2	1	18	90
5.3 การให้ข้อมูลย้อนกลับ	10	4	3	1	18	90
5.4 ความยั่งยืนของคุณภาพสถานศึกษา	9	3	3	2	17	85

ตาราง 27 แสดงจำนวนผู้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะที่จำเป็นต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของบุคลากรในบริบทสถานศึกษา พบว่าทุกองค์ประกอบมีลักษณะที่จำเป็นต้องดำเนินการและขยายผลเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยแต่ละองค์ประกอบมีผล ดังนี้

องค์ประกอบการบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล ในเรื่องการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานมีความดีสูงสุด ร้อยละ 90 เรื่องการกำหนดบุคลากรและเรื่องการออกแบบสารสนเทศและฐานข้อมูลมีความดีต่ำสุด ร้อยละ 75

องค์ประกอบที่กำหนดมาตรฐานสถานศึกษา เรื่องการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและการพัฒนาบุคลากรมีความดีสูงสุด ร้อยละ 95 เรื่องการวิเคราะห์มาตรฐานสถานศึกษามีความดีต่ำสุด ร้อยละ 80

องค์ประกอบดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ เรื่องการปฏิบัติงานตามแผนโครงการมีความดีสูงสุด ร้อยละ 100 เรื่องการจัดระบบบริหารจัดการทรัพยากร มีความดีต่ำสุด ร้อยละ 85

องค์ประกอบตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ เรื่องการกำหนดแผนการตรวจสอบ การกำหนดกรอบและวิธีการประเมินและการประมวลผลข้อมูลมีความดีสูงสุด ร้อยละ 100 เรื่องการกำหนดผู้ตรวจสอบและการกำหนดเครื่องมือประเมิน มีความดีต่ำสุด ร้อยละ 95

องค์ประกอบรายงานผลและผดุงระบบประกันคุณภาพ เรื่องการรายงานผลการตรวจสอบ/ประเมิน มีความดีสูงสุด ร้อยละ 100 เรื่องความยั่งยืนของคุณภาพสถานศึกษา มีความดีต่ำสุด ร้อยละ 85

3) คุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

คุณภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้จากแบบประเมินคุณภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ให้บุคลากรในสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง และนักเรียน ประเมินตนเอง หลังจากการพัฒนา ครอบคลุม 4 มิติ ตามมาตรฐานการประเมินที่พัฒนาโดย Stufflebeam และ คณะ (1981) ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) ความเป็นไปได้ 3) ความเหมาะสม 4) ความถูกต้อง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตาราง 28 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ที่	คุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ระดับคุณภาพ (N=20)		
		Mean	S.D.	ความหมาย
อรรถประโยชน์				
1	มีการใช้ประโยชน์จากกระบวนการประกันคุณภาพ	4.35	0.67	มาก
2	ผลการประเมินคุณภาพให้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจ	4.25	0.64	มาก
3	กระบวนการประกันคุณภาพช่วยพัฒนาทักษะของบุคลากร	4.10	0.64	มาก
4	ผลการประกันคุณภาพสร้างความมั่นใจในคุณภาพของสถานศึกษา	4.30	0.47	มาก
5	ผลการประกันคุณภาพสะท้อนให้เห็นจุดแข็งจุดอ่อนของสภาพการจัดการศึกษา	4.35	0.49	มาก
6	การรายงานผลการประเมินทันเวลาในการนำไปใช้ประโยชน์	4.15	0.59	มาก
7	มีการเผยแพร่ผลการประกันคุณภาพไปยังผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง	4.05	0.61	มาก
8	กระบวนการประกันคุณภาพส่งผลกระทบต่อการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	4.20	0.62	มาก
ความเป็นไปได้				
1	กระบวนการประกันคุณภาพสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง	4.35	0.67	มาก
2	มาตรฐานสถานศึกษาสามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานต้นสังกัดและมาตรฐาน สมศ.	4.15	0.67	มาก
3	กระบวนการประกันคุณภาพทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	4.00	0.65	มาก
4	บุคลากรภายในโรงเรียนร่วมมือกันเพื่อให้การประกันคุณภาพประสบความสำเร็จ	4.10	0.55	มาก
5	ผลการดำเนินงานมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน	4.25	0.64	มาก

ตาราง 28 (ต่อ)

ที่	คุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ระดับคุณภาพ (N=20)		
		Mean	S.D.	ความหมาย
ความเหมาะสม				
1	การประกันคุณภาพเหมาะสมกับการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานของสถานศึกษา	4.20	0.52	มาก
2	การประกันคุณภาพเหมาะสมกับการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานของเขตพื้นที่การศึกษา	4.00	0.73	มาก
3	กระบวนการประกันคุณภาพมีความสอดคล้องกับ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542	4.35	0.59	มาก
4	การประกันคุณภาพ มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ	4.05	0.76	มาก
5	กระบวนการประกันคุณภาพมีความสอดคล้องมาตรฐานชาติ มาตรฐานของต้นสังกัด และมาตรฐานของ สมศ.	4.25	0.79	มาก
6	การประกันคุณภาพ มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและเขตพื้นที่การศึกษา	4.10	0.72	มาก
ความถูกต้อง				
1	กระบวนการประเมินคุณภาพมีความน่าเชื่อถือ	4.10	0.55	มาก
2	แต่ละมาตรฐานมีตัวบ่งชี้ที่สามารถประเมินได้อย่างชัดเจน	3.95	0.69	มาก
3	มีเครื่องมือเก็บข้อมูลอย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกมาตรฐาน	4.05	0.51	มาก
4	มีการสรุปผลการประกันคุณภาพโดยอิงบริบทและเกณฑ์มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ที่กำหนด	4.15	0.49	มาก
5	เกณฑ์การประเมินคุณภาพมีความถูกต้อง	4.45	0.69	มาก
6	กระบวนการประกันคุณภาพต้องมีการดำเนินงานตามขั้นตอน	4.20	0.77	มาก
7	มีการตรวจสอบ/ทบทวนคุณภาพของสถานศึกษาเป็นระยะๆ	4.00	0.56	มาก

ตาราง 28 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานคุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งมีผลการประเมินดังนี้

ด้านอรรถประโยชน์ มีความเห็นด้วยในระดับมากทุกประเด็น โดยประเด็นการใช้ประโยชน์จากกระบวนการประกันคุณภาพ และผลการประกันคุณภาพสะท้อนให้เห็นจุดแข็งจุดอ่อนของสภาพการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยของคุณภาพสูงที่สุด (Mean = 4.35)

ด้านความเป็นไปได้ มีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยประเด็นกระบวนการประกันคุณภาพสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีค่าเฉลี่ยของคุณภาพสูงที่สุด (Mean = 4.35)

ด้านความเหมาะสม มีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยประเด็นกระบวนการประกันคุณภาพมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีค่าเฉลี่ยของคุณภาพสูงที่สุด (Mean = 4.35)

ด้านความถูกต้อง มีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยประเด็น เกณฑ์การประเมินคุณภาพมีความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยของคุณภาพสูงที่สุด (Mean = 4.45)

4) ปัญหาและอุปสรรคของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ปัญหาและอุปสรรคของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้จากแบบสำรวจให้กลุ่มตัวอย่างรายงาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ และนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง โดยมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังตาราง 29

ตาราง 29 ปัญหาและอุปสรรคของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ที่	ปัญหาและอุปสรรคในการประกันคุณภาพ	จำนวน (N=20)	ร้อยละ
1	ความเข้าใจและความร่วมมือของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาต่อการพัฒนาการประกันคุณภาพยังมีความเข้าใจไม่ตรงกัน และยังไม่ให้ความร่วมมืออย่างเพียงพอ	5	25.0
2	การฝึกอบรมครู ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังไม่ครอบคลุมและกว้างขวาง	3	15.0
3	งบประมาณในการส่งเสริมให้สถานศึกษาพัฒนาระบบและดำเนินการพัฒนาคุณภาพภายในมีจำกัด ไม่เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษา	2	10.0
4	การประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ยังเชื่อมโยงไม่เพียงพอ มีปัญหาในด้านเอกภาพที่จะต้องมีการปรับให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกันมากขึ้น	2	10.0
5	การนำผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไปใช้และเผยแพร่ต่อสาธารณชน ยังกระทำจำกัดและไม่เห็นผลเป็นรูปธรรม	1	5.0

ตาราง 29 แสดงปัญหาและอุปสรรคของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสรุปตามลำดับของปัญหาและอุปสรรคได้ดังนี้ คือ ความเข้าใจและความร่วมมือของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาต่อการพัฒนาการประกันคุณภาพยังมีความเข้าใจไม่ตรงกัน และยังไม่ให้ความร่วมมืออย่างเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 25.0 การฝึกอบรมครู ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ยังไม่ครอบคลุมและกว้างขวาง คิดเป็นร้อยละ 15.0 งบประมาณในการส่งเสริมให้สถานศึกษา พัฒนาระบบและดำเนินการพัฒนาคุณภาพภายในมีจำกัด ไม่เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 10.0 การประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายังเชื่อมโยงไม่เพียงพอ มีปัญหาในด้านเอกภาพที่จะต้องมีการปรับให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกันมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 10.0 การนำผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไปใช้และเผยแพร่ต่อสาธารณชน ยังกระทำจำกัดและไม่เห็นผลเป็นรูปธรรม คิดเป็นร้อยละ 5.0

5) ผลกระทบของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากการทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามรายละเอียดข้างต้น ทำให้เกิดผล ดังนี้

1. บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ มีทักษะในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ตลอดจนมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี มีการกำหนดบุคลากรเป็นคณะทำงานในเรื่องต่างๆ อย่างชัดเจน
2. สถานศึกษามีแนวปฏิบัติสำหรับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของปีการศึกษาต่อไปอย่างเป็นระบบ
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามองเห็นการนำรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไปขยายผลให้กับสถานศึกษาอื่น ภายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามองเห็น

3.1.2 การประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของบุคลากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้จากแบบประเมินแบบมาตราส่วนค่า 5 ระดับ ครอบคลุม 1) ความเป็นประโยชน์ 2) ความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ 3) ความเหมาะสม 4) ความถูกต้อง และ 5) ความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ด้วยตารางประกอบความเรียง ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตาราง 30 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ที่	ประสิทธิภาพของรูปแบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ระดับคุณภาพ (N=20)		
		Mean	S.D.	ความหมาย
ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการประกันคุณภาพ				
1	รูปแบบการประกันคุณภาพช่วยจัดระบบการปฏิบัติงานมิได้เพิ่มภาระ	4.35	0.67	มาก
2	รูปแบบการประกันคุณภาพช่วยพัฒนาให้บุคลากรมีทักษะในการประเมิน	4.10	0.45	มาก
3	รูปแบบการประกันคุณภาพส่งเสริมการปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษา	4.35	0.59	มาก
4	รูปแบบการประกันคุณภาพสะท้อนให้เห็นจุดแข็งจุดอ่อนอย่างชัดเจน	4.15	0.49	มาก
5	รูปแบบการประกันคุณภาพมีความชัดเจนในการดำเนินการ	4.10	0.55	มาก
ความเป็นไปได้ของรูปแบบการประกันคุณภาพ				
1	รูปแบบการประกันคุณภาพสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในสถานศึกษา	4.05	0.51	มาก
2	รูปแบบการประกันคุณภาพมีทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ	4.00	0.56	มาก
3	รูปแบบการประกันคุณภาพมีการจัดการบริหารอย่างเป็นระบบ	4.05	0.39	มาก
4	รูปแบบการประกันคุณภาพสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย	4.20	0.62	มาก
5	ผลจากการใช้รูปแบบประกันคุณภาพมีความคุ้มค่า	4.10	0.45	มาก

ตาราง 30 (ต่อ)

ที่	ประสิทธิภาพของรูปแบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ระดับคุณภาพ (N=20)		
		Mean	S.D.	ความหมาย
ความเหมาะสมของรูปแบบการประกันคุณภาพ				
1	รูปแบบการประกันคุณภาพมีความสอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542	4.10	0.31	มาก
2	รูปแบบการประกันคุณภาพมีความสอดคล้องกับบริบทของ สถานศึกษา	4.20	0.70	มาก
3	รูปแบบการประกันคุณภาพเป็นกระบวนการพัฒนาที่สอดคล้องกับ ระบบที่เป็นสากล	4.00	0.65	มาก
ความถูกต้องของรูปแบบการประกันคุณภาพ				
1	การประเมินตนเองมีความถูกต้องตรงกับการปฏิบัติงานจริง	4.30	0.73	มาก
2	เกณฑ์การประเมินคุณภาพช่วยให้ผลการประเมินตนเองมีความ ถูกต้อง	3.95	0.69	มาก
3	รูปแบบประกันคุณภาพช่วยให้ผลการประเมินตนเองน่าเชื่อถือ	4.25	0.64	มาก
ความพึงพอใจต่อการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา				
กระบวนการฝึกอบรม				
1	กระบวนการฝึกอบรมทำให้เข้าใจวิธีการดำเนินงานประกันคุณภาพ	4.15	0.75	มาก
2	กระบวนการฝึกอบรมช่วยสร้างให้บุคลากรเกิดความเชื่อมั่นในการ ดำเนินงานประกันคุณภาพ	4.10	0.79	มาก
การอำนวยความสะดวก				
1	ท่านได้รับคำแนะนำในการประกันคุณภาพได้สอดคล้องกับ กฎกระทรวง	4.35	0.67	มาก
2	ท่านได้รับคำปรึกษาในการแก้ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะใน การประกันคุณภาพ	4.20	0.77	มาก
การสนับสนุน				
1	ท่านได้รับการสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพ	3.95	0.51	มาก
2	ท่านได้รับการเสริมพลังในการดำเนินงานประกันคุณภาพจากเพื่อน ร่วมงาน	4.00	0.56	มาก
การสร้างความรู้ความกระจ่างชัด				
1	ท่านได้รับความชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางการประกันคุณภาพ	4.05	0.69	มาก
2	ท่านได้เรียนรู้หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพผ่าน กระบวนการประเมินตนเอง	4.25	0.72	มาก

ตาราง 30 (ต่อ)

ที่	ประสิทธิภาพของรูปแบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ระดับคุณภาพ (N=20)		
		Mean	S.D.	ความหมาย
	การมีเสรีภาพในการตัดสินใจ			
1	ท่านสามารถออกแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ สอดคล้องกฎกระทรวง	4.15	0.49	มาก
2	ท่านสามารถออกแบบการเขียนรายงานประจำปีได้	4.10	0.72	มาก
3	ท่านสามารถออกแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดย บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วม	4.45	0.69	มาก

ตาราง 30 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีผลการประเมินดังนี้

ด้านความเป็นประโยชน์ บุคลากรเห็นด้วยในระดับมาก ว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาช่วยจัดระบบการปฏิบัติงานมิได้เพิ่มภาระ ช่วยพัฒนาให้บุคลากรมีทักษะในการประเมิน ส่งเสริมการปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษา สะท้อนให้เห็นจุดแข็งจุดอ่อนอย่างชัดเจน และมีความชัดเจนในการดำเนินการ

ด้านความเป็นไปได้ บุคลากรเห็นด้วยในระดับมาก ว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในสถานศึกษา มีทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ มีการจัดการบริหารอย่างเป็นระบบ สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ผลจากการใช้รูปแบบประกันคุณภาพมีความคุ้มค่า

ด้านความถูกต้อง บุคลากรเห็นด้วยในระดับมาก ว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาช่วยให้ผลการประเมินตนเองน่าเชื่อถือ การประเมินตนเองมีความถูกต้องตรงกับการปฏิบัติงานจริง เกณฑ์การประเมินคุณภาพช่วยให้ผลการประเมินตนเองมีความถูกต้อง

ด้านความเหมาะสม บุคลากรเห็นด้วยในระดับมาก ว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และเป็นกระบวนการพัฒนาที่สอดคล้องกับระบบที่เป็นสากล

ด้านความพึงพอใจต่อการพัฒนา

ด้านกระบวนการฝึกอบรม ครูเห็นด้วยในระดับมาก ว่ากระบวนการฝึกอบรม ทำให้เข้าใจวิธีการดำเนินงานประกันคุณภาพ กระบวนการฝึกอบรมช่วยสร้างให้บุคลากรเกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินงานประกันคุณภาพ

ด้านการอำนวยความสะดวก ครูเห็นด้วยในระดับมาก ว่าได้รับคำแนะนำในการประกันคุณภาพได้สอดคล้องกับกฎกระทรวง ได้รับคำปรึกษาในการแก้ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการประกันคุณภาพ

ด้านการสนับสนุน ครูเห็นด้วยในระดับมาก ว่าได้รับการสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพ ได้รับการเสริมพลังในการดำเนินงานประกันคุณภาพจากเพื่อนร่วมงาน

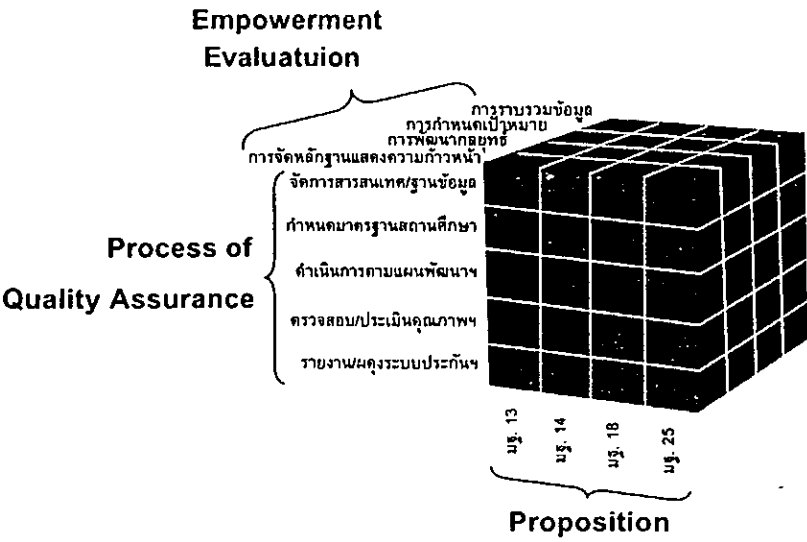
ด้านการสร้างความกระจำงชัด ครูเห็นด้วยในระดับมาก ว่าได้รับความชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางการประกันคุณภาพ ได้เรียนรู้หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพผ่านกระบวนการประเมินตนเอง

ด้านการมีเสรีภาพทางการคิด ครูเห็นด้วยในระดับมาก ว่าสามารถออกแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้สอดคล้องกฎกระทรวง สามารถออกแบบการเขียนรายงานประจำปีได้ สามารถออกแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยบุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วม

3.2 การสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3.2.1 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผลสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาครั้งนี้ ได้จากการดำเนินการวิเคราะห์และการสังเคราะห์เนื้อหาหลักการเบื้องต้น เพื่อให้ได้ร่างโครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แล้วพัฒนาจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญระดับสูง 5 ท่าน โดยใช้หลักความสอดคล้องและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นองค์ประกอบและองค์ประกอบย่อย จากนั้นตรวจสอบรูปแบบโดยวิธีการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย แล้วนำรูปแบบไปทดลองใช้ในบริบทจริงของสถานศึกษา แล้วจึงสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นกลไกของวงจรคุณภาพที่มีส่วนประกอบในการดำเนินการสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน ดังแสดงในภาพประกอบ 12

ภาพประกอบ 12 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากภาพประกอบ 12 เป็นการสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจากกระบวนการพัฒนารูปแบบ จนได้โครงสร้างและองค์ประกอบของลักษณะ/วิธีการประกันคุณภาพที่มีความสัมพันธ์กับมิติอื่น ดังนี้

1. การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล ประกอบด้วย
 - 1.1 การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน
 - 1.2 การกำหนดบุคลากร
 - 1.3 การตรวจสอบสภาพบริบท
 - 1.4 การกำหนดโครงสร้างบริหาร
 - 1.5 การออกแบบสารสนเทศและฐานข้อมูล
2. การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา ประกอบด้วย
 - 2.1 การวิเคราะห์มาตรฐานสถานศึกษา
 - 2.2 การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา
 - 2.3 การกำหนดบุคลากร
 - 2.4 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
 - 2.5 การจัดทำพันธะสัญญา
 - 2.6 การพัฒนาบุคลากร
3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ ประกอบด้วย
 - 3.1 การจัดระบบบริหารจัดการทรัพยากร
 - 3.2 การปฏิบัติงานตามแผน/โครงการ
 - 3.3 การนิเทศ กำกับ ติดตาม
4. การตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ ประกอบด้วย
 - 4.1 การกำหนดผู้ตรวจสอบ
 - 4.2 การกำหนดแผนการตรวจสอบ
 - 4.3 การกำหนดกรอบและวิธีการประเมิน
 - 4.4 การกำหนดเครื่องมือประเมิน
 - 4.5 การประมวลผลข้อมูล
5. การรายงานผลและผลจากระบบประกันคุณภาพ ประกอบด้วย
 - 5.1 การรายงานผลการตรวจสอบ/ประเมิน
 - 5.2 การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ
 - 5.3 การให้ข้อมูลย้อนกลับ
 - 5.4 ความยั่งยืนของคุณภาพสถานศึกษา

ยุทธวิธีใช้แนวคิดการประเมินที่เอื้อต่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เน้นให้ผู้เกี่ยวข้องในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้การประเมิน ประเมินตนเอง สะท้อนผลแก่ตนเอง จนในที่สุดสามารถตัดสินใจหรือกำหนดตนเองได้ มีขั้นตอน ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล (taking stock) ประกอบด้วย การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล
2. การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผล (setting goals) ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ
3. การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) ประกอบด้วย การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ และการตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ
4. การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress) ประกอบด้วย การรายงานผลและผลจากระบบประกันคุณภาพ

โครงสร้างของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดประเมินแบบเสริมพลังเป็นแนวคิดเชิงระบบ เนื่องจากจุดเน้นของการประเมินแบบเสริมพลัง คือ การพัฒนาปรับปรุงโครงการและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในบริบทของการประเมินแบบเสริมพลังจึงมีลักษณะของการพัฒนาบุคลากรในหลายลักษณะ (facets of empowerment evaluation) ดังต่อไปนี้

1. การฝึกอบรม (training)
2. การอำนวยความสะดวก (facilitation)
3. การได้รับการสนับสนุน (advocacy)
4. การสร้างความกระจ่าง (illumination)
5. การมีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง (liberation)

คุณลักษณะหรือเกณฑ์มาตรฐานด้านกระบวนการที่ประเมิน ประกอบด้วย

1. มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา
2. มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์ และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา
3. มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ดังนั้นรูปแบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังกล่าว จึงเป็นรูปแบบที่มีคุณลักษณะของการบริหารจัดการองค์กร ด้วยยุทธวิธีการพัฒนาบุคลากรตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังทั้งในและนอกบริบทองค์กร โดยสถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมิน

3.2.2 ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากการวิเคราะห์เนื้อหา ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (focus group technique) กับกลุ่มบุคลากรตัวอย่าง ในระยะสัปดาห์สุดท้ายของการทดลองรูปแบบ (4 ตุลาคม 2548) ประเด็นการสนทนาคือปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในดำเนินการประกันคุณภาพภายใน เงื่อนไขของความสำเร็จ และความยั่งยืนของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการสนทนากลุ่มครั้งนี้ เริ่มต้นด้วยการให้ผู้เข้าร่วมประชุมใช้ความคิดเงียบๆ ด้วยการบันทึกความคิดลงในแบบฟอร์มที่เตรียมให้ เป็นการประยุกต์การใช้เทคนิคกลุ่มสมมติ (Nominal Group Technique = NGT) จากนั้นผู้วิจัยและศึกษานิเทศก์ดำเนินการสนทนากลุ่มและบันทึกข้อมูลพฤติกรรม ความคิดของสมาชิกในกลุ่ม ระหว่างการสนทนากลุ่ม เวลาที่ใช้ในการสนทนากลุ่มโดยเฉลี่ยประมาณ 2 ชั่วโมง ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

3.2.2.1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีดังนี้

- 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นผู้นำทางวิชาการในด้านประกันคุณภาพ โดยการแสวงหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ และสามารถเป็นที่ปรึกษาให้กับบุคลากรในสถานศึกษาได้ ($f = 18$)
- 2) ความพร้อมของบุคลากรภายในสถานศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา บุคลากรต้องมีความตระหนักและมีความรู้ความเข้าใจในการประกันคุณภาพ ซึ่งมีวิธีการพัฒนาจากการอบรม/สัมมนา การศึกษาดูงาน การศึกษาจากเอกสารต่างๆ ($f = 14$)
- 3) การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรในชุมชน (เช่น กรรมการสถานศึกษา, ผู้ปกครองนักเรียน, ผู้นำชุมชน, ผู้นำทางศาสนา, ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, ผู้นำกลุ่มสตรี ฯลฯ) เข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการสถานศึกษา ($f = 14$)
- 4) การทำงานเป็นทีม ต้องมีการกำหนดบุคลากรเป็นคณะทำงานเพื่อให้สถานศึกษาดำเนินการสำเร็จตามเป้าหมายในแต่ละตัวชี้วัด/มาตรฐาน โดยมีผู้ที่รับผิดชอบเป็นหลักในการรวบรวม รวบรวม ร่องรอยหลักฐานเพื่อสนับสนุนยืนยันการดำเนินงานให้สาธารณชนรับทราบ ($f = 12$)
- 5) ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน ต้องมีเพียงพอในการบริหารจัดการ เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาไปสู่เป้าหมายของแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ($f = 10$)

3.2.2.2 เงื่อนไขของความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพ

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบคุณภาพของโรงเรียน ($f = 15$)

- 2) สถานศึกษาต้องจัดทำมาตรฐานและเกณฑ์ในการวัดความสำเร็จของงานแตกต่างกันตามลักษณะงาน ($f = 12$)
- 3) สถานศึกษาต้องมีวัฒนธรรมวางแผนงานและการกำกับดูแลที่ดี ($f = 8$)
- 4) ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ต้องนำไปใช้กับงานของสถานศึกษาทุกด้านพร้อมกัน ($f = 7$)
- 5) ผู้บริหารและบุคลากรต้องมีความมุ่งมั่นในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา ระบบประกันคุณภาพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ($f = 7$)
- 6) สถานศึกษาต้องประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถาบันการศึกษาต่างๆ ในลักษณะของเครือข่ายการศึกษา ($f = 2$)

3.2.2.3 ความยั่งยืนของการดำเนินการประกันคุณภาพ

- 1) มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยกระทำเป็นปกติกับงานในสถานศึกษา ($f = 16$)
- 2) สถานศึกษาต้องมีการประสานงานกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาในการดำเนินการบริหารจัดการศึกษา ($f = 11$)
- 3) รายงานการจัดการศึกษาประจำปี ต้องมีการรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชนทราบอย่างทั่วถึง ($f = 7$)
- 4) สถานศึกษาต้องสร้างความตระหนักให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชน มีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของสถานศึกษาร่วมกัน ($f = 3$)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินการเพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ซึ่งเป็นการวิจัยในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยได้ดำเนินการสรุปผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรทางการศึกษาด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. เพื่อสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation)
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation)
4. เพื่อทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation)
5. เพื่อสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดของระบบที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยกำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย คือ

ตอนที่ 1 เป็นการศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดย 1) ศึกษาหลักการเบื้องต้นจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ตามกรอบของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ลงในตารางวิเคราะห์เนื้อหาและตารางวิเคราะห์มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ 2) สืบหาข้อมูลพื้นฐานของสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครู จำนวน 670 คน โดยให้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบกับดำเนินการสัมภาษณ์บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จำนวน 20 คน ในเรื่องการทำนันทนาการประกันคุณภาพการศึกษาในปัจจุบัน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ความถี่ ร้อยละ และเรียงลำดับความต้องการด้วยการคำนวณดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการ PNI แบบปรับปรุง (modified Priority Need Index)

ตอนที่ 2 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง เป็นการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบ โดย 1) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญระดับสูง 5 ท่าน ซึ่งมีกรอบของประเด็นสัมภาษณ์แล้ววิเคราะห์เนื้อหาพัฒนาเป็นรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 2) ดำเนินการตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 22 ท่าน โดยการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย ในการประเมินที่ใช้แบบประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ ดำเนินการวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่างควอไทล์

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง เป็นการหาประสิทธิภาพของรูปแบบโดยการ 1) ทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งดำเนินการตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาในเรื่อง ความรู้ความเข้าใจและเจตคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ลักษณะของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คุณภาพของรูปแบบ ปัญหาและอุปสรรค ผลกระทบของการดำเนินการ มาตรฐานของรูปแบบ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกสถานศึกษาเพื่อทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือโรงเรียนวัดลาดเต้า (พระราชวิทย์วิทยา) โดยมีบุคลากรกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหาร/ครู จำนวน 10 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 3 คน และนักเรียน จำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความรู้ ความเข้าใจและเจตคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพแบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบประเมิน และแบบบันทึกข้อมูล มีการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยค่า t-test แบบ dependent วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยค่าความถี่และค่าร้อยละ วิเคราะห์คุณภาพและมาตรฐานของรูปแบบการประกันคุณภาพ โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เนื้อหาในส่วนที่ดำเนินการสนทนากลุ่ม 2) การสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หลังจากทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การนำเสนอสารสนเทศของการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตอนที่ 2 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวทางการประเมินแบบเสริมพลัง ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวทางการประเมินแบบเสริมพลัง

ตอนที่ 1 สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผลการพัฒนาโครงสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหลักการเบื้องต้นของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย การสร้างความตระหนัก การมีส่วนร่วม และการตรวจสอบเพื่อพัฒนาคุณภาพ ได้โครงสร้างเป็นดังนี้

1.1 หลักการเบื้องต้นของการประกันคุณภาพการศึกษา

1.1.1 มิติคุณลักษณะหรือเกณฑ์มาตรฐานที่ประเมิน ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การประเมินด้านกระบวนการ ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ (การประเมินรอบแรก) ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

การวิเคราะห์มาตรฐานและตัวบ่งชี้ของต้นสังกัด ซึ่งวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ระหว่างสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า มาตรฐานตัวบ่งชี้มีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันในแต่ละด้าน ฉะนั้นการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาให้ครอบคลุม จะต้องให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนพัฒนาการศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเป็นสำคัญ โดยใช้มาตรฐานกลางเป็นฐานในการกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้ เพื่อการปรับลดหรือขยายให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษานั้น

1.1.2 มิติการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีลักษณะวิธีการ 8 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา 3) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษา 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี 8) การผดุงระบบประกันคุณภาพการศึกษา

1.1.3 มิติการประเมิน ซึ่งเป็นมิติขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลัง เป็นกระบวนการประเมินที่ใช้โมทัศน์ของการประเมิน เทคนิคการประเมินและข้อค้นพบจากการประเมินกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงการกำกับตนเองของบุคลากรของสถานศึกษา โดยใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรวบรวมข้อมูล (taking stock) 2) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ (setting goals) 3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) 4) การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress)

1.2 การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน

1.2.1 ผลการศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า

สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการต่อเนื่องของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องในเรื่องมีการกำหนดภาระงานโครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษาสูงที่สุด และเรื่องมีการสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนนเพื่ออำนวยความสะดวกในการประเมินต่ำที่สุด ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องในเรื่องมีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษาสูงที่สุด และเรื่องมีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งบุคลากรภายในสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินต่ำที่สุด

สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการไม่ต่อเนื่องของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่ต่อเนื่องในเรื่องมีการสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนนเพื่ออำนวยความสะดวกในการประเมินสูงที่สุด และเรื่องมีการกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้ของสถานศึกษาต่ำที่สุด ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่ต่อเนื่องในเรื่องมีการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลายสูงที่สุด และเรื่องมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนหรือรับรู้เกณฑ์การประเมินต่ำที่สุด

สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ไม่ได้ดำเนินการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 ในเรื่องมีการกำหนดผู้ประเมินครอบคลุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่ายสูงที่สุด ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอ่างทอง ไม่ได้ดำเนินการในเรื่องมีการกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้ของสถานศึกษาสูงที่สุด

1.2.2 ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 มีความต้องการดังนี้ 1) การกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา 2) การสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนน 3) การกำหนดวิธีการประเมิน 4) การจัดทำระบบบริหารและสารสนเทศ 5) การระบุรายละเอียดที่จะประเมินและ

มิติการประเมินที่ครอบคลุม 6) การประเมินระหว่างการทำนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 7) การจัดเก็บและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาสถานศึกษา 8) การกำหนดผู้ประเมิน 9) การกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา 10) การบันทึกผลการประเมิน 11) การจัดเก็บผลการประเมินเพื่อรองรับการประเมินภายนอก 12) การกำหนดภาระงาน/โครงการในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง มีความต้องการดังนี้ 1) การประเมินระหว่างการทำนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2) การกำหนดวิธีการประเมิน 3) การจัดทำระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนน 5) การกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา 6) การกำหนดภาระงาน/โครงการในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา 7) การจัดเก็บผลการประเมินเพื่อรองรับการประเมินภายนอก 8) การกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา 9) การกำหนดผู้ประเมิน 10) การระบุรายละเอียดที่จะประเมินและมิติการประเมินที่ครอบคลุม 11) การจัดเก็บและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาสถานศึกษา 12) การบันทึกผลการประเมิน

ตอนที่ 2 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

2.1 การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.1.1 มิติของลักษณะ/วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งเป็นกลไกของวงจรคุณภาพมีส่วนประกอบในการดำเนินการที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน ดังนี้ 1) การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดบุคลากร การตรวจสอบสภาพบริบท การกำหนดโครงสร้างบริหาร และการออกแบบสารสนเทศและฐานข้อมูล 2) การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา ประกอบด้วย การวิเคราะห์มาตรฐานสถานศึกษา การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา การกำหนดบุคลากร การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา การจัดทำพันธะสัญญา และการพัฒนาบุคลากร 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ ประกอบด้วย การจัดการบริหารจัดการทรัพยากร การปฏิบัติงานตามแผนโครงการ การนิเทศ กำกับ ติดตาม 4) การตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ ประกอบด้วย การกำหนดผู้ตรวจสอบ การกำหนดแผนการตรวจสอบ การกำหนดกรอบและวิธีการประเมิน การกำหนดเครื่องมือประเมิน และการประมวลผลข้อมูล 5) การรายงานผลและผดุงระบบประกันคุณภาพ ประกอบด้วย การรายงานผล การตรวจสอบ/ประเมิน การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และความยั่งยืนของคุณภาพสถานศึกษา (ดังภาพประกอบ 10 หน้า 184)

2.1.2 มิติการประเมินที่เอื้อต่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เน้นให้ผู้เกี่ยวข้องในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้การประเมิน ประเมินตนเอง สะท้อนผลแก่ตนเอง จนกระทั่งสามารถตัดสินใจหรือกำหนดตนเองได้ มีขั้นตอน ดังนี้ 1) การรวบรวมข้อมูล (taking

stock) ประกอบด้วย การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล 2) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผล (setting goals) ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา 3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) ประกอบด้วย การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ และการตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ 4) การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress) ประกอบด้วย การรายงานผลและผดุงระบบประกันคุณภาพ

บริบทของการประเมินแบบเสริมพลังจึงมีลักษณะของการพัฒนาบุคลากรในหลายลักษณะ (facets of empowerment evaluation) ดังนี้ 1) การฝึกอบรม (training) 2) การอำนวยความสะดวก (facilitation) 3) การได้รับการสนับสนุน (advocacy) 4) การสร้างความกระจ่าง (illumination) 5) การมีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง (liberation) (ดังภาพประกอบ 11 หน้า 186)

2.2 การตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2.2.1 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพด้านความเหมาะสมของโครงสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า โครงสร้างของรูปแบบ มีดีลักษณะ/วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ การตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ การรายงานผลและผดุงระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกประเด็น

2.2.2 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความชัดเจน ความง่ายต่อการนำไปใช้ ของยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า 1) การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดบุคลากร การตรวจสอบสภาพบริบท การกำหนดโครงสร้างบริหาร การออกแบบสารสนเทศและฐานข้อมูล 2) การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา ประกอบด้วย การวิเคราะห์มาตรฐานสถานศึกษา การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา การกำหนดบุคลากรรับผิดชอบ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พันธะสัญญา พัฒนากุศลกร 3) การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ ประกอบด้วย การจัดระบบบริหารจัดการทรัพยากร การปฏิบัติงานตามแผน/โครงการ การนิเทศกำกับติดตาม 4) การตรวจสอบ ทบทวน และประเมินคุณภาพ ประกอบด้วย การกำหนดผู้ตรวจสอบ การกำหนดแผนการตรวจสอบ กรอบและวิธีการประเมิน เครื่องมือประเมิน การประมวลผล 5) การรายงานผลและผดุงระบบประกันคุณภาพ ประกอบด้วย ผลการประเมิน การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ ข้อมูลย้อนกลับ ความยั่งยืนของคุณภาพสถานศึกษา และการสรุปผลการประเมินมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความชัดเจน ความง่ายต่อการนำไปใช้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกประเด็น

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

3.1 การทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3.1.1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ พบว่าบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาระดับความรู้ความเข้าใจรายข้อของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่ารายข้อที่บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 8 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 53.33 และรายข้อที่บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 7 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 46.67 ส่วนระดับความรู้ความเข้าใจก่อนการทดลองรูปแบบ พบว่ารายข้อที่บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง มีจำนวน 12 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 80.00 และรายข้อที่บุคลากรมีความรู้ ความเข้าใจอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 3 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 20.00

3.1.2 เจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ พบว่าบุคลากรมีเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาระดับเจตคติดังกล่าวของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่ารายข้อที่บุคลากรมีเจตคติอยู่ในระดับมาก มีจำนวน 10 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 66.67 และรายข้อที่บุคลากรมีเจตคติอยู่ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 5 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 33.33 ส่วนระดับเจตคติก่อนการทดลองรูปแบบ พบว่าทุกข้อบุคลากรมีเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง

3.1.3 ลักษณะการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่ได้ข้อมูลจากบุคลากรภายในสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง และนักเรียน เป็นลักษณะที่จำเป็นต้องดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามประเด็น 1) การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล 2) การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ 4) การตรวจสอบ ทบทวน และประเมินคุณภาพ และ 5) การรายงานผลและผลจากระบบประกันคุณภาพ ซึ่งการขยายผลเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ส่วนใหญ่จะเห็นด้วยกับการดำเนินการและขยายผลตามองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย

3.1.4 คุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า การประเมินคุณภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีคุณภาพด้านอรรถประโยชน์ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก

ด้านอรรถประโยชน์ มีความเห็นด้วยในระดับมากทุกประเด็น โดยประเด็นการใช้ประโยชน์จากกระบวนการประกันคุณภาพ และผลการประกันคุณภาพสะท้อนให้เห็นจุดแข็งจุดอ่อนของสภาพการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยของคุณภาพสูงที่สุด

ด้านความเป็นไปได้ มีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยประเด็นกระบวนการประกันคุณภาพสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีค่าเฉลี่ยของคุณภาพสูงที่สุด

ด้านความเหมาะสม มีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยประเด็นกระบวนการประกันคุณภาพมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีค่าเฉลี่ยของคุณภาพสูงที่สุด

ด้านความถูกต้อง มีความเห็นด้วยในระดับมาก โดยประเด็น เกณฑ์การประเมินคุณภาพ มีความถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยของคุณภาพสูงที่สุด

3.1.5 ปัญหาและอุปสรรคของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของบุคลากรภายในสถานศึกษามีดังนี้ 1) ความเข้าใจและความร่วมมือของบุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาต่อการพัฒนาการประกันคุณภาพยังมีความเข้าใจไม่ตรงกัน และยังไม่ให้ความร่วมมืออย่างเพียงพอ 2) การฝึกอบรมครู ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังไม่ครอบคลุมและกว้างขวาง 3) งบประมาณในการส่งเสริมให้สถานศึกษา พัฒนาระบบและดำเนินการพัฒนาคุณภาพภายในมีจำกัด ไม่เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษา 4) การประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ยังเชื่อมโยงไม่เพียงพอ มีปัญหาในด้านเอกภาพที่จะต้องมีการปรับให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกันมากขึ้น 5) การนำผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไปใช้และเผยแพร่ต่อสาธารณชนยังกระทำจำกัดและไม่เห็นผลเป็นรูปธรรม

3.1.6 ผลกระทบของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จากการทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ ตามรายละเอียดข้างต้นทำให้เกิดผล คือ 1) บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้ มีทักษะในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น ตลอดจนมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี มีการกำหนดบุคลากรเป็นคณะทำงานในเรื่องต่างๆ อย่างชัดเจน 2) สถานศึกษามีแนวปฏิบัติสำหรับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของปีการศึกษาต่อไปอย่างเป็นระบบ 3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง นำรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไปขยายผลให้กับสถานศึกษาอื่น ภายในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง

3.1.7 การประเมินผลรูปแบบการประกันคุณภาพ

การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของบุคลากร พบว่ารูปแบบการประกันคุณภาพมีความเป็นประโยชน์ มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ มีความเหมาะสม มีความถูกต้อง และมีความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพและบทบาทของผู้วิจัยในระดับมาก

ด้านความเป็นประโยชน์ บุคลากรเห็นด้วยในระดับมาก ว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาช่วยจัดระบบการปฏิบัติงานมิได้เพิ่มภาระ ช่วยพัฒนาให้บุคลากรมีทักษะ ใน

การประเมิน ส่งเสริมการปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษา สะท้อนให้เห็นจุดแข็งจุดอ่อนอย่างชัดเจน และมีความชัดเจนในการดำเนินการ

ด้านความเป็นไปได้ บุคลากรเห็นด้วยในระดับมาก ว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในสถานศึกษา มีทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ มีการจัดการบริหารอย่างเป็นระบบ สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ผลจากการใช้รูปแบบประกันคุณภาพ มีความคุ้มค่า

ด้านความถูกต้อง บุคลากรเห็นด้วยในระดับมาก ว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาช่วยให้ผลการประเมินตนเองน่าเชื่อถือ การประเมินตนเองมีความถูกต้องตรงกับการปฏิบัติงานจริง เกณฑ์การประเมินคุณภาพช่วยให้ผลการประเมินตนเองมีความถูกต้อง

ด้านความเหมาะสม บุคลากรเห็นด้วยในระดับมาก ว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และเป็นกระบวนการพัฒนาที่สอดคล้องกับระบบที่เป็นสากล

ด้านความพึงพอใจต่อการพัฒนา

ด้านกระบวนการฝึกอบรม ครูเห็นด้วยในระดับมาก ว่ากระบวนการฝึกอบรม ทำให้เข้าใจวิธีการดำเนินงานประกันคุณภาพ กระบวนการฝึกอบรมช่วยสร้างให้บุคลากรเกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินงานประกันคุณภาพ

ด้านการอำนวยความสะดวก ครูเห็นด้วยในระดับมาก ว่าได้รับคำแนะนำในการประกันคุณภาพได้สอดคล้องกับกฎกระทรวง ได้รับคำปรึกษาในการแก้ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการประกันคุณภาพ

ด้านการสนับสนุน ครูเห็นด้วยในระดับมาก ว่าได้รับการสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพ ได้รับการเสริมพลังในการดำเนินงานประกันคุณภาพจากเพื่อนร่วมงาน

ด้านการสร้างความกระฉับกระเฉง ครูเห็นด้วยในระดับมาก ว่าได้รับความชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางการประกันคุณภาพ ได้เรียนรู้หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพผ่านกระบวนการประเมินตนเอง

ด้านการมีเสรีภาพทางการคิด ครูเห็นด้วยในระดับมาก ว่าสามารถออกแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้สอดคล้องกฎกระทรวง สามารถออกแบบการเขียนรายงานประจำปีได้สามารถออกแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยบุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วม

3.2 การสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผลสรุปรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาครั้งนี้ ได้โครงสร้างและองค์ประกอบของลักษณะ/วิธีการประกันคุณภาพที่มีความสัมพันธ์กับมิติอื่น คือ 1) การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล 2) การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ 4) การตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ 5) การรายงานผลและผล

ระบบประกันคุณภาพ องค์ประกอบยุทธวิธีใช้แนวคิดการประเมินที่เอื้อต่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน คือ 1) การรวบรวมข้อมูล (taking stock) 2) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผล (setting goals) 3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) 4) การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress) องค์ประกอบคุณลักษณะหรือเกณฑ์มาตรฐานด้านกระบวนการที่ประเมิน คือ มาตรฐานด้านกระบวนการ ดังนั้นรูปแบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังกล่าว จึงเป็นรูปแบบที่มีคุณลักษณะของการบริหารจัดการองค์กร ด้วยยุทธวิธีการพัฒนาบุคลากรตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังทั้งในและนอกบริบทองค์กร โดยสถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมิน

ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีดังนี้

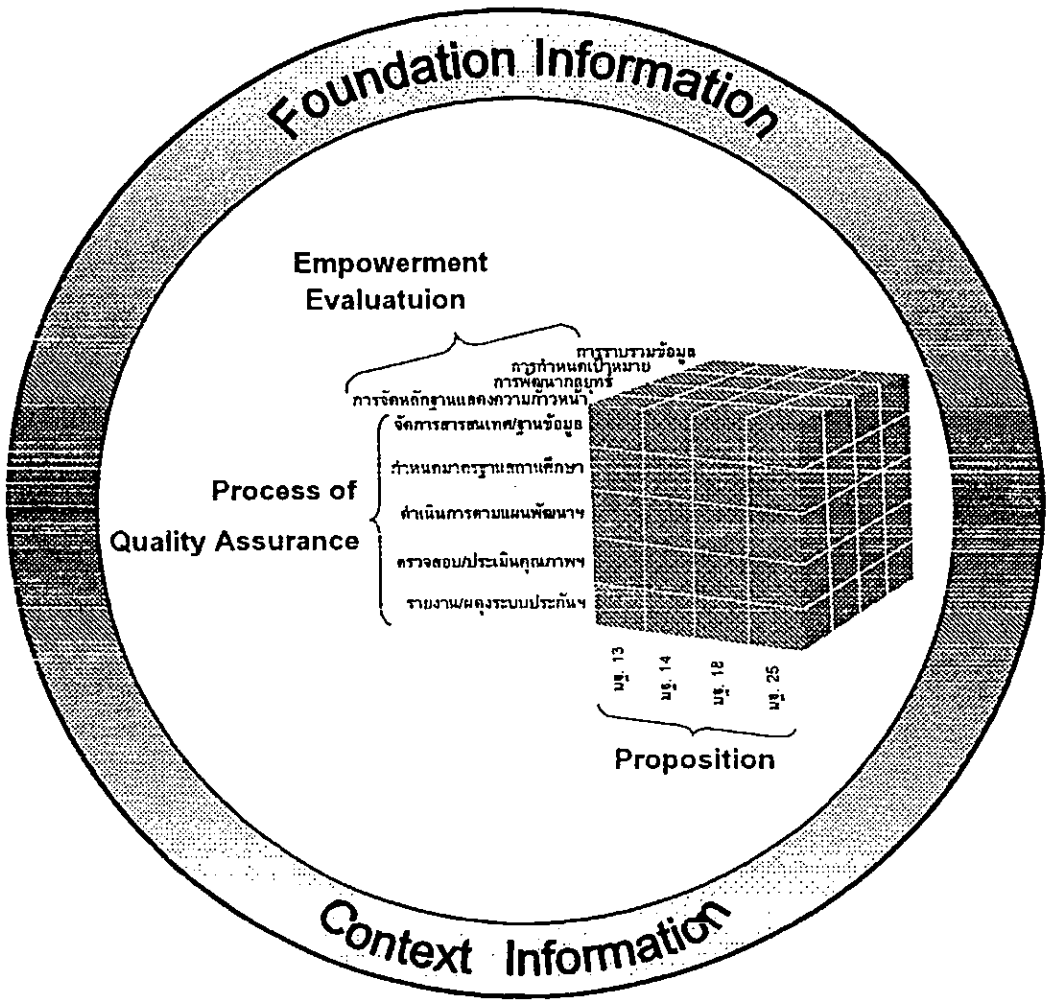
- 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ความพร้อมของบุคลากรภายในสถานศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- 3) การมีส่วนร่วมของชุมชน
- 4) การทำงานเป็นทีม
- 5) ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน

เงื่อนไขของความสำเร็จในการดำเนินการประกันคุณภาพ คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำในการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบคุณภาพของโรงเรียน 2) สถานศึกษาต้องจัดทำมาตรฐานและเกณฑ์ในการวัดความสำเร็จของงาน 3) สถานศึกษาต้องมีวัฒนธรรมวางแผนงานและการกำกับดูแลที่ดี 4) ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ต้องนำไปใช้กับงานของสถานศึกษาทุกด้านพร้อมกัน 5) ผู้บริหารและบุคลากรต้องมีความมุ่งมั่นในการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง 6) สถานศึกษาต้องประสานงานกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถาบันการศึกษาต่างๆ ในลักษณะของเครือข่ายการศึกษา

ความยั่งยืนของการดำเนินการประกันคุณภาพ พบว่า 1) ต้องมีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยกระทำเป็นประจำกับงานในสถานศึกษา 2) สถานศึกษาต้องมีการประสานงานกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความร่วมมือและการพัฒนาในการดำเนินการบริหารจัดการศึกษา 3) รายงานการจัดการศึกษาประจำปี ต้องมีการรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชนทราบอย่างทั่วถึง 4) สถานศึกษาต้องสร้างความตระหนักให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนมีความรู้สึกในการเป็นเจ้าของสถานศึกษาร่วมกัน

กล่าวโดยสรุป รูปแบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ประกอบด้วยโครงสร้าง 3 มิติ คือ 1) มิติคุณลักษณะหรือเกณฑ์มาตรฐานที่ประเมิน 2) มิติลักษณะ/วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) มิติการประเมินแบบเสริมพลัง ซึ่งมีติดกันกล่าวเป็นกลไกของวงจรคุณภาพที่มีองค์ประกอบในการดำเนินการสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันในการบริหารจัดการองค์กร ด้วยยุทธวิธีการพัฒนาบุคลากรตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังทั้งในและนอกบริบทองค์กร โดยสถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมิน ซึ่งแต่ละมิติ

อาจมีการปรับเปลี่ยนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานและบริบทของแต่ละสถานศึกษา
ดังภาพประกอบ 13

ภาพประกอบ 13 รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งข้อค้นพบมีหลายประเด็นที่ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผลดังนี้

1.1 ผลการศึกษาหลักการโครงสร้าง องค์ประกอบ และมาตรฐานตัวบ่งชี้การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า หลักการของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การสร้างความตระหนัก การมีส่วนร่วม การตรวจสอบเพื่อพัฒนาคุณภาพ ดังนั้นในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการสร้างให้บุคลากรทุกคนตระหนักในความสำคัญของคุณภาพการศึกษาก่อนสิ่งอื่นใด แล้วดำเนินการร่วมกันทำให้ทุกคนมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในกระบวนการทำงาน ส่วนการตรวจสอบเพื่อพัฒนาคุณภาพจะเป็นการดำเนินการเพื่อทบทวนกระบวนการทำงานขององค์กรว่ามีจุดเด่นหรือจุดบกพร่องอย่างไร เพื่อนำไปปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยผลจากการวิจัยรูปแบบของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานี้จำแนกโครงสร้างเป็น 3 มิติ คือ มิติคุณลักษณะหรือเกณฑ์มาตรฐานที่ประเมิน มิติลักษณะ/วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และมิติการประเมิน

มิติคุณลักษณะหรือเกณฑ์มาตรฐานที่ประเมิน ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การประเมินด้านกระบวนการของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งหากกระบวนการขององค์กรมีการขับเคลื่อนที่ดี ก็จะส่งผลถึงคุณภาพของผลผลิต เมื่อพิจารณาการวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรฐานและตัวบ่งชี้ ระหว่างสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา มาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่า มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้มีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันในแต่ละด้าน ฉะนั้นการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาให้ครอบคลุมจะต้องให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนพัฒนาการศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเป็นสำคัญ โดยใช้มาตรฐานกลางเป็นฐานในการกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ เพื่อการปรับลดหรือขยายให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษานั้น เป็นการแสดงให้เห็นว่ามาตรฐาน/ตัวบ่งชี้มีความสำคัญต่อการสร้างคุณภาพการศึกษา เพราะเป็นเป้าหมายในการดำเนินการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งต้องมีการกำหนดคุณลักษณะหรือเกณฑ์ในการสร้างคุณภาพให้เกิดขึ้นตามตัวบ่งชี้ โดย

สถานศึกษาจะต้องเป็นผู้กำหนดเองเพราะบริบทของแต่ละสถานศึกษามีความแตกต่างกัน มีจุดเด่นแตกต่างกัน ทั้งนี้การกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ของสถานศึกษาจำต้องอิงมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้กลางเป็นหลัก เนื่องจากหากมีมาตรฐานระดับสถานศึกษาแล้วจำต้องเกิดมาตรฐานระดับชาติอีกด้วย

มิติการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จากการศึกษาพบว่ามีลักษณะ/วิธีการ 8 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ 2) การพัฒนามาตรฐานการศึกษา 3) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 4) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 6) การประเมินคุณภาพการศึกษา 7) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี 8) การผดุงระบบประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งลักษณะและวิธีการดังกล่าวเป็นการกำหนดนโยบายจากระดับกรม อาจทำให้พบปัญหาในประเด็นลักษณะที่มีความไม่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาแต่ละแห่งมีทรัพยากรและข้อจำกัดแตกต่างกันไป ดังนั้นการปรับหรือประยุกต์ใช้อาจดำเนินการได้โดยไม่จำเป็นต้องกำหนดเป็นประเด็นตายตัว โดยอาจกำหนดเป็นแนวทางหลักในการดำเนินการ ส่วนองค์ประกอบย่อยหรือรายละเอียดของการดำเนินงานให้สถานศึกษาดำเนินการปฏิบัติงานในแต่ละสถานศึกษาตามบริบทของตนเอง ในการนี้หากมององค์รวมประเด็นการดำเนินการจะเริ่มจากการวางแผนงานของสถานศึกษา แล้วนำไปสู่การปฏิบัติ จากนั้นก็มีการตรวจสอบติดตาม และพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงาน

มิติการประเมิน ซึ่งเป็นมิติขั้นตอนการประเมินแบบเสริมพลัง เป็นกระบวนการประเมินที่ใช้ในทัศน์ของการประเมิน เทคนิคการประเมินและข้อค้นพบจากการประเมินกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุงการกำกับตนเองของบุคลากรของสถานศึกษา โดยใช้ทั้งวิธีการเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การรวบรวมข้อมูล (taking stock) 2) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ (setting goals) 3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) 4) การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress) เป็นที่น่าสังเกตว่าวงจรเดมมิง หรือวงจร PDCA (Deming, 1986) ที่มีขั้นตอนการดำเนินการร่วมวางแผน (P) ร่วมกันปฏิบัติตามแผน (D) ร่วมกันตรวจสอบ (C) และร่วมกันปรับปรุง (A) เป็นกระบวนการที่คล้ายคลึงกับมิติการประเมิน คือมีข้อมูลแล้วกำหนดเป้าหมายจากหลักฐานเชิงประจักษ์ โดยนำผลการปฏิบัติงานมาเป็นฐานในการวางแผนพัฒนาการดำเนินงานในรอบต่อไป ทั้งนี้ประเด็นดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของนางลักษณ์ วิรัชชัย (2545: 166) เรื่องกระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้: การประเมินและการประกันที่กล่าวว่า รูปแบบการประกันคุณภาพมีลักษณะเช่นเดียวกับวงจรการบริหารที่มีการพัฒนาคุณภาพตามวงจรเดมมิง ซึ่งในการปฏิบัติงานจริงขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในแต่ละรอบของวงจร อาจมีการกำหนดขั้นตอนละเอียดมากขึ้น โดยรูปแบบการประกันคุณภาพที่บูรณาการกับการปฏิบัติงานของครูจะมีความสมบูรณ์ เนื่องจากมีการบูรณาการกับกิจกรรมอื่นๆ ครูทุกคนเข้าใจหลักการและร่วมมือร่วมพลังดำเนินงาน มีการผสมผสานงานประกันคุณภาพเป็น

เนื้อเดียวกับเรื่องการดำเนินงานปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การวิจัยปฏิบัติการ และการพัฒนาบุคลากร มีการพัฒนากิจกรรมและการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการประกันคุณภาพในทุกกิจกรรมการดำเนินงานของครู ซึ่งส่งผลให้เกิดคุณภาพของผู้เรียน

1.2 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการต่อเนื่องของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาย่างทอง ในเรื่องการกำหนดภาระงานโครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษา และเรื่องการจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษามีการดำเนินการสูงที่สุด อาจเนื่องจากการกำหนดบุคลากรรับผิดชอบภาระงานโครงการอย่างชัดเจน สามารถทำให้การดำเนินงานขับเคลื่อนไปอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้บุคลากรทราบถึงบทบาทหน้าที่ในดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามตัวบ่งชี้/มาตรฐานสถานศึกษาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของยังยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์ (2547: 8) ในการวิเคราะห์ระบบสถานศึกษา พบว่าภายใต้ระบบสถานศึกษายังมีระบบย่อยๆ ซ้อนอยู่ ระบบย่อยนี้เป็นกระบวนการทำงานตามภาระงานที่สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้ด้านปัจจัย และด้านกระบวนการอย่างสัมพันธ์กันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา นั่นคือการพัฒนาผู้เรียนให้ได้มาตรฐานการศึกษาที่กำหนด สำหรับการจัดระบบบริหารสารสนเทศของสถานศึกษานั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรจะนำมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการวางแผนงานตามโครงสร้างและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งที่สถานศึกษาจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวดำเนินการของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในการนี้หากสถานศึกษาที่มีข้อมูลและสารสนเทศสมบูรณ์ ครบถ้วน เป็นปัจจุบัน นำข้อมูลมาใช้ได้สะดวกตรงตามความต้องการ และแสดงให้เห็นถึงสภาพจุดเด่น จุดด้อย จะช่วยเป็นแนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี การจัดทำระบบสารสนเทศในสถานศึกษา ควรพิจารณาจัดเก็บให้สอดคล้องกับการกิจสถานศึกษา และลักษณะของมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด จะเป็นประโยชน์สำหรับบุคลากรและบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2546: 46-47) ส่วนเรื่องการสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนนเพื่ออำนวยความสะดวกในการประเมิน และเรื่องการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งบุคลากรภายในสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินมีการดำเนินการต่ำที่สุด สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2547: 19) ที่พบว่าปัญหาและอุปสรรคการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ก็คือกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนและนักเรียน ยังไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรมเพียงพอ

ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 มีความต้องการดังนี้ 1) การกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา 2) การสร้างเครื่องมือและ

เกณฑ์การให้คะแนน 3) การกำหนดวิธีการประเมิน 4) การจัดทำระบบบริหารและสารสนเทศ 5) การระบุรายละเอียดที่จะประเมินและมิติการประเมินที่ครอบคลุม 6) การประเมินระหว่างการทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 7) การจัดเก็บและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาสถานศึกษา 8) การกำหนดผู้ประเมิน 9) การกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา 10) การบันทึกผลการประเมิน 11) การจัดเก็บผลการประเมินเพื่อรองรับการประเมินภายนอก 12) การกำหนดภาระงาน/โครงการในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ส่วนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทองมีความต้องการดังนี้ 1) การประเมินระหว่างการดำเนินการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 2) การกำหนดวิธีการประเมิน 3) การจัดทำระบบบริหารและสารสนเทศ 4) การสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนน 5) การกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา 6) การกำหนดภาระงาน/โครงการในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา 7) การจัดเก็บผลการประเมินเพื่อรองรับการประเมินภายนอก 8) การกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา 9) การกำหนดผู้ประเมิน 10) การระบุรายละเอียดที่จะประเมินและมิติการประเมินที่ครอบคลุม 11) การจัดเก็บและนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาสถานศึกษา 12) การบันทึกผลการประเมิน โดยคำดัชนีบ่งบอกอันดับความสำคัญของความต้องการของแต่ละอันดับไม่ได้แตกต่างกันมากนัก ซึ่งปัญหาและอุปสรรคของการประสานงานของหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ ยังไม่เชื่อมโยงเพียงพอเป็นการประสานงานเพียงเป็นพิธีเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากการกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ วิธีการประกันคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของแต่ละหน่วยงาน มีปัญหาในด้านเอกภาพและเอกลักษณ์จะต้องมีการปรับให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2547: 19)

2. การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งดำเนินการ

พัฒนาจากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี ที่ประกอบด้วยหลักการ โครงสร้าง องค์ประกอบของการประกันคุณภาพ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เห็นว่าหลักการมีความสอดคล้องกันโดยการดำเนินงานประกันคุณภาพต้องคำนึงถึงความตระหนักและการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องร่วมกันสร้างปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย และแผนพัฒนา ดังนั้นมาตรฐานหรือเกณฑ์การประเมินคุณภาพจึงกำหนดให้สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้าง และการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา ซึ่งเป็นการกำหนดคุณภาพพื้นฐานขององค์กร โดยมีติดของลักษณะ/วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นกลไกของวงจรคุณภาพมีส่วนประกอบในการดำเนินการที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน ดังนี้ 1) การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล ประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน การกำหนดบุคลากร การตรวจสอบสภาพบริบท การกำหนดโครงสร้างบริหาร และการออกแบบสารสนเทศและฐานข้อมูล

- 2) การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา ประกอบด้วย การวิเคราะห์มาตรฐานสถานศึกษา การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา การกำหนดบุคลากร การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา การจัดทำพันธะสัญญา และการพัฒนาบุคลากร 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ ประกอบด้วย การจัดระบบบริหารจัดการทรัพยากร การปฏิบัติงานตามแผน/โครงการ การนิเทศ กำกับ ติดตาม
- 4) การตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ ประกอบด้วย การกำหนดผู้ตรวจสอบ การกำหนดแผนการตรวจสอบ การกำหนดกรอบและวิธีการประเมิน การกำหนดเครื่องมือประเมิน และการประมวลผลข้อมูล 5) การรายงานผลและผลจากระบบประกันคุณภาพ ประกอบด้วย การรายงานผลการตรวจสอบ/ประเมิน การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และความยั่งยืนของคุณภาพสถานศึกษา (ดังภาพประกอบ 10 หน้า 184) ซึ่งคล้ายคลึงกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 24-25) ได้ออกแบบระบบการประเมินผลภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังนี้ 1) การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร และทรัพยากรอื่นๆ รวมทั้งตั้งคณะกรรมการประเมินผลภายในสถานศึกษา และกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ 2) การศึกษาสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา 3) การทำความเข้าใจกับบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับสภาพและผลการดำเนินงานของสถานศึกษา 4) การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมิน 5) การกำหนดกรอบการประเมิน 6) การกำหนดเกณฑ์การประเมิน 7) การกำหนดวิธีการที่ใช้ในการประเมิน 8) การวิเคราะห์ข้อมูล 9) การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของสถานศึกษา 10) แนวทางการพัฒนาสถานศึกษา 11) การทำรายงานผลการประเมินตนเอง และ 12) การใช้ประโยชน์จากการประเมินตนเอง โดยการสร้างระบบประเมินผลภายในของสถานศึกษา จะต้องเน้นให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตระหนักในความจำเป็นของการประเมินคุณภาพ ตระหนักในปัญหาหรือคุณภาพของสถานศึกษาในปัจจุบันและมีบทบาทร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำให้มากที่สุดโดยเน้นการวางแผนเป็นทีม
- มิติการประเมินที่เอื้อต่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เน้นให้ผู้เกี่ยวข้องในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้การประเมิน ประเมินตนเอง สะท้อนผลแก่ตนเอง จนกระทั่งสามารถตัดสินใจหรือกำหนดตนเองได้ มีขั้นตอน ดังนี้ 1) การรวบรวมข้อมูล (taking stock) ประกอบด้วย การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล 2) การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผล (setting goals) ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา 3) การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) ประกอบด้วย การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ และการตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ 4) การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress) ประกอบด้วย การรายงานผลและผลจากระบบประกันคุณภาพ การประเมินผลภายในสถานศึกษาตามกระบวนการทศนิยม ต้องประเมินตามระบบย่อยหรือใช้ระบบเป็นตัวตั้ง โดยกำหนดเกณฑ์สถานศึกษาจากการเลือกตัวชี้วัดที่สำคัญของระบบ ซึ่งสัมพันธ์กับมาตรฐานตัวบ่งชี้ สำหรับการบริหารระบบคุณภาพในสถานศึกษาต้องทำงานโดยใช้วงจร PDCA เป็นฐาน โดย P คือ การวางแผน (Plan) ที่กำหนดกระบวนการ

มาตรฐาน/ตัวชี้วัดของสถานศึกษา D คือ การทำงานตามระบบ (Do) ที่ออกแบบไว้ โดยทุกคนที่เกี่ยวข้องในแต่ละระบบของสถานศึกษา ส่วน C นั้นก็คือ การประเมินระบบ (Check) ซึ่งเป็นกระบวนการประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากระบบและตรวจสอบระบบที่ออกแบบไว้ว่ามีจุดบกพร่องอะไรบ้าง ซึ่งข้อมูลหลักฐานขั้นตอนนี้จะนำไปสู่การปรับปรุงพัฒนา (Action) ในระยะต่อไป โดย C (Check) จะช่วยผดุงระบบ P (Plan) D (Do) และ พัฒนาระบบ A (Actoin) (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์. 2547: 30)

บริบทของการประเมินแบบเสริมพลังจึงมีลักษณะของการพัฒนาบุคลากรในหลายลักษณะ (facets of empowerment evaluation) ดังนี้ 1) การฝึกอบรม (training) 2) การอำนวยความสะดวก (facilitation) 3) การได้รับการสนับสนุน (advocacy) 4) การสร้างความกระจ่าง (illumination) 5) การมีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง (liberation) (ดังภาพประกอบ 11 หน้า 186) โดยการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจ เกิดทักษะในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา อันเป็นตัวจักรสำคัญยิ่งที่จะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนได้นั้นต้องพัฒนาบุคลากรโดยกระบวนการฝึกอบรมทั้งสถานศึกษา (School Base Training) ผสมผสานวิทยากรทั้งจากภายในและภายนอก ซึ่งมีวางแผนให้สอดคล้องกับจุดเน้น (Strategic Focus) ของแต่ละระยะ กระบวนการฝึกอบรมจะต้องเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเข้าถึงวิธีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นการสร้างความกระจ่างชัดในภาระงานที่ปฏิบัติ (ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานต์. 2547: 99) การทำงานดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Levin (1996) ที่กล่าวว่า การรวบรวมข้อมูลเพื่อหาจุดยืนต้องอาศัยความร่วมมือและร่วมกันประเมิน การสร้างวิสัยทัศน์หรือกำหนดเป้าหมายร่วมกันนับว่าเป็นการขยายการเสริมพลัง การให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกที่ดำเนินการระหว่างและหลังการพัฒนา เพื่อเป็นการประเมินและปรับกลยุทธ์ รวมทั้งเป็นการกำกับติดตามกระบวนการ

2.2 ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพด้านความเหมาะสมของโครงสร้างรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า โครงสร้างของรูปแบบ มีดีลักษณะ/วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ การตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ การรายงานผลและผดุงระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด โดยที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกประเด็น เมื่อพิจารณาผลการตรวจสอบประสิทธิภาพด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความชัดเจน ความง่ายต่อการนำไปใช้ของยุทธศาสตร์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแต่ละองค์ประกอบย่อย พบว่าอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยที่ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทุกประเด็น ทั้งนี้เป็นเพราะว่ารูปแบบการประกันคุณภาพสร้างขึ้นโดยวิธีการ การศึกษาหลักการเบื้องต้นของการประกันคุณภาพ

ภายในสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา การประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา วิธีวิทยาการประเมินในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการประเมินแบบเสริมพลัง และได้รับการพัฒนาโดยวิเคราะห์ความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญระดับสูง จึงทำให้ผลการตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความชัดเจน ความง่ายต่อการนำไปใช้อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และมีความสอดคล้องกันทุกประเด็น

3. การทดลองและประเมินผลการใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

3.1 การทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากผลการศึกษาความรู้ความเข้าใจและเจตคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ พบว่าบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและเจตคติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมทั้งในภาพรวมและรายข้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยหลังจากการทดลองรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาแล้ว บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดีขึ้น เนื่องจากรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาครั้งนี้ได้พัฒนาขึ้นให้เห็นแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ประกอบกับดำเนินการโดยใช้ยุทธวิธีการประเมินแบบเสริมพลัง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการสร้างความตระหนัก ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เพราะการประเมินแบบเสริมพลังเป็นกระบวนการที่สนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความตระหนักในคุณค่าและตัดสินใจด้วยตนเอง รวมถึงกระบวนการร่วมมือร่วมพลังในการปฏิบัติงานนั้นยังช่วยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของในผลงานอีกด้วย (Fetterman, 1996) ดังนั้นจึงทำให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเกิดเจตคติที่ดีต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งยังส่งผลให้บุคลากรเห็นความสำคัญว่าลักษณะการดำเนินงานประกันคุณภาพเป็นภารกิจที่จำเป็นต้องดำเนินการ โดยเฉพาะองค์ประกอบตามประเด็น 1) การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล 2) การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ 4) การตรวจสอบ ทบทวน และประเมินคุณภาพ และ 5) การรายงานผลและผดุงระบบประกันคุณภาพ ซึ่งเมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบย่อยนั้น พบว่าบุคลากรให้ความสำคัญตั้งแต่ร้อยละ 75 ขึ้นไป แสดงให้เห็นว่าการขยายผลเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาบุคลากรส่วนใหญ่จะเห็นด้วยกับการดำเนินการและขยายผลตามองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย หากพิจารณาโดยครอบคลุมแล้ว รูปแบบการประกันคุณภาพดังกล่าวเป็นรูปแบบกลางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้กับทุกบริบทของสถานศึกษา ดังสังเกตได้จากการบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล เป็นการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของสถานศึกษาว่าควรพัฒนาในเรื่องใดบ้าง โดยจัดเรียงลำดับตามความสำคัญ และหาแนวทางส่งเสริมสนับสนุนพัฒนา

ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น ยุทธวิธีของการพัฒนารูปแบบการดำเนินการประกันคุณภาพครั้งนี้ หรือแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาสถานศึกษาอื่นๆ ได้แก่ การจัดทำเอกสาร/คู่มือสำหรับศึกษาด้วยตนเอง การจัดอบรม/สัมมนาบุคลากรของสถานศึกษาในเรื่องที่ต้องการพัฒนา ประสานกับองค์กรอื่น/หน่วยงานต้นสังกัดเพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งสุวิมล ว่องวาณิช (2543) ได้กล่าวสอดคล้องกันว่า แนวทางในการส่งเสริมการดำเนินงานของสถานศึกษาทำได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การพัฒนาบุคลากรโดยการจัดอบรมให้ความรู้ การจัดทำหรือจัดหาเอกสารที่ช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และการให้ความช่วยเหลือในลักษณะของ การทำงานร่วมกัน

คุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า การประเมินคุณภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีคุณภาพด้านอรรถประโยชน์ ด้านความเป็นไปได้ ด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก โดยมีการใช้ประโยชน์จากกระบวนการประกันคุณภาพ ผลการประเมินคุณภาพให้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจ กระบวนการประกันคุณภาพสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง การประกันคุณภาพเหมาะสมกับการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานของสถานศึกษา กระบวนการประเมินคุณภาพมีความน่าเชื่อถือ แสดงให้เห็นว่าบุคลากรของสถานศึกษามีความเชื่อมั่นในด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของตนเอง นั้นหมายถึงมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบชัดเจน ด้วยการร่วมมือจากทุกฝ่าย ซึ่งง่ายต่อการตรวจสอบทบทวนคุณภาพของการทำงาน นับว่าเป็นประโยชน์ยิ่งของการพัฒนาสถานศึกษา เว้นแต่ผลการตรวจสอบทบทวนหรือผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษามีความลำเอียงและมีได้บ่งบอกสารสนเทศที่ควรพัฒนาอย่างแท้จริง ดังที่ Nevo (2001) ได้กล่าวว่า การประเมินภายในสถานศึกษาอาจมีข้อสงสัยในความลำเอียงและความเป็นปรนัย การประเมินจากภายนอกจะทำให้การประเมินภายในสถานศึกษามีความถูกต้องด้วยการพิจารณาผลการประเมินภายนอกเป็นส่วนประกอบสำคัญของการประเมินภายในสถานศึกษา ดังนั้นระบบในการบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาจึงควรมีการตรวจสอบทบทวนตนเอง แล้วยืนยันจากการประเมินของบุคลากรภายนอก จึงทำให้สถานศึกษามั่นใจในระดับคุณภาพของตนเองอย่างแท้จริง

3.2 ผลการประเมินผลรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังของบุคลากร พบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีความเป็นประโยชน์ มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ มีความถูกต้อง และมีความเหมาะสม ในระดับมาก โดยบุคลากรมีความเห็นว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาช่วยจัดระบบการปฏิบัติงานมิได้เพิ่มภาระ ช่วยพัฒนาให้บุคลากรมีทักษะในการประเมิน ส่งเสริมการปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษา มีทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ มีการจัดการบริหารอย่างเป็นระบบ สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย สถานศึกษาช่วยให้ผลการประเมินตนเองน่าเชื่อถือ การประเมินตนเองมีความถูกต้องตรงกับการปฏิบัติงานจริง มีความสอดคล้องกับบริบทของ

สถานศึกษา และเป็นกระบวนการพัฒนาที่สอดคล้องกับระบบที่เป็นสากล ดังนั้น รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานด้านอรรถประโยชน์ (Utility Standards) เกณฑ์มาตรฐานด้านความเป็นไปได้ (Feasibility Standards) เกณฑ์มาตรฐานด้านความถูกต้อง (accuracy standard) เกณฑ์มาตรฐานด้านความเหมาะสม (Property Standards) ของ Joint Committee on Standards for Educational Evaluation (Stufflebeam and Shinkfield. 1985: 11-14)

การประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังของบุคลากร พบว่าครูมีความพึงพอใจต่อกระบวนการพัฒนาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพและพึงพอใจต่อบทบาทของผู้วิจัยในระดับมาก โดยที่กระบวนการครั้งนี้ทำให้สถานศึกษาเกิดความเข้าใจวิธีการดำเนินงานประกันคุณภาพ กระบวนการฝึกอบรมช่วยสร้างให้บุคลากรเกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินงานประกันคุณภาพ ได้รับคำปรึกษาในการแก้ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการประกันคุณภาพ ได้รับการเสริมพลัง ได้เรียนรู้หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพผ่านกระบวนการประเมินตนเอง สามารถออกแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้สอดคล้องกฎกระทรวง โดยบุคลากรทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษามีส่วนร่วม ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังครั้งนี้ สามารถทำให้บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศึกษา ชุมชน สามารถปฏิบัติได้จริงในบริบทของสถานศึกษา

จากผลการวิจัย รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง ประกอบด้วยโครงสร้าง 3 มิติ คือ 1) มิติคุณลักษณะหรือเกณฑ์มาตรฐานที่ประเมิน 2) มิติลักษณะ/วิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) มิติการประเมินแบบเสริมพลัง แต่ละมิติประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ซึ่งมีลักษณะเป็นกลไกของวงจรคุณภาพที่ประสานการดำเนินการสัมพันธ์และเชื่อมโยงกันในการบริหารจัดการองค์กร ด้วยยุทธวิธีพัฒนาบุคลากรตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังทั้งในและนอกบริบทองค์กร โดยสถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์เพื่อใช้ในการประเมิน รูปแบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังกล่าวมิใช่รูปแบบที่กำหนดตายตัว อาจมีการปรับเปลี่ยนในส่วนขององค์ประกอบย่อย ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบท ปัจจัยพื้นฐาน และวัฒนธรรมการบริหารของแต่ละสถานศึกษา ดังนั้นลักษณะเด่นของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง จึงเป็นการพัฒนา ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ด้วยตนเอง ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมจากการทำงานเป็นทีม รวมถึงมีความสามารถในการประเมินตนเองและกำกับตนเองได้อย่างต่อเนื่อง วิธีการนี้จึงเป็นกระบวนการทำงานที่ไม่ก่อให้เกิดความล้มเหลวและสูญเปล่าทางการศึกษา เนื่องจากเป็นวิธีดำเนินการที่ยั่งยืน สอนองเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษาสภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่าในประเด็นขององค์ประกอบการตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพสถานศึกษาส่วนใหญ่มีการดำเนินการไม่ต่อเนื่องหรือไม่ได้ดำเนินการ ดังนั้น องค์กรหรือหน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาให้บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ในเรื่องดังกล่าว โดยผู้บริหารและหน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดเป็นนโยบายระดับจังหวัดเพื่อให้ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาครบวงจรจนกระทั่งสามารถนำผลการประเมินไปใช้ ทั้งนี้ผู้บริหารและต้นสังกัดควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่อง
2. การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาควรกำหนดให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยเปรียบเทียบฐานจากมาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัด มาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา และมาตรฐานของชาติ ซึ่งปัจจุบันมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการได้ปรับมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ใหม่ทั้งหมด จำนวน 18 มาตรฐาน ประกอบด้วย สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาได้กำหนดมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และเกณฑ์การพิจารณา เพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 14 มาตรฐาน ทั้งนี้ได้เริ่มใช้เกณฑ์ดังกล่าวในการประเมินสถานศึกษารอบที่ 2 (พ.ศ. 2549 – 2553) ดังนั้นการกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา จึงควรปรับเปลี่ยนให้สอดคล้อง และสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานดังกล่าว ซึ่งจะก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพของมาตรฐานการศึกษา
3. การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อให้เกิดมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งจะเป็นการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตรงกับความต้องการของชุมชน ทำให้ทุกฝ่ายมีความรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษา
4. การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรปรับลดหรือขยายองค์ประกอบย่อยของขั้นตอนการประกันคุณภาพให้เหมาะสมกับบุคลากรที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการ หรือตามขนาดของโรงเรียนและจำนวนบุคลากร ทรัพยากร เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการดำเนินการ
5. การประเมินแบบเสริมพลังมีหลักการที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ดังนั้นการทำงานเป็นทีมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการดังกล่าว เพื่อให้เกิดความคุ้นเคยกับการทำงานเป็นทีมที่ต้องอาศัยหลักประชาธิปไตย และยอมรับความคิดเห็นส่วนใหญ่

6. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารจัดการองค์การเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา รวมถึงต้องพัฒนาครูผู้เป็นหัวหน้าฝ่ายให้เป็นผู้ที่เต็มด้วยจึงจะทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

7. ในการนำรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลังไปใช้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องรับผิดชอบให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ไม่ควรปล่อยให้คนใดคนหนึ่งรับผิดชอบตามลำพัง โดยบทบาทหน้าที่ดังกล่าวเป็นบทบาทของทุกคนในองค์กรต้องมีการร่วมมือกัน ส่วนผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทในการอำนวยความสะดวก ให้การสนับสนุน อุปการะ ทรัพยากร งบประมาณ วัสดุต่างๆ ฯลฯ กระบวนการดังกล่าวจึงจะส่งผลให้เกิดการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีความยั่งยืน

8. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานตามปกติจนพัฒนาให้เป็นวัฒนธรรมของสถานศึกษาไปโดยอัตโนมัติ จึงจะส่งผลถึงความยั่งยืนของระบบประกันคุณภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. งานวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง โดยมียุทธวิธีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของตนเองได้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานตามปกติ ทั้งนี้เพื่อให้ได้กระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สมบูรณ์แบบตลอดปีการศึกษา จึงควรมีการศึกษาวิจัยระยะยาว เพื่อประโยชน์ในการให้บุคลากรของสถานศึกษาสามารถออกแบบการประกันคุณภาพโดยภาพรวมตลอดปีการศึกษาได้ โดยกำหนดโครงการนำร่องที่ดำเนินการศึกษาเป็นระยะๆ ตลอดปีการศึกษา

2. การศึกษาและพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรมีการศึกษาโครงสร้าง องค์ประกอบ และขั้นตอนของการดำเนินการหลายๆ ลักษณะ เพื่อเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดในการดำเนินการประกันคุณภาพของสถานศึกษา โดยมีเงื่อนไขที่ต้องตั้งอยู่บนหลักการสำคัญคือ เน้นคุณภาพให้เกิดกับสถานศึกษา สถานศึกษาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

3. การประเมินแบบเสริมพลัง มีขั้นตอนที่คล้ายคลึงกับวงจรคุณภาพ โดยมีการดำเนินการที่เน้นการพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้เกิดการเรียนรู้ทุกขั้นตอนของการทำงาน จนกระทั่งสามารถปฏิบัติงานและพัฒนาการทำงานได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการประเมินแบบเสริมพลังเป็นแนวคิดการประเมินที่มีรากฐานมาจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องร่วมกันวางแผนและร่วมแก้ปัญหา ดังนั้นควรมีการวิจัยการดำเนินงานในเรื่องอื่นๆ หรือมิติอื่นๆ โดยใช้แนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2545). *การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมสามัญศึกษา. (2542). *การประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา*. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). *ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา*.
กรุงเทพฯ: ทศน์ทองการพิมพ์.
- ทัศนีย์ สหวัฒน์. (ผู้แปล) (2540). *จากความล้มเหลวสู่ความสำเร็จ*. แปลจาก From Failure
to Success ของ OFSTED. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ:
วี.ที.ซี. คอมมิวนิชั่น.
- จรัส สุวรรณเวลา. (2539). *การตรวจสอบผลการดำเนินการ: กลยุทธ์ในการปรับปรุงบริการ*
ภาครัฐ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการเลขาธิการคณะกรรมการการปฏิรูประบบ
ราชการ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2545). *กระบวนการปฏิรูปเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้: การประเมิน*
และการประกัน. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิชั่น.
- ยงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2547). *เรียนรู้สู่คุณภาพสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2542). *การประเมินโครงการแนวคิดและแนวปฏิบัติ*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรภัทร ภูเจริญ. (2541). *แนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ:
บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- วรภัทร ภูเจริญ. (2544). *แนวทางการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ:
วัฒนาพานิช.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2537). *ทฤษฎีการประเมิน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2543). *ทฤษฎีการประเมิน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545). *ทฤษฎีการประเมิน*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด พรหมจ้อย และ สุพัทธ์ พิบูลย์. (2544). *การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2541). *วิธีวิทยาการประเมินทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ส.วาสนา ประवालพฤษ์. (2544). **หลักการและเทคนิคการประเมินทางการศึกษา.**

กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2538, กรกฎาคม-ธันวาคม). ความรู้ชายแดนด้านการประเมินผลการศึกษา.

วารสารวิธีวิทยาการวิจัย. 7(2): 52-67.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2543). **รายงานการวิจัยและพัฒนาระบบการประเมินผลภายในของ**

สถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี.
วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตร เขต 1. (2546). **แผนปฏิบัติการประจำปี.** พิจิตร (เอกสาร
อัดสำเนา)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). **มาตรฐานโรงเรียน พุทธศักราช
2541.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). **แนวทางการประกันคุณภาพ
การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2546). **รายงานการวิจัยปฏิบัติการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2546). **แนวคำเนิการของสถานศึกษาเพื่อจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก.** กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2543). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **คู่มือการประเมินผลภายในของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา: การออกแบบระบบการประเมินผลภายใน.** กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2546). **ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.

- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). *ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. พิมพ์ครั้งที่ 3* กรุงเทพฯ: บริษัทพิมพ์ดี จำกัด.
- เสาวนิตย์ ชัยมุสิก. (2544). *การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตพิมพ์ จำกัด.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2545). *การบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทุมพร จามรมาน. (2540). คำถาม-คำตอบที่ 69. ใน สุวิมล ว่องวาณิช. (บรรณาธิการ). 108 คำถาม การวิจัยการวัดและประเมินผล สถิติ. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- Airasian, P.W. & Gullickson, A.R. (1996). *Teacher Self-Evaluation Tool Kit*. KalamaZoo, MI: Center for Research on Educational Accountability and Teacher Evaluation.
- Cheng, Y.C. (1996). *School Effectiveness and School-Based Development : A Mechanism for Development*. London: The Farmer Press.
- Coupal, F.P. and Simoneau, M. (1998, Winter). A case study of participatory evaluation in Haiti. In E. Whimore. (Ed). Understanding and practicing participatory evaluation. *New Direction for Evaluation*. 80.
- Cousins, J.B., Donohue, J.J. and Bloom, G.A. (1996). Collaborative evaluation. In North America: evaluators' self-reported opinions. *Evaluation Practice*. 17(3): 207-226.
- Cousins, J.B., and Earl, L.M. (1992). The case for participatory evaluation. *Educational Evaluation and Policy Analysis*. 14: 397-418.
- Deming, W.E. (1986). *Out of the crisis*. Cambridge: Massachusetts Institute of Technology.
- Earley, P. (1998). Conclusion: Towards self-assessment?. In Earley, P. (Eds). *School Improvement after Inspection? School and LEA Responses*. California: Sage.
- Fetterman, D.M. (1994). Empowerment evaluation. *Evaluation Practice*. 15(1): 1-15.
- Fetterman, D.M. (1996). Empowerment evaluation: An introduction to theory and practice. In Fetterman, D.M., Kaftarian, S.J. and Wandersman, A. (Eds). *Empowerment Evaluation: Knowledge and Tools for Self-Assessment & Accountability*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Fetterman, D.M. (1999). *Empowerment Evaluation*. Webpage: <http://www.stanford.edu/~davidf/>

- Finn, C.E., Stevens, F.I., Stufflebeam, D.L. and Walbery, H.J. (1997). A meta-evaluation. *International Journal of Education Research*. 27(2): 159-173.
- Gallegos, A. (1994). Meta-evaluation of school evaluation models. *Studies In Educational Evaluation*. 20: 41-54.
- Garaway, G.B. (1995). Participatory evaluation. *Studies In Educational Evaluation*. 21: 85-102.
- Hart, D. (1994). *Authentic assessment: A handbook for educators*. Menlo Park, California: Addison-Wesley Publishing Company.
- Hong Kong. (2001). *School Self-Evaluation*. <http://www.ed.gov.hk/qai/qai-c.htm>.
- Hopkins, D. (1994). *Evaluation for School Development*. Great Britain: Biddles Ltd.
- Huberman, M. and Cox, P. (1990). Evaluation utilization: building links between action and reflection. *Studies In Education Evaluation*. 16: 157-179.
- Levin, H.L. (1996). Empowerment evaluation and accelerated school. In Fetterman, D.M., Kaftarian, S.J. and Wandersman, A. (Eds). *Empowerment Evaluation: Knowledge and Tools for Self-Assessment & Accountability*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Love, A.J. (1991). *Internal Evaluation: Building Organization from Within*. Newbery Park, CA: Sage.
- Millett, R.A. (1996). Empowerment evaluation and the W.K. Kellogg Foundation. In Fetterman, D.M., Kaftarian, S.J. and Wanderman, A.(Eds.), *Empowerment Evaluation: Knowledge and Tools for Self-Assessment & Accountability*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Nevo, D. (1995). *School-Based Evaluation: A Dialogue for School Improvement*. Oxford : Elsevier Science Ltd.
- Nevo, D. (2001). School evaluation: Internal or external?. *Studies in Educational Evaluation*. 27: 95-106.
- Patton, M.Q. (1997). Toward distinguishing empowerment evaluation and placing it in a large context. *Evaluation Practice*. 18(2): 147-163.
- Patton, M.Q. (1997). Of vacuum cleaners and toolboxes: A response of Fetterman's response. *Evaluation Practice*. 18(3): 267-270.
- Puckett, M.B., & Black, J.K. (2000). *Authentic assessment of the young child : Celebrating development and learning*. 2nd ed. New Jersey: Prentice-Hall.

- Rudd, P. and Davies, D. (2000). *Evaluating School Self-Evaluation*.
<http://www.nfer.ac.uk/conferences/schoolimp.htm>.
- Saunders, L. Who or what is school' self-evaluation for?. (1999). *School Effectiveness and School Improvement*. 10: 414-429.
- Scott, C.D., and Jaffe, D.T. (1991). *Empowerment: Building a Committed Workforce*. California: Kogan Page.
- Scriven, M. (1991). *Evaluation Thesaurus*. 4th ed. Newbery Park.
- Scriven, M. (1997). Empowerment evaluation examined. *Evaluation Practice*. 18(2): 165-175.
- Scriven, M. (1997). Comments on Fetterman's response. *Evaluation Practice*. 18(3): 271-272.
- Stufflebeam, D.L. (1994). Empowerment evaluation. Objectivist evaluation standard: Where the future of evaluation should not go and where it need to go. *Evaluation Practice*. 15(3): 321-338.
- Stufflebeam, D.L. (2001, Spring). *Evaluation models: New directions for evaluation*. 89.
- Stufflebeam, D.L. and Shrinkfield, A.J. (1985). *Systematic Evaluation*. Massachusette: Kluwer-Nijhoff
- Stufflebeam, D.L. (1981). *Methodology: Concept, standards and uses*. *Educational Evaluation Methodology: The State of art*. In Berk A. Ronald. Editor. London: The Johns Hopkins University Press.
- Worthen, B. R. & Sanders, J.R. (1973). *Educational Evaluation: Theory and Practice*. Ohio: Charles A. Jones Publishing Company.
- Wu, S., Brett, B. and Mead, L. (2000). Perspectives on evaluation Use and demand by users: The Case of City Year. In Preskill, H. and Caracelli, V. *The Expanding Scope of Evaluation Use*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Zimmerman, M.A., and Rappaport, J. (1988). A Citizen Participation, Perceived Control, and Psychological Empowerment. *American Journal of Community Psychology*. 16: 121-148

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญระดับสูงในการพัฒนาแนวคิดรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย
3. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญระดับสูงในการพัฒนาแนวคิดรูปแบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจ้อย
ผู้อำนวยการสำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพัทธ์ พิบูลย์
อาจารย์ประจำสาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานนท์
อาจารย์พิเศษคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
4. รองศาสตราจารย์ ดร.อรุณี อ่อนสวัสดิ์
อาจารย์ประจำสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
และรองผู้อำนวยการวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. ดร.เพชรฯ พิพัฒน์สันติกุล
รองผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ตามขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคนิคเดลฟาย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรศักดิ์ วรอินทร์
สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพนักศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. ผศ.ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ดร.ผดุงชัย ภูพัฒน์
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
5. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ บัวสนธิ์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
6. รองศาสตราจารย์ ดร.สำราญ มีแจ้ง
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
7. รองศาสตราจารย์ เทียมจันทร์ พาณิชย์ผลินไชย์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เดือนใจ เกียวซี
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ ภักดิ์วงศ์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
10. ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
11. ดร.อดุลย์ วงศ์ศรีคุณ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
12. ดร.สุขแก้ว คำสอน
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
13. ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
14. ดร.อมรรัตน์ พันธุ์งาม
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
15. ดร.ทรงศรี ตุ่นทอง
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

16. ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
17. ดร.สมกุล ถาวรกิจ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
18. ดร.คมศร วงรักษา
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
19. ดร.รังสรรค์ มณีเล็ก
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
20. ดร.วันทยา วงศ์ศิลปกรมย์
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
21. ดร.ทิวตัน มณีโชติ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
22. ดร.ชาลิต โพธิ์นคร
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
23. ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ขัตติยาสุวรรณ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
24. ดร.พลวิทย์ เกติมี
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
25. ดร.พงษ์เทพ จิระโร
โรงเรียนพยาบาล กรมแพทย์ทหารเรือ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือวิจัยการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
2. ดร.เอื้อมพร หลินเจริญ
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
3. ดร.คมสร วงรักษา
สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
4. อาจารย์ประทีป แสงเปี่ยมสุข
ศึกษานิเทศก์ 9 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง
5. อาจารย์ไสรส มั่นดี
ศึกษานิเทศก์ 8 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทำการวิจัย

(สำเนา)

ที่ ศธ 0519.12/9950

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

29 กันยายน 2547

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย นางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการทดสอบ และวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์นิคม ตั้งคะพิภพ รองศาสตราจารย์วิรัช วรรณรัตน์ และอาจารย์ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยขอสัมภาษณ์ รองศาสตราจารย์สมคิด พรหมจักษ์ ในหัวข้อเรื่อง “รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา”

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว ได้สัมภาษณ์ในหัวข้อดังกล่าว และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

เพ็ญสิริ จีระเดชากุล

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 056-664122

มือถือ 01-6882343

(สำเนา)

ที่ ศธ 0519.12/9949

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

29 กันยายน 2547

เรื่อง ขอสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

เนื่องด้วย นางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการทดสอบ และวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์นิคม ดังคะพิภพ รองศาสตราจารย์วิรัช วรรณรัตน์ และอาจารย์ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยโดยขอสัมภาษณ์ท่าน ในหัวข้อเรื่อง “รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา”

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว ได้สัมภาษณ์ในหัวข้อดังกล่าว และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

เพ็ญสิริ จีระเดชากุล

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 056-664122

มือถือ 01-6882343

(สำเนา)

ที่ ศธ 0519.12/3040

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

8 มีนาคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย รูปแบบการประกันคุณภาพฯ

เนื่องด้วย นางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการทดสอบ และวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์นิคม ดังคะพิภพ รองศาสตราจารย์วิรัช วรณรัตน์ และอาจารย์ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพฯ ของนางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

เพ็ญสิริ จีระเดชากุล

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-6882343

(สำเนา)

ที่ ศธ 0519.12/3045

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

8 มีนาคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สิ่งที่ส่งมาด้วย รูปแบบการประกันคุณภาพฯ

เนื่องด้วย นางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการทดสอบ และวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์นิคม ดังคะพิภพ รองศาสตราจารย์วัชร วรรณรัตน์ และอาจารย์ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์เทียมจันทร์ พาณิชย์ผลินไชย์ รองศาสตราจารย์รัตนะ บัวสนธิ์ และรองศาสตราจารย์สำราญ มีแจ้ง เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพฯ ของนางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

เพ็ญสิริ จีระเดชากุล

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-6882343

(สำเนา)

ที่ ศธ 0519.12/3048

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

8 มีนาคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย รูปแบบการประกันคุณภาพฯ

เนื่องด้วย นางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการทดสอบ และวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์นิคม ดังคะพิภพ รองศาสตราจารย์วิรัช วรรณรัตน์ และอาจารย์ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เดือนใจ เกียวชี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพฯ ของนางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

เพ็ญสิริ จีระเดชากุล

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-6882343

(สำเนา)

ที่ ศธ 0519.12/3049

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

8 มีนาคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณะบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย รูปแบบการประกันคุณภาพฯ

เนื่องด้วย นางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการทดสอบ และวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์นิคม ตั้งคะพิภพ รองศาสตราจารย์วิรัช วรรณรัตน์ และอาจารย์ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์ อาจารย์ออดุลย์ วงศ์ศรีคุณ อาจารย์สุขแก้ว คำสอน อาจารย์ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ และอาจารย์เอี่ยมพร หลินเจริญ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพฯ ของนางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

เพ็ญสิริ จิระเดชากุล

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จิระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-6882343

(สำเนา)

ที่ ศธ 0519.12/3050

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

8 มีนาคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สิ่งที่ส่งมาด้วย รูปแบบการประกันคุณภาพฯ

เนื่องด้วย นางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการทดสอบ และวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง" โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์นิคม ตั้งกะพิกพ รองศาสตราจารย์วิรัช วรรณรัตน์ และอาจารย์ธีรบุญ จงวุฒิเวศย์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์รังสรรค์ มณีเล็ก อาจารย์ทิวตัน มณีโชติ อาจารย์วันทยา วงศ์ศิลปะภิรมย์ อาจารย์ชวลิต โพธิ์นคร อาจารย์ศักดิ์สิทธิ์ ขัตติยาสุวรรณ และอาจารย์พลวิทย์ เกิดมี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจรูปแบบการประกันคุณภาพฯ ของนางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

เพ็ญสิริ จีระเดชากุล

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-6882343

(สำเนา)

ที่ ศธ 0519.12/3051

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

8 มีนาคม 2548

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย รูปแบบการประกันคุณภาพฯ

เนื่องด้วย นางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการทดสอบ และวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง” โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์นิคม ตั้งคะพิภพ รองศาสตราจารย์วิรัช วรรณรัตน์ และอาจารย์ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรศักดิ์ วรรณทร์ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพัฒนา ศักยภาพนักศึกษา เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการประกันคุณภาพฯ ของนางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

เพ็ญสิริ จีระเดชากุล

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-6882343

(สำเนา)

ที่ ศธ 0519.12/1808

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

30 พฤษภาคม 2548

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน

เนื่องด้วย นางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการทดสอบ และวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์เรื่อง "การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง" โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์นิคม ตั้งคะพิภพ รองศาสตราจารย์วิรัช วรรณรัตน์ และอาจารย์ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง กับผู้บริหารสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 20 คน ในระหว่างเดือนเมษายน - กันยายน 2548

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวชนม์ภรณ์ ทินบัว ได้เก็บข้อมูลในการทำปฏิญานิพนธ์ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

เพ็ญสิริ จีระเดชากุล

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5618, 5731

หมายเหตุ : ต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมกรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มือถือ 01-6882343

ภาคผนวก ค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสำรวจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการประกันคุณภาพของสถานศึกษา กรุณาตอบตามความเป็นจริงและโปรดตอบให้ครบทุกข้อทุกตอน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาบุคลากรด้านการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ผู้วิจัยขอขอบพระคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการวิจัย ครั้งนี้อย่างยิ่ง

นางสาวชนม์ชกรณีย์ ทินบัว

นิสิตปริญญาคุษฎีบัณฑิต สาขาการทดสอบและวัดผลการศึกษา
ภาควิชาวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของบุคลากรและสถานศึกษา

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ○ หรือเติมคำตอบในช่องว่างที่ตรงกับความจริงเกี่ยวกับสถานศึกษาและตัวท่าน

- 1. ชื่อสถานศึกษา.....อำเภอ.....จังหวัด.....
- 2. สังกัดเดิมของสถานศึกษา ○ 1. สปช. ○ 2. กรมสามัญ
- 3. เพศของท่าน ○ 1. ชาย ○ 2. หญิง
- 4. ประสบการณ์ทำงาน ○ 1. น้อยกว่า 5 ปี ○ 2. 5-10 ปี
- 2. มากกว่า 10 ปี
- 5. วุฒิการศึกษา ○ 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี หลักสูตร.....
- 2. ปริญญาตรี สาขาวิชา.....
- 3. ปริญญาโท สาขาวิชา.....
- 4. ปริญญาเอก สาขาวิชา.....
- 6. ระดับชั้นที่สอน ○ 1. ช่วงชั้นที่ 1 ○ 2. ช่วงชั้นที่ 2
- 3. ช่วงชั้นที่ 3 ○ 4. ช่วงชั้นที่ 4
- 7. ท่านเคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพหรือการประเมินคุณภาพสถานศึกษา หรือไม่
- 1. ไม่ได้รับการอบรม
- 2. ได้รับการอบรม หลักสูตรที่อบรม ได้แก่
- (1).....
- (2).....
- (3).....
- 8. ท่านมีประสบการณ์ในการดำเนินงานเกี่ยวกับการประกันคุณภาพหรือการประเมินคุณภาพสถานศึกษา หรือไม่
- 1. ไม่มีประสบการณ์
- 2. มีประสบการณ์

ตอนที่ 2 สภาพการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ในรอบภาคเรียนที่ผ่านมาท่านได้ทำกิจกรรมต่อไปนี้หรือไม่ ถ้าทำมีการทำอย่างต่อเนื่องหรือไม่

ดำเนินการต่อเนื่อง หมายถึง มีการปฏิบัติทุกครั้งตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด
 ดำเนินการเป็นบางครั้ง หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้งตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด
 ไม่ได้ดำเนินการ หมายถึง ไม่ได้ปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการที่กำหนด

ที่	กิจกรรม	ดำเนินการ		ไม่ได้ดำเนินการ
		ต่อเนื่อง	บางครั้ง	
1	มีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศของสถานศึกษา			
2	มีการกำหนดวัตถุประสงค์การประกันคุณภาพที่สะท้อนผลต่อคุณภาพสถานศึกษาอย่างชัดเจน			
3	มีการกำหนดวัตถุประสงค์การประกันคุณภาพที่ครอบคลุมกระบวนการเชิงระบบ (Input Process Output)			
4	มีการกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ของสถานศึกษา			
5	มีการกำหนดภาระงาน/โครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษา			
6	มีการกำหนดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา			
7	มีการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษา			
8	มีการระบุรายละเอียดที่จะประเมินและมีการประเมินที่ครอบคลุม			
9	มีการกำหนดผู้ประเมินครอบคลุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่าย			
10	มีการกำหนดวิธีการประเมินที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่จะประเมิน			
11	มีการกำหนดวิธีการประเมินอย่างหลากหลาย			
12	มีการสร้างเครื่องมือและเกณฑ์การให้คะแนนเพื่ออำนวยความสะดวกในการประเมิน			
13	มีการเปิดโอกาสให้บุคลากรของสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนหรือรับรู้เกณฑ์การประเมิน			
14	มีการประเมินระหว่างการทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง			
15	มีการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งบุคลากรภายในสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน			
16	มีการประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย			
17	มีการบันทึกผลการประเมินอย่างเป็นระบบ			
18	มีการรายงานผลการประเมินให้ต้นสังกัดและเผยแพร่ให้สาธารณชนทราบ			
19	มีการจัดเก็บผลการประเมินเพื่อรองรับการประเมินภายนอก			
20	มีการนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา			

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวกับการประกันคุณภาพของสถานศึกษา
เพื่อให้บุคลากรสามารถดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้สอดคล้องกับ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ควรมีวิธีดำเนินการอย่างไรในประเด็นต่อไปนี้

1. วิธีการพัฒนาความรู้ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา
แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ให้กับบุคลากร

.....
.....
.....
.....

2. วิธีการพัฒนาจิตสำนึกให้บุคลากรเห็นคุณค่าของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

.....
.....
.....
.....

3. วิธีการผลักดันให้บุคลากรดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

.....
.....
.....
.....

ขอขอบพระคุณที่ท่านสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้
นางสาวชนม์ชกรณ์ ทินบัว
นิสิตปริญญาโท ภูมิบัณฑิต สาขาการทดสอบและวัดผลการศึกษา
ภาควิชาวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประเด็นสัมภาษณ์ข้อมูลพื้นฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1. สถานศึกษามีการบริหารจัดการองค์กรอย่างไร เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการจัดระบบการดำเนินงานอย่างไร
3. ต้นสังกัดหรือสถานศึกษามีการสนับสนุนในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างไร มากน้อยเพียงไร
4. บุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหรือไม่ อย่างไร
5. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ผ่านมาหรือไม่ อย่างไร

ประเด็นแบบสัมภาษณ์ “รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา”

1. การประกันคุณภาพการศึกษาควรมีการดำเนินงานอย่างไร ที่ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานปกติ
2. ต้นสังกัดควรมีบทบาทอย่างไรในการดำเนินงานประกันคุณภาพทางการศึกษา
3. สถานศึกษาจะดำเนินงานประกันคุณภาพให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างไร
4. ผู้บริหารมีวิธีการบริหารจัดการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างไร
5. บทบาทของบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาควรเป็นอย่างไร
6. การวางแผนในการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพของสถานศึกษา ควรดำเนินการอย่างไร
7. ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดวิธีการดำเนินการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพไว้ 8 ขั้นตอน ตามแนวคิดของท่าน ควรจะมีวิธีการดำเนินการอย่างไร
 - 7.1 การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
 - 7.2 มาตรฐานการศึกษาระดับสถานศึกษา
 - 7.3 แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
 - 7.4 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา
 - 7.5 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
 - 7.6 การประเมินคุณภาพการศึกษา
 - 7.7 การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
 - 7.8 การผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
8. หากมองเฉพาะด้านบริหารจัดการของสถานศึกษา หมายถึง มาตรฐานการศึกษาที่ 13, 14, 18, 25 ในการประเมินภายใน มีความครอบคลุมหรือหรือวัดได้มากน้อยเพียงใด
 - 8.1 มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจร ให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา
 - 8.2 มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา
 - 8.3 มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
 - 8.4 มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียนและท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

9. หากมีการประยุกต์ใช้ Empowerment Evaluation ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาคงจะมีวิธีการอย่างไร

9.1 Taking stock (การรวบรวมข้อมูล)

9.2 Setting goals (การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุ)

9.3 Developing strategies (การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย)

9.4 Documenting progress (การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน)

แบบประเมินรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง

คำชี้แจง ขอให้ท่านพิจารณารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามคู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง มีดังนี้

ตอนที่ 1 โครงสร้างของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ตอนที่ 2 คุณลักษณะที่สำคัญในแต่ละองค์ประกอบย่อย

เพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณที่ท่านให้ความอนุเคราะห์ในการพิจารณาประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพฯ ครั้งนี้อย่างยิ่ง

นางสาวชนม์ชกรณ์ ทินบัว

นิสิตปริญญาเอก สาขาการทดสอบและวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 โครงสร้างของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ข้อที่	ข้อความ	ความเหมาะสม				
		5	4	3	2	1
1	โครงสร้างของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มี 5 องค์ประกอบหลัก คือ ระบบบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล กำหนดมาตรฐานสถานศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ ตรวจสอบ ทบทวนและประเมินคุณภาพ รายงานผลและผลจากระบบประกันคุณภาพ ๔ มีความเหมาะสมเพียงใด					
2	องค์ประกอบย่อย ของรูปแบบการประกันคุณภาพฯ มีความเหมาะสมเพียงใด					
	2.1 ระบบบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล ประกอบด้วย รวบรวมข้อมูลพื้นฐาน กำหนดบุคลากร ตรวจสอบสภาพบริบท กำหนดโครงสร้างบริหาร ออกแบบสารสนเทศและฐานข้อมูล					
	2.2 กำหนดมาตรฐานสถานศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ประกอบด้วย วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา กำหนดมาตรฐานสถานศึกษา กำหนดบุคลากรรับผิดชอบ จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา พันธะสัญญา พัฒนาบุคลากร					
	2.3 ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ ประกอบด้วย จัดระบบบริหารจัดการทรัพยากร ปฏิบัติงานตามแผน/โครงการ นิเทศ กำกับ ติดตาม					
	2.4 ตรวจสอบ ทบทวน และประเมินคุณภาพ ประกอบด้วย กำหนดผู้ตรวจสอบ กำหนดแผนการตรวจสอบ กรอบและวิธีการประเมิน เครื่องมือประเมิน การประมวลผล					
	2.5 รายงานผลและผลจากระบบประกันคุณภาพฯ ประกอบด้วย ผลการประเมิน การสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ ข้อมูลย้อนกลับ ความยั่งยืนของคุณภาพสถานศึกษา					

ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงโครงสร้างของรูปแบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

Blank handwriting practice lines.

ตอนที่ 2 คุณลักษณะที่สำคัญในแต่ละองค์ประกอบย่อย

ข้อที่	ข้อความ	มาก<----->น้อย					มาก<----->น้อย					มาก<----->น้อย				
		ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ความชัดเจน				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1	ระบบบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล 1.1 รวบรวมข้อมูลพื้นฐาน 1.2 กำหนดบุคลากร 1.3 ตรวจสอบสภาพบริบท 1.4 กำหนดโครงสร้างบริหาร 1.5 ออกแบบสารสนเทศและฐานข้อมูล															
2	กำหนดมาตรฐานสถานศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ 2.1 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา 2.2 กำหนดมาตรฐานสถานศึกษา 2.3 กำหนดบุคลากรรับผิดชอบ 2.4 จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา 2.5 พันธะสัญญา 2.6 พัฒนาบุคลากร															
3	ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ 3.1 จัดระบบบริหารจัดการทรัพยากร 3.2 ปฏิบัติงานตามแผน/โครงการ 3.3 นิเทศ กำกับ ติดตาม															

ตอนที่ 2 คุณลักษณะที่สำคัญในแต่ละองค์ประกอบย่อย

ข้อที่	ข้อความ	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้					ความชัดเจน					ความง่ายต่อการนำไปใช้				
		มาก<----->น้อย					มาก<----->น้อย					มาก<----->น้อย					มาก<----->น้อย				
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4	ตรวจสอบ ทบทวน และประเมินคุณภาพ																				
	4.1 กำหนดผู้ตรวจสอบ																				
	4.2 กำหนดแผนการตรวจสอบ																				
	4.3 กรอบและวิธีการประเมิน																				
	4.4 เครื่องมือประเมิน																				
	4.5 การประมวลผล																				
5	รายงานผลและผดุงระบบประกันคุณภาพฯ																				
	5.1 ผลการประเมิน																				
	5.2 การสนับสนุน ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ																				
	5.3 ข้อมูลย้อนกลับ																				
	5.4 ความยั่งยืนของคุณภาพสถานศึกษา																				

ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแต่ละองค์ประกอบย่อยของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

แบบวัดความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง

คำชี้แจง

แบบวัดความรู้ความเข้าใจและเจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาเป็นฐานข้อมูล ขอให้ท่านตอบคำถามทุกข้อเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และเป็นประโยชน์กับการวิจัยในขั้นต่อไป ผู้วิจัยขอขอบพระคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่ง

นางสาวชนม์ชกรณ์ ทินบัว

นิสิตปริญญาตรี ภาควิชาการทดสอบและวัดผลการศึกษา
 ภาควิชาวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ขอให้ท่านประเมินตนเองในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในประเด็นต่อไปนี้ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความรู้สึของท่านมากที่สุด

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา		มาก<----->น้อย				
		5	4	3	2	1
1	การบริหารจัดการสารสนเทศ					
2	การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของสถานศึกษา					
3	การกำหนดโครงสร้างการบริหาร					
4	การวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา					
5	การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ					
6	การวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา					
7	กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
8	การพัฒนานวัตกรรมสำหรับผู้เรียน					
9	การประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน					
10	การกำหนดแผนการตรวจสอบทบทวน					
11	การกำหนดกรอบและวิธีการประเมินตนเอง					

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา		มาก<----->น้อย				
		5	4	3	2	1
12	การสร้างเครื่องมือการประเมินตนเอง					
13	การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล					
14	การเขียนรายงานผลการประเมิน					
15	วิธีการผดุงระบบประกันคุณภาพ					

ตอนที่ 2 เจตคติต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ท่านเห็นด้วยกับข้อความต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด

ข้อความ		มาก<----->น้อย				
		5	4	3	2	1
1	การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาต้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร					
2	บุคลากรในสถานศึกษาควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง					
3	การบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูลทำให้รู้จุดแข็งจุดอ่อนของตนเอง					
4	การปฏิบัติงานควรมีการตรวจสอบกับมาตรฐานสถานศึกษาที่กำหนดไว้					
5	การดำเนินการประกันคุณภาพควรมีการวางแผนทุกขั้นตอน					
6	ครูมีความต้องการรับผิดชอบในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา					
7	การดำเนินการประกันคุณภาพภายในทำให้ทุกคนอยากมีส่วนร่วม					
8	บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาสามารถดำเนินการได้					
9	การดำเนินการประกันคุณภาพต้องอาศัยความร่วมมือของทุกคน					
10	การตรวจสอบทบทวนคุณภาพไม่ใช่เป็นการจับผิด					
11	ต้องประเมินเพื่อจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน					
12	การประเมินตนเองเป็นกระบวนการที่คุ้มค่าในการดำเนินการ					
13	ผลของการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาน่าเชื่อถือ					
14	การประเมินคุณภาพส่งเสริมให้บุคลากรมีทักษะในการประเมินตนเอง					
15	ผลการประเมินตนเองทำให้บุคลากรพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนและพัฒนาตนเอง					

ขอขอบพระคุณที่ท่านสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้

แบบประเมินการอบรมเชิงปฏิบัติการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ตอนที่ 1 การประเมินผลการอบรมเชิงปฏิบัติการ
โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ที่	ข้อความ	มาก<----->น้อย				
		5	4	3	2	1
1	เนื้อหาสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรม					
2	เนื้อหาการอบรมมีความเหมาะสม					
3	เนื้อหาการอบรมมีความครอบคลุม					
4	การนำเสนอเนื้อหาการอบรมน่าสนใจ					
5	กิจกรรมในการอบรมมีความเหมาะสม					
6	กิจกรรมก่อให้เกิดองค์ความรู้แก่ผู้เข้ารับการอบรม					
7	วิทยากรมีความรู้ในเนื้อหา					
8	วิทยากรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้					
9	วิทยากรมีเทคนิควิธีในการบรรยาย					
10	วิทยากรเปิดโอกาสให้อภิปรายซักถาม					
11	สื่อประกอบการอบรมมีความเหมาะสม					
12	บรรยากาศการอบรมเอื้อต่อการเรียนรู้					
13	การจัดลำดับเนื้อหามีความเหมาะสม					
14	ระยะเวลาในการอบรมมีความเหมาะสม					
15	ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง					

ตอนที่ 2 ปัญหาที่ท่านพบในการฝึกอบรมและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา

ปัญหา	ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

ขอขอบพระคุณที่ท่านสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบประเมินฉบับนี้

แบบประเมินคุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพ

ภายในสถานศึกษา

คำชี้แจง

แบบประเมินฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาคุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขอให้ท่านตอบคำถามทุกข้อ ทุกตอน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และเป็นประโยชน์กับการวิจัยในขั้นต่อไป ผู้วิจัยขอขอบพระคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่ง

นางสาวชนม์ชกรณ์ ทินบัว
นิสิตปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการทดสอบและวัดผลการศึกษา
ภาควิชาวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 คุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เมื่อพิจารณาถึงคุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของท่าน หลังจากที่ได้เข้าร่วมโครงการทดลองรูปแบบฯ ในการวิจัยครั้งนี้ ท่านเห็นด้วยกับข้อความต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด

ข้อที่	คุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	มาก<----->น้อย				
		5	4	3	2	1
อรรถกเป็นประโยชน์						
1	มีการใช้ประโยชน์จากกระบวนการประกันคุณภาพ					
2	ผลการประเมินคุณภาพให้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจ					
3	กระบวนการประกันคุณภาพช่วยพัฒนาทักษะของบุคลากร					
4	ผลการประกันคุณภาพสร้างความมั่นใจในคุณภาพของสถานศึกษา					
5	ผลการประกันคุณภาพสะท้อนให้เห็นจุดแข็งจุดอ่อนของสภาพการจัดการศึกษา					
6	การรายงานผลการประเมินทันเวลาในการนำไปใช้ประโยชน์					
7	มีการเผยแพร่ผลการประกันคุณภาพไปยังผู้เกี่ยวข้องอย่างทั่วถึง					
8	กระบวนการประกันคุณภาพส่งผลกระทบกระตุ้นให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง					

ข้อที่	คุณภาพของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	มาก<----->น้อย				
		5	4	3	2	1
ความเป็นไปได้						
1	กระบวนการประกันคุณภาพสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง					
2	มาตรฐานสถานศึกษาสามารถเทียบเคียงกับมาตรฐานต้นสังกัดและมาตรฐาน สมศ.					
3	กระบวนการประกันคุณภาพทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินการ					
4	บุคลากรภายในโรงเรียนร่วมมือกันเพื่อให้การประกันคุณภาพประสบความสำเร็จ					
5	ผลการดำเนินงานมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ทุกขั้นตอน					
ความเหมาะสม						
1	การประกันคุณภาพเหมาะสมกับการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานของสถานศึกษา					
X 2	การประกันคุณภาพเหมาะสมกับการบริหารจัดการและการปฏิบัติงานของเขตพื้นที่การศึกษา					
3	กระบวนการประกันคุณภาพมีความสอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542					
4	การประกันคุณภาพ มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายของแผนการศึกษาแห่งชาติ					
5	กระบวนการประกันคุณภาพมีความสอดคล้องมาตรฐานชาติ มาตรฐานของต้นสังกัด และมาตรฐานของ สมศ.					
6	การประกันคุณภาพ มีความสอดคล้องกับแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและเขตพื้นที่การศึกษา					
ความถูกต้อง						
1	กระบวนการประเมินคุณภาพมีความน่าเชื่อถือ					
2	แต่ละมาตรฐานมีตัวบ่งชี้ที่สามารถประเมินได้อย่างชัดเจน					
3	มีเครื่องมือเก็บข้อมูลอย่างครอบคลุมครบถ้วนทุกมาตรฐาน					
4	มีการสรุปผลการประกันคุณภาพโดยอิงบริบทและเกณฑ์มาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ที่กำหนด					
5	เกณฑ์การประเมินคุณภาพมีความถูกต้อง					
6	กระบวนการประกันคุณภาพต้องมีการดำเนินงานตามขั้นตอน					
7	มีการตรวจสอบ/ทบทวนคุณภาพของสถานศึกษาเป็นระยะๆ					

ตอนที่ 2 ปัญหาอุปสรรคของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

โปรดระบุปัญหาที่ท่านประสบในดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พร้อมทั้ง
ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

ปัญหา	ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหา

ขอขอบพระคุณที่ท่านสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบประเมินฉบับนี้

แบบประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษา

คำชี้แจง

แบบประเมินฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขอให้ท่านตอบคำถามทุกข้อ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และเป็นประโยชน์กับการวิจัยในขั้นต่อไป ผู้วิจัยขอขอบพระคุณที่ท่านให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่ง

นางสาวชนม์ชกรณ์ ทินบัว

นิสิตปริญญาตรีบัณฑิต สาขาการทดสอบและวัดผลการศึกษา
ภาควิชาวัดผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เมื่อพิจารณาถึงประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของท่านหลังจากที่เข้าร่วมโครงการทดลองรูปแบบฯ ในการวิจัยครั้งนี้ ท่านเห็นด้วยกับข้อความต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านมากที่สุด

ข้อที่	ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	มาก<----->น้อย				
		5	4	3	2	1
ความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการประกันคุณภาพ						
1	รูปแบบการประกันคุณภาพช่วยจัดระบบการปฏิบัติงานมิได้เพิ่มภาระ					
2	รูปแบบการประกันคุณภาพช่วยพัฒนาให้บุคลากรมีทักษะในการประเมิน					
3	รูปแบบการประกันคุณภาพส่งเสริมการปฏิบัติงานจริงในสถานศึกษา					
4	รูปแบบการประกันคุณภาพสะท้อนให้เห็นจุดแข็งจุดอ่อนอย่างชัดเจน					
5	รูปแบบการประกันคุณภาพมีความชัดเจนในการดำเนินการ					
ความเป็นไปได้ของรูปแบบการประกันคุณภาพ						
1	รูปแบบการประกันคุณภาพสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในสถานศึกษา					
2	รูปแบบการประกันคุณภาพมีทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ					
3	รูปแบบการประกันคุณภาพมีการจัดการบริหารอย่างเป็นระบบ					
4	รูปแบบการประกันคุณภาพสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย					
5	ผลจากการใช้รูปแบบประกันคุณภาพมีความคุ้มค่า					

ข้อที่	ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	มาก<----->น้อย				
		5	4	3	2	1
ความเหมาะสมของรูปแบบการประกันคุณภาพ						
1	รูปแบบการประกันคุณภาพมีความสอดคล้องกับ พ.ร.บ.การศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2542					
2	รูปแบบการประกันคุณภาพมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา					
3	รูปแบบการประกันคุณภาพเป็นกระบวนการพัฒนาที่สอดคล้องกับระบบ ที่เป็นสากล					
ความถูกต้องของรูปแบบการประกันคุณภาพ						
1	การประเมินตนเองมีความถูกต้องตรงกับการปฏิบัติงานจริง					
2	เกณฑ์การประเมินคุณภาพช่วยให้ผลการประเมินตนเองมีความถูกต้อง					
3	รูปแบบประกันคุณภาพช่วยให้ผลการประเมินตนเองน่าเชื่อถือ					
ความพึงพอใจต่อการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา						
	กระบวนการฝึกอบรม					
1	กระบวนการฝึกอบรมทำให้เข้าใจวิธีการดำเนินงานประกันคุณภาพ					
2	กระบวนการฝึกอบรมช่วยสร้างให้บุคลากรเกิดความเชื่อมั่นในการ ดำเนินงานประกันคุณภาพ					
	การอำนวยความสะดวก					
1	ท่านได้รับคำแนะนำในการประกันคุณภาพได้สอดคล้องกับกฎกระทรวง					
2	ท่านได้รับคำปรึกษาในการแก้ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการประกันคุณภาพ					
	การสนับสนุน					
1	ท่านได้รับการสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงานประกันคุณภาพ					
2	ท่านได้รับการเสริมพลังในการดำเนินงานประกันคุณภาพจากเพื่อน ร่วมงาน					
	การสร้างความรู้ความเข้าใจ					
1	ท่านได้รับความชัดเจนเกี่ยวกับแนวทางการประกันคุณภาพ					
2	ท่านได้เรียนรู้หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพผ่านกระบวนการ ประเมินตนเอง					
	การมีเสรีภาพในการตัดสินใจ					
1	ท่านสามารถออกแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ สอดคล้องกฎกระทรวง					
2	ท่านสามารถออกแบบการเขียนรายงานประจำปีได้					

ข้อที่	ประสิทธิภาพของรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	มาก<----->น้อย				
		5	4	3	2	1
3	ท่านสามารถออกแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยบุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วม					

ขอขอบพระคุณที่ท่านสละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบประเมินฉบับนี้

ภาคผนวก ง

คู่มือ

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน :
การประเมินแบบเสริมพลัง

คู่มือ

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง

เอกสารนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำปฏิญานิพนธ์
เรื่อง การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง

คณะกรรมการควบคุม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิคม ตั้งคะพิภพ ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์ กรรมการ
อาจารย์ ดร.ศิริบุญ จงวุฒิเวทย์ กรรมการ

พัฒนาโดย

นางสาวชนม์ชกรณีย์ ทินบัว

นิสิตปริญญาเอก

สาขาการทดสอบและวัดผลการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำนำ

คู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง ฉบับนี้ เป็นผลผลิตอันสืบเนื่องมาจากปริญญานิพนธ์ เรื่อง การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง ทั้งนี้จัดทำขึ้นเพื่ออธิบายรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์กับสถานศึกษา หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ศึกษาทำความเข้าใจ และนำไปบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพได้แบบยั่งยืน

นางสาวชนม์ชกรณ์ ทินบัว
นิสิตปริญญาเอก สาขาการทดสอบและวัดผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สารบัญ

		หน้า
1	ความเป็นมาและความสำคัญ.....	303
2	กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี.....	304
3	ยุทธศาสตร์ด้านกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	306
4	รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	308
	คำอธิบายรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	310
5	ยุทธวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	317
	คำอธิบายยุทธวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา.....	319

รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง

ความเป็นมาและความสำคัญ

ภายใต้กระบวนการทบทวนที่มุ่งการเปลี่ยนแปลงของการศึกษาปัจจุบันที่เริ่มจากยุทธศาสตร์ในการปฏิรูปการศึกษา กอปรกับการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งได้กำหนดสาระไว้อย่างชัดเจนเกี่ยวกับความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยกำหนดรายละเอียดไว้ในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ให้นิยามงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้งนี้ให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยจัดทำรายงานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเป็นประจำทุกปี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) จึงส่งผลให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องตระหนักถึงคุณภาพของการจัดการศึกษา

ดังนั้นการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะทำให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีข้อมูลและสารสนเทศที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการวางแผนและกำหนดนโยบายของการพัฒนาสถานศึกษา ทำให้มีแรงจูงใจในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยั่งยืน รวมถึงเป็นกระบวนการบริหารที่ทำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ประกอบด้วย คณะครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน นักเรียน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการ ส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น ทั้งนี้สามารถพิจารณาได้จากตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับมาตรฐานด้านปัจจัยที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะ คุณสมบัติ และศักยภาพของปัจจัย เช่น ความเพียงพอ ความเหมาะสม ความทันสมัย มาตรฐานด้านกระบวนการที่บ่งบอกถึงระบบการปฏิบัติการของสถานศึกษา และมาตรฐานด้านผลผลิต ที่บ่งบอกถึงคุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงประสงค์ บ่งบอกถึงความสำเร็จในการบริหารจัดการหรือการปฏิบัติงาน (Cheng, 1996 ; อุทัย บุญประเสริฐ, 2545 ; เสาวนิตย์ ชัยมุสิก, 2544) โดยที่การประเมินคุณภาพภายในเป็นกระบวนการตรวจสอบการบริหารจัดการของสถานศึกษาทั้งระบบ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าจากรายงานของคณะกรรมการการศึกษาที่วิเคราะห์ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 พบปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการพัฒนาระบบและดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ 1) ความเข้าใจและความร่วมมือของบุคลากรต่อการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังเข้าใจไม่ตรงกันและยังไม่ได้มีความร่วมมืออย่างเพียงพอ 2) การฝึกอบรมครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ สามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาระบบคุณภาพภายในและเตรียมรับการประกันคุณภาพภายนอกยังไม่ครอบคลุมและกว้างขวางเพียงพอ 3) กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ชุมชน และนักเรียน ยังมิได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นรูปธรรมเพียงพอ 4) การประสานงานของหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงศึกษาธิการยังไม่เชื่อมโยงเพียงพอ เป็นการประสานงานเพียงเป็นพิธีเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากการกำหนดระบบ หลักเกณฑ์ วิธีการประกันคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของแต่ละหน่วยงาน มีปัญหาในด้านเอกภาพและเอกลักษณ์ที่จะต้องมีการปรับให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกันมากขึ้น 5) การผดุงรักษาและการขยายผลระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายังมีประสิทธิภาพไม่เด่นชัด (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2546) จากผลดังกล่าวก่อให้เกิดคำถามที่น่าสนใจ คือ มียุทธศาสตร์หรือยุทธวิธีใดที่เป็นรูปแบบทำให้ดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องยั่งยืน

การประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) เป็นแนวคิดการประเมินที่เสนอโดย เดวิด เฟตเตอร์แมน (David Fetterman, 1999) ว่ามีรากฐานของแนวคิดมาจากการวิจัยปฏิบัติการ (action research) ซึ่งเป็นกระบวนการให้บุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา การประเมินแบบเสริมพลังเป็นการใช้โมทัศน์ของการประเมิน เทคนิคการประเมิน และข้อค้นพบจากการประเมินไปกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาปรับปรุง การกำกับตนเอง โดยใช้วิธีการทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการดำเนินงาน เป็นกระบวนการที่ช่วยให้กลุ่มบุคคลต่างๆ ช่วยตนเองเป็น พัฒนาตนเอง โดยใช้วิธีการประเมินตนเองและสะท้อนผลแก่ตนเอง กลุ่มคนที่เกี่ยวข้องในการทำงานจึงประกอบด้วยบุคลากรภายในที่ทำการประเมินผลด้วยตนเอง และบุคคลภายนอกที่ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ (coach) หรือผู้อำนวยความสะดวกในการประเมิน (facilitator) ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับศักยภาพของบุคลากรภายในว่าต้องการความช่วยเหลือในระดับใด (สุวิมล ว่องวานิช, 2543) เนื่องจากศักยภาพของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันไปตามความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน รวมถึงความตระหนักในการเห็นคุณค่าของผลงานและการให้ความสำคัญต่อองค์กร

ดังนั้นยุทธศาสตร์ของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ตามแนวคิดดังกล่าวจึงเป็นแนวทางให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการคุณภาพได้ตามแผนงานโครงการอย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งยุทธวิธียังส่งผลให้การผดุงระบบการประกันคุณภาพของสถานศึกษาเกิดความต่อเนื่องยั่งยืน ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี

รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง (empowerment evaluation) เป็นแนวคิดการประเมินที่เอื้อต่อการปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน เน้นให้ผู้เกี่ยวข้องในองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้การประเมิน ประเมินตนเอง สะท้อนผลแก่ตนเอง จนในที่สุดสามารถตัดสินใจหรือกำหนดตนเองได้ (Fetterman, 1996) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล (taking stock) หรือตรวจสอบสถานภาพของโครงการว่าอยู่ ณ จุดใด รวมถึงการวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งของโครงการ

2. การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการบรรลุผล (setting goals) เป้าหมายที่กำหนดนั้นต้องมีลักษณะสัมพันธ์กับกิจกรรมโครงการ แหล่งทรัพยากร ท้าทาย แสดงถึงศักยภาพ ในขั้นนี้ผู้มีส่วนร่วมในโครงการร่วมกันกำหนดเป้าหมาย อาจจะด้วยวิธีการระดมสมองซึ่งมีลักษณะบรรยากาศแบบประชาธิปไตยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน จนได้เป้าหมายที่ทุกคนเห็นสอดคล้องกันหรือเป็นเป้าหมายสำคัญที่ต้องการจะบรรลุ

3. การพัฒนากลยุทธ์เพื่อปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย (developing strategies) ผู้มีส่วนร่วมในโครงการ ช่วยกันรับผิดชอบในการเลือกและพัฒนากลยุทธ์เพื่อให้กิจกรรมโครงการดำเนินประสบผลสำเร็จ การพัฒนากลยุทธ์อาจใช้กระบวนการระดมสมอง การพิจารณาทบทวนอย่างรอบคอบ การตกลงร่วมกันฉันทามติ (consensual agreement) กลยุทธ์ที่ได้จะถูกนำไปปฏิบัติแล้วมีการทบทวนตรวจสอบเกี่ยวกับประสิทธิผล หรือความเหมาะสม

4. การจัดหาหลักฐานที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน (documenting progress) ในขั้นนี้ผู้มีส่วนร่วมในโครงการควรพิจารณาใช้หลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้า ความสัมพันธ์กับเป้าหมายของโครงการ และหลักฐานต้องมีความน่าเชื่อถือด้วย

ในแต่ละขั้นตอนที่กล่าวมาข้างต้น นักประเมินภายนอกและผู้มีส่วนร่วม (นักประเมินภายใน) ในโครงการจะทำงานร่วมกัน โดยตัวนักประเมินภายนอกมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาของการทำงานมากกว่าที่จะทำงานร่วมกัน โดยตัวนักประเมินภายนอกมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาของการทำงานมากกว่าที่จะทำบทบาทของผู้ประเมิน ทั้งนี้บทบาทของนักประเมินภายนอกอาจเกี่ยวข้องกับการเก็บข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล และการให้ข้อมูลป้อนกลับในการสนับสนุนการตัดสินใจของผู้มีส่วนร่วมในโครงการ ผลจากการทำงานร่วมกันในขั้นตอนหรือกระบวนการประเมินแบบเสริมพลัง เฟทเธอร์แมนยืนยันว่าผู้มีส่วนร่วมจะได้รับความรู้ ได้ฝึกฝน ได้ประสบการณ์และเข้าใจในเทคนิคเฉพาะของการดำเนินการประเมิน ขณะเดียวกันเกิดการพัฒนากการเก็บรวบรวมข้อมูล ให้เป็นไปอย่างมีความหมายและเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้

เนื่องจากจุดเน้นของการประเมินแบบเสริมพลัง คือ การพัฒนาปรับปรุงโครงการและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในบริบทของการประเมินแบบเสริมพลังจึงมีลักษณะของการพัฒนาบุคลากรในหลายลักษณะ (facets of empowerment evaluation) ดังต่อไปนี้

1. การฝึกอบรม (training) เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรภายในให้สามารถทำการประเมินตนเองได้ โดยการให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการประเมิน ทำให้บุคลากรภายในเกิดการเรียนรู้ในทุกขั้นตอนของการทำงาน มุ่งให้บุคลากรเกิดความเข้าใจในวิธีการมากกว่าการให้ความรู้ต่างๆ

2. การอำนวยความสะดวก (facilitation) โดยบทบาทนักประเมินเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการประเมินกระตุ้นกำกับการทำงาน พยายามจัดอุปสรรคปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ให้ข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ากระบวนการประเมินไม่ล้มเหลว

3. การได้รับการสนับสนุน (advocacy) เป็นขั้นตอนของการนำผลการประเมินตนเองไปใช้ประโยชน์ โดยการนำผลการประเมินเสนอผู้เกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้บริหารหรือแหล่งทุนสนับสนุนเพื่อขอการสนับสนุนด้านทรัพยากรในการดำเนินงาน โดยผลที่ได้จากประเมินอาจจะเป็นไปทางบวก คือ บรรลุผลตามที่ต้องการ ก็สามารถขอการสนับสนุนเพื่อปรับปรุงข้อบกพร่องต่างๆ

4. การสร้างความกระจ่าง (illumination) เป็นการสร้างความกระจ่างให้เกิดกับบุคลากรภายในที่ผ่านประสบการณ์การทำงานประเมินผลตนเอง ผลที่ได้จากการประเมินแบบเสริมพลังเป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ กระบวนการนี้ถือว่าการพัฒนาบุคคลให้เกิดความชัดเจนในตนเอง ทำให้เกิดการสร้างชุมชนของผู้รู้ขึ้น

5. การมีเสรีภาพในการกำหนดอนาคตของตนเอง (liberation) เกิดขึ้นหลังจากที่กระบวนการประเมินแบบเสริมพลังช่วยให้บุคลากรเกิดการพัฒนาและเกิดการเรียนรู้แล้วทำเขาเหล่านั้นสามารถมองเห็นอนาคตของตนเองว่า ควรจะพัฒนาไปในทิศทางใด ถือเป็นการให้เสรีภาพกับคณะทำงานในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานและพัฒนางานของตนเอง กล่าวคือ เป็นการทำให้บุคคลสามารถใช้ความคิดที่อิสระ จากกรอบความคิดแบบเดิมสามารถสร้างและกำหนดแนวทางของตนเองได้

ยุทธศาสตร์ด้านกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครั้งนี้อิงแนวคิดการประเมินแบบเสริมพลัง โดยวิเคราะห์หลักการและองค์ประกอบซึ่งพัฒนามาจากผลผลิตของงานวิจัยระยะแรก โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญระดับสูง สัมภาษณ์นักวิชาการศึกษาระดับเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย และวิเคราะห์องค์ประกอบพื้นฐานจากข้อมูลเบื้องต้น

หลักการของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1. หลักการสร้างตระหนัก เพื่อเตรียมพร้อมให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการศึกษา ให้ความสำคัญและมุ่งพัฒนามาตรฐานองค์กร มีความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่โดยมุ่งต่อประสิทธิภาพของผลงาน เพื่อให้เกิดคุณภาพในตัวผู้เรียน

2. หลักการมีส่วนร่วม ในกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการศึกษาซึ่งต้องให้ความสำคัญในทุกส่วนและทุกด้าน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องมีบทบาทหน้าที่ร่วมกันดำเนินการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

3. หลักการตรวจสอบเพื่อพัฒนาคุณภาพ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีการตรวจสอบทบทวนและประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลอันเป็นสารสนเทศในการวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพยกระดับมาตรฐานของสถานศึกษาให้สูงขึ้น เป็นการดำเนินการที่ก่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่องยั่งยืนมิใช่เป็นกระบวนการที่ตัดสินคุณค่า

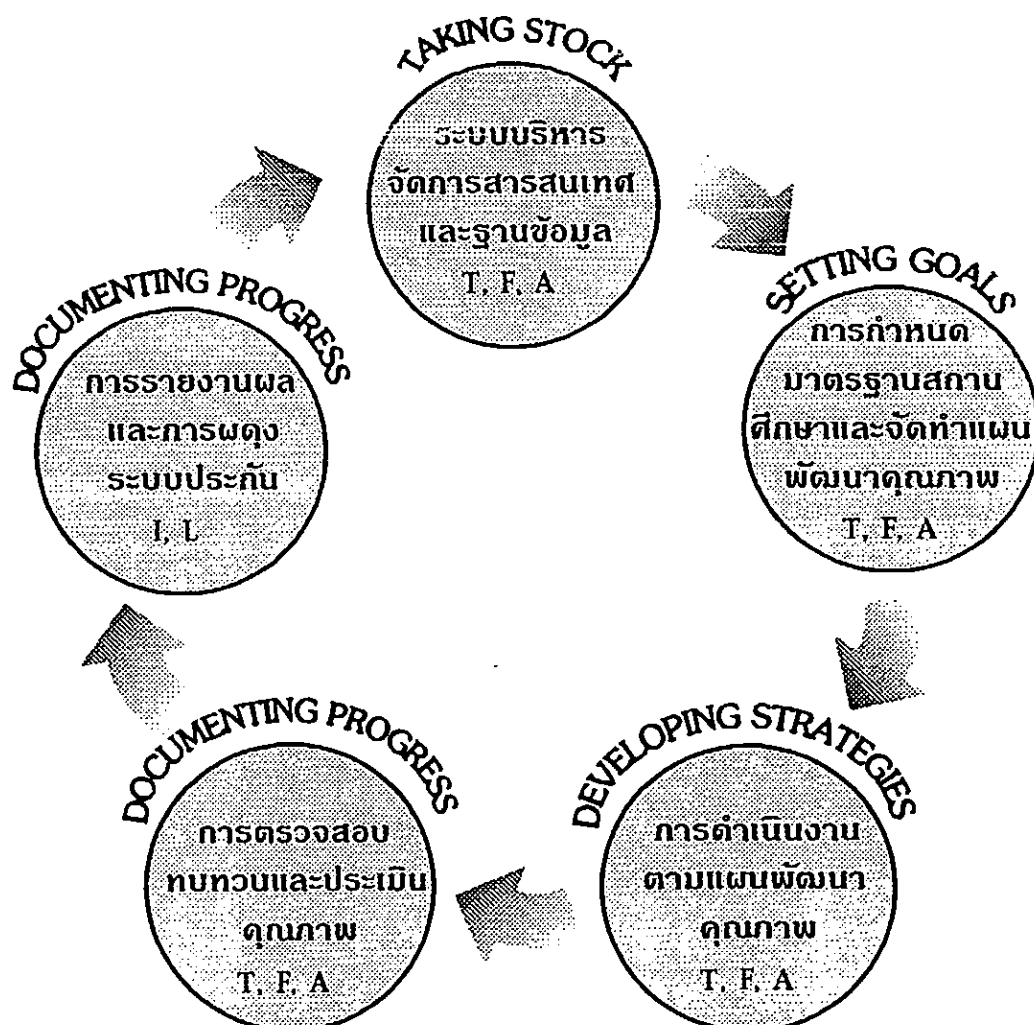
ยุทธศาสตร์ของกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ขั้น Taking stock ประกอบด้วย ระบบบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล
2. ขั้น Setting goals ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาและการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ
3. ขั้น Developing strategies ประกอบด้วย การดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพ
4. ขั้น Documenting progress ประกอบด้วย การตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ, การรายงานผลและผดุงระบบประกันฯ

ความสัมพันธ์ระหว่างกลไกของยุทธศาสตร์ด้านกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แสดงดังภาพประกอบ 1

ยุทธศาสตร์ด้านกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา :

การประเมินแบบเสริมพลัง

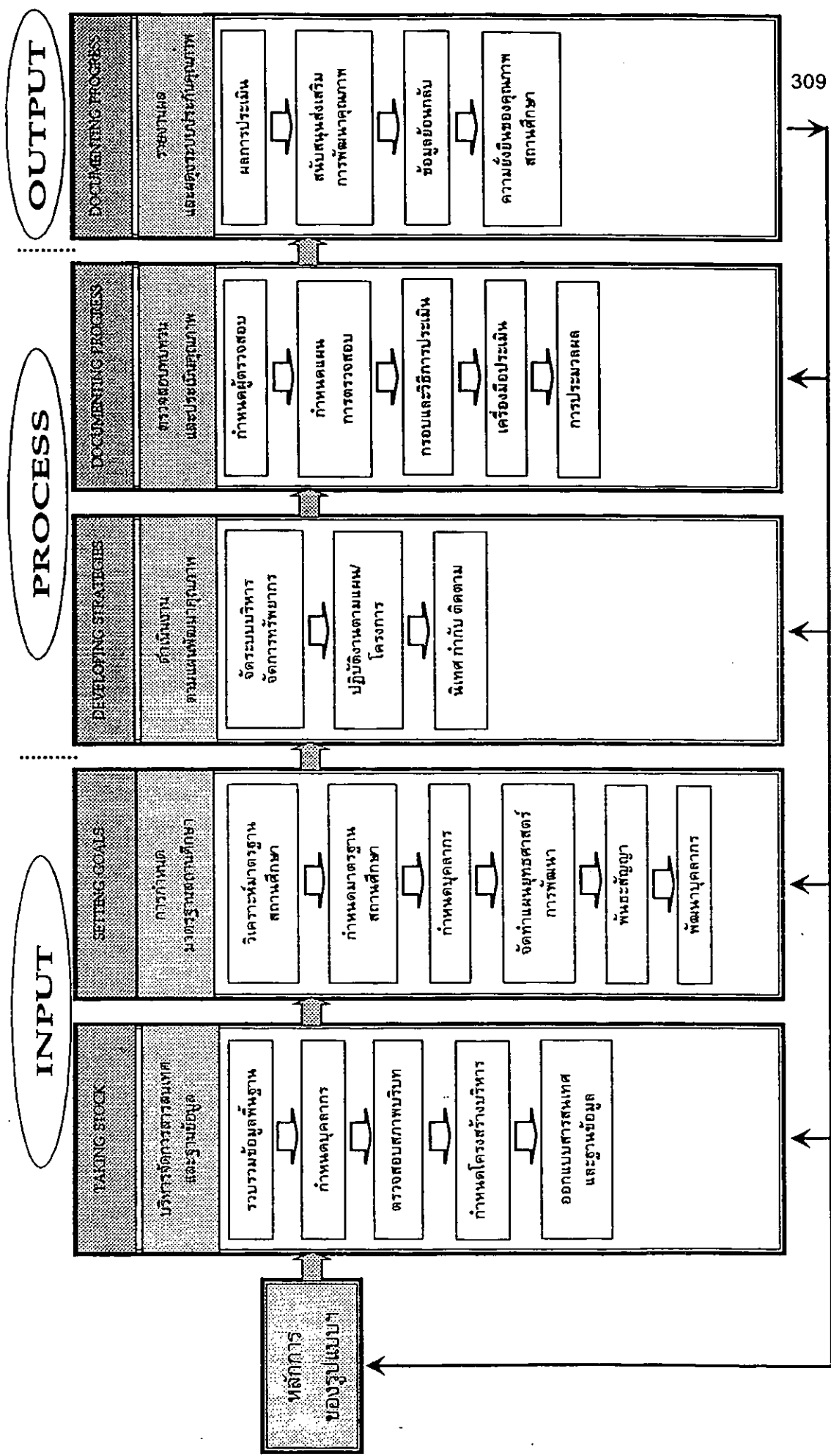
ภาพประกอบ 1 ยุทธศาสตร์ด้านกระบวนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย หลักการ องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อย ซึ่งเป็นกลไกของวงจรคุณภาพมีส่วนประกอบในการดำเนินการที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน ดังนี้

1. ระบบบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล ประกอบด้วย
 - 1.1 การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน
 - 1.2 การกำหนดบุคลากร
 - 1.3 การตรวจสอบสภาพบริบท
 - 1.4 การกำหนดโครงสร้างบริหาร
 - 1.5 การออกแบบสารสนเทศและฐานข้อมูล
2. การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ ประกอบด้วย
 - 2.1 การวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา
 - 2.2 การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา
 - 2.3 การกำหนดบุคลากร
 - 2.4 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
 - 2.5 การจัดทำพันธะสัญญา
 - 2.6 การพัฒนาบุคลากร
3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ ประกอบด้วย
 - 3.1 การจัดระบบบริหารจัดการทรัพยากร
 - 3.2 การปฏิบัติงานตามแผนโครงการ
 - 3.3 การนิเทศ กำกับ ติดตาม
4. การตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ
 - 4.1 การกำหนดผู้ตรวจสอบ
 - 4.2 การกำหนดแผนการตรวจสอบ
 - 4.3 การกำหนดกรอบและวิธีการประเมิน
 - 4.4 การกำหนดเครื่องมือประเมิน
 - 4.5 การประมวลผลข้อมูล
5. การรายงานผลและผลจากระบบประกันคุณภาพ
 - 5.1 การรายงานผลการตรวจสอบ/ประเมิน
 - 5.2 การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ
 - 5.3 การให้ข้อมูลย้อนกลับ
 - 5.4 ความยั่งยืนของคุณภาพสถานศึกษา

รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง

คำอธิบายรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

โดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

1. ระบบบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล

ระบบบริหารจัดการสารสนเทศและฐานข้อมูล เป็นการดำเนินการจัดทำสารสนเทศและฐานข้อมูลที่เป็นต่อการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

1.1 การรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน

ข้อมูลที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา มี 5 ส่วน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา สภาพเศรษฐกิจ การเมือง สังคม ความต้องการของชุมชน สภาพบริหารและการจัดการตามโครงสร้างและภารกิจ ฯลฯ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนจำแนกเป็นรายชั้นรายปี ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน รายงานผลความก้าวหน้าของผู้เรียน รายงานความประพฤติ/พฤติกรรมกรรมการแสดงออกของผู้เรียน ผลงานของผู้เรียน ฯลฯ 3) ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ ได้แก่ หลักสูตรและการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดกิจกรรมบริการแนะแนว ความหลากหลายในวิธีการสอน ผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการ ได้แก่ ข้อมูลงานธุรการ ข้อมูลงานบริหารบุคลากร ข้อมูลงานพัฒนาผู้เรียน ข้อมูลพัฒนาการแหล่งการเรียนรู้ ข้อมูลงานอาคารสถานที่ ฯลฯ และ 5) ข้อมูลเพื่อการรายงาน เป็นข้อมูลที่น่าเสนอต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้นสังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน

1.2 การกำหนดบุคลากร

บุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ต้องมีบทบาทในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นไว้อย่างเป็นหมวดหมู่ โดยผู้วิจัยต้องสร้างความเข้าใจกับบุคลากรทั้งสถานศึกษาให้เป็นผู้รู้และเข้าใจ สามารถปฏิบัติงานตามระบบประกันคุณภาพได้ เนื่องจากคุณภาพการศึกษาเป็นเรื่องของทุกคนที่อยู่ในกระบวนการจัดการ และต้องมีการปฏิบัติโดยทุกฝ่ายทั่วทั้งสถานศึกษา บุคลากรของสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการนำความรู้ความเข้าใจในนวัตกรรมต่างๆ ไปดำเนินการ จึงจำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกเพื่อสร้างวัฒนธรรมการทำงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

1.3 การตรวจสอบสภาพบริบท

ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของสถานศึกษาซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานชุมชน ผู้เรียน บุคลากร ข้อมูลแนวโน้มการพัฒนา ข้อมูลนโยบาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลศักยภาพสถานศึกษา จุดเด่น จุดด้อยที่เอื้อต่อการพัฒนาสถานศึกษา ฯลฯ โดยนำข้อมูลเหล่านี้มากำหนดเป็นวิสัยทัศน์และภารกิจ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การบริหารและการจัดการการเรียนการสอน การเรียนรู้ ความก้าวหน้าและผลการเรียนรู้

1.4 การกำหนดโครงสร้างบริหาร

ใช้ทีมงานเป็นฐานเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ซึ่งประกอบด้วยบุคลากรที่มีความชำนาญแตกต่างกันเพื่อกำหนดแนวทางให้ความเห็นและข้อเสนอแนะ ลดความเป็นสังกัดแต่เพิ่มการประสานงานกับกลุ่มบุคคลที่จะทำงานให้สำเร็จโดยแต่งตั้งเป็นคณะทำงานออกเป็น 5 ชุด ประกอบด้วยคณะทำงานรวบรวมข้อมูลพื้นฐานสถานศึกษา คณะทำงานรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน

คณะทำงานรวบรวมข้อมูลการบริหารวิชาการ คณะทำงานรวบรวมข้อมูลการบริหารจัดการ และ คณะทำงานรวบรวมสารสนเทศเพื่อการรายงาน

1.5 การออกแบบสารสนเทศและฐานข้อมูล

สารสนเทศและฐานข้อมูลต้องก่อให้เกิดความคล่องตัวในการพัฒนาคุณภาพแต่ละระดับ ตั้งแต่ผู้บริหารจนถึงระดับผู้ปฏิบัติ สถานศึกษาอาจจัดระบบสารสนเทศภายในสถานศึกษาเพื่อให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ โดยจำแนกย่อย ดังนี้ สารสนเทศพื้นฐานของสถานศึกษา สารสนเทศเกี่ยวกับผู้เรียน สารสนเทศเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ สารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการ และ สารสนเทศเพื่อการรายงาน

2. การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาและจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ

ภารกิจของสถานศึกษามีหน้าที่การจัดการศึกษาให้ผู้เรียนบรรลุตามหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นเป้าหมายการพัฒนาเยาวชนของชาติ การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องสร้างมั่นใจแก่สังคมว่า สถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้บรรลุผลสำเร็จตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อนให้ดำเนินการไปสู่เป้าหมายความสำเร็จ

2.1 การวิเคราะห์มาตรฐานหลักสูตร

มาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานด้านผลผลิต เป็นผลการเรียนรู้ของหลักสูตรในระดับกว้างที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับทุกกลุ่มวิชาที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนเมื่อจบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ประเมินผลและการประกันคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

มาตรฐานการเรียนรู้การศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งเป็นแนวทางในการกำกับ ตรวจสอบและประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้น คือชั้น ป.3, ป.6, ม.3, และ ม.6

2.2 การกำหนดมาตรฐานสถานศึกษา

สถานศึกษาต้องศึกษามาตรฐานการเรียนรู้รายปี/รายภาค และผลการเรียนรู้รายปี/รายภาค เพื่อใช้เป็นหลักในการตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในแต่ละปี/ภาค ซึ่งเป็นมาตรฐานด้านผลผลิต โดยบุคลากรในสถานศึกษาต้องไปกำหนดมาตรฐานด้านปัจจัยและด้านปัจจัยให้ส่งเสริมให้เกิดมาตรฐานด้านผลผลิตที่สถานศึกษากำหนดขึ้น

2.3 การกำหนดบุคลากร

บุคลากรที่มีส่วนในการจัดทำมาตรฐานสถานศึกษาได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ คณะกรรมการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา (ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานในท้องถิ่น) ครูฝ่ายงานวัดผล ครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

2.4 การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

แผนยุทธศาสตร์ (Strategic Plan) หมายถึง เอกสารของหน่วยงานที่เป็นระบบ โดยมีการวิเคราะห์สภาพการณ์ทั้งภายในและภายนอกของหน่วยงาน (SWOT Analysis) เพื่อคาดคะเนแนวโน้มของสถานการณ์ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) เป้าหมาย (Goals) และยุทธศาสตร์ต่างๆ (Strategic) ที่แสดงทิศทางในการดำเนินงานของหน่วยงานทั้งในระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว ควรดำเนินการเป็นขั้นตอน 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจสภาพของสถานศึกษา เป็นวิธีการของการดำเนินงานเพื่อกำหนดจุดอ่อน จุดแข็ง หรือสิ่งที่เป็นมาตรฐาน และสิ่งที่ไม่ได้มาตรฐานของสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย เป็นการกำหนดความมุ่งหวัง ทิศทาง และความสำเร็จในอนาคต

ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงาน เป็นการกำหนดมาตรการของการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดภารกิจของสถานศึกษา เป็นการกำหนดงานโครงการ/กิจกรรมให้สอดคล้องกับภารกิจและสภาพปัญหา หรือสิ่งที่ต้องพัฒนา

2.5 การจัดทำพันธสัญญา

สถานศึกษาต้องนำระบบเซ็นสัญญาคุณภาพ (MOU) มาใช้ในองค์กรเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สำหรับบุคลากรในสถานศึกษากับผู้อำนวยการสถานศึกษา จนบุคลากรปฏิบัติเป็นพฤติกรรมติดเป็นนิสัย เป็นการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพในสถานศึกษา

2.6 การพัฒนาบุคลากร

สถานศึกษาต้องพัฒนาบุคลากรให้มีมาตรฐาน โดยมีระบบการควบคุมคุณภาพโดยกำหนดเป็นภาระงานตามพันธกิจ วัตถุประสงค์และเป้าหมาย และกำหนดให้บุคลากรทุกคนประเมินตนเองโดยจัดทำ SSR รวบรวมเป็น SAR ของระดับสถานศึกษา โดยการเทียบเคียงกับมาตรฐานระดับสถานศึกษา การจัดทำ SSR สำหรับครูผู้สอนมีองค์ประกอบตามภาระงานดังนี้ ส่วนที่ 1 งานสอน งานสร้างสรรค์การสอน ส่วนที่ 2 งานอบรมบ่มนิสัยและพัฒนาการเด็ก ส่วนที่ 3 งานพัฒนาตนเอง พัฒนาวิชาชีพ และส่วนที่ 4 งานประสานชุมชนเพื่อการพัฒนา

3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ ประกอบด้วย

3.1 การจัดระบบบริหารจัดการทรัพยากร

การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพระดับสถานศึกษาบริหารจัดการตามระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting : PBB) เน้นผลผลิตและผลลัพธ์ของการดำเนินงาน ความรับผิดชอบและความโปร่งใสของการดำเนินการ เน้นแผนพัฒนาคุณภาพที่เชื่อมโยงกับนโยบายหน่วยงานและของรัฐ การกำหนดวงเงินงบประมาณ ประมาณการรายจ่าย(ระยะปานกลาง)

(Medium Term Expenditure Framework : MTFE) สำหรับการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับเป็นเงินรวม (Block Grants) 4 ด้าน ได้แก่ 1. งบบุคลากร 2. งบดำเนินการ 3. งบลงทุน 4. งบอุดหนุน ซึ่งกำหนดให้มีเงินประจำงวด 4 งวด งวดละ 3 เดือน การจ่ายงบประมาณจ่ายตามกลยุทธ์ที่หน่วยงานร่วมกันพิจารณาคัดเลือกมาดำเนินการ

3.2 การปฏิบัติงานตามแผนโครงการ

การจัดทำแผนโครงการ สถานศึกษาต้องสร้างความเข้าใจในแนวทางการดำเนินงานในเรื่องต่อไปนี้

3.2.1 การวิเคราะห์องค์ประกอบเบื้องต้นของโครงการ ได้แก่ 1) การระบุจุดมุ่งหมายของแผน (Project Goals) เป็นการแสดงจุดหมายปลายทางของแผน (WHY) “ผลที่คาดว่าจะได้รับ” (Impact) 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ (Project Purpose) ซึ่งแสดงให้เห็นถึง “ผลลัพธ์” (Outcomes) 3) การกำหนดผลผลิต (Project Outputs) ซึ่งแสดงให้เห็นถึง “ผลผลิต” (Outputs) 4) การกำหนดกิจกรรม (Project Activities) ต้องเป็นกิจกรรมที่กระทำให้เกิดผลผลิต (Outputs) ของโครงการ โครงการเป็นการแสดงกระบวนการการดำเนินงานของโครงการ (HOW) 5) การกำหนดทรัพยากรโครงการ (Project Resources) หมายถึง ปัจจัย (Inputs) ที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม

3.2.2 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโครงการ เป็นการกำหนดเงื่อนไขความสำเร็จ (Important Assumption) โดยระบบลักษณะตัวแปร หรือสิ่งที่เงื่อนไขภายใน และสิ่งที่เงื่อนไขภายนอกสถานศึกษาที่มีอิทธิพลเชิงสนับสนุนและเชิงอุปสรรค

3.2.3 กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ เป็นการระบุตัวชี้วัดโดยแสดงปริมาณ (Quantity) คุณลักษณะ (Quality) เวลา (Time) กลุ่มเป้าหมาย (Target Group) และสถานที่ (Place) ให้ชัดเจนเท่าที่จะทำได้ โดยกำหนดตัวชี้วัดที่พิสูจน์ได้เชิงรูปธรรมในประเด็นต่อไปนี้

- 1) จุดมุ่งหมายของแผนงาน (Goals)
- 2) ผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับ (Impact)
- 3) วัตถุประสงค์ของโครงการที่แสดงผลลัพธ์ (Outcomes)
- 4) ผลผลิต (Outputs)
- 5) กิจกรรม (Activities) และ
- 6) ทรัพยากร (Resources)

3.2.4 การกำหนดแหล่งข้อมูลสารสนเทศเพื่อพิสูจน์ตัวชี้วัด โดยกำหนด 2 วิธี

- 1) ระบุวิธีการรวบรวมข้อมูล
- 2) ระบุแหล่งข้อมูล

3.2.5 การกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม เป็นการจำแนกกิจกรรมของโครงการ

3.2.6 การกำหนดผู้รับผิดชอบกิจกรรม เป็นการกำหนดตัวบุคคลผู้รับผิดชอบการดำเนินกิจกรรม เพื่อให้เกิดการประสานกิจกรรมในโครงการอย่างครบวงจร

3.2.7 การกำหนดระยะเวลา เป็นการกำหนดระยะเวลาเพื่อให้ทราบระยะเวลาเริ่มต้นระยะสิ้นสุดโครงการ ระยะเวลาการดำเนินงานตามขั้นตอนของแต่ละกิจกรรม และจำนวนงบประมาณที่จะใช้จ่าย หรือต้องการได้รับจัดสรรในแต่ละช่วง

3.2.8 การเขียนโครงการ มี 2 แบบคือ 1) การเขียนโครงการแบบดั้งเดิมหรือแบบประเพณีนิยม 2) การเขียนโครงการแบบเหตุผลสัมพันธ์

จากแนวทางการดำเนินงานข้างต้น การปฏิบัติงานตามแผนโครงการควรดำเนินการให้ครบถ้วนตามหัวข้อดังกล่าว

3.3 การนิเทศ กำกับ ติดตาม

ระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินผล เป็นกิจกรรมที่จำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากในระหว่าง การปฏิบัติหรือการนำแผนไปใช้ หากมีปัญหาเกิดขึ้นสถานศึกษาอาจมีความจำเป็นจะต้องเปลี่ยนแปลง วิธีการหรือวิธีปฏิบัติ มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การนำแผนไปใช้ (Implementation) และ 3) การประเมินผล (Evaluation)

การกำกับ ติดตาม (Monitoring) เป็นการกำกับ การติดตาม การตรวจสอบ การเร่งรัด การติดตามเป็นบทบาทหรือหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารงาน หรือหัวหน้าโครงการที่จะต้องนำข้อมูลมา แก้ปัญหาการปฏิบัติงาน ซึ่งในการดำเนินงานสถานศึกษาอาจจะกำหนดแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) ประเมินการทำงานเป็นช่วงๆ อาจจะเป็น 3 เดือน 6 เดือน หรือตามรายช่วงระยะเวลาที่จะมีการตรวจสอบผลการดำเนินงาน
- 2) ร่วมวิเคราะห์ผลการประเมินอย่างสร้างสรรค์ที่เกิดจากการปฏิบัติจริง
- 3) นำผลการประเมินมาเทียบกับผลที่คาดหวังไว้ ถ้าผลที่ได้ต่ำกว่าเกณฑ์ก็ควรนำผลมาใช้หาทางแก้ไขโดยวิธีการประชุมแบบมีส่วนร่วม (Participation Method) หรือวิธีระดมสมอง
- 4) ถ้าสิ่งที่ได้เป็นผลตามความคาดหวัง ได้มาตรฐานหรือสูงกว่า ก็ให้กำหนดเป็นมาตรฐาน ให้มีการบันทึกสิ่งที่เป็นผลดี ผลงานที่สร้างความรู้สึกที่ดีกับทุกคน ซึ่งสามารถกำหนดเป็นมาตรฐาน (Standards) ของสถานศึกษาได้

กิจกรรมของการกำกับ ติดตาม มีในลักษณะดังนี้

- 1) เป็นกิจกรรมการตรวจสอบตามจุดปฏิบัติงาน เพื่อกำกับติดตามและตรวจสอบดูว่าการปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนหรือไม่ มีอุปสรรค ในการดำเนินงานอะไรบ้าง
- 2) เป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ในระหว่างการดำเนินงานของแผนหรือโครงการ
- 3) เป็นกิจกรรมที่เน้น “การเก็บข้อมูล” เป็นกิจกรรมเชิงวิเคราะห์ว่า กิจกรรมและผลของกิจกรรมในระหว่างดำเนินงานเป็นอย่างไร แตกต่างจากที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร หรือมีปัญหาหรือไม่

4 การตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ

การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการรวบรวมข้อมูล ผลการดำเนินงานของสถานศึกษา อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยคณะกรรมการประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครอง และชุมชนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกระทำโดยบุคลากรภายในสถานศึกษาเอง บุคลากรระหว่างโรงเรียนภายในกลุ่มผลัดเปลี่ยนกันตรวจสอบทบทวนซึ่งกันและกัน หรือคณะกรรมการโดยในเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อสะท้อนภาพการจัดการศึกษาตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนดไว้และรายงานผลการดำเนินงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตลอดไป

4.1 การกำหนดผู้ตรวจสอบ

การตรวจสอบทบทวนและการประเมินคุณภาพโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างน้อย 1 คณะ แต่ละคณะประกอบด้วย บุคลากร 4 -5 คน ให้คณะกรรมการแต่ละคณะมีอายุการปฏิบัติงานอย่างน้อย 2 ปี ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ประธานกรรมการ นักวิชาการศึกษา ครู อาจารย์ /ผู้บริหาร และผู้แทนจากชุมชน

4.2 การกำหนดแผนการตรวจสอบ

การกำหนดแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบและทบทวนคุณภาพโดยการทำเป็น 3 ระยะดังนี้
1) ก่อนการปฏิบัติงานตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 2) ระหว่างการปฏิบัติงานตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา 3) หลังการปฏิบัติงานตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

4.3 การกำหนดกรอบและวิธีการประเมิน

4.3.1 กรอบการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีดังนี้

- 1) จัดการตรวจสอบฯ โดยคณะกรรมการและสถานศึกษาจะต้องมีประสิทธิภาพ
- 2) บุคลากร ผู้เรียนและผู้ปกครองจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างทัดเทียมกัน ในการตรวจสอบฯ
- 3) บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการรวบรวมข้อมูล หลักฐาน ข้อสรุปหลังการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และวิเคราะห์จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย
- 4) ข้อมูลจากการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และพัฒนาระบบการตรวจสอบคุณภาพสถานศึกษา การติดตาม กำกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

4.3.2 วิธีการประเมิน

แนวดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษามีแนวปฏิบัติดังนี้

วันแรก • พบคณะครู ผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษาและคณะกรรมการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อแนะนำคณะกรรมการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์และแผนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา

- รับฟังข้อมูลภาพรวมของสถานศึกษา
- เยี่ยมชมสภาพทั่วไปของสถานศึกษา
- รวบรวมข้อมูลของสถานศึกษาตามประเด็นที่กำหนด
- วางแผนสำหรับการปฏิบัติงานวันที่ 2

วันที่สอง • สังเกตชั้นเรียน

- สัมภาษณ์ครู นักเรียน ตัวแทนชุมชน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง
- ศึกษาเอกสาร หลักฐานร่องรอยที่เกี่ยวข้องตามประเด็นการตรวจสอบ

• ประชุมคณะกรรมการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานประจำวัน และวางแผนการตรวจสอบ

วันที่สาม • เก็บรวบรวมข้อมูลตามแผน

- ยกร่างรายงานการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
- อภิปรายและสรุปร่วมกับสถานศึกษา

4.4 การกำหนดเครื่องมือประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินการตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีดังนี้

- 1) แบบสังเกตชั้นเรียน
- 2) แบบการดูผลงานนักเรียนที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียน
- 3) แบบวิเคราะห์ตัวอย่างหลักฐานการดำเนินงานของสถานศึกษา
- 4) แบบสัมภาษณ์
- 5) แบบบันทึกผลการดำเนินงานตรวจสอบฯ

4.5 การประมวลผลข้อมูล

โดยคณะกรรมการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพสถานศึกษาสรุปผล และข้อเสนอแนะ ผลการตรวจสอบฯ พร้อมทั้งแนะแนวทางวิธีการพัฒนาเพื่อเสริมจุดเด่นและแก้ไขจุดด้อย

5 การรายงานผลและผุดูระบบประกันคุณภาพ

5.1 การรายงานผลการตรวจสอบ/ประเมิน

ผลการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาของคณะกรรมการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพฯ สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปีของสถานศึกษา

5.2 การสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ

ผลการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาของคณะกรรมการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพฯ สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

5.3 การให้ข้อมูลย้อนกลับ

ผลการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาของคณะกรรมการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพฯ สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการแสดงคุณภาพของสถานศึกษาต่อชุมชน เพื่อขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือจากชุมชน และสาธารณชน

5.4 ความยั่งยืนของคุณภาพสถานศึกษา

ผลการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาสถานศึกษาของคณะกรรมการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีนั้น สถานศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเพิ่มมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้ระดับสถานศึกษา หรือกำหนดมาตรฐาน/ตัวบ่งชี้เดิมแต่ปรับเกณฑ์การประเมินเพิ่ม เป็นการผุดูระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีความยั่งยืนตลอดไป

ยุทธวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

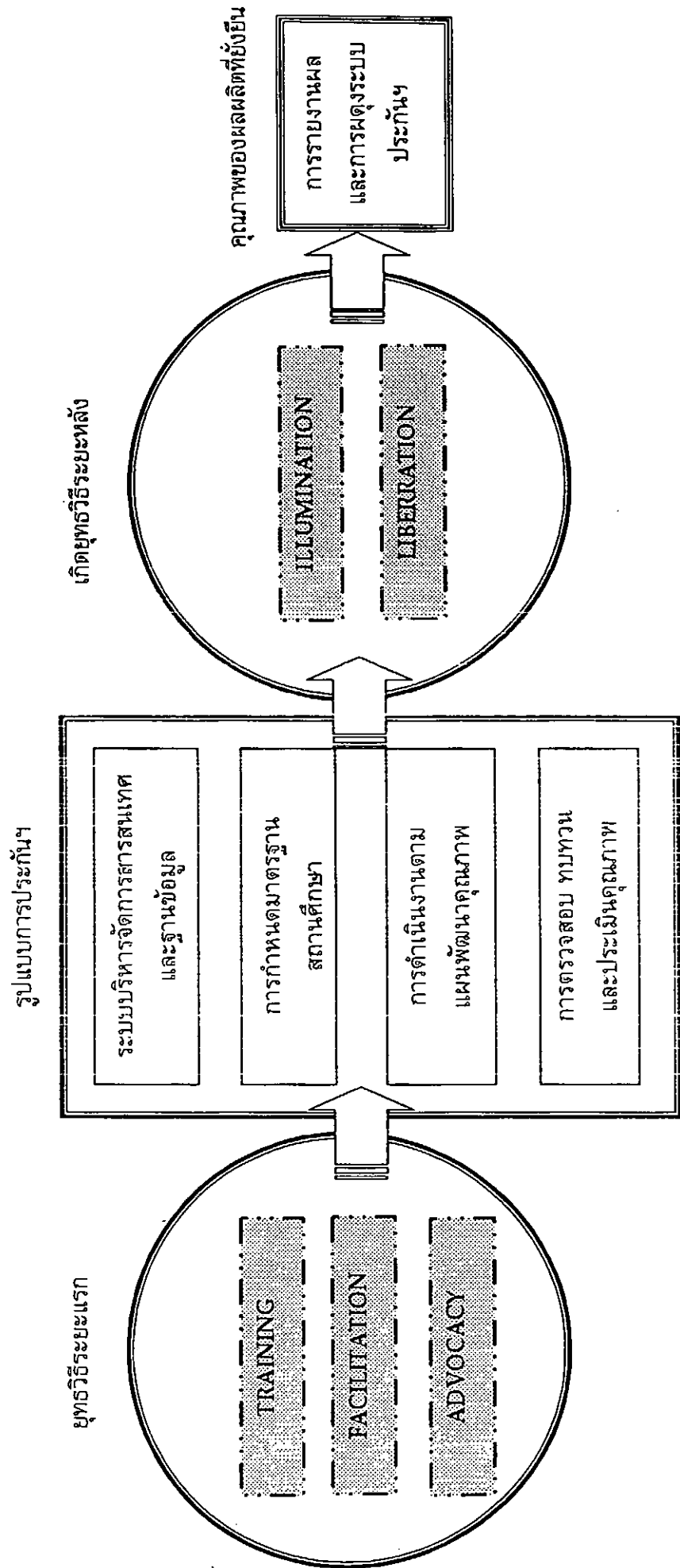
ยุทธวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษานี้ ใช้แนวคิดการพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลัง ซึ่ง ได้แก่ การฝึกอบรม การให้คำปรึกษา และการอำนวยความสะดวก

การฝึกอบรม เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้วยการให้ความรู้จากการบรรยาย การศึกษาเอกสาร การร่วมกันอภิปราย การฝึกปฏิบัติจริง มีขั้นตอนดังนี้ 1) การกำหนดวิธีการฝึกอบรม 2) การกำหนดผู้ฝึกอบรม 3) การกำหนดหลักสูตรการฝึกอบรม 4) การปฏิบัติกิจกรรมการฝึกอบรม โดยมุ่งเน้นให้บุคลากรสามารถวางแผนตามรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน : การประเมินแบบเสริมพลังได้ และ 5) ประเมินการฝึกอบรม

การให้คำปรึกษา เป็นกระบวนการโดยการให้ความรู้ คำแนะนำ จัดหาและแหล่งความรู้ ทั้งนี้เพื่อให้บุคลากรมีความมั่นใจว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดำเนินการอย่างถูกต้องตามขั้นตอน โดยการให้คำปรึกษาจะเกิดขึ้นทั้งในภาพรวมและหลังจากการฝึกอบรม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดแผนปฏิบัติการในการให้คำปรึกษา 2) การให้คำปรึกษา 3) การประเมินการให้คำปรึกษา

การอำนวยความสะดวก เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรโดยการให้ความสะดวกเกี่ยวกับทรัพยากรที่จำเป็นและกระตุ้นให้ผู้บริหารอำนวยความสะดวกทรัพยากรโดยการนำเสนอความก้าวหน้าในการพัฒนาสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ครูมีความมั่นใจว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะไม่ล้มเหลว โดยการอำนวยความสะดวกจะเกิดขึ้นทั้งในภาพรวมและหลังการฝึกอบรม 1) กำหนดแผนปฏิบัติการในการอำนวยความสะดวก 2) การอำนวยความสะดวก 3) การประเมินการอำนวยความสะดวก

ยุทธวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : การประเมินแบบเสริมพลัง

ภาพประกอบ 3 ยุทธวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

คำอธิบายยุทธวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ยุทธวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เมื่อเรียงลำดับกิจกรรมก่อนหลังแบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ ยุทธวิธีระยะแรก และยุทธวิธีระยะหลัง

1. ยุทธวิธีระยะแรก

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการพัฒนาบุคลากรมีขั้นตอนดังนี้ 1) กำหนดวิธีการฝึกอบรม 2) กำหนดผู้ฝึกอบรม 3) กำหนดหลักสูตรการฝึกอบรม 4) กำหนดแผนการให้คำปรึกษา และอำนวยความสะดวก ทั้งนี้ทุกขั้นตอนได้จากการตัดสินใจร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับบุคลากร ซึ่งได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

วิธีการฝึกอบรม ได้จากการระดมสมองของบุคลากรและผู้วิจัย เพื่อให้ได้วิธีการสามารถพัฒนาให้บุคลากรวางแผนการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างเป็นระบบ

ผู้ฝึกอบรม ในการพัฒนาบุคลากรครั้งนี้ ผู้ฝึกอบรม คือ ผู้วิจัยร่วมกับศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่ ซึ่งมีบทบาทตั้งแต่เริ่มกระบวนการ ลักษณะผู้ฝึกอบรมที่กำหนดไว้ คือ มีความรู้ความสามารถด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประสบการณ์การอบรมบุคลากร และมีเวลาให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวกหลังการฝึกอบรม

หลักสูตรการฝึกอบรม ได้จากการระดมสมองของบุคลากรและผู้วิจัย เพื่อให้รายละเอียดของหลักสูตรที่ตอบสนองกับเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้

แผนการให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวก ได้จากการระดมสมองของบุคลากรและผู้วิจัย เพื่อให้การปฏิบัติกิจกรรมมีเป้าหมาย มีวินัยในการทำงานและมีขอบข่ายภาระงานชัดเจนโดยการตัดสินใจร่วมกันระหว่างกลุ่มบุคลากรและผู้วิจัย

ในระหว่างดำเนินการตามยุทธวิธีระยะแรกนี้ ผู้วิจัยมีการพัฒนาบุคลากรโดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ปฏิบัติกิจกรรมการประกันคุณภาพ 2) ปฏิบัติกิจกรรมการให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวก

การปฏิบัติกิจกรรมการประกันคุณภาพ เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ ในระยะนี้เน้นให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา วางแผน กำหนดภาระงาน กำหนดวิธีการและเครื่องมือ วิธีการสร้างเครื่องมือการประเมิน เกณฑ์การประเมินตามขั้นตอน

ปฏิบัติกิจกรรมการให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวก เป็นกระบวนการพัฒนาบุคลากรเพื่อให้สามารถดำเนินการตามรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. ยุทธวิธีระยะหลัง

ยุทธวิธีการประกันคุณภาพระยะหลัง มีขั้นตอนดังนี้ 1) ประเมินการปฏิบัติกิจกรรมการประกันคุณภาพ 2) การประเมินการให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวก

การประเมินการประกันคุณภาพ เป็นการตัดสินใจคุณค่าการดำเนินงาน โดยเน้นกระบวนการดำเนินการประกันคุณภาพก่อนเข้าสู่กระบวนการให้คำปรึกษา ได้ข้อมูลจากแบบประเมินการดำเนินงาน

การประเมินการให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวก เป็นการตัดสินใจคุณค่าการให้คำปรึกษาและอำนวยความสะดวก ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคลากร

ผู้เชี่ยวชาญการพัฒนาแนวคิดรูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด พรหมจักษ์
ผู้อำนวยการสำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุพักตร์ พิบูลย์
อาจารย์ประจำสาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ภาวิณี ศรีสุขวัฒนานนท์
อาจารย์พิเศษคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
4. รองศาสตราจารย์ ดร.อรุณี อ่อนสวัสดิ์
อาจารย์ประจำสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
และรองผู้อำนวยการวิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยนเรศวร
5. ดร.เพชรรา พิพัฒน์สันติกุล
รองผู้อำนวยการสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางชนม์ชกรณ์ วรอินทร์
วันเดือนปีเกิด	25 พฤษภาคม 2513
สถานที่เกิด	อำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	449/90 หมู่ 5 หมู่บ้านหรรษนันท์ 7 ตำบลบ้านคลอง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาวัดผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ เลขานุการ สำนักงานประสานการจัดบัณฑิตศึกษา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2532	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนตะพานหิน จังหวัดพิจิตร
พ.ศ. 2536	ครุศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยม) (การศึกษาปฐมวัย ในโครงการครูทายาท) คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูพิบูลสงคราม
พ.ศ. 2541	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การวิจัยการศึกษา) คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2544	นิติศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
พ.ศ. 2549	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การทดสอบและวัดผลการศึกษา) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ